

ปีที่ 5 ฉบับที่ 15 | เมษายน - กรกฎาคม 2559

TIRATHAI

www.tirathai.co.th

JOURNAL

สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช
ในมุมที่คุณอาจไม่เคยรู้

**TIRATHAI TESTING LAB
MOVING TOWARDS
AEC**

ISSN 2286-6108

56

ALONG THE TRANSFORMER SITE
ย้อนรอยหม้อแปลง

สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช
ในมุมที่คุณอาจไม่เคยรู้

4 ELECTRICAL ENGINEERING
วิศวกรรมไฟฟ้า

ความพร้อมห้องปฏิบัติการ
ทดสอบ สู่ AEC

18

ELECTRICAL ENGINEERING
วิศวกรรมไฟฟ้า

ความจำเป็นที่ต้องลงทุน...ห้องปฏิบัติการ
ทดสอบไฟฟ้าแรงสูง

12

ELECTRICAL ENGINEERING
วิศวกรรมไฟฟ้า

ระบบการสอบกลับได้
(Traceability System)

บริษัท ทรูไทย จำกัด (มหาชน) มุ่งหวังให้หนังสือเล่มนี้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและใส่ใจ
สุขภาพผู้อ่าน เนื้อในของหนังสือจึงจัดพิมพ์บนกระดาษที่ผลิตด้วยกระบวนการปลอด
สารพิษ จากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร และใช้หมึกพิมพ์ที่ผลิตจากน้ำมันถั่วเหลือง

36

DRAWING ROOM
ห้องรับแขก

เปิดห้องรับแขก
ต้อนรับการไฟฟ้านครหลวง

44

BEYOND MANAGEMENT
SCHOOL
บริหารนอกตำรา

Think globally,
act locally

94

ON BEHALF OF VIRTUE
ในนามของความดี

กลุ่มจิตอาสา
พัฒนาห้องน้ำวัด

RECOMMENDED THESIS วิทยานิพนธ์เด่น 28

การสร้างระบบการบริหารจัดการ
ความเสียหายหม้อแปลงไฟฟ้ากำลัง
ด้วยวิธีการวิศวกรรมการจัดการ
อุตสาหกรรมอย่างยั่งยืน (SIME)

Establishment of Power Transformer Fault
Management by Sustainable Industrial
Management Engineering (SIME)

เฉลิมพล เอียนสุวรรณ

THAI ORIGIN รากไทย

พ.ศ. 2600 คนไทย 40 ล้าน
ภาษาไทยลึกลับลึก

นพชัย แวดัดเลิศ

TIRATHAI & SOCIETY ทรไทยกับสังคม 100

แนวคิดด้านความรับผิดชอบต่อ
สังคมกับการพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืน

พยัคน้อย สีด่า

FUNIเฟื่อง

LastTell

28

48

100

106

เจ้าของ

บริษัท ทรไทย จำกัด (มหาชน)
516/1 หมู่ 4 ต.คมอุตสาหกรรมบางปู
ตำบลแพรกษา อำเภอมะนัง
จังหวัดสมุทรปราการ 10280

ที่ปรึกษา

สัมพันธ์ วงษ์พาน, อุปกรม ทวีโชค,
สุนันท์ สันติโชติพันธ์

บรรณาธิการ

ณรงค์ฤทธิ ศรีรัตนโกมล

ฝ่ายวิชาการ

อวยชัย ศิริวงษา, สมศักดิ์ คูอมรพัฒนะ,
เฉลิมศักดิ์ วุฒิศลา, ศราวุธ สอนอุไร,
กานต์ วงษ์พาน

ฝ่ายประสานงาน

รัฐพล เกษมวงศ์จิตต์, สุพรรณิ ศึกษา,
ศิรินทร์ภรณ์ หลาบหนองแสง

ฝ่ายศิลป์ และพิสูจน์อักษร

DinsorAdvertising.com

จัดพิมพ์

บริษัท ชัน แพรคเทจจิง (2014) จำกัด

มาก่อจำหน่ายไฟฟ้า คือความเป็นมือแปลงของคนไทย

หม้อแปลงไฟฟ้าขนาด 300 MVA.
ระดับแรงดัน 230 kV.
การไฟฟ้าผลิตแห่งประเทศไทย
สถานีไฟฟ้าย่อยบางกอกน้อย
กรุงเทพมหานคร

บริษัท ถิรไทย จำกัด (มหาชน)
TIRATHAI PUBLIC COMPANY LIMITED

516/1 หมู่ที่ 4 ต.คนชดสาทรกรรณบางปู ถนนสุขุมวิท ตำบลแพรกษา อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ 10280
516/1 Moo 4, Bangpoo Industrial Estate, Sukhumvit Road, Praksa, Muang Samutprakarn, Samutprakarn 10280
Tel : (662) 769-7699 (Auto 10 Lines) Fax : (662) 709-3236, 323-0910
E-mail : (Local Sales) marketing@tirathai.co.th, (Export Sales) export@tirathai.co.th

หมายเหตุบรรณาธิการ

TIRATHAI JOURNAL ฉบับนี้ นำเสนอ ความพร้อมของห้องปฏิบัติการทดสอบ หม้อแปลงไฟฟ้าของฉีรไทย ที่พร้อมจะ รองรับความต้องการที่เพิ่มมากขึ้นของ ลูกค้าทั้งในประเทศและในกลุ่มประชาคม เศรษฐกิจอาเซียน

ที่ผ่านมาฉีรไทยให้ความสำคัญกับการ ทดสอบหม้อแปลงไฟฟ้ามาโดยตลอด เพราะเป็นหนึ่งในกระบวนการสำคัญในการ ตัดสินคุณภาพของหม้อแปลงไฟฟ้า ซึ่ง ปัจจุบันห้องทดสอบของเรา สามารถทดสอบ ได้มาตรฐานระดับประเทศและระดับสากล โดยได้รับการรับรองความสามารถห้อง ปฏิบัติการทดสอบและสอบเทียบตาม มาตรฐานต่างๆ รวมทั้งได้รับการรับรอง มาตรฐาน ISO/IEC 17025 และกำลัง เพิ่มขีดความสามารถในการทดสอบไปถึง ระดับแรงดัน 500 kV ในเร็วๆ นี้

คอลัมน์ “วิศวกรรมไฟฟ้า” ฉบับนี้ จึงนำ เสนอบทความถึง 3 เรื่อง เพื่อให้ท่านผู้อ่าน ได้รับรู้และเกิดความเชื่อมั่นในห้องปฏิบัติ การทดสอบของเราที่พร้อมก้าวสู่เวที ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอย่างมั่นใจ โดยเริ่มจากเรื่อง “ความพร้อมห้องปฏิบัติ การทดสอบ สู่ AEC”, “ระบบการสอบกลับ ได้” และ “ความจำเป็นที่ต้องลงทุน... ห้อง ปฏิบัติการทดสอบไฟฟ้าแรงสูง”

ฉบับนี้ เราเพิ่มหน้าวารสารออกไปอีกประมาณ 30 หน้า เพื่อรองรับสารคดีพิเศษในคอลัมน์ “ย้อนรอยหม้อแปลง” ซึ่งผู้เขียนลงพื้นที่ไป หาข้อมูลยังจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อนำ มาเขียนสารคดีชุด “สมเด็จพระเจ้าตากสิน มหาราช ในมุมที่คุณอาจไม่เคยรู้” สารคดี ชุดนี้เป็นการประมวลเรื่องราวช่วงบั้นปลาย พระชนม์ชีพของสมเด็จพระเจ้าตากสิน มหาราชที่บันทึกและพูดถึงกันในที่ต่างๆ

อย่างกระจัดกระจายให้เป็นระบบที่สามารถ ทำความเข้าใจได้ง่ายขึ้น พร้อมทั้งนำเสนอ เรื่องราวบางมุมที่บางท่านอาจไม่เคยทราบ มาก่อน ทั้งที่บันทึกอยู่ในเอกสารทาง ประวัติศาสตร์ที่หาอ่านยากบางฉบับ และที่ เป็นประวัติศาสตร์บอกเล่าที่มีหลักฐานทาง โบราณคดีรองรับ หลายเรื่องในสารคดีชุดนี้ อาจกล่าวได้ว่าไม่เคยเผยแพร่ในสื่อฉบับใด อย่างตรงไปตรงมาและมากเท่านี้มาก่อน

(Handwritten signature)

ณรงค์ฤทธิ์ ศรีรัตโนภาส

“ไสว่าสิบ
ลอกแบบกัน...”

ปรีชญนีย์ จีระสวัสดิ์

การศึกษา

ปริญญาตรี คณะวิทยาศาสตร์ประยุกต์ สาขาคณิตศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

ปริญญาโท คณะพัฒนการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาเทคโนโลยีการจัดการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า)

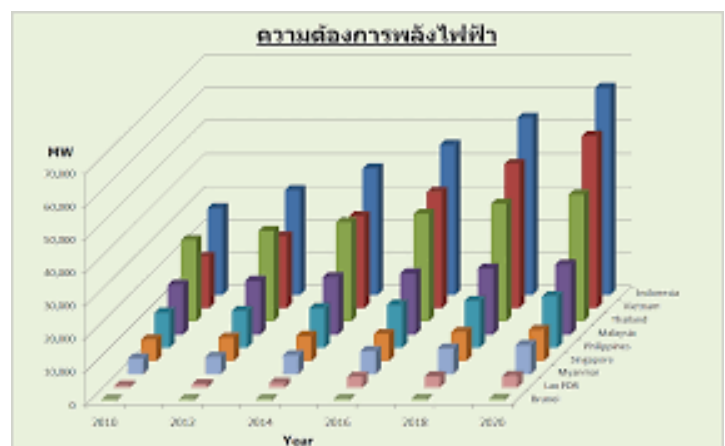
การทำงาน

ผู้จัดการคุณภาพห้องปฏิบัติการทดสอบและสอบเทียบ บริษัท ทรูไทย จำกัด (มหาชน)

ความพร้อมห้องปฏิบัติการทดสอบสู่ AEC

ในปี 2558 เป็นปีที่มีความสำคัญสำหรับ 10 ประเทศในภูมิภาคอาเซียน ในการรวมตัวกันเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เป็นการนำอาเซียนไปสู่การเป็นตลาดและฐานการผลิตร่วมกัน (Single Market and Production Base) การเป็น AEC มีผลต่อกิจการพลังงานโดยภาชีนำเข้าจะเป็นศูนย์ การค้าในอาเซียนจะเป็นเสรีมากขึ้นซึ่งประเทศไทยจะเป็นส่วนหนึ่งของตลาดและฐานการผลิตร่วม AEC จะสร้างโอกาสมหาศาลในธุรกิจและการลงทุนต่างๆ ทั้งทั้งภูมิภาคอาเซียนจะเติบโตไปพร้อมๆกันในทุกๆด้าน ซึ่งในการพัฒนาประเทศในกลุ่มประเทศในภูมิภาคอาเซียนจะมีความต้องใช้ไฟฟ้ามากขึ้นอย่างต่อเนื่องและสูงขึ้นเรื่อยๆในอนาคต ดังแสดงในรูปที่1.

รูปที่1: แสดงความต้องการใช้ไฟฟ้าในกลุ่มประเทศอาเซียนโดยรวม
ที่มา : WWW2.egat.co.th/ASEAN Power Grid

และการเข้าสู่ AEC ทำให้เกิดอัตราการขยายตัวของความต้องการใช้พลังงานในประเทศอาเซียนดังนี้

ประเทศ	อัตราการขยายตัว (%)
บรูไน	1.2
กัมพูชา	9.9
อินโดนีเซีย	3.9
ลาว	7.7
มาเลเซีย	4.5
พม่า	9.0
ฟิลิปปินส์	4.5
สิงคโปร์	4.2
ไทย	4.9
เวียดนาม	6.7

ที่มา : Outlook พลังงานอาเซียน

พลังงานไฟฟ้าระหว่างประเทศจะถูกเชื่อมโยงกัน เพื่อเกิดการจัดการการใช้พลังงานไฟฟ้าอย่างเหมาะสมและมั่นคงภายใต้โครงข่ายพลังงานไฟฟ้าอาเซียน (ASEAN Power Grid) ทำให้ประเทศสมาชิกสามารถใช้พลังงานไฟฟ้าอย่างทั่วถึง ปัจจุบันจำนวนประชากรในกลุ่มประเทศสมาชิก มี 600 ล้านคน แต่มีถึง 160 ล้านคน ที่ยังไม่สามารถเข้าถึงไฟฟ้าและจะเหลือเพียง 63 ล้านคนในปี 2030 ภายใต้การดำเนินโครงข่ายพลังงานไฟฟ้าอาเซียน (ASEAN Power Grid)

กิตติไทยมองเห็นถึงโอกาสในการขยายฐานในกลุ่มลูกค้าในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ตาม วิสัยทัศน์ “ เป็นผู้นำในการผลิต จำหน่ายและให้บริการครบวงจรเกี่ยวกับหม้อแปลงไฟฟ้าในภาคพื้นเอเชียและโอเชียเนีย รวมทั้งแสวงหาโอกาสร่วมลงทุนในธุรกิจพลังงานที่เกี่ยวข้องเนื่องด้วยผลงานคุณภาพที่ตอบสนองความต้องการลูกค้า โดยยึดหลักธรรมาภิบาล พร้อมทั้งสร้างสรรค์สิ่งดีงามต่อสังคม ”

ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (2011-2015) บริษัทฯ มีการเตรียมความพร้อมในหลายๆด้านที่จะมุ่งสู่ตลาดในกลุ่มภาคพื้นเอเชียและโอเชียเนีย โดยมีจุดแข็งและจุดขายบริษัทฯ คือ

1) มีความสามารถในการผลิตหม้อแปลงไฟฟ้าที่มีขนาดใหญ่ที่สุดที่สามารถผลิตได้ในประเทศไทย ณ ขณะนี้ คือ ขนาด 300 MVA 3 Ph 50 Hz 230 kV และกำลังพัฒนาถึงระดับแรงดัน 500 kV เพื่อให้มีศักยภาพครอบคลุมครบทุกแรงดันของระบบไฟฟ้า ASEAN Power Grids

2) สามารถผลิตหม้อแปลงตามคำสั่งซื้อ (Made to order) สามารถผลิตได้หลากหลายโดยการนำความรู้และเทคโนโลยีจากสองมุมโลกมาประยุกต์ใช้ คือจากประเทศญี่ปุ่น และจากยุโรป เพื่อให้เกิดความรู้ใหม่ที่เป็นของคนไทยที่ได้รับความเชื่อถือและการยอมรับทัดเทียมผู้ผลิตชั้นนำระดับโลก ในปี 2559 บริษัทฯ จะเริ่มดำเนินการผลิตหม้อแปลงระบบจำหน่าย (Distribution Transformer) ที่โรงงานแห่งใหม่ ซึ่งจะสามารถผลิตได้ถึงขนาด 50 MVA (Power

ปัจจุบันจำนวนประชากรในกลุ่มประเทศสมาชิก มี 600 ล้านคน แต่มีถึง 160 ล้านคน ที่ยังไม่สามารถเข้าถึงไฟฟ้าและจะเหลือเพียง 63 ล้านคนในปี 2030 ภายใต้การดำเนินโครงข่ายพลังงานไฟฟ้าอาเซียน (ASEAN Power Grid)

Transformer) เพื่อเพิ่มกำลังการผลิตรองรับตลาดที่มีขนาดใหญ่ขึ้น

3) มีประสบการณ์ด้านหม้อแปลงมานานเกือบ 30 ปี สามารถเข้าไปร่วมมือกับลูกค้าในการใช้ความรู้ทางด้านวิศวกรรม การออกแบบไฟฟ้าร่วมกับลูกค้าเพื่อให้ได้หม้อแปลงที่มีคุณลักษณะและคุณสมบัติตรงกับความต้องการของลูกค้าพร้อมมีประสิทธิภาพในการทำงาน ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา บริษัทฯ มุ่งเน้นความเป็นเลิศทางด้านคุณภาพ การบริหารต้นทุนอย่างมีประสิทธิภาพ กำหนดราคาที่ยุติธรรม และให้ความสำคัญในการส่งมอบผลิตภัณฑ์ที่ตรงต่อเวลา จนได้รับการยอมรับ ทั้งจากกลุ่มลูกค้ารัฐวิสาหกิจ การไฟฟ้าฝ่ายผลิต การไฟฟ้าภูมิภาค การไฟฟ้านครหลวงและกลุ่มลูกค้าเอกชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ

4) มีการปรับปรุงพัฒนาและมีการลงทุนในด้านต่างๆ เพื่อรองรับการขยายตัวทั้งตลาดในประเทศและต่างประเทศ อาทิเช่น การเพิ่มตัวแทนและช่องทางการตลาดในตลาด

ต่างประเทศ การเพิ่มประสิทธิภาพด้านโลจิสติกส์ การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ การพัฒนาทักษะของบุคลากร (Key Success Person) การพัฒนากระบวนการออกแบบ กระบวนการผลิต รวมถึงกระบวนการทดสอบคุณภาพ

จากการพัฒนาในด้านต่างๆ หากกระบวนการยืนยันคุณภาพสินค้าและผลิตภัณฑ์ไม่เกิดการยอมรับหรือเชื่อมั่น การลงทุนและการพัฒนา ก็คงไม่ส่งผลต่อภาพรวมของผลิตภัณฑ์เท่าใดนัก ดังนั้นในส่วนนี้จึงขอมุ่งเน้นการนำเสนอข้อมูลด้านการพัฒนาห้องปฏิบัติการทดสอบของบริษัท เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสำคัญและจำเป็นของกระบวนการทดสอบในการยืนยันคุณภาพและการได้รับการยอมรับในระดับสากล

ความสามารถในการทดสอบหม้อแปลงซึ่งถือเป็นกระบวนการที่สำคัญในการตัดสินคุณภาพของหม้อแปลงไฟฟ้า ปัจจุบันห้องทดสอบของทีระไทย สามารถทดสอบได้ตามมาตรฐานระดับประเทศและมาตรฐานระดับสากล อาทิ เช่น IEC, IEEE, ANSI, TIS เป็นต้น สามารถทดสอบได้ถึง ขนาด 300 MVA 3 Ph 50 Hz 230 kV และกำลังเพิ่มขีดความสามารถในการทดสอบให้สามารถทดสอบได้ถึง ระดับแรงดัน 500 kV โดยหม้อแปลงทีระไทยที่ผลิตขึ้นทุกใบจะต้องได้รับการพิสูจน์ก่อนถูกนำไปใช้งาน เพราะเราเชื่อว่า “ ความเชื่อมั่นของลูกค้า จะเพิ่มขึ้นเมื่อลูกค้ารู้ว่าหม้อแปลงนั้นถูกประเมินอย่างถี่ถ้วนโดยห้องปฏิบัติการที่มีความสามารถตามมาตรฐานสากล การยอมรับในหม้อแปลงนั้นก็เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นลูกค้าในประเทศหรือต่างประเทศก็ตาม จะยอมรับบนมาตรฐานเดียวกัน ”

บริษัทฯ ได้ตระหนักถึงความสำคัญในสร้างความเชื่อมั่นและการยอมรับจากลูกค้าเป็นอย่างดีจึงได้จัดทำและขอรับการรับรองความสามารถห้องปฏิบัติการทดสอบและ

สอบเทียบกับสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) โดยเริ่มตั้งแต่ก่อนปี 2543 ตามมาตรฐาน ISO/IEC Guide 25-1990 : General requirement for the competence of testing and calibration laboratory จนถึงมาตรฐาน ISO/IEC 17025:2005 General requirement for competence of testing and calibration laboratory (มอก.17025-2548) บริษัทฯยังรักษามาตรฐานรวมถึงขยายขอบข่ายการรับรองความสามารถในการทดสอบและสอบเทียบ ได้รับการรับรองอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน ขอบข่ายที่ได้รับการรับรองมีดังนี้

“

ความเชื่อมั่นของลูกค้าจะเพิ่มขึ้นเมื่อลูกค้ารู้ว่าหม้อแปลงนั้นถูกประเมินอย่างถี่ถ้วนโดยห้องปฏิบัติการที่มีความสามารถตามมาตรฐานสากล การยอมรับในหม้อแปลงนั้นก็เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นลูกค้าในประเทศหรือต่างประเทศก็ตาม จะยอมรับบนมาตรฐานเดียวกัน

”

ห้องปฏิบัติการสอบเทียบ

ได้รับการรับรองครั้งแรกเมื่อ 28 กันยายน 2547 หมายเลขการรับรองที่ สอบเทียบ 0068

ได้รับการรับรองเมื่อ 14 มกราคม 2557
สิ้นสุดเมื่อ 13 มกราคม 2560

โดยห้องปฏิบัติการสอบเทียบ มีความสามารถรองรับการสอบเทียบเครื่องมือทดสอบของห้องปฏิบัติการทดสอบไฟฟ้า ในรายการเครื่องมือวัด สาขาไฟฟ้า

Measuring Instrument : Parameter AC Voltage , AC Current , DC Voltage , DC Current , DC Resistance , High Resistance , Frequency , AC Voltage Ratio , AC power

Generating Instrument : Parameter AC Voltage , AC Current , DC Voltage , DC Current , DC Resistance

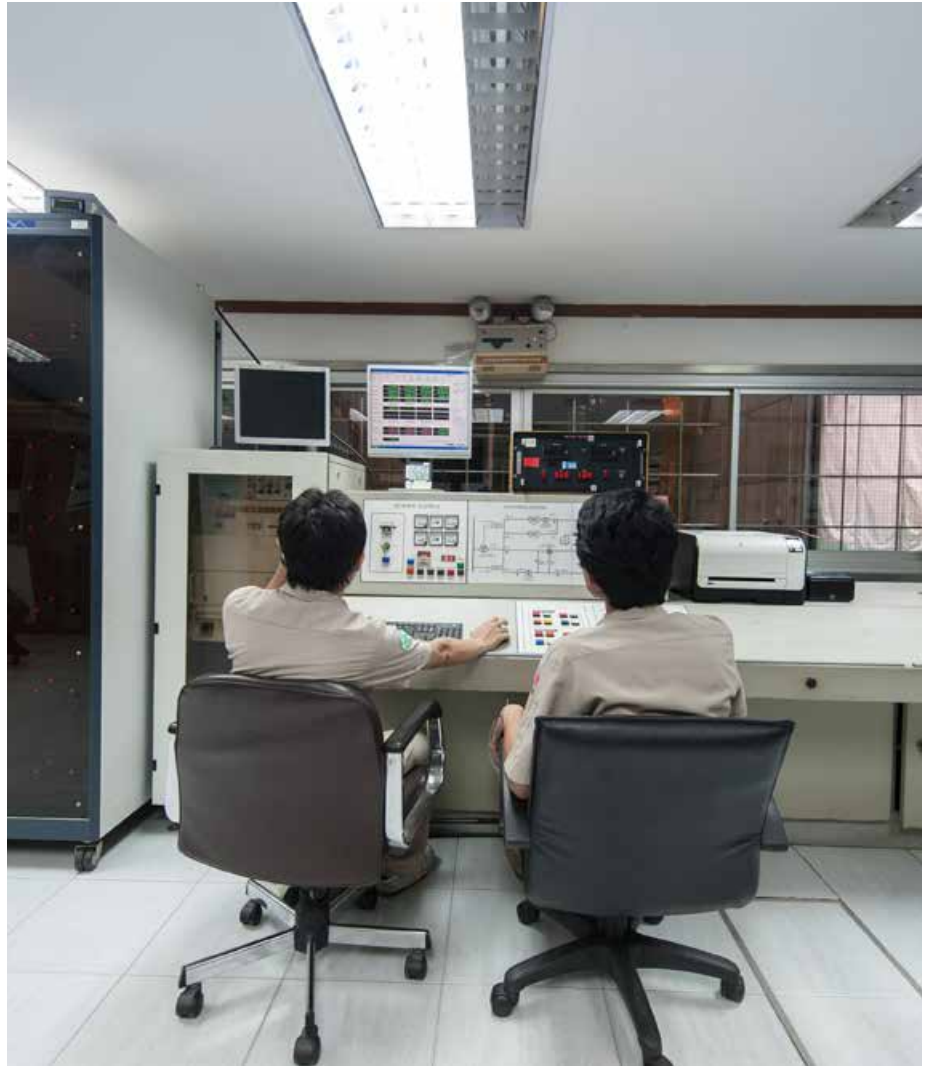
นอกจากสอบเทียบภายในแล้วยังให้บริการรับสอบเทียบลูกค้าภายนอก สำหรับ ขอบข่ายโดยละเอียดสามารถเข้าไปดูเพิ่มเติมได้ที่ www.tisi.go.th หรือสอบถามรายละเอียดได้ที่ห้องปฏิบัติการสอบเทียบ 02 7697699 ต่อ 1816

ห้องปฏิบัติการทดสอบไฟฟ้า โรงงาน 1

ได้รับการรับรองครั้งแรกเมื่อ 16 พฤศจิกายน 2558 หมายเลขการรับรองที่ ทดสอบ 0429

ได้รับการรับรองเมื่อ 16 พฤศจิกายน 2558 สิ้นสุดเมื่อ 16 พฤศจิกายน 2561

สำหรับห้องปฏิบัติการทดสอบไฟฟ้าโรงงาน 1 เป็นการขอการรับรองหม้อแปลงไฟฟ้าชนิดน้ำมันที่มีแรงดันไฟฟ้าสูงสุดสำหรับบริภัณฑ์ 33 kVA ขนาด 1 kVA ขึ้นไปถึง 5 MVA สำหรับหม้อแปลง 1 เฟส และ ขนาด 5 kVA ขึ้นไปถึง 5 MVA สำหรับหม้อแปลง 3 เฟส ในรายการทดสอบ ความต้านทานของขดลวด การวัด อัตราส่วนแรงดันและการตรวจสอบ การ กระจัดเฟส การวัดอิมพีแดนซ์ลัดวงจร และวัดความสูญเสียมีโหลด การวัดความสูญเสียไม่มีโหลดและกระแสไม่มีโหลด การทดสอบอุณหภูมิที่เพิ่มขึ้น Insulation resistance test การวัดอิมพีแดนซ์ลัดดับ ศูนย์ของหม้อแปลง 3 เฟส ตามมาตรฐาน มอก. 384-2543 IEC 60076-1 IEC 60076-2 IEEE Std C57.12.90

กรมการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย
1171220429

ห้องปฏิบัติการ : โรงไฟฟ้า 1 โรงงาน
เลขที่การรับรอง : ทดสอบ 0429
สาขาการปฏิบัติการ : อื่นๆ

สาขาการทดสอบ	มาตรฐานทดสอบ	ปีทดสอบ
การวัดอิมพีแดนซ์ลัดวงจร	มอก. 384-2543 IEC 60076-1 Ed.02:00 3.3 2013:02	
การวัดอัตราส่วนแรงดันและการตรวจสอบการกระจัดเฟส		
การวัดอิมพีแดนซ์ลัดวงจรการสูญเสียมีโหลด		
การวัดอิมพีแดนซ์ลัดวงจรการสูญเสียไม่มีโหลด		
การวัดความสูญเสียมีโหลดและกระแสไม่มีโหลด		
การทดสอบอุณหภูมิที่เพิ่มขึ้น	มอก. 384-2543 IEC 60076-1 Ed.02:00 3.3 2013:02	
Insulation resistance test	IEEE Std C57.12.90 2010	

ฉบับที่ 1/2
กรมการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย
ฉบับที่ 16 วันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2558

กรมการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย
1171220429

หมายเลขการรับรอง : ทดสอบ 0429
สาขาการปฏิบัติการ : อื่นๆ

สาขาการทดสอบ	มาตรฐานทดสอบ	ปีทดสอบ
การวัดอิมพีแดนซ์ลัดวงจร	มอก. 384-2543 IEC 60076-1 Ed.02:00 3.3 2013:02	
การวัดอัตราส่วนแรงดันและการตรวจสอบการกระจัดเฟส		
การวัดอิมพีแดนซ์ลัดวงจรการสูญเสียมีโหลด		
การวัดอิมพีแดนซ์ลัดวงจรการสูญเสียไม่มีโหลด		
การวัดความสูญเสียมีโหลดและกระแสไม่มีโหลด		
การทดสอบอุณหภูมิที่เพิ่มขึ้น	มอก. 384-2543 IEC 60076-1 Ed.02:00 3.3 2013:02	
Insulation resistance test	IEEE Std C57.12.90 2010	

ฉบับที่ 1
กรมการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย
ฉบับที่ 16 วันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2558

ห้องปฏิบัติการทดสอบไฟฟ้า โรงงาน 2

ได้รับการรับรองครั้งแรกเมื่อ 5 พฤศจิกายน 2547 หมายเลขการรับรองที่ ทดสอบ 0140

ได้รับการรับรองเมื่อ 8 มิถุนายน 2558
สิ้นสุดเมื่อ 27 กุมภาพันธ์ 2560

ในปี 2558 เป็นการขอการรับรองหม้อแปลงไฟฟ้าชนิดน้ำมันที่มีแรงดันไฟฟ้าสูงสุดสำหรับบริษัท 115 kVA ขนาด 1 kVA ขึ้นไปถึง 33 MVA สำหรับหม้อแปลง 1 เฟส และขนาด 5 kVA ขึ้นไปถึง 100 MVA สำหรับหม้อแปลง 3 เฟส ได้ขอการรับรองการขยายขอบข่ายเพิ่มในรายการทดสอบ การทดสอบความทนต่อแรงดันตามความถี่กำลังไฟฟ้าของตัวจ่ายอื่น การทดสอบความทนต่อแรงดันเหนี่ยวนำเกิน การทดสอบฟ้าผ่าคลื่นเต็ม ตามมาตรฐาน มอก. 384-2543, IEC 60076-3 Edition 3.0 2013-07 และได้รับการรับรองการขยายขอบข่ายเพิ่ม เมื่อ 8 มิถุนายน 2558 ซึ่งถือว่าสามารถทดสอบหม้อแปลงที่ขนาดใหญ่และรายการทดสอบที่มากที่สุดที่ได้รับการรับรอง ISO/IEC 17025 ในประเทศไทย ณ. ขณะนี้

นอกจากนี้ห้องปฏิบัติการทดสอบของกริไทยได้รับการแต่งตั้งจากสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์ในการเป็นห้องปฏิบัติการทดสอบกลาง (Third Party) ในด้านทดสอบหม้อแปลงให้กับผู้ผลิตรายอื่นๆ หรือทดสอบอุปกรณ์ให้กับผู้ผลิตอุปกรณ์ไฟฟ้า เช่น Power Cable ซึ่งใช้ห้องทดสอบนี้ในการยืนยันผลการทดสอบได้

คุณสัมพันธ์ วงษ์ปาน กรรมการผู้จัดการบริษัท กริไทย จำกัด (มหาชน) ได้เข้ารับมอบใบรับรองความสามารถห้องปฏิบัติการทดสอบไฟฟ้าโรงงาน1 และ การขยายขอบข่ายห้องปฏิบัติการทดสอบไฟฟ้าโรงงาน 2 จาก

ท่านเลขาธิการสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ท่านธวัช ผลความดี ในวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2559 ณ. สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

การพัฒนาความพร้อมของห้องปฏิบัติการทดสอบ รวมถึงการได้รับการรับรองความสามารถของห้องปฏิบัติการตาม ISO/IEC 17025:2005 จะสามารถใช้ในการสร้างโอกาสในการก้าวสู่เวทีการแข่งขันในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน AEC ได้หรือไม่ ขอนำเสนอโดยผ่านมุมมองท่านผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการมาตรฐานแห่งชาติ (สก.) ท่าน ญาณพัฒน์ อู่ทองทรัพย์

บทสัมภาษณ์พิเศษ

คุณ ญาณพัฒน์ อุ๋ทองทรัพย์

ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการมาตรฐานแห่งชาติ (สก.)

สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.)

วันที่ 8 มีนาคม 2559 บริษัท ธิรไทย จำกัด (มหาชน) ได้รับเกียรติจาก ท่าน ญาณพัฒน์ อุ๋ทองทรัพย์ ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการมาตรฐานแห่งชาติ (สก.) ให้ทางบริษัทฯ เข้าสัมภาษณ์ เรื่อง การ “การ รับรองมาตรฐาน ISO /IEC 17025 ห้องปฏิบัติการทดสอบสามารถสร้างโอกาสในการก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้อย่างไร” ณ สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.)

การได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO / IEC 17025 ห้องปฏิบัติการทดสอบกับการก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเกี่ยวข้องกันอย่างไร

คุณ ญาณพัฒน์ : โดยทั่วไปเราทุกคนต่างตระหนักว่าปัจจัยที่จะทำให้เราสามารถแข่งขันได้มีอยู่อย่างน้อยมี 3 ประเด็นหลักๆ คือ มีคุณภาพ ราคาเหมาะสม รวดเร็ว ปัจจุบันประเด็นที่จะเป็นโอกาสในการแข่งขัน คงต้องให้ความสำคัญเรื่องคุณภาพ เพื่อการสร้างเชื่อมั่น คุณภาพที่ว่าก็คือสินค้าต้องได้ตามมาตรฐาน ในการยืนยันคุณภาพของหม้อแปลงให้ได้มาตรฐานในระดับสากลก็คือ มาตรฐาน IEC , IEEE สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) ก็ได้มีการนำมาตรฐานดังกล่าวมาใช้ในการ

กำหนดมาตรฐานของ สมอ. เราจะรู้ได้ อย่างไรก็ตาม สินค้าของเราดี สินค้าของเราก็ต้องได้รับการตรวจสอบ การตรวจสอบด้วยตนเอง ก็อาจจะสร้างห้องปฏิบัติการขึ้นมา ออกใบรับรองผลการทดสอบ แต่จะรับประกันคุณภาพของผลการทดสอบนั้นได้อย่างไร คำถามตามมากคุณตรวจเองจะเชื่อมั่นได้แค่ไหนตอบว่าการตรวจสอบของห้องปฏิบัติการ ก็ต้องได้รับการยอมรับจากบุคคลที่ 3 ซึ่งห้องปฏิบัติการของธิรไทยก็ได้รับการรับรอง ISO/IEC 17025 จากสมอ. โดยที่ สมอ. ได้รับการยอมรับในระดับระหว่างประเทศ ILAC นับเป็นการสร้างความเชื่อมั่นต่อความถูกต้องของผลการทดสอบให้กับลูกค้าได้ สำหรับกลุ่มประเทศอาเซียนเมื่อเห็นเครื่องหมายการรับรอง จะไม่มีคำถามหรือข้อสงสัยใดๆ กับข้อมูลในรายงานผลดังกล่าว เครื่องหมาย ILAC เป็นที่รู้จักไปทั่วโลก ทุกประเทศต้องยอมรับ ดังนั้นการแสดงเครื่องหมายของ ILAC , IAF นั้นยากมากเพราะผู้ที่แสดงได้ต้องสามารถแสดงถึงความเท่าเทียมกันในทางวิชาการ ประเทศไทยก็ได้เป็นหนึ่งในประเทศสมาชิกที่มีความสามารถดังกล่าว ดังนั้นใบรับรองรายงานผลของธิรไทยสามารถแสดงคู่กับเครื่องหมาย ILAC ได้ เมื่อรายงานผลของเราเป็นที่ยอมรับได้ไปทั่วโลก อาเซียนเองก็เป็นส่วนหนึ่งทาง

สังคมโลก ย่อมไม่มีข้อปัญหาใดๆ ที่มีต่อรายงานผลของทางธิรไทย นั่นก็หมายความว่าธิรไทยพร้อมที่จะก้าวสู่ตลาดอาเซียนอย่างสง่าผ่าเผย

การได้รับการรับรองความสามารถห้องปฏิบัติการตามมาตรฐาน ISO/IEC 17025 สร้างโอกาสในการแข่งขันได้อย่างไร

คุณ ญาณพัฒน์ : การที่เราเข้าไปอยู่ในแวดวงของการยอมรับ มาตรฐาน ISO /IEC 17025 จะเป็นตัวชี้บ่งความเป็นห้องปฏิบัติการที่ดี โอกาสของเราคือการเข้าไปอยู่ในตลาดได้โดยไม่ยากลำบาก เพราะเรามีการลงทุนและมีการเตรียมความพร้อมอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นด้านบุคลากร เครื่องมือ วิธีการทดสอบ ถือเป็นการลงทุนที่คุ้มค่า แรกเริ่มอาจจะเหนื่อย เนื่องจากสมัยก่อนมาตรฐาน ISO /IEC 17025 อาจยังไม่แพร่หลาย ตลาดอาจยังไม่ต้องการ แต่ข้อได้เปรียบ คือ เรามีเวลาที่จะไม่ถูกบีบหรือ

“

ซึ่งห้องปฏิบัติการของธิรไทยก็ได้รับการรับรอง ISO/IEC 17025 จาก สมอ. โดยที่ สมอ. ได้รับการยอมรับในระดับระหว่างประเทศ ILAC นับเป็นการสร้างความเชื่อมั่นต่อความถูกต้องของผลการทดสอบให้กับลูกค้าได้ สำหรับกลุ่มประเทศอาเซียนเมื่อเห็นเครื่องหมายการรับรอง จะไม่มีคำถามหรือข้อสงสัยใดๆ กับข้อมูลในรายงานผลดังกล่าว

”

เร่งรัด อุปสรรค อาจจะไม่ดีแบบ ซึ่งถ้าเปรียบเทียบกับปัจจุบันมีความแตกต่างมีความเข้าใจกันมากขึ้น แต่พอถึงช่วงที่ตลาดมีความต้องการ มักจะโดนบีบคั้นทางด้านเวลา เวลาจะถูกบีบให้สั้นลง แต่สำหรับเราเมื่อได้รับการยอมรับแล้วเหล่านี้จึงไม่ใช่ปัญหา ยิ่งฐานองค์ความรู้เดิมของเราแน่นก็จะยิ่งแน่นมากขึ้น การต่อยอดจากฐานเดิมย่อมทำได้ง่าย นอกจากฐานความรู้แล้ว บุคลากรที่ผ่านการฝึกให้คิดให้เป็นระบบ ทำให้คนมองเห็นปัญหา ไม่กลัวปัญหา แก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ มีมุมมองจาก Negative Thinking เปลี่ยนเป็น Positive Thinking นั่นคือ มาตรฐานช่วยในการนำคนให้เกิดการคิดอย่างเป็นระบบ ถ้าคนของเราสามารถคิดได้อย่างเป็นระบบ ถือเป็นเรื่องที่ดีสำหรับองค์กร ดังประโยคที่ว่า “ความขาดแคลนใดๆ ย่อมทำให้โลกพัฒนาขึ้น ความอุดมสมบูรณ์เป็นกับดักที่สำคัญที่ทำให้เกิดความเกลียดคลั่ง”

นอกเหนือจากโอกาสแล้วเราคงหนีไม่พ้นที่จะต้องเจอกับอุปสรรคการเตรียมความพร้อมในการรับมือ ผู้อำนวยการมีข้อเสนอแนะอย่างไร

คุณ ญาณพัฒน์ : การได้แชมป์ถือว่ายาก การรักษาแชมป์ยากกว่า ดังนั้นจำเป็นต้องมีการลงทุน หลายคนมักมองเรื่องของห้องปฏิบัติการเป็นค่าใช้จ่าย ประเด็นนี้ต้องขอชี้ให้ชัด กล่าวคือหากทุกคนทำโดยไม่รู้จุดมุ่งหมายว่าทำไปเพื่ออะไร ก็คงหนีไม่พ้นคือ เรื่องค่าใช้จ่ายสิ้นเปลือง แต่หากเรารู้ว่าเราทำเพื่ออะไร เพื่อได้อะไร สิ่งนั้นก็คือการลงทุน การลงทุนต้องได้รับผลตอบแทน แต่ผลตอบแทนอาจต้องใช้เวลา คุณภาพต้องสร้างขึ้นทุกวันเราจะ ละเอียดไม่ได้แม้แต่วันเดียว เพราะผลลัพธ์ที่ไม่ได้คุณภาพหากเกิดขึ้นอาจมีผลเสียหายมากมายมหาศาล เราจึงจำเป็นต้องรักษาไว้ การรักษาอาจจะน่าเบื่อ แต่เราก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าสิ่งนี้เราจะ

“

มาตรฐานช่วยในการนำคนให้เกิดการคิดอย่างเป็นระบบ ถ้าคนของเราสามารถคิดได้อย่างเป็นระบบ ถือเป็นเรื่องที่ดีสำหรับองค์กร

”

ต้องลงทุน ผมขอยกตัวอย่างจากบทความเรื่องที่มีการสัมภาษณ์พนักงานญี่ปุ่นท่านหนึ่งที่ทำงานอยู่ในโรงงานผลิตปากกา ซึ่งเรื่องนานมาหลายปีแล้ว ผู้สัมภาษณ์สังเกตว่าพนักงานบรรจุปลอกปากกามีการทำอย่างประณีต จึงเอ่ยถามพนักงานท่านนั้นว่า “ทำไมคุณถึงได้บรรจุใส่ใส่ปากกาอย่างประณีตจังเลย ” พนักงานคนนั้นตอบกลับ “เรามีความรู้สึกที่อยากให้ผู้ใช้ปากกาใช้ได้อย่างสะดวกที่สุด ” จากคำตอบนั้น มันทำให้เราเห็นได้ว่าทำไมคนญี่ปุ่นจึงเป็นคนที่มีคุณภาพของโลก สิ่งที่เกิดขึ้นไม่ใช่เรื่องบังเอิญ แต่เป็นการลงทุนเรื่องคุณภาพจนทำให้คุณภาพเข้าสู่พฤติกรรมของคนญี่ปุ่นสะท้อนถึงคุณภาพของสินค้า ปัจจุบันสินค้าญี่ปุ่นนับเป็นสินค้าอันดับหนึ่งของโลก

ความคิดเห็นของท่านผู้อำนวยการเกี่ยวกับห้องปฏิบัติการทดสอบไทย

คุณ ญาณพัฒน์ : ผมเคยไปเยี่ยมโรงงานไทยแต่เนิ่นนานมาแล้ว จึงไม่ทราบถึงสถานการณ์บริษัทว่าจะเจริญเติบโตอย่างไร แต่จากการมองผ่านบุคลากรของห้องปฏิบัติการและการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ท่านผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ของห้องปฏิบัติการ ผมคิดว่าไทยมีการก้าวเดินที่มีความมั่นคง ก้าวเดินด้วยความมั่นใจ โดยเฉพาะในเรื่องมาตรฐานไทยมีความมั่นใจย่อมน่าองค์กรถึงหลักชัยแน่นอน แต่หลักชัยนั้นจะถึงได้หรือไม่เมื่อไร ผมคง

ตอบให้ไม่ได้ คงต้องขึ้นอยู่กับคนทั้งองค์กร เป็นผู้กำหนดและก้าวเดินไปตามเป้าหมายที่วางไว้

จากบทสัมภาษณ์ ท่านผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการมาตรฐานแห่งชาติ (สก.) คุณญาณพัฒน์ อุทองทรัพย์ เราคงต้องยอมรับว่า การได้รับการรับรองห้องปฏิบัติการ ISO /IEC 17025 ถือเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างการยอมรับระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตามทุกโอกาสย่อมมีอุปสรรคความมานะพยายามไม่ยอมแพ้นั้นเป็นการลงทุน ซึ่งผลตอบแทนอาจจะต้องใช้ระยะเวลาดังนั้นสิ่งเหล่านี้ ถือเป็นหนึ่งความท้าทาย ที่จะต้องเตรียมพร้อมรับมือ

วารสาร “ทริไทย” ขอขอบพระคุณ คุณ ญาณพัฒน์ อุทองทรัพย์ ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการมาตรฐานแห่งชาติ (สก.) เป็นอย่างสูงที่ได้ให้เกียรติ และสละเวลาอันมีค่าให้สัมภาษณ์กับวารสารทริไทยฉบับนี้ ซึ่งบทสัมภาษณ์ของท่านถือเป็นประโยชน์และได้แง่คิดเป็นอย่างมาก

จากบทสรุปทั้งหมดที่กล่าวมาการได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO/IEC 17025 ถือเป็นที่ยืนยันความน่าเชื่อถือของระบบห้องปฏิบัติการว่ามีความสามารถยอมรับได้บนพื้นฐานเดียวกัน ระบบการสอบกลับได้ของการวัด (Traceability System) ซึ่งถืออีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่ช่วยในการยืนยันความเชื่อถือได้นั้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจมากขึ้นจะขอนำเสนอรายละเอียด ระบบการสอบกลับได้ของการวัด (Traceability System) ในส่วนต่อไป

แหล่งข้อมูลและเอกสารอ้างอิง

1. Tirathai Journal ฉบับที่ 10 ปีที่ 4 สิงหาคม 2557 วิศวกรรมไฟฟ้า หน้า 5-17
2. อนาคตประเทศไทย บนเส้นทางประชาคมอาเซียน ไทยโพสต์ (Th) Wednesday, March 20, 2013 ดร.คงชิต ชินสัญญณ์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ระบบการสอบกลับได้ (Traceability System)

เฉลิมศักดิ์ วุฒิเศลา

การศึกษา

ปริญญาตรี วิศวกรรมศาสตร์ สาขาไฟฟ้ากำลัง
มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุฒิ จังหวัดบุรีรัมย์

การทำงาน

ผู้จัดการส่วนทดสอบไฟฟ้า บริษัท ทรูไทย จำกัด (มหาชน)

การวัดและการทดสอบที่มีความถูกต้องและแม่นยำเป็นหลักประกันทางเทคนิคที่สำคัญที่สุดสำหรับแสดงว่าผลิตภัณฑ์เป็นไปตามข้อกำหนดทางคุณภาพ ความสำคัญของการวัดและทดสอบได้รับการยอมรับและถือเป็นข้อกำหนดของมาตรฐานการประกันคุณภาพที่สำคัญๆ เช่น ISO 9000, ISO 14000 และ ISO/IEC 17025 เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การยืนยันความถูกต้อง และแม่นยำของการ

วัดก็ต้องอาศัยหลักประกันที่เป็นเอกสารที่สามารถทำให้เกิดความเชื่อถือในความถูกต้องและความแม่นยำที่อ้างถึงได้เช่นเดียวกัน และหลักประกันดังกล่าวก็คือ ใบรับรองการสอบเทียบเครื่องมือวัดที่แสดงผลการวัด และความไม่แน่นอนของการวัดที่สามารถสอบกลับได้สู่หน่วยวัด SI Units ที่ทำให้เป็นจริง (Realised) และรักษาไว้ในฐานะที่เป็นมาตรฐานการวัดแห่งชาติ ซึ่งรักษาไว้โดยสถาบันมาตรวิทยาแห่งชาติ

ในที่นี้จะอธิบายถึงระบบการสอบกลับได้ของการวัด และบทบาทของสถาบันมาตรวิทยาแห่งชาติทั้งในฐานะเป็นหน่วยงานของชาติที่รับผิดชอบต่อการรักษาและถ่ายทอดมาตรฐานการวัด และการทำให้เกิดการยอมรับของมาตรฐานการวัดแห่งชาติในระดับสากล

ปัจจัยหลักของความสามารถสอบกลับได้

ความสามารถสอบกลับได้ของการวัดจะต้องประกอบไปด้วยสิ่งต่อไปนี้

- สอบเทียบอย่างต่อเนื่องเป็นลูกโซ่ จากผู้ใช้งานเครื่องมือวัดกลับไปมาตรฐานที่ผู้เกี่ยวข้องยอมรับ ซึ่งโดยทั่วไปคือ มาตรฐานระหว่างประเทศหรือมาตรฐานแห่งชาติ

- มีความไม่แน่นอนของการวัด ความไม่แน่นอนของการวัดในแต่ละขั้นตอนของความสามารถสอบกลับได้ จะต้องคำนวณตามวิธีที่กำหนดและรายงานค่า เพื่อให้สามารถคำนวณความไม่แน่นอนรวมของทุกขั้นตอนได้

- ทำเป็นเอกสาร การสอบเทียบจะต้องทำตามวิธีดำเนินการที่เป็นเอกสาร และเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป อีกทั้งผลของการสอบเทียบก็ต้องทำเป็นเอกสารเช่นกัน

- มีความสามารถ ห้องปฏิบัติการหรือองค์กรที่ทำการสอบเทียบในขั้นตอนหนึ่ง หรือมากกว่าของห่วงโซ่การสอบกลับได้ จะต้องแสดงให้เห็นถึงความสามารถทางเทคนิค (เช่น แสดงด้วยการได้รับการรับรองความสามารถตาม ISO/IEC 17025)

- อ้างถึงหน่วยวัด SI ห่วงโซ่ของการสอบเทียบ ถ้าเป็นไปได้จะต้องสิ้นสุดลงที่มาตรฐานขั้นปฐมภูมิ ที่ทำให้เป็นจริงของหน่วยวัด SI

- ช่วงระยะเวลาระหว่างการสอบเทียบ การสอบเทียบจะต้องกระทำซ้ำตามช่วงเวลาที่เหมาะสม และระยะของช่วงเวลานี้จะขึ้นอยู่กับหลายๆ ตัวแปร (เช่น ความไม่แน่นอนที่ต้องการ ความถี่ของการใช้งาน การนำไปใช้ความเสถียรของเครื่องมือ)

ของหน่วยวัด SI ซึ่งได้รับการรับรองจากที่ประชุมทั่วไปว่าด้วยการชั่ง ตวง วัด ซึ่งหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินการให้มีการเปรียบเทียบผลการวัดระหว่างประเทศในระดับที่มีความถูกต้องสูงสุด คือ สำนักงาน ชั่ง ตวง วัด ระหว่างประเทศ

2. การสอบเทียบระดับสถาบันมาตรวิทยาแห่งชาติ

ลำดับขั้นของการสอบเทียบ

1. การสอบเทียบระดับระหว่างประเทศ

ความมั่นใจในความถูกต้องหรือความเท่าเทียมกันในมาตรฐานการวัดแห่งชาติของแต่ละประเทศ ได้มาจากการเปรียบเทียบผลการวัดระหว่างประเทศทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคีแทนการสอบเทียบที่กระทำกันตามปกติทั่วไป ในระดับระหว่างชาติหรือระหว่างประเทศนั้น มาตรฐานปฐมภูมิ (Primary Standards) ได้มาจากการทำให้เป็นจริง (Realisation) จากนิยาม

สถาบันมาตรวิทยาแห่งชาติของแต่ละประเทศเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่รักษามาตรฐานทางมาตรวิทยาขั้นสูงสุดของ

ประเทศ เป็นแหล่งที่มาของความสอกลับ
ได้สำหรับปริมาณทางฟิสิกส์ที่เกี่ยวข้องของ
ประเทศนั้นๆ ในกรณีที่สถาบันมาตรวิทยา
แห่งชาติมีความสามารถถึงขั้นที่นำเอา
หน่วยวัด SI จากนิยามมาทำให้เป็นจริงได้
นั้น มาตรฐานแห่งชาตินั้นถือได้ว่าเทียบเท่า
มาตรฐานปฐมภูมิหรือสามารถสอกลับได้
โดยตรงกับหน่วยวัด SI อย่างไรก็ดีในกรณี
ที่สถาบันมาตรวิทยาแห่งชาติยังไม่มีควม
สามารถถึงขั้นที่จะนำเอานิยามมาทำให้เป็น
จริงได้ การทำให้มั่นใจว่าสามารถสอกลับ
ได้ถึงหน่วยวัด SI จะกระทำโดยการถ่าย
ทอดจากมาตรฐานปฐมภูมิของประเทศอื่น

สถาบันมาตรวิทยาแห่งชาติ มีหน้าที่หลัก
ในการรักษามาตรฐานขั้นปฐมภูมิของ
หน่วยวัด SI ของประเทศ รวมทั้งการวิจัย
และพัฒนามาตรฐานการวัด และวิธีการวัด
ให้มีความถูกต้องแม่นยำมากยิ่งขึ้นตาม
ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
การสอเทียบที่กระทำโดยสถาบันมาตร
วิทยาแห่งชาติตามปกติแล้วจะจำกัดอยู่ที่
การสอเทียบเพื่อถ่ายทอดมาตรฐานของ
หน่วยวัด SI ในระดับปฐมภูมิของชาติสู่
มาตรฐานระดับทุติยภูมิของห้องปฏิบัติการ
สอเทียบในอุตสาหกรรมเท่านั้น

3. ห้องปฏิบัติการสอเทียบที่ได้รับการรับ รองความสามารถ

ห้องปฏิบัติการสอเทียบที่ได้รับการรับรอง
โดยองค์กรให้การรับรองความสามารถอย่าง
เป็นทางการของแต่ละประเทศ สำหรับ
หน่วยงานให้การรับรองอย่างเป็นทางการ
ของประเทศไทยก็คือ ส่วนงานรับรองห้อง
ปฏิบัติการสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์
อุตสาหกรรม (สมอ.) ห้องปฏิบัติการที่
ผ่านการรับรองโดยการตรวจประเมินควม
สามารถทางเทคนิคตามข้อกำหนดมาตรฐาน
ISO/IEC 17025 แล้ว จะได้รับไปรับรอง
ความสามารถของการวัดพร้อมกับความไม่
แน่นอนน้อยที่สุดที่ห้องปฏิบัติการสามารถ

กระทำได้

ห้องปฏิบัติการสอเทียบที่ได้รับการรับรอง
ความสามารถจะทำการสอเทียบเครื่องมือ
วัดจากภาคอุตสาหกรรม เพื่อถ่ายทอด
ความถูกต้องจากหน่วยวัด SI โดยใช้
มาตรฐานอ้างอิง หรือมาตรฐานถ่ายทอดที่
ผ่านการสอเทียบแล้วจากมาตรฐานแห่ง
ชาติ หรือห้องปฏิบัติการสอเทียบที่ได้รับ
การรับรองความสามารถในระดับสูงกว่า

4. การสอเทียบที่กระทำภายในภาค อุตสาหกรรม

การสอเทียบที่กระทำขึ้นเองภายในภาค
อุตสาหกรรม เพื่อทำให้มั่นใจว่าเครื่องมือ
ตรวจ และทดสอบทั้งหมดที่มีผลต่อคุณภาพ
ของผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการสอเทียบกับ
มาตรฐานอ้างอิงภายในโรงงาน โดยที่
มาตรฐานอ้างอิงนั้นจะต้องได้รับการสอ
เทียบกับมาตรฐานของสถาบันมาตรวิทยา
แห่งชาติแล้วแต่กรณีซึ่งความสามารถใน
การทำการสอเทียบภายในโรงงาน จะต้อง
คำนึงถึงความสามารถของผู้ปฏิบัติการ

(การศึกษา การฝึกอบรม ความชำนาญ
และประสบการณ์) วิธีการในการวัด เครื่อง
มือวัดและมาตรฐานการวัด ห้องปฏิบัติการ
(สภาวะแวดล้อม) ตลอดจนระบบการ
บันทึกผล เพื่อให้มั่นใจในความถูกต้อง และ
แม่นยำของการวัด

เมื่อเป็นไปได้ที่จะสอกลับผล การวัดสู่หน่วยวัด SI

ในบางกรณี การสอกลับได้ของการวัดสู่
หน่วยวัด SI ไม่สามารถเป็นไปได้หรือไม่
สมเหตุสมผล ห้องปฏิบัติการ ลูกค้า และผู้
เกี่ยวข้องอาจตกลงกันที่จะใช้วัสดุอ้างอิงที่
ได้รับการรับรองแล้ว (Certified Refer-
ence Material : CRM) จากผู้ส่งมอบที่มี
ความสามารถหรือการใช้วิธีบ่งชี้เฉพาะ และ/
หรือ การใช้มาตรฐานที่ตกลงยอมรับร่วม
กันของผู้เกี่ยวข้องทั้งหมด

- วัสดุอ้างอิงที่ได้รับการรับรองแล้ว (Cer-
tified reference material)

วัสดุอ้างอิงที่ได้รับการรับรองแล้ว คือ วัสดุอ้างอิงที่มีใบรับรองกำกับ มีค่าสมบัติหนึ่งอย่างหรือมากกว่า ที่ได้รับการรับรองโดยวิธีดำเนินการซึ่งทำให้สอบกลับได้สู่หน่วยวัดที่ทำให้เป็นจริงได้อย่างถูกต้องที่ค่าสมบัติที่แสดง ซึ่งค่ารับรองแต่ละค่าจะกำกับด้วยความไม่แน่นอนที่ระดับความเชื่อมั่นอันหนึ่ง (A reference material, accompanied by a certificate, one or more of whose property values are certified by a procedure which established traceability to an accurate realization of the unit in which the property values are expressed, and for which each certified value is accompanied by an uncertainty at a stated level of confidence)

- วัสดุอ้างอิง (Reference material)

วัสดุอ้างอิง คือ วัสดุหรือสารที่มีค่าสมบัติอย่างหนึ่งหรือมากกว่า ที่มีความเป็นเนื้อเดียวกัน และถูกจัดเตรียมมาอย่างดีสำหรับใช้สอบเทียบอุปกรณ์สำเร็จ (apparatus) ใช้ประเมินวิธีวัด หรือกำหนดค่าให้กับวัสดุ (Material or substance one or more of whose property values are sufficiently homogeneous and well established to be used for calibration of an apparatus, the assessment of measurement method, or for assigning values to materials)

หมายเหตุ วัสดุอ้างอิงอาจอยู่ในรูปของก๊าซบริสุทธิ์ หรือก๊าซผสม ของเหลว หรือของแข็ง

- มาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับระหว่างกัน (Consensus standard)

มาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับระหว่างกัน คือ

มาตรฐานที่ใช้โดยความตกลงระหว่างองค์กรที่เป็นคู่สัญญากัน เมื่อไม่มีมาตรฐานแห่งชาติ

การแสดงให้เห็นถึงความสามารถสอบกลับได้ของการวัด

ในการขอรับการรับรองระบบคุณภาพ ISO 9000 Series หรือการรับรองความสามารถตาม ISO/IEC 17025 ทั้งผู้ส่งมอบและห้องปฏิบัติการต่างก็ต้องแสดงความสามารถสอบกลับได้ของการวัดแก่ผู้ตรวจประเมินด้วยกันทั้งนั้น แต่ด้วยความเข้าใจที่แตกต่างกันของความหมายของประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการตรวจประเมิน เช่น การสอบเทียบ ความสามารถสอบกลับได้มาตรฐานแห่งชาติ และความไม่แน่นอนของการวัด เป็นต้น เป็นผลให้เกิดความคิด

เห็นที่ขัดแย้งกัน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ทั้งสองฝ่ายจะต้องทำความเข้าใจกับความหมาย และความเป็นจริงที่ยอมรับได้ของความสามารถสอบกลับได้ ทั้งที่ได้จากมาตรฐานแห่งชาติของการวัด โดยผ่านห้องปฏิบัติการที่ได้รับการรับรองความสามารถ และมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับร่วมกัน (Consensus Standards) ในกลุ่มอุตสาหกรรมเดียวกัน โดยผ่านห้องปฏิบัติการที่ไม่ได้รับการรับรองความสามารถ

ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างของการพิจารณายอมรับความสามารถสอบกลับได้ของการวัด เมื่อการสอบเทียบไม่ได้กระทำโดยห้องปฏิบัติการที่ได้รับการรับรองความสามารถ

1. พารามิเตอร์ที่ยังไม่ได้รับการสถาปนาและรักษาไว้ในฐานะมาตรฐานแห่งชาติ เช่น

แม่เหล็ก ความแข็ง ความเจาะลึก ความเพี้ยนของสัญญาณ เป็นต้น ทำให้ทั้งผู้ส่งมอบและผู้ตรวจประเมินเกิดปัญหาว่าจะสามารถสอบกลับไปสู่หน่วยวัดที่รักษาไว้โดยมาตรฐานแห่งชาติได้อย่างไร ความเชื่อมั่นในความสามารถสอบกลับได้อาจต้องอาศัยประจักษ์พยานจากการเปรียบเทียบผลการวัดระหว่างห้องปฏิบัติการหรือการทดสอบความชำนาญของห้องปฏิบัติการเป็นองค์ประกอบในการพิจารณา

2. ในรับรองการสอบเทียบ ควรจะชี้แจงการสอบกลับได้สู่มาตรฐานแห่งชาติรวมถึงการบอกถึงความไม่แน่นอนของการวัดที่รายงานด้วย

3. มีประจักษ์พยานที่ชัดเจนของการตรวจประเมินห้องปฏิบัติการตามเกณฑ์กำหนดของระบบคุณภาพ โดยผู้ส่งมอบเองหรือ

บุคคลที่สาม

4. การสอบกลับได้ของการวัด โดยอาศัยค่าคงที่ธรรมชาติทางกายภาพ (Natural Physical Constants) ที่รักษาไว้โดยผู้ส่งมอบเอง จะกระทำได้อาศัยการยืนยันความถูกต้องของการเปรียบเทียบผลการวัดระหว่างห้องปฏิบัติการหรือกับมาตรฐานแห่งชาติก่อน

5. วัสดุอ้างอิงที่ใช้ในการสอบเทียบ และทวนสอบอุปกรณ์การวัดจะต้องมีใบรับรองกำกับ และให้มั่นใจว่าผลการวัดที่รายงานในใบรับรองความสามารถสอบกลับได้สู่มาตรฐานของหน่วยวัด SI และวิธีวิเคราะห์ทดสอบที่ใช้เป็นวิธีที่เป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ

ดังนั้นห้องปฏิบัติการสอบเทียบและทดสอบที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดความถูกต้องของมาตรฐานการวัดจากสถาบันมาตรวิทยาแห่งชาติสู่ผู้ใช้งาน จะยืนยันผลการวัดและความถูกต้องของการตรวจ วัด และทดสอบที่กำกับไปกับสินค้า ให้เป็นไปตามมาตรฐานหรือข้อกำหนดของประเทศคู่ค้า

การที่ห้องปฏิบัติการสอบเทียบและทดสอบที่ได้รับการรับรองความสามารถตาม ISO/IEC 17025 นั้นจะเป็นสิ่งยืนยันความถูกต้องของผลการวัดได้เป็นอย่างดี เพื่อเป็นหลักประกันคุณภาพของผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติได้

ที่มา: เนื้อหาลำคัญในข้อเขียนนี้อ้างอิงจากสมาคมมาตรวิทยาแห่งประเทศไทย (Metrology Society of Thailand)

ความจำเป็นที่ต้องลงทุน...

ห้องปฏิบัติการ ทดสอบไฟฟ้าแรงสูง

ศราวุธ สอนอุไร

การศึกษา

ปริญญาตรี สาขาวิศวกรรมศาสตร์ (อิเล็กทรอนิกส์และโทรคมนาคม)
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

การทำงาน

วิศวกรระดับ 9 การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย

เมื่อช่วงปลายปี 2557 หลังจากมีนโยบายของรัฐบาลใหม่ คณะอนุกรรมการพยากรณ์และจัดทำแผนพัฒนา กำลังผลิตไฟฟ้าของประเทศจึงได้มีการพิจารณาจัดทำแผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้าของประเทศไทยชุดใหม่ เนื่องจากแนวโน้มการขยายตัวทางเศรษฐกิจของไทยที่ปรับตัวและแผนการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานตามนโยบายรัฐบาลรวมทั้งการเตรียมการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ในปี 2558 ที่ผ่านมา ซึ่งจะส่งผลต่อการใช้ไฟฟ้าของประเทศไทยโดยรวม แผน PDP2015 ได้เน้นการเสริมความมั่นคงระบบไฟฟ้า ด้วยการกระจายเชื้อเพลิงในการผลิตไฟฟ้า การลดการพึ่งพาทักษะธรรมชาติ การเพิ่มสัดส่วนการผลิตไฟฟ้าจากถ่านหินเทคโนโลยีสะอาดการจัดการไฟฟ้าจากต่างประเทศเพิ่มขึ้น การเพิ่ม

สัดส่วนการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานหมุนเวียน รวมทั้งการพัฒนาระบบส่งไฟฟ้า ระบบจำหน่ายไฟฟ้า เพื่อรองรับการพัฒนาพลังงานทดแทน และการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC)

ระบบการส่งจ่ายพลังงานไฟฟ้าของประเทศไทย ที่ดำเนินการโดยการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ดำเนินการส่งจ่ายด้วยระดับแรงดันไฟฟ้ามาตรฐาน ประกอบด้วยระดับแรงดัน 500kV 230 kV 132 kV 115 kV และ 69 kV ที่ความถี่ 50Hz และความสามารถในการจ่ายไฟฟ้า (พิกัดหม้อแปลง) รวมทั้งสิ้น 88,461.44 MVA ระบบการส่งจ่ายไฟฟ้าที่ดีจะต้องมีความมั่นคงเชื่อถือได้ มีแรงดันระบบอยู่ภายในขอบเขตที่กำหนด มีประสิทธิภาพเสถียรภาพและความปลอดภัยสูง ดังนั้นหม้อแปลงไฟฟ้า เซอร์กิตเบรกเกอร์ อุปกรณ์วัดกระแสและ

แรงดันสูง หรืออุปกรณ์อื่นๆที่ใช้งานในระบบส่งจ่ายไฟฟ้าแรงสูง จะต้องมีคุณสมบัติคงทนต่อแรงดันไฟฟ้าในทุกสภาวะแวดล้อม หากเกิดจากความผิดพลาดทางไฟฟ้าและทางกล จะต้องไม่เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความเสียหายต่อระบบการส่งจ่ายพลังงานไฟฟ้า การที่จะเชื่อมั่นได้ว่า อุปกรณ์ไฟฟ้าแรงสูงที่กล่าวมาเหล่านั้น มีคุณสมบัติและคุณภาพได้มาตรฐาน จำเป็นต้องทดสอบวัสดุอุปกรณ์เหล่านั้นในห้องปฏิบัติการไฟฟ้าแรงสูงก่อนนำไปติดตั้งใช้งาน

จากแผนการพัฒนาระบบส่งตามแผน PDP 2015 ส่งผลทางตรงต่อการจัดหาหม้อแปลงไฟฟ้า โดยเฉพาะหม้อแปลงที่มีระดับแรงดัน 500kV และ 230 kV ผู้ผลิตหม้อแปลงภายในประเทศ เช่น บริษัททีริไทย, บริษัทเอบีบี และ บริษัทไคเฮน หากต้องการยื่นประมูลประกวดราคาหม้อแปลงระดับแรงดันดังกล่าว จำเป็นต้องพัฒนาและเพิ่มศักยภาพด้านห้องปฏิบัติการทดสอบไฟฟ้าแรงสูง เพื่อให้สามารถทดสอบหม้อแปลงตามมาตรฐานสากลได้ การผลิตหม้อแปลงหากดำเนินการผลิตหม้อแปลงเสร็จเรียบร้อยแล้วจำเป็นต้องทดสอบหม้อแปลงเพื่อมั่นใจว่าหม้อแปลงที่ส่งมามีประสิทธิภาพมีอายุการใช้งานได้ยาวนาน และเป็นไปตามข้อกำหนดของลูกค้า การที่บริษัทผู้ผลิตหม้อแปลงจะส่งหม้อแปลงเข้าทดสอบที่ห้องปฏิบัติการทดสอบภายนอก มีความยุ่งยาก ค่อนข้างไม่สะดวกและเสียค่าใช้จ่ายในการขนส่งและทดสอบเป็นเงินจำนวนมาก ดังนั้นบริษัทผู้ผลิตหม้อแปลงจึงจำเป็นต้องตัดสินใจลงทุนห้องปฏิบัติการทดสอบของตนเองซึ่งมีมูลค่าหลายร้อยล้านบาท

เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับห้องปฏิบัติการทดสอบไฟฟ้าแรงสูง บทความนี้จะกล่าวถึงพื้นฐานการทดสอบไฟฟ้าแรงสูงและห้องปฏิบัติการทดสอบไฟฟ้าแรงสูงพอสังเขป ดังนี้

ประเภทของการทดสอบไฟฟ้าแรงสูง

ตามมาตรฐาน IEC 60060-1 (High Voltage Test Techniques, Part 1 : General definition and test techniques) ได้กำหนดประเภทของการทดสอบ ดังนี้

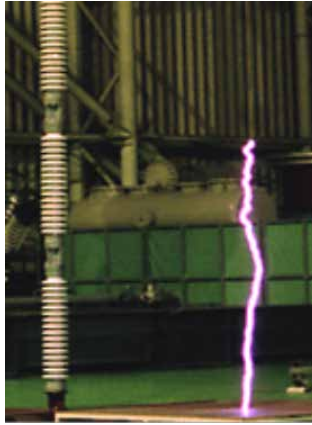
1. แรงดันทดสอบแตกสลาย (disruptive test voltage) เป็นการทดสอบแบบทำลาย (Destructive Test) ที่ทำให้ไดอิเล็กตริกของฉนวนแตกสลายหรือเสียหาย ซึ่งเกิดขึ้นกับฉนวนในลักษณะสปาร์ค เจาะผ่านทะลุซึ่งจะทำให้ทราบได้ว่าวัสดุหรืออุปกรณ์นั้นสามารถทนแรงดันได้สูงสุดเท่าใด จากความเครียดสนามไฟฟ้า (electric field stress) ที่เกิดจากแรงดันที่ป้อนทดสอบ เมื่อเกิดดีสชาร์จแตกสลายจะทำให้แรงดันระหว่างอิเล็กโตรดจะลดต่ำลงเป็นศูนย์หรือเกือบศูนย์ และมีกระแสไหลผ่านเพิ่มขึ้นมากมาย การเกิดดีสชาร์จแตกสลายมีลักษณะดังต่อไปนี้

1.1 วาบไฟตามผิว (flashover) เป็นการเกิดดีสชาร์จบนผิวฉนวนแข็งที่ล้อมรอบด้วยฉนวนก๊าซหรือฉนวนเหลว จะทำให้เสียหายการฉนวนชั่วคราว

รูปที่ 1: แสดงการเกิด Flashover ลูกถ้วยฉนวน

1.2 สปาร์คผ่าน (spark over) เป็นการเกิดเบรคดาวน์ผ่านฉนวนก๊าซหรือของเหลวที่คั่นระหว่างอิเล็กโตรด ทำให้เสียหายการฉนวนชั่วคราว

รูปที่ 2: แสดงการเกิด Spark over ระหว่างทดสอบอุปกรณ์ไฟฟ้า

1.3 เจาะทะลุผ่าน (puncture) เป็นการเกิดเบรคดาวน์ผ่านฉนวนแข็ง ทำให้เสียหายการฉนวนอย่างถาวร

รูปที่ 3: แสดงการเกิด puncture ลูกถ้วยฉนวน

2. การทดสอบความคงทนอยู่ต่อแรงดัน (withstand voltage test) เป็นการทดสอบแบบไม่ทำลาย (Nondestructive Test) เพื่อดูว่าฉนวนหรือการฉนวนของอุปกรณ์จะสามารถทนต่อแรงดันได้หรือไม่ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ชนิด

2.1 การทดสอบความคงทนอยู่ได้ระยะสั้น ด้วยแรงดันกระแสตรงหรือแรงดันกระแสสลับความถี่พลังงานหรือความถี่ต่ำ (50-200 Hz) โดยป้อนแรงดันตามที่กำหนดในมาตรฐาน เป็นเวลา 1 นาที ซึ่งจะสูงกว่าแรงดันใช้งาน เป็นการเลียนแบบแรงดันเกินที่อาจจะเกิดขึ้นในระบบ หลังจากทดสอบแล้วตัวอย่างทดสอบนั้นจะไม่เกิดร่องรอยแตกสลายใด ๆ

2.2 การทดสอบความคงทนอยู่ได้ด้วยแรงดันอิมพัลส์ เพื่อดูความคงทนต่อแรงดันอิมพัลส์อันเกิดจากฟ้าผ่า (lightning impulse) หรือแรงดันที่เกิดจากการสวิตช์ของระบบส่งไฟฟ้าแรงสูงเรียกว่า แรงดันสวิตช์ (switching surge) ซึ่งเป็นลักษณะของแรงดันที่เพิ่มขึ้นโดยฉับพลัน

3. การทดสอบความทนทาน (endurance test) เป็นการทดสอบแบบไม่ทำลาย (Nondestructive Test) เพื่อทดสอบอายุการใช้งานของการฉนวน อุปกรณ์ที่ต้องรับความเครียดสนามไฟฟ้าอยู่ตลอดเวลา ซึ่งจะทดสอบด้วยแรงดันกระแสสลับความถี่ต่ำ (50 Hz) ขนาดแรงดันทดสอบเท่ากับแรงดันสูงสุดของระบบใช้งาน โดยวัดอุณหภูมิที่เพิ่มขึ้น วัดพลังงานสูญเสีย และระดับแรงดันที่โคโรนาเริ่มเกิดหรือ วัดการเกิดดีสชาร์จบางส่วน

4. ทดสอบการฉนวนภายนอก (external insulation) และการฉนวนภายใน (internal insulation) การฉนวนภายนอก คือ ฉนวนอากาศกับฉนวนแข็งของอุปกรณ์ที่รับสภาวะบรรยากาศ นั่นคือ ฉนวนจะต้องทนต่อความเครียดสนามไฟฟ้าและผลของสภาพดินฟ้าอากาศ เช่น ความชื้น และสิ่งเประอะเปื้อนทั้งหลาย ส่วนการฉนวนภายใน ซึ่งประกอบด้วยฉนวนแข็งกับฉนวนเหลวหรือก๊าซฉนวนภายในจะอยู่ในสิ่งห่อหุ้มให้รับสัมผัสกับสภาวะบรรยากาศ การฉนวนของวัสดุและอุปกรณ์จะทนต่อแรงดัน

ไฟฟ้าได้มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับลักษณะ และสภาพของฉนวนกำหนดด้วย

4.1 ระยะรั้ว (leakage distance or creepage distance) หมายถึง ระยะที่สั้นที่สุดระหว่างอิเล็กโตรดหรือโลหะประกอบติดลูกถ้วยฉนวน โดยวัดไปตามผิวฉนวนภายนอก

4.2 ระยะอาร์ค (arcing distance) หมายถึง ระยะตามแนวที่เกิดอาร์คหรือ สปาร์ค ผ่าน นั่นคือ ระยะที่สั้นที่สุดที่วัดระหว่างอิเล็กโตรดหรือโลหะที่ประกอบติดลูกถ้วย โดยวัดผ่านไปใ้อากาศหรือฉนวนก๊าซหรือ ฉนวนเหลวที่ล้อมรอบฉนวนแข็ง ในสภาพแห้งระยะอาร์คจะยาวกว่าในสภาพเปียกหรือสภาพเบื่อน

4.3 สภาพแห้ง (dry conditions) หมายถึง ตัวอย่างที่ทดสอบอยู่ในสภาพแห้งและ สะอาด โดยมีเงื่อนไขเป็นไปตามที่มาตรฐาน กำหนด

4.4 สภาพเปียก (wet conditions) หมายถึง ตัวอย่างทดสอบที่เลียนแบบสภาวะการใช้งานในสภาพเปียกฝน เพื่อทดสอบผลกระทบจากฝนตกธรรมชาติที่มีต่อ ฉนวนภายนอก ลักษณะน้ำฝนจำลอง กำหนดด้วยความต้านทานจำเพาะอัตราการตก แนวและทิศทางการตกของฝนที่ฉนวนภายนอก

ว่าจะใช้มาตรฐานใดเป็นเกณฑ์อ้างอิง สำหรับมาตรฐานอ้างอิงประเทศไทยจะเกี่ยวข้องกับ มาตรฐานหลายประเทศ ตามตัวอย่างมาตรฐานต่างๆดังนี้

IEC: International Electrotechnical Commission

VDE: Verband Deutscher Elektrotechniker

ANSI: American National Standard Institute

BS: British Standard

JIS: Japanese Industrial Standard

IEEE: Institute of Electrical and Electronics Engineers

ขนาดแรงดันทดสอบ

ขนาดแรงดันทดสอบที่ใช้ทดสอบวัสดุทดสอบ (Test object) ขึ้นอยู่กับจะนำวัสดุอุปกรณ์ ไฟฟ้าแรงสูงไปใช้ระดับแรงดันเท่าใด ซึ่งหมายถึงแรงดันระหว่างเฟส โดยทั่วไปแรงดัน ระบบใช้งานจะต่ำกว่าแรงดันระบบสูงสุด (U_m) ตามตาราง 1.1 หากแรงดันใช้งานจะ เปลี่ยนไปเท่าใดด้วยเหตุผลใดก็ตามจะต้องไม่เกินแรงดันสูงสุดที่มาตรฐานกำหนด ตัวอย่างเช่นแรงดันใช้งาน 69 kV ให้เลือกแรงดันสูงสุด 72.5 kV จะได้ค่าแรงดันทดสอบ ความคงทนต่อแรงดัน AC 1 นาที 140 kV แรงดันทดสอบความคงทนต่อแรงดันอิมพัลส์ 325 kV

อนึ่งขนาดแรงดันทดสอบที่กำหนดใน IEC ที่แสดงในตารางที่ 1.1 และ 1.2 นั้นเป็นค่าแรงดันทดสอบความคงทนอยู่ได้ต่อแรงดัน (withstand voltage test) ของวัสดุทดสอบ ถ้าจะ ทดสอบให้เกิดวาทไฟตามผิวหรือเกิดเบรกดาวน์หรือเจาะทะลุ จะต้องใช้แรงดันทดสอบสูง กว่าค่าแรงดันคงทนอยู่ได้ และเมื่อคำนึงถึงประสิทธิภาพและอายุการใช้งานของอุปกรณ์ ทดสอบ แรงดันที่กำหนดของอุปกรณ์ทดสอบ ควรจะต้องเลือกให้สูงกว่าค่าแรงดันทดสอบ ตามระดับแรงดันสูงสุด

มาตรฐานการทดสอบ

การทดสอบจำเป็นต้องมีมาตรฐานอ้างอิง เพื่อใช้ในการตรวจรับโดยใช้เกณฑ์มาตรฐาน ตัดสินว่าอุปกรณ์ไฟฟ้าแรงสูงสามารถผลิต ได้ตามมาตรฐานหรือไม่ โดยทั่วไปแต่ละ ประเทศจะมีการกำหนดการใช้มาตรฐาน ไม่เหมือนกัน ดังนั้นก่อนดำเนินการทดสอบ จะต้องทำความเข้าใจและข้อตกลงกันก่อน

ตาราง 1.1 แสดงระดับการฉนวนมาตรฐานช่วงที่ 1 (Standard insulation levels for range I) ($1 \text{ kV} < U_m \leq 245 \text{ kV}$)

Highest voltage for equipment U_m kV (r.m.s. value)	Standard short-duration power-frequency withstand voltage kV (r.m.s. value)	Standard lightning impulse withstand voltage kV (peak. value)
3,6	10	20 40
7,2	20	40 60
12	28	60 75 95
17,5	38	75 95
24	50	95 125 145
36	70	145 170
52	95	250
72,5	140	325
123	(185) 230	450 550
145	(185) 230 275	(450) 550 650
170	(230) 275 325	(550) 650 750
245	(275) (325) 360 395 460	(650) (750) 850 950 1 050

NOTE – If values in brackets are considered insufficient to prove that the required phase-to-phase withstand voltage are met, additional phase-to-phase withstand tests are needed.

Test conversion factors for range I

Insulation	Short-duration power-frequency withstand voltage ¹⁾	Lightning impulse withstand voltage
External insulation		
– air clearances and clean insulators, dry:		
– phase-to-earth	$0,6 + U_{rw} / 8500$	$1,05 + U_{rw} / 6000$
– phase-to-phase	$0,6 + U_{rw} / 12700$	$1,05 + U_{rw} / 9000$
– clean insulators, wet	0,6	1,3
Internal insulation		
– GIS	0,7	1,25
– liquid-immersed insulation	0,5	1,10
– solid insulation	0,5	1,00

NOTE – U_{rw} is the required switching impulse withstand voltage in kV.
¹⁾ The test conversion factors include a factor of $1/\sqrt{2}$ to convert from peak to r.m.s value.

ตาราง 1.2 แสดงระดับการฉนวนมาตรฐานช่วงที่ 2 (Standard insulation levels for range II)
($U_m > 245$ kV)

Highest voltage for equipment U_m kV (r.m.s. value)	Standard switching impulse withstand voltage			Standard lightning impulse withstand voltage kV (peak, value)
	Longitudinal insulation (note 1) kV (peak value)	Phase-to-earth kV (peak value)	Phase-to-phase (ratio to the phase-to earth peak value)	
300	750	750	1,50	850 950
	750	850	1,50	950 1 050
362	850	850	1,50	950 1 050
	850	950	1,50	1 050 1 175
420	850	850	1,60	1 050 1 175
	950	950	1,50	1 175 1 300
	950	1 050	1,50	1 300 1 425
525	950	950	1,70	1 175 1 300
	950	1 050	1,60	1 300 1 425
	950	1 175	1,50	1 425 1 550
765	1 175	1 300	1,70	1 657 1 800
	1 175	1 425	1,70	1 800 1 950
	1 175	1 550	1,60	1 950 2 100

NOTES
 1. Value of the impulse component of the relevant combined test .
 2. The introduction of $U_m = 550$ kV (instead of 525 kV), 800 kV (instead of 765 kV), 1 200 kV, of a value between 765 kV and 1 200 kV, and of the associated standard withstand voltages, is under consideration .

Test conversion factors for range II

Insulation	Switching impulse withstand voltage
External insulation	
– air clearances and clean insulators, dry	1,4
– clean insulators, wet	1,7
Internal insulation	
– GIS	1,6
– liquid-immersed insulation	2,3
– solid insulation	2,0

NOTE – The test conversion factors include a factor of $\sqrt{2}$ to convert from r.m.s to peak value.

อุปกรณ์ห้องทดสอบไฟฟ้าแรงสูง

ในห้องทดสอบไฟฟ้าแรงสูงโดยทั่วไป มักจะติดตั้งอุปกรณ์ทดสอบไฟฟ้าแรงสูงให้สามารถทำการทดสอบได้ทั้ง 3 ประเภท คือ การทดสอบแบบแตกสลาย การทดสอบความคงทนอยู่ได้ต่อแรงดัน และการทดสอบความทนทาน (endurance test) ส่วนการทดสอบประเภทที่ 4 จะต้องเป็นห้องปฏิบัติการทดสอบเฉพาะเท่านั้น อุปกรณ์หลักได้แก่

1. หม้อแปลงไฟฟ้ากระแสสลับความถี่ต่ำหรือความถี่พลังงาน

รูปที่ 4. แสดงหม้อแปลงช่วยทดสอบ (Auxiliary Transformer)

2. อุปกรณ์ทดสอบแรงดันสูงกระแสสลับความถี่ต่ำ (50 Hz)

รูปที่ 5. แสดงหม้อแปลงทดสอบแรงดันสูง

3. เครื่องกำเนิดแรงดันอิมพัลส์ Impulse Voltage Generator, Multiple Chopping Gap

รูปที่ 6. แสดงเครื่องกำเนิดแรงดันอิมพัลส์และ Multiple Chopping Gap

4. อุปกรณ์สร้างแรงดันสูงความถี่สูง Motor-Generator ปัจจุบันนิยมใช้ Static frequency converter

รูปที่ 7. แสดง Motor-Generator Set

5. ชุดอุปกรณ์การวัดค่าทดสอบหม้อแปลงไฟฟ้า

รูปที่ 8. Transformer Measuring System

6. อุปกรณ์วัดแรงดันและกระแสสูง

รูปที่ 9. แสดงเครื่องแรงดันอิมพัลส์

แนวคิดในการออกแบบห้องทดสอบไฟฟ้าแรงสูง

1. อาคาร

ลักษณะของอาคารที่ใช้เป็นอาคารทดสอบต้องสามารถทดสอบได้ทุกสภาวะของบรรยากาศ โดยมีข้อกำหนดค่าความชื้นในบรรยากาศต้องไม่เกิน 90%RH โดยไม่มีอุปสรรคจากสภาพแวดล้อมและสภาวะของอากาศ เช่นคลื่นรบกวน ฝนตก หมอก น้ำค้างและความสกปรกในบรรยากาศ โดยเป็นอาคารที่ปกปิดมิดชิดเพื่อป้องกันผลกระทบจากสภาวะดินฟ้าอากาศ ภายในอาคารทดสอบจำเป็นต้องควบคุมและป้องกันคลื่นรบกวนด้วยการใช้ระบบชิลด์แบบฟาราเดย์

ตัวอย่าง การเลือกขนาดของอาคารปฏิบัติการไฟฟ้าแรงสูง ควรดูจากแรงดันสูงสุดของระบบส่งจ่ายไฟฟ้าของประเทศนั้นๆ ในประเทศไทยใช้แรงดัน 500 kV ซึ่งเป็นแรงดันสูงสุดในการส่งจ่าย ตามมาตรฐานการทดสอบวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้กับระบบแรงดันสูงพิเศษ (สูงกว่า 245 kV) จะต้องทำการทดสอบด้วยแรงดันสวิตชิงอิมพัลส์ จึงเป็นกำหนดระยะช่องว่างในอากาศที่ใช้ทดสอบแรงดันสวิตชิงอิมพัลส์

ค่าแรงดันเกินสวิตชิงของระบบสูงสุด 525 kV มีค่าถึง 2.74 หน่วยของค่ายอดแรงดันเฟส และเมื่อต้องการทดสอบให้เกิดวาบไฟตามผิวหรือเบรคดาวน์ระหว่างขั้วของเซอร์กิตเบรกเกอร์หรือสวิตซ์ตัดตอน อาจจำเป็นต้องใช้แรงดันสูงถึง 1,700 kV ดังนั้นช่องว่างในอากาศโดยวัดจากส่วนที่มีไฟฟ้าแรงสูงของวงจรทดสอบไปยังผาผนัง หรือเพดานสามารถคำนวณได้จากความสัมพันธ์

$$S = 4 \times U^2$$

S = ระยะช่องว่างในอาคาร หน่วยเป็นเมตร
U = แรงดันทดสอบเป็น MV

ดังนั้นแรงดันทดสอบสวิตชิง 1,700 kV จะต้องต้องมีช่องว่างในอากาศเป็นวงรัศมีภายในอาคารไม่น้อยกว่า 12 เมตร

เครื่องกำเนิดแรงดันอิมพัลส์ที่ใช้สร้างแรงดันสวิตชิงขนาดแรงดัน 3,600 kV มีความสูงประมาณ 13 เมตร

ด้านบนมีอิลเลคโทรดเป็นวง วางแนวระดับขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 4 เมตร และตามคู่มือประจำเครื่องระบุช่องว่างในอากาศเท่ากับ 12 เมตร (สำหรับทดสอบสวิตชิง 1,700 kV) ดังนั้นส่วนสูงของอาคารจนถึงเพดานต้องสูง 25 เมตร ส่วนความกว้างของห้องอย่างน้อยต้องมีระยะ 28 เมตร ส่วนความยาวของตัวอาคารต้องคำนึงถึง การทดสอบเซอร์กิตเบรกเกอร์ ซึ่งต้องทดสอบแรงดันอิมพัลส์ช้อบ ต้องมีพื้นที่ความยาวถึง 40 เมตร

นอกจากห้องที่ใช้ทดสอบอุปกรณ์แล้ว จำเป็นต้องมีห้องบังคับการเพื่อปฏิบัติการควบคุมการทดสอบ

อุปกรณ์ในห้องใหญ่ รวมถึงต้องมีห้องสำหรับที่ตั้ง Motor-Generator set เพื่อใช้สร้างแรงดันทดสอบเหนี่ยวนำความถี่ 200 Hz และเป็นที่ตั้งระบบสวิตซ์เกียร์ เร็คกูเลเตอร์ คาปาซิเตอร์และรีแอคเตอร์แบบเหนี่ยวนำเพื่อชดเชยกำลังไฟฟ้าให้กับหม้อแปลงทดสอบ

การเคลื่อนย้ายวัสดุและอุปกรณ์ทดสอบภายในอาคาร ซึ่งมีน้ำหนักมากจำเป็นต้องติดตั้งเครนเพื่อความสะดวก ปลอดภัยในการขนย้ายและถ้าน้ำหนักเกินขีดความสามารถของเครนก็จะเคลื่อนย้ายด้วยการใช้หมอนลม (Air cushion)

รูปที่ 10. แสดงการใช้หมอนลมในห้องทดสอบ

2. ระบบชิลด์และระบบสายดิน

ห้องทดสอบไฟฟ้าแรงสูงจำเป็นต้องมีชิลด์เป็นแบบกรงฟาราเดย์เพื่อทำหน้าที่ป้องกันคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้ารบกวนจากภายนอกอาคารเข้าไปรบกวนการทดสอบ และในทางกลับกันก็จะป้องกันคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าที่เกิดขึ้นจากการทดสอบภายในอาคารออกไปรบกวนระบบสื่อสารภายนอกอาคาร ซึ่งเมื่อทำการวัด PD ต้องมี Background noise น้อยกว่า 1pc ตาม IEC 60270 จึงต้องจัดทำชิลด์ติดตั้งและเพดานภายในอาคารโดยรอบด้วยตาข่ายเหล็กชุบสังกะสีที่พื้นจะปูตาข่ายทองแดงเป็นรูปขนมเปียกปูนใต้พื้นคอนกรีตไม่เกิน 10 เซนติเมตร และเชื่อมต่อเข้ากับตาข่ายเหล็ก

ระบบสายดินเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับอาคารปฏิบัติการไฟฟ้าแรงสูง โดยเฉพาะการทดสอบแรงดันอิมพัลส์ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงของรูปคลื่นแรงดันอย่างรวดเร็ว เมื่อการทดสอบเกิดกระแสไหลในสายดินจะต้องไม่ให้เกิดแรงดันตกคร่อมหรือความต่างศักย์ในสายดินของเครื่องกำเนิดแรงดันสูง กับระดับสายดินอ้างอิงของระบบเครื่องวัดแรงดันที่อยู่ห่างกัน หากเกิดแรงดันตกคร่อมขึ้นมีแนวโน้มทำให้ระบบเครื่องวัดเกิดความเสียหายได้ สายดินของห้องทดสอบโยทั่วไปจะใช้แถบทองแดงหนา 1/8 นิ้ว กว้าง 1 1/2 นิ้ว วางประกอบเป็นตารางสี่เหลี่ยมจัตุรัสขนาด

5 x 5 ตารางเมตร เหนือตาข่ายทองแดงยื่นออกไปนอกอาคารด้านละ 1.5 เมตร และทุกจุดที่แถบทองแดงตัดกันจะเชื่อมต่อกันทางไฟฟ้าเข้ากับแท่งทองแดงกลมขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 5/8 นิ้ว ยาว 10 ฟุต ฝังลึกในแนวตั้งเพื่อให้ค่าความต้านทานของสายดินทั้งระบบมีค่าต่ำ โดยมาตรฐานควรมีค่าต่ำกว่า 1 โอห์ม สำหรับที่ได้ฐานรากที่ตั้งหม้อแปลงทดสอบ ที่ตั้งเครื่องกำเนิดแรงดันอิมพัลส์ และห้องบังคับการ ควรฝังสายดินลึกในแนวตั้งทำด้วยกระบอทองแดงขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 2 1/2 นิ้ว หนา 1/4 นิ้ว ยาว 20 ฟุต ที่หัวบนแท่งกระบอทองแดงเชื่อมต่อเข้ากับแท่งตาข่ายทองแดงและแถบทองแดง

รูปที่ 11. แสดงห้องทดสอบระบบชิลด์ฟาราเดย์

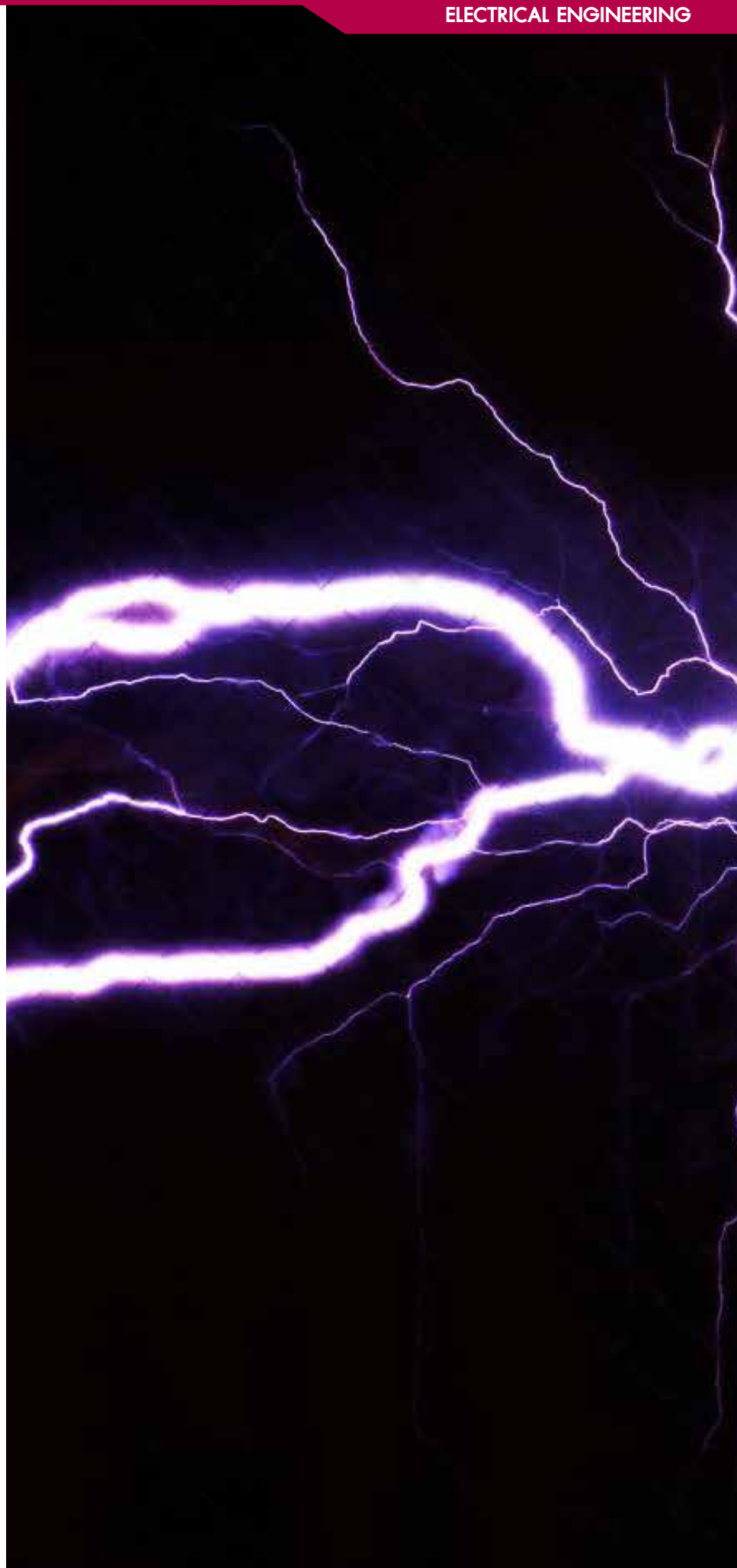
3. ระบบสายควบคุม สายเคเบิล และสาย ป้อนกำลังไฟฟ้า

ควรเดินอยู่ในท่อเหล็กอบสังกะสี ผึงใน
แนวระดับใต้พื้นตาข่ายทองแดงและท่อ
เหล่านี้จะต้องเชื่อมโยงทางไฟฟ้าเข้ากับ
ระบบสายดิน

จากรายละเอียดห้องปฏิบัติการ
ทดสอบจะเห็นได้ว่าการจัดทำห้อง
ปฏิบัติการทดสอบ เป็นการลงทุนที่
ค่อนข้างมาก และหากห้องปฏิบัติ
การทดสอบใดที่ขอการรับรองและ
จัดทำระบบการทดสอบให้ได้ตาม
มาตรฐาน ISO/IEC 17025 จะต้อง
เพิ่มต้นทุนในการขอและรักษาระบบ
เพิ่มเติมอีกด้วย ด้วยเหตุผลความ
จำเป็นดังกล่าวทำให้ บริษัทฯผู้ผลิต
หม้อแปลงต้องมีภาระต้นทุนในการ
ดำเนินการเพิ่มขึ้นโดยหลีกเลี่ยงไม่ได้
ดังนั้นหากห้องปฏิบัติการทดสอบ
ไฟฟ้าแรงสูง สามารถใช้ศักยภาพ
ของบุคลากรและห้องปฏิบัติการทดสอบฯ
ในการศึกษาค้นคว้าวิจัยและ
พัฒนาในด้านการจนวนของวัสดุ
อุปกรณ์ไฟฟ้าแรงสูง จนสามารถ
ผลิตค้ำคิดนวัตกรรมด้านการ
จนวนหม้อแปลง จะยังประโยชน์และ
จะช่วยลดต้นทุนในการผลิตหม้อแปลง
ในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- [1] แผนกำลังผลิตของไฟฟ้าประเทศไทย (PDP 2015)
สำนักนโยบายและแผน กระทรวงพลังงาน
- [2] วิศวกรรมไฟฟ้าแรงสูง ดร.สำราญ สังข์สะอาด
- [3] วิกิพีเดีย (th.m.wikipedia.org)

การสร้างระบบการบริหารจัดการความเสียหาย หม้อแปลงไฟฟ้ากำลัง ด้วยวิธีการ วิศวกรรมการจัดการอุตสาหกรรมอย่างยั่งยืน (SIME)

Establishment of Power Transformer Fault Management by
Sustainable Industrial Management Engineering (SIME)

สาขาวิชาวิศวกรรมการจัดการอุตสาหกรรมเพื่อความยั่งยืน
คณะวิศวกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

เจลิมพา เอียบสุวรรณ

การศึกษา

ปริญญาตรี วิศวกรรมศาสตรบัณฑิต (อ.บ.) สาขา เทคโนโลยีไฟฟ้าอุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตพระนครเหนือ

ปริญญาโท วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต (ว.ศ.ม) สาขา วิศวกรรมการจัดการอุตสาหกรรมอย่างยั่งยืน
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร (ราชมงคลเทเวศร์)

การทำงาน

วิศวกรอาวุโสส่วนประกอบขั้นสุดท้าย
บริษัท ภิรไทย จำกัด (มหาชน)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ในการสร้างระบบการจัดการความเสียหายของหม้อแปลงไฟฟ้ากำลัง ด้วยวิธีการบริหารจัดการความเสียหายหม้อแปลงไฟฟ้ากำลังโดยใช้วิธีการจัดการอุตสาหกรรมอย่างยั่งยืน(SIME) โดยใช้การทดสอบทางไฟฟ้าและทางเคมีเป็นเครื่องมือช่วยในงานวิจัย จากการวิจัยในการแก้ไขเหตุเสียของหม้อแปลงไฟฟ้ากำลังโดยใช้วิธีการจัดการนี้ทำให้สามารถลดปัญหาความซับซ้อนในการแก้ไข ลดข้อผิดพลาดในการแก้ไข ลดต้นทุนและเวลา รวมทั้งใช้ในการวางแผนงานซ่อมบำรุงหม้อแปลงไฟฟ้ากำลัง กลุ่มเป้าหมายหลักจะเป็นหม้อแปลงไฟฟ้ากำลังของหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ หน่วยงานราชการและหน่วยงานเอกชน ผลการวิจัยพบว่าระบบการบริหารจัดการเหตุเสียของหม้อแปลงไฟฟ้ากำลังด้วยวิธีการ SIME มีขั้นตอนในการปฏิบัติงานที่ชัดเจนและสามารถลดเวลาในการแก้ไขเหตุเสียได้ 88.33 เปอร์เซ็นต์ ลดต้นทุนในการซ่อมบำรุง 68.68 เปอร์เซ็นต์และนำไปใช้วางแผนงานซ่อมบำรุงหม้อแปลงไฟฟ้ากำลังก่อนความเสียหายจะเกิดขึ้นกับระบบไฟฟ้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ (Keywords) : “หม้อแปลงไฟฟ้ากำลัง(kVA)” ; ความเสียหายของหม้อแปลงไฟฟ้ากำลัง ; วิศวกรรมการจัดการอุตสาหกรรมเพื่อความยั่งยืน

Abstract

This research aimed to establish power transformer fault management system by applying SIME method. This research was based on electrical and chemical test as research tools. This could help reduce complication and faults in solving problems, diminish cost and time, as well as can be further used in planning power transformer maintenance. The main target of state owned organizations, public agencies, and private companies' power transformer. The research found that power transformer fault management system, by SIME method had clear operational processes and could help reduce faults' causes for 30-50 percent, help reduce maintenance cost for 30-60 percent. This could also be used in planning power transformer maintenance prior to the occurrence of damages to power system.

1. Unนำ (Introduction)

ในปัจจุบันระบบไฟฟ้ามีความสำคัญต่อภาคอุตสาหกรรม และภาคครัวเรือนภายในประเทศเป็นอย่างมาก หากเกิดไฟฟ้าดับหรือเกิดการชำรุดเสียหายของอุปกรณ์ไฟฟ้าในระบบส่ง จนเป็นเหตุให้ไฟฟ้าดับจะส่งผลกระทบต่อทั้งภาคอุตสาหกรรม และภาคครัวเรือนโดยตรง ดังนั้นการที่จะทำให้ระบบไฟฟ้ามีเสถียรภาพก็ต้องมีการจัดการดูแลอุปกรณ์ไฟฟ้าต่างๆที่มีอยู่ในระบบไฟฟ้าให้ทำงานให้ได้อย่างปกติ โดยเฉพาะหม้อแปลงไฟฟ้ากำลัง ซึ่งเป็นอุปกรณ์ไฟฟ้าที่สำคัญ และมีราคาสูงมากเมื่อเปรียบเทียบกับอุปกรณ์ไฟฟ้าอื่นๆ ถึงแม้จะมีการดูแลเป็นอย่างดีแล้วก็ตาม ยังมีโอกาสที่จะเกิดความเสียหายต่อหม้อแปลงไฟฟ้ากำลัง และระบบไฟฟ้า ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้จากหลายสาเหตุ เช่น ความผิดปกติของตัวอุปกรณ์ ความผิดปกติของระบบไฟฟ้า ความผิดปกติเหล่านี้จะส่งผลกระทบต่อโอกาสทางธุรกิจของผู้จำหน่ายไฟฟ้า และผู้ใช้ไฟฟ้า ซึ่งคิดเป็นมูลค่าต่อหน่วย เวลาค่อนข้างสูงมาก ฉะนั้นผู้ทำวิจัยจึงสร้างระบบการจัดการจัดการความเสียหายของหม้อแปลงไฟฟ้ากำลัง โดยการนำหลักการทางการจัดการอุตสาหกรรม ทางด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งหลักการทางด้านวิศวกรรม คือ การทดสอบหม้อแปลงไฟฟ้ากำลังให้ผ่านตามเกณฑ์ที่มาตราฐานกำหนดมารวบรวมประยุกต์ใช้งานด้วยกัน สร้างอย่างเป็นระบบดังแสดงไว้ใน FLOW CHART ดังนั้นวัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะสร้างระบบการจัดการความเสียหายของหม้อแปลงไฟฟ้ากำลัง ทั้งที่เกิดจากระบบไฟฟ้าและเหตุเสียหายกลด้วยวิธีการบริหารจัดการความเสียหายหม้อแปลงไฟฟ้ากำลัง ด้วยวิธีการ

วิศวกรรมการจัดการอุตสาหกรรมอย่างยั่งยืน เพื่อลดปัญหาความซับซ้อนในการแก้ไข, ลดความผิดพลาดในการแก้ไข, ลดต้นทุนและเวลา กลุ่มเป้าหมายหลักที่ให้ความสำคัญจะเป็นหม้อแปลงไฟฟ้ากำลังของหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานเอกชน เช่น โรงไฟฟ้า โรงงานอุตสาหกรรม โรงเรียน โรงพยาบาล เป็นต้น ผลการวิจัยคาดว่าจะทำให้กระบวนการแก้ไขการชำรุดเสียหายของหม้อแปลงไฟฟ้ากำลังมีลำดับขั้นตอนและกระบวนการในการจัดการความเสียหายอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจที่จะนำไปประยุกต์ใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะนำไปสู่การแก้ไขการชำรุดเสียหายได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้องและประหยัดค่าใช้จ่าย สามารถนำหม้อแปลงไฟฟ้ากำลังกลับเข้าสู่ระบบการจ่ายไฟฟ้าได้อย่างรวดเร็ว ทำให้ระบบไฟฟ้าภายในประเทศมีเสถียรภาพมากขึ้น ตลอดจนลดการเสียโอกาสในการขายไฟฟ้าของกลุ่มโรงไฟฟ้าเอกชน เพื่อความยั่งยืนทางธุรกิจอีกด้วย

2. วิธีวิจัย (Research Methodology)

ขั้นตอนการวิจัยตามวิธีการบริหารจัดการความเสียหายของหม้อแปลงไฟฟ้ากำลังอย่างยั่งยืน (SIME) แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่

2.1 กำหนดขอบเขตของหม้อแปลงไฟฟ้ากำลังของงานวิจัย งานวิจัยนี้วิจัยเหตุเสียหายหม้อแปลงไฟฟ้ากำลังขนาด 30/40/50 MVA ระดับแรงดัน 115-23.1 kV บริษัทไทย จำกัด (มหาชน)

2.2 การกำหนดการทดสอบทางไฟฟ้า ประกอบด้วยรายการทดสอบดังนี้

2.2.1 Measurement Voltage Ratio and Check phase displacement,

2.2.2 Single phase low voltage Exciting Measurement.

2.2.3 Single phase leakage impedance.

2.2.4 Three phase short circuit impedance Measurement.

2.2.5 Sweep frequency responds analysis

2.2.6 Insulation resistance test.

2.2.7 Insulation power factor test.

2.2.8 Winding resistance measurement test.

2.2.9 Dielectric breakdown test

2.3 การทดสอบทางเคมี ประกอบด้วยรายการทดสอบ

2.3.1 DGA.

2.3.2 Moisture content.

2.4 นำผลการทดสอบทางไฟฟ้าเคมี มาเทียบกับค่าเกณฑ์การยอมรับตามมาตรฐานการทดสอบ

ตารางที่ 1 ค่าเกณฑ์การยอมรับของมาตรฐานการทดสอบทางไฟฟ้า

หัวข้อการทดสอบ	มาตรฐานอ้างอิง	เกณฑ์การยอมรับ
1. Measurement Voltage Ratio and Check phase displacement	IEEE Std62-1995	Within 0.5% of the nameplate
2. Single phase low voltage Exciting Measurement	IEEE Std62-1995	Compare with data base
3. Single phase leakage impedance	Manufacturer	Deviation within 3% (3 phase)
4. Three phase short circuit impedance Measurement	IEEE Std62-1995	Not more than +- 3% From Nameplate
5. Sweep frequency respond analysis	IEEE PC57.149/D1	Compare base line and previous data
6. Insulation resistance test	IEEE Std62-1995	Compare with data base
7. Insulation power factor test	IEEE Std62-1995	≤ 0.5%
8. Winding resistance measurement test	IEEE Std62-1995	Within 5% compare with data base
9. Dielectric breakdown test	ASTM D1816	26 kV / 1mm.

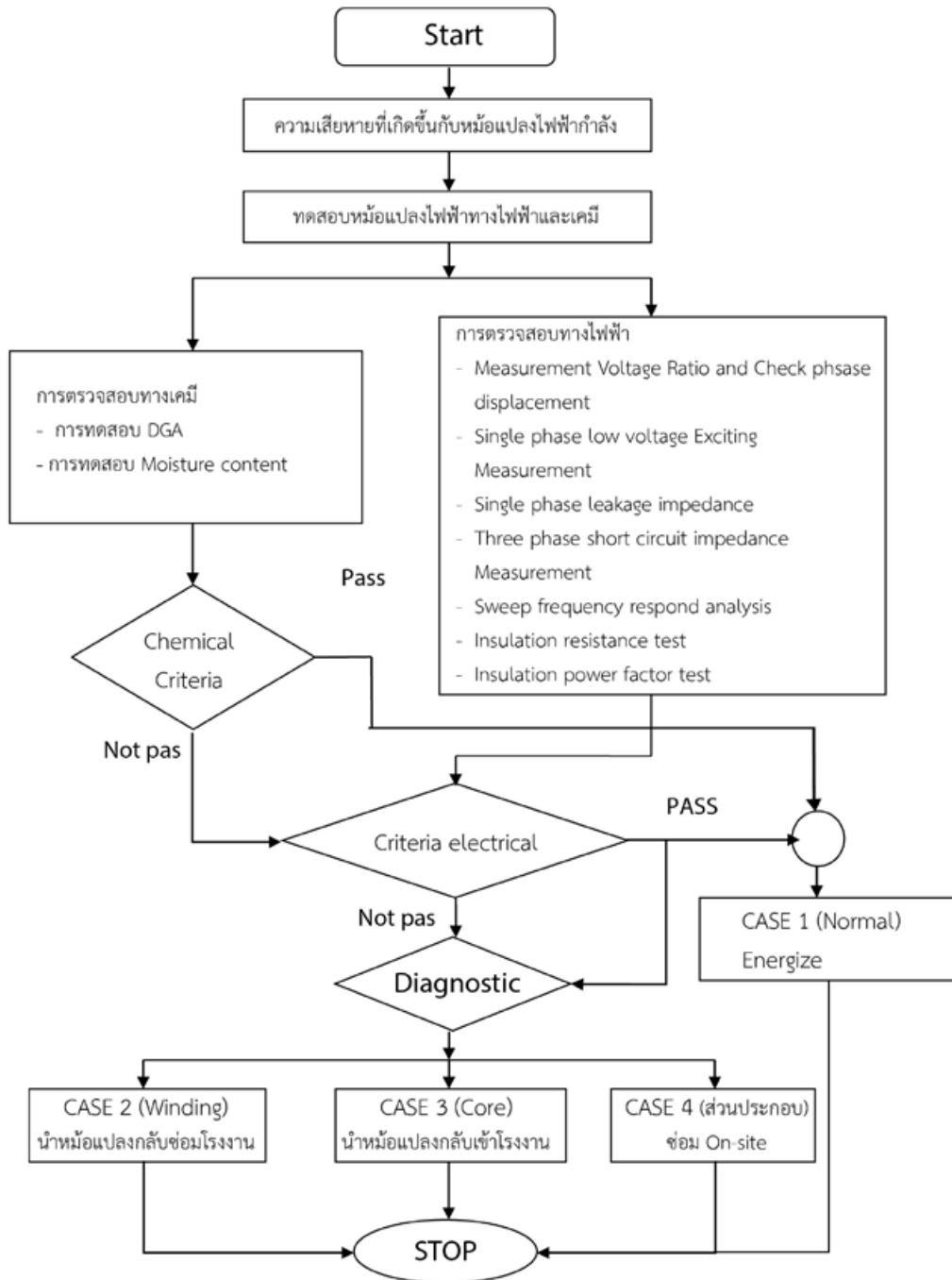
ตารางที่ 2 ค่าเกณฑ์การยอมรับของการทดสอบทางเคมี

หัวข้อการทดสอบ	มาตรฐาน	เกณฑ์การยอมรับ
1. Moisture content	ASTM D1533-12	≤ 10 ppm.
2. DGA TEST	ASTM D3612	
- CO*(CARBON MONOXIDE)		≤ 350 ppm.
- H2*(HYDROGEN)		≤ 100 ppm.
- CH4*(METHANE)		≤ 120 ppm.
- C2H6(Ethane)		≤ 65 ppm.
- CO2(CARBON DIOXID)		≤ 2500 ppm.
- C2H4*(ETHYLENE)		≤ 50 ppm.
- C2H2 (ACETYLENE)		≤ 35 ppm.
- TCG (TOTAL COMBUSIBLE GAS)		≤ 750 ppm.

2.5 วิจัยผลการทดสอบทางไฟฟ้าและทางเคมี ตามหลักการการบริหารจัดการเหตุเสียหายหม้อแปลงไฟฟ้ากำลังด้วยวิธีวิศวกรรมการจัดการอย่างยั่งยืน(SIME) ซึ่งผลการวิจัยจะได้ผลลัพธ์ 4 กรณี คือ

1. หม้อแปลงสามารถจ่ายไฟได้ตามปกติ
2. หม้อแปลงพบปัญหาที่ชัดเจน
3. หม้อแปลงพบปัญหาที่แกนเหล็ก
4. หม้อแปลงพบปัญหาที่ส่วนประกอบอื่นๆ

ขั้นตอนแสดงวิธีวิจัยตามระบบการจัดการเหตุเสียของหม้อแปลงไฟฟ้ากำลัง
ด้วยวิธีการจัดการอุตสาหกรรมอย่างยั่งยืน

3. ผลการวิจัย (Results)

ผลการวิจัยระบบการบริหารจัดการเหตุเสียหายหม้อแปลงไฟฟ้ากำลังด้วยวิธีการจัดการอุตสาหกรรมอย่างยั่งยืน (SIME) ขนาดหม้อแปลงไฟฟ้ากำลัง 30/40/50 MVA (ในที่นี้ขอยกตัวอย่างหม้อแปลงจำนวน 4 เครื่อง)

อธิบายผล

ก่อนจัดหาระบบ จากตารางที่ 3 พบว่า มีการทดสอบทางไฟฟ้าเพียง 5 รายการเท่านั้น และทดสอบทางเคมี 2 รายการ ปรากฏว่าพบสิ่งผิดปกติในผลการทดสอบทางเคมี คือ การทดสอบ DGA มีค่า C2H2 (ACETYLENE) สูงกว่ามาตรฐานโรงงานผู้ผลิตจึงตัดสินใจนำหม้อแปลงกลับเข้าโรงงานเพื่อทำการซ่อมจะมีผลทำให้สูญเสียเวลาไปกับการดำเนินการรื้อถอนหม้อแปลง การขนส่งกลับโรงงาน แก้ไขเหตุเสียหาย ทดสอบ ขนส่งกลับมาติดตั้งใหม่

หลังจัดหาระบบการบริหารจัดการเหตุเสียหายหม้อแปลงไฟฟ้ากำลังด้วยวิธีการจัดการอุตสาหกรรมอย่างยั่งยืน จากผลการทดสอบตามตารางที่ 3 พบว่า มีการทดสอบทางไฟฟ้า 9 รายการ ซึ่งครอบคลุมอุปกรณ์ภายในหม้อแปลงไฟฟ้ากำลังทั้งหมด ประกอบด้วย ขดลวด แกนเหล็ก และส่วนประกอบอื่นๆ ภายในหม้อแปลงไฟฟ้ากำลัง จึงทำให้เชื่อได้ว่าไม่เกิดความผิดปกติขึ้นกับส่วนประกอบทางไฟฟ้า ถึงแม้ผลการทดสอบทางเคมี 2 รายการ จะปรากฏว่าพบสิ่งผิดปกติในผลการทดสอบ 1 รายการ คือ การทดสอบ DGA มีค่า C2H2 (ACETYLENE) สูงกว่ามาตรฐานจึงทำให้โรงงานผู้ผลิตจึงตัดสินใจซ่อมเหตุเสียหายที่เกิดขึ้นกับหม้อแปลงไฟฟ้ากำลังที่หน้า Site งาน จะทำให้ใช้เวลาน้อยกว่าการนำกลับไปแก้ไขที่โรงงานผู้ผลิต

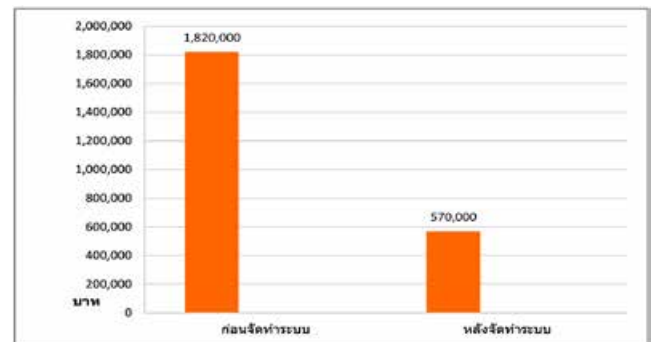
ตารางที่ 3 แสดงผลก่อนจัดหาระบบ - หลังการจัดหาระบบบริหารจัดการเหตุเสียหายหม้อแปลงไฟฟ้ากำลังด้วยวิธีการจัดการอุตสาหกรรมอย่างยั่งยืน (SIME)

No.	Rated (MVA)	หัวข้อการทดสอบ												Summary Result		During time for Repair	Condition
		ทางไฟฟ้า									ทางเคมี			Fac.	Site.		
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	1	2					
1	30/40/50	o	o	o	-	-	o	-	o	-	o	x	/	-	60 วัน	ก่อนทำระบบ	
2	30/40/50	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	x	-	/	12 วัน	หลังทำระบบ	
3	30/40/50	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	x	-	/	9 วัน	หลังทำระบบ	
4	30/40/50	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	x	-	/	7 วัน	หลังทำระบบ	

หมายเหตุ o ผ่านตามมาตรฐานการทดสอบ x ไม่ผ่านตามมาตรฐานการทดสอบ - ไม่ได้ทำการทดสอบ

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่า หากใช้วิธีการบริหารจัดการเหตุเสียหายหม้อแปลงไฟฟ้ากำลังด้วยวิธีการจัดการอุตสาหกรรมอย่าง ยั่งยืน จะทำให้ได้ข้อมูลหรือผลลัพธ์อย่างเพียงพอและเชื่อถือได้เพื่อมาตัดสินใจแก้ไขเหตุเสียหายได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม กับต้นทุนและเวลา

กราฟแสดงผลการเปรียบเทียบด้านต้นทุนการจัดการก่อน-หลังการจัดหาระบบการบริหารจัดการเหตุเสียหายของหม้อแปลงไฟฟ้ากำลังด้วยวิธีการจัดการอุตสาหกรรมอย่างยั่งยืน

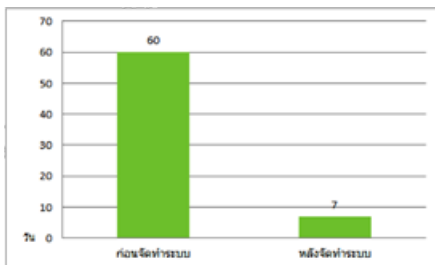
ตารางที่ 4 แสดงระยะเวลาในการแก้ไขเหตุเสียหาย ก่อน-หลัง จัดหาระบบการบริหารจัดการหม้อแปลงไฟฟ้ากำลังด้วยวิธี วิศวกรรมการจัดการอย่างยั่งยืน

No.	Rated (MVA)	During time for Repair	Condition
1	30/40/50	60 วัน	ก่อนทำระบบ
2	30/40/50	12 วัน	หลังทำระบบ
3	30/40/50	9 วัน	หลังทำระบบ
4	30/40/50	7 วัน	หลังทำระบบ

จากตารางที่ 4 สามารถลดเวลาในการแก้ไขเหตุเสียได้ถึง

$$\begin{aligned} \text{สามารถลดเวลาได้} &= \frac{\text{จำนวนวันก่อนการปรับปรุง} - \text{จำนวนวันหลังจัดทำระบบ}}{\text{จำนวนวันหลังการปรับปรุง}} \times 100\% \\ &= \frac{60 - 7}{60} \times 100\% = 88.33\% \\ &= 88.33\% \end{aligned}$$

กราฟแสดงผลเปรียบเทียบระยะเวลาการจัดการ ก่อน-หลัง การจัดทำระบบการจัดการเหตุเสียของหม้อแปลงไฟฟ้ากำลัง ด้วยวิธีการจัดการอุตสาหกรรมอย่างยั่งยืน

4. อภิปรายผล (Discussion)

4.1 ด้านการจัดการวิศวกรรม

จากการที่ได้นำระบบการบริหารจัดการความเสียหายของหม้อแปลงไฟฟ้ากำลัง ด้วยวิธีการจัดการอุตสาหกรรมอย่างยั่งยืน เข้าจัดระบบการแก้ไขเหตุเสียของหม้อแปลงไฟฟ้ากำลัง โดยนำวิธีการทดสอบทางไฟฟ้าและทางเคมี ที่มองตัวแปรของเหตุเสียอย่างรอบด้าน ที่มีเกณฑ์การยอมรับที่ชัดเจน ถูกต้องตามหลักการทางวิศวกรรม มาปรับปรุงกระบวนการอย่างเป็นขั้นตอน และเทียบผลการทดสอบกับมาตรฐานการทดสอบตามหลักสากล(IEEE) จึงทำให้ผลลัพธ์สามารถเชื่อถือได้

4.2 การจัดการด้านเวลา

จากการที่ได้นำระบบการบริหารจัดการ

ความเสียหายของหม้อแปลงไฟฟ้ากำลัง ด้วยวิธีการจัดการอุตสาหกรรมอย่างยั่งยืน เข้าจัดระบบการแก้ไขเหตุเสียของหม้อแปลงไฟฟ้ากำลัง พบว่าใช้เวลามากที่สุดเพียง 12 วัน สามารถนำหม้อแปลงไฟฟ้ากำลังกลับเข้าใช้งานในระบบได้อย่างปกติ และลดโอกาสการสูญเสียรายได้จากการขายไฟฟ้าอีกด้วย

4.3 การจัดการด้านต้นทุน

จากการที่ได้นำระบบการบริหารจัดการความเสียหายของหม้อแปลงไฟฟ้ากำลัง ด้วยวิธีการจัดการอุตสาหกรรมอย่างยั่งยืน เข้าจัดระบบการแก้ไขเหตุเสียของหม้อแปลงไฟฟ้ากำลัง พบว่า ต้นทุนในการแก้ไขค่ามาก

ระบบการบริหารจัดการเหตุเสียหม้อแปลงไฟฟ้ากำลังด้วยวิธีการจัดการอุตสาหกรรมอย่างยั่งยืน จะทำให้มีความมั่นใจในการตัดสินใจในการแก้ไขเหตุเสียของหม้อแปลงไฟฟ้ากำลังได้อย่างถูกต้อง และลดข้อผิดพลาดจากการตัดสินใจแบบเดิม (ไม่มีระบบ) สามารถช่วยลดเวลาในการแก้ไขเหตุเสีย ลดต้นทุนในการจัดการแก้ไขเหตุเสีย ตรงตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

5. สรุปผล (Conclusion)

จากงานวิจัยของบทความนี้ได้จัดทำระบบการบริหารจัดการความเสียหายหม้อแปลงไฟฟ้ากำลังด้วยวิธีวิศวกรรมการจัดการอุตสาหกรรมอย่างยั่งยืน สามารถลดความ

ผิดพลาดในการวิเคราะห์เหตุเสียที่เกิดขึ้นกับหม้อแปลงไฟฟ้ากำลังได้ และสามารถลดเวลาการแก้ไขเหตุเสียที่เกิดขึ้นกับหม้อแปลงไฟฟ้ากำลังได้สูงสุด 88.33 เปอร์เซ็นต์ ตลอดจนการลดต้นทุนในการบริหารจัดการความเสียหายของหม้อแปลงไฟฟ้ากำลังได้ 68.68 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งตรงตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้ สำหรับผู้ที่สนใจจะนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงธุรกิจ สามารถนำแนวทางที่ได้จากการวิจัยไปประยุกต์ใช้ตัดสินใจในการแก้ไขเหตุเสียของหม้อแปลงไฟฟ้ากำลังที่ใช้งานอยู่ในระบบปัจจุบันได้

ต่อไป ส่วนผู้ที่สนใจบทความนี้สามารถนำข้อมูลที่ได้จากงานวิจัยในบทความนี้ไปศึกษากระบวนการแก้ไขเหตุเสียของหม้อแปลงไฟฟ้ากำลังในขนาดพิกัดไฟฟ้าที่ใหญ่กว่า เพื่อนำความรู้ที่ได้มาใช้ประโยชน์ในการรักษาเสถียรภาพของระบบไฟฟ้าให้มีความยั่งยืนสืบต่อไป.

6. กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้สำเร็จได้โดยความกรุณาให้ปรึกษาและแนะนำของ ดร.สุรเชษฐ เดชทุ่ง ดร.ณัฐวรพล รัชสิริวัชรบุล ผศ.สหรัตน์ วงษ์ศรีษระ ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณคณะอาจารย์ ตลอดจนคุณเฉลิมศักดิ์ วุฒิเสลา ผู้จัดการส่วนทดสอบไฟฟ้า บริษัทไทยจำกัด(มหาชน) คุณศราวุธ สอนอุไร วิศวกรระดับ9 การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ที่กรุณาเสียสละเวลาในการให้คำปรึกษาแนะนำให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงด้วยดี

7. เอกสารอ้างอิง (Reference)

- [1] IEEE Standard 62-1995, IEEE Guide for Diagnostic Field Testing of Electrical Power Apparatus, Part 1: Oil Filled Power Transformers, Regulators, and Reactor
- [2] Power Transformer Maintenance and Testing, General Physics Corporation. 1990.
- [3] Transformer Maintenance Guide, by J.J Kelly, S.D. Myers, R.H. Parrish S.D. Meyers Co.1981.
- [4] Dissolved Gas Analysis of Transformer oil, by John C. Drotos, John W. Porter, Randy Stebbins, published by the S.D. Meyers Co. 1996.
- [5] Manufacturer Tirathai Standard, Single-

phase leakage impedance measurement, TRT-TPT0-023, Rev.0, June 13, 2006.

- [6] IEEE PC57.149/D1., Draft Trial – Use Guide for the Application and Interpretation of Frequency Response Analysis for Oil Immersed Transformers.
- [7] ASTM D1533-12, Standard Test Method for Water in Oil Insulating Liquids by Coulometric Karl Fischer titration.
- [8] ASTM D3612, Standard Test Method for Analysis of Gases Dissolved in Electrical Insulating Oil by Gas Chromatography.
- [9] ASTM D1816 – 97, Standard Test Method for Dielectric Breakdown Voltage of Insulating Oil of Petroleum Origin VDE Electrodes.
- [10] Asst. Prof. Dr. Thanapong Suwanasri. Asset Management of Power Transformer – Optimization of Operation and Maintenance Costs, Ballroom, Conrad Bali, Indonesia.
- [11] Thomas A Prevost,OMICRAL USA. Oil Analysis – An Important Tool for Power Transformer Diagnosis, Ballroom, Conrad Bali, Indonesia.
- [12] Dr.Maik Koch,OMICRON, AUSTRIA. Moisture in Power Transformer – Sources, Rick and Measurement, Ballroom, Conrad Bali, Indonesia.
- [13] Thomas A Prevost,OMICRAL USA. Diagnosis of winding Fault with Sweep Frequency Response Analysis in Power Transformer Case Studies, Ballroom, Conrad Bali, Indonesia.
- [14] Dr. Ralf Bergmann, HIGHTVOLT Germany. High Voltage Testing on Power Transformer, Ballroom, Conrad Bali, Indonesia.

ต้อนรับ การไฟฟ้านครหลวง

จิรวัตน์ เกษมวงศ์จิตร

การศึกษา

ปริญญาตรี คณะศิลปศาสตร์ สาขาการตลาด มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

การทำงาน

ผู้จัดการส่วนธุรการขาย บริษัท ทีวีไทย จำกัด (มหาชน)

การไฟฟ้านครหลวง Metropolitan Electricity Authority

สวัสดีครับท่านผู้อ่านทุกท่าน “เปิดห้องรับแขก” ฉบับนี้ วารสารটিরไทยเรามีความภาคภูมิใจเป็นอย่างยิ่งที่ได้รับเกียรติจากรัฐวิสาหกิจที่ได้รับการยอมรับมากที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศ นั่นคือ “การไฟฟ้านครหลวง” นั่นเองครับ ซึ่งผู้จัดทำวารสารটিরไทยก็เชื่อว่าท่านผู้อ่านหลายท่านคงจะรู้จักและคุ้นเคยกับการไฟฟ้านครหลวงกันเป็นอย่างดีแล้ว วันนี้เราจะมาทำความรู้จักกับรัฐวิสาหกิจที่มีความเป็นมาที่น่าสนใจแห่งนี้กันให้มากยิ่งขึ้น และสอบถามวิสัยทัศน์จาก คุณสมชาย หอมกลั่นแก้ว ผู้อำนวยการฝ่ายวางแผนระบบไฟฟ้า การไฟฟ้านครหลวง กันนะครับ

โดยประวัติความเป็นมาของการไฟฟ้านครหลวงนั้น ก็สืบเนื่องและผูกพันกับประวัติศาสตร์ของการเริ่มใช้ไฟฟ้าในประเทศไทย ซึ่งก็ต้องเริ่มต้นถึงในสมัยล้นเกล้ารัชกาลที่ 5 เลยครับ เกเร็นมาแค่นี้ผมเชื่อว่าท่านผู้อ่านน่าจะสนใจและใคร่รู้ถึงความ เป็นมาของการไฟฟ้าในประเทศไทยขึ้นมาแล้วใช่ไหมครับ เพื่อไม่ให้เป็นการเสียเวลา เรามาทำเรียนรู้ประวัติศาสตร์กันได้เลยครับ

ความเป็นมาของการไฟฟ้าในประเทศไทย

เมืองไทยเราสมัยปู่ย่าตาทวด นอกจากจะอาศัยแสงสว่างจากดวงอาทิตย์แล้ว ก็มีเทียนไขและตะเกียงชนิดต่าง ๆ บางทีก็เอาหญ้าปล้องมาแซะเอาไส้ ออก แล้วผึ้งแดดไว้ให้แห้งเพื่อเอาไปทำไส้ตะเกียง ส่วนผู้ที่มีฐานะดีสักหน่อยก็ใช้ตะเกียงน้ำมันก๊าด เป็นโคมที่มีหูหิ้ว เรียกว่า “ตะเกียงรั้ว” ที่เรียกกันเช่นนี้เพราะเมื่อแรกสั่งเข้ามาใช้นั้น เอามาจุดประดับตามรั้วเวลามีงาน รอบตะเกียงรั้วมีปิยะแก้วกลมได้ ตะเกียงอีกชนิดหนึ่งเรียกว่า “ตะเกียงแมงดา” มีลักษณะกลม ๆ หนุนเล็กน้อยและค่อนข้างแบน คล้ายรูปแมงดา เป็นหม้อมีน้ำมันก๊าดบรรจุอยู่ มีท่อเล็ก ๆ ต่อจากหม้อมันลงมาที่ปลายท่อ มีรูเล็ก ๆ ที่เรียกว่า “นมหนู” เมื่อน้ำมันหยดลงมาจากตะเกียงก็จะสว่างขึ้น นอกจากนี้ยังมีตะเกียงที่ไขลานให้หมุนใบพัด เป่าลมให้เปลวไฟตั้งตรง ทำให้แสงไฟไม่วูบวาบ เย็นตา และไม่มีควัน สวนตะเกียงเจ้าพายุก็มีใช้กันอยู่ทั่วไป

ไฟฟ้าในเมืองไทยเริ่มครั้งแรกเมื่อสมัยจอมพลและมหาอำมาตย์เอกเจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี (เจิม แสง - ชูโต) ครั้งยังเป็นจมนั้ไวยวรนาถ เป็นอุปทูตได้เดินทางไปยุโรปกับเจ้าพระยาภาสกรวงศ์ และได้เห็นกรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศสสว่างไสวไปด้วยไฟฟ้า เมื่อกลับมาเมืองไทยจึงนึกถึงว่าเมืองไทยน่าจะมีไฟฟ้าใช้แบบเดียวกับอารยประเทศ และการที่จะทำได้สำเร็จได้คงต้องเริ่มภายในพระบรมมหาราชวังและบ้านเจ้านายก่อน จึงได้นำความขึ้นกราบทูลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว แต่มีพระราชดำรัสว่า “ไฟฟ้า หลังคาตัดเข้าไม่เชื่อ”

จมนั้ไวยวรนาถ ได้มาพิจารณาที่ท้องพระโรงในพระที่นั่งจักรีมหาปราสาทในขณะที่มีงานพิธี ต้องใช้เทียนไขจุดหลายร้อยแห่ง

จอมพลและมหาอำมาตย์เอกเจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี (เจิม แสง-ชูโต) ผู้ริเริ่มนำไฟฟ้ามาใช้ในประเทศไทย

บนโคมไฟระย้า ซึ่งกว่างานจะเลิกก็ต้องเปลี่ยนถึง 2-3 ครั้ง และเปลี่ยนยากมาก เพราะโคมอยู่สูง ถึงต่อมามีการเปลี่ยนเป็นการใช้โคมไฟน้ำมันก๊าด ก็ยังคงยุ่งยากอยู่เพราะต้องมีปูนขาวเตรียมไว้ดับไฟ จมนั้ไวยวรนาถจึงเห็นว่าถ้ามีโคมไฟฟ้าใช้ก็จะดี

พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท

มาก แต่ครั้งนั้นจะกราบบังคมทูลขอพระกรุณาให้มีการใช้โคมไฟฟ้า ก็คงไม่สำเร็จ

เมื่อเป็นเช่นนี้ จมนั้ไวยวรนาถตระหนักว่าก่อนที่จะเริ่มดำเนินการ จำเป็นต้องหาวิธีจูงใจให้ผู้ที่ไม่เคยเห็น ไม่เคยใช้ไฟฟ้าเกิดความนิยมขึ้นมาก่อน จึงนำความไปกราบบังคมทูล สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชเทวีให้ทรงรับซื้อที่ดินซึ่งได้รับมรดกจากบิดา ณ ตำบลวัดละมุด บางอ้อ ได้เป็นเงิน 180 ชั่ง หรือประมาณ 14,400 บาท ปรากฏว่าเป็นผลสำเร็จ แล้วให้นายมาโยลา ซึ่งเป็นนายทหารชาวอิตาลีเดินทางไปซื้อเครื่องจักรและเครื่องไฟฟ้าที่ประเทศอังกฤษ เมื่อ พ.ศ. 2427 โดยให้ซื้อเครื่องกำเนิดไฟฟ้ามาสองเครื่องเพื่อจะได้ผลัดเปลี่ยนกันได้ และซื้อสายเคเบิลสำหรับฝังสายใต้ดินจากโรงทหารหน้า (ปัจจุบันคือ กระทรวงกลาโหม) ไปจนถึงพระบรมมหาราชวังและจัดซื้อโคมไฟชนิดต่าง ๆ รวมทั้งหลอดไฟสำหรับใช้กับโคมกึ่งระย้า สำหรับใช้ในพระที่นั่งจักรีมหาปราสาทและในห้องพระวัง

เมื่อกลับมาถึงบางกอกแล้ว จมนั้ไวยวรนาถ

จึงได้ให้นายเลียว นาดี ชาวอเมริกัน ซึ่งเป็นนายทหารติดตั้งเครื่อง เดินสายโคมไฟฟ้า และเดินเครื่องติดไฟฟ้าให้เห็นเป็นตัวอย่างที่โรงทหารก่อน โดยคืนแรกที่เปิดการทดลองเดินเครื่องไฟฟ้าให้แสงสว่างนั้น ชาวบ้านชาวเมืองต่างแห่กันมาดูอย่างแน่นขนัดเพื่อชมแสงไฟประหลาด และเมื่อคนทั้งหลายเห็นว่าไฟฟ้าใช้การได้ดี สว่างไสว และมีความนิยมเกิดขึ้นแล้ว ในที่สุดก็ได้ต่อไฟฟ้าเข้าไปในพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท โดยได้เดินเครื่องปล่อยกระแสไฟฟ้าเป็นครั้งแรก ในวันที่ 20 กันยายน พ.ศ.2427 ซึ่งเป็นวันคล้ายวันพระราชสมภพของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ต่อมาเมื่อปรากฏว่าไฟฟ้าเป็นที่นิยมกันอย่างแพร่หลายทั้งในราชสำนัก วังเจ้านาย และชาวบ้านผู้มั่งคั่งจะกิน จมื่นไวยวรนาถ จึงวางแผนที่จะสร้างโรงไฟฟ้าขนาดใหญ่ และวางระบบจ่ายไฟฟ้าเพื่อให้ประชาชนในกรุงเทพฯ ได้ใช้ไฟฟ้า แต่เกิดมีราชการสงครามต้องไปปราบกบฏฮ่อทางภาคตะวันออกเฉียงเหนืออยู่เป็นเวลานาน เรื่องนี้จึงต้องถูกระงับไว้ก่อน

แต่ทว่านายเลียว นาดี ผู้ซึ่งเป็นกำลังสำคัญของจมื่นไวยวรนาถ และเป็นผู้รู้แบบแปลน มีตำราจัดการจัดทำไฟฟ้า เมื่อเห็นจมื่นไวยวรนาถต้องไปนำทัพต่อสู้ฮ่อ จึงได้ไปปรึกษากับนายแฉล้ม ซึ่งเคยรับราชการในตำแหน่งหลวงพินิจจักรภัณฑ์ และในเวลานั้นยังว่างงานอยู่

นายแฉล้มซึ่งพอรู้เรื่องไฟฟ้ามาจากบิดาคือพระยาเกษมประสิทธิ์กิจโกศลบ้างแล้ว จึงเห็นว่าการไฟฟ้าน่าจะเป็นประโยชน์และยึดเป็นอาชีพได้ จึงตกลงตั้งบริษัท บางกอกอิเล็กทริกไลท์ ซินดิเคต (Bangkok Electric Light Syndicate) ในปี พ.ศ.2440 โดยบ้านของนายแฉล้มอยู่ตรงข้ามวัดเลียบ ฉะนั้น เมื่อจะตั้งโรงไฟฟ้าจึงได้ขอเช่าที่ดินวัดซึ่งยังว่างอยู่สร้างโรงงานติดตั้งเครื่องจักร

โรงไฟฟ้าวัดเลียบ

ผลิตกระแสไฟฟ้า เรียกว่า “โรงไฟฟ้าวัดเลียบ”

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงพิถีพิถันเอาพระทัยใส่อยู่เป็นอันมาก เพราะพระองค์ทรงรู้ว่าไฟฟ้าเป็นของใหม่ คนไทยยังไม่ค่อยมีความเข้าใจ ปิดเปิดสวิตช์ก็ยังไม่เป็น บางทีเปิดไฟทิ้งไว้ตลอดคืนก็มี ทำให้หมดเปลืองพระราชทรัพย์ไปโดยเปล่าประโยชน์ การติดไฟตามถนนจึงต้องรู้ว่าถนนใดคนเดินมากเดินน้อย

เรื่องเกี่ยวกับไฟฟ้านี้ ทรงมีพระราชหัตถเลขาถึงเจ้าพระยาวรวงศาพิพัฒน์ ครั้งยังเป็นจมื่นเสมอใจ ฉบับแรกได้ตรัสถามถึงการติดไฟฟ้ามี่ข้อความตอนหนึ่งว่า “ไฟฟ้าควรจะมีแต่เพียงสะพานเทเวศน์ ไปสะพานกิมเซ่งหลี ถนนตะวันออก ถนนดาวรุ่ง ถนนคอกเสือแลปลายพฤตนิบาต ถ้ามีก็ได้ แต่จะต้องรอดูสักหน่อยก่อน พอให้มีเค้าคนเดิน เพราะเหตุที่ถนนหน้าวัดโสมนัสไม่มีไฟฟ้ารอไว้ตั้งแต่ครั้งปีก็ได้” พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงกล่าวถึงค่าไฟฟ้าและการใช้ไฟฟ้า “เรื่องไฟฟ้านั้นจะต้องวินิจฉัยต่อภายหลังเวลานี้ทำอะไรไม่เปลือง แต่เกิดมาเป็นคนไทยไม่รู้จักปิด รู้จักเปิด

จะไปเล่นกับไฟฟ้าคิดเป็นยูนิต มันก็ฉิบหายอย่างเดียวเท่านั้น ข้อซึ่งได้กล่าวไว้ว่า จัดคนไว้ให้คอยเปิดคอยปิดอะไรเปล่าทั้งนั้น สิ่งมัน ๆ ก็รับแต่ว่ามันไม่ได้ทำ ไฟติดอยู่วันยันค่ำ ถนนร่นแควนแดงโรอยู่เสมอ ร้ายไปกว่าที่จุดตามเรือน ซึ่งคงไม่ปิดเหมือนกันสักแห่งเดียว เพราะไม่มีเครื่องที่จะแบ่งปิดได้ ปิดก็ต้องปิดทั้งหมด ถ้าจะให้เจ้าของเรือนทั้งปวงรู้สึกเสียตาย แล้วจะจ่ายเป็นเงินพระราชทานเสียค่าไฟฟ้าเสียวันละเท่านั้น ๆ แล้วแต่จะใช้มากใช้น้อยกันเป็นเรือนดีกว่า เหลือเงินไปมากน้อยเท่าใดเจ้าของอยากจุดก็ให้เสียเงินเอง เจ้าตั้งบิลไปเรียกเอา แต่ข้อสำคัญจะต้องติดที่ดับไว้ให้เขาผ่อนใช้ได้มากบ้างน้อยบ้างตามสมควร แต่ส่วนถนนแลพลับพลานั้นจะต้องกำหนดว่าจุด 12 ชั่วโมง เท่าไรยูนิต ถ้าคิดราคาไม่เกิน 12 ชั่วโมง เท่าใดต้องให้ใช้เจ้า ถ้าหากว่าเป็นเช่นนั้นไฟจึงจะดับได้ ความฉิบหายเรื่องไม่ดับไฟนี้ สุขาภิบาลทั้ง 2 กรม เห็นจะทำให้เงินแผ่นดินเสียเปล่ามากโดยไม่เอื้อเพื่อ”

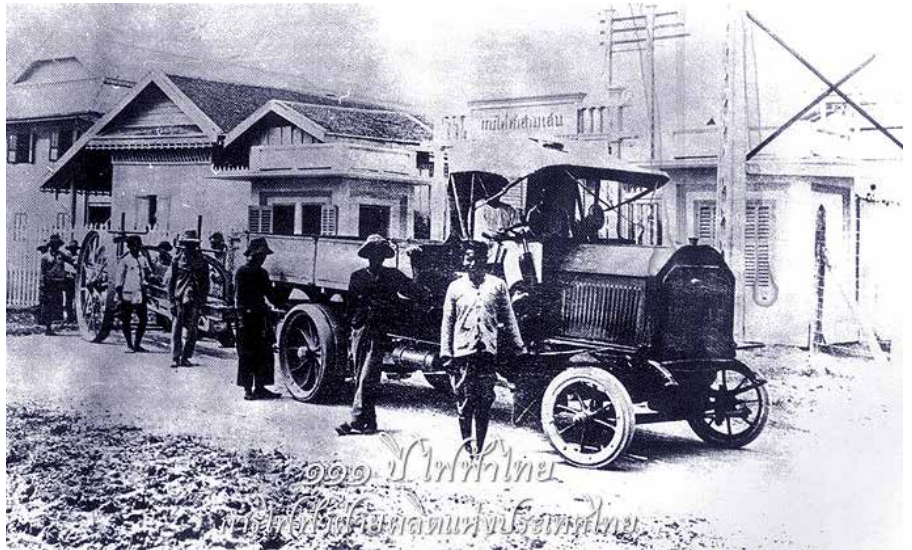
ค่าไฟฟ้าสำหรับใช้ตามถนนและในพระราชวังในสมัยนั้น คงจะสิ้นพระราชทรัพย์ปีหนึ่ง ๆ มิใช่น้อย ยิ่งเมื่อสร้างสวนดุสิต พระราชวังดุสิตกับพระที่นั่งอนันตสมาคม ตลอดจน

โครงการประปา ความจำเป็นต้องใช้ไฟฟ้าก็ทวีมากขึ้นอีกหลายเท่า แต่จะไปซื้อไฟฟ้าอีกบริษัทหนึ่งก็ไม่ไหว และทางบริษัทเองก็ไม่สามารถเปิดบริการได้ ทางกระทรวงนครบาลจึงได้กราบบังคมทูล ซึ่งในที่สุดก็ได้รับพระบรมราชานุญาตให้จัดทำไฟฟ้าขึ้น องค์กรที่ดำเนินกิจการไฟฟ้าในระยะแรกนี้มี 2 แห่ง

แห่งแรก คือ การไฟฟ้ากรุงเทพ โดยเมื่อ พ.ศ. 2430 รัฐบาลได้ให้สัมปทานเดินรถรางแก่นายจอห์น ลอฟตัส กับนาย เอ. ดูเพลซี เดอ ริเชอเลียว เนื่องจากยังไม่มีไฟฟ้าจึงต้องใช้ม้าลาก เปิดดำเนินการอยู่พักหนึ่งแต่ขาดทุนจึงต้องโอนกิจการให้บริษัท เดนมาร์ก เมื่อปี พ.ศ. 2437 ขณะนั้นประเทศส่วนใหญ่ในยุโรปยังไม่มีรถรางไฟฟ้า แม้แต่กรุงโตเกียว เมืองหลวงของประเทศญี่ปุ่น กว่าจะมีรถรางไฟฟ้าใช้ก็หลังเมืองไทยร่วมสิบปี

ในปี พ.ศ.2443 บริษัทเดนมาร์ก ขายกิจการให้แก่บริษัท บางกอก อิเล็กทริคิตีตีส์ ไลน์ ซินดิเคท แต่กิจการไม่เจริญเท่าที่ควร จึงได้โอนกิจการให้แก่บริษัท ไฟฟ้าสยาม จำกัด มีชาวเดนมาร์กชื่อนายอ็อก เวสเดนโฮลส์ เป็นผู้ดำเนินการ ตั้งสำนักงานอยู่ที่วัดเสียบ จนกระทั่งปี พ.ศ.2482 จึงได้เปลี่ยนชื่อเป็นบริษัท ไฟฟ้าไทย คอร์ปอเรชั่น จำกัด ต่อมาเมื่อหมดสัมปทานในปี พ.ศ. 2493 รัฐบาลจึงได้เข้าดำเนินงานแทนและเปลี่ยนชื่อเป็นการไฟฟ้ากรุงเทพ เป็นหน่วยงานหนึ่งในสังกัดกระทรวงมหาดไทย ทำหน้าที่ผลิตและจำหน่ายกระแสไฟฟ้าให้แก่ประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณตอนใต้ของคลองบางกอกน้อยและคลองบางลำภู

แห่งที่สอง กองการไฟฟ้าหลวงสามเสน กำเนิดขึ้นจากราชดำริสของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ทรงตระหนักถึงความสำคัญของพลังงานไฟฟ้า และสายพระเนตรอันยาวไกลของพระองค์

การไฟฟ้าหลวงสามเสน

ว่าต่อไปบ้านเมืองจะเจริญขึ้นไปทางด้านเหนือของพระนคร จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระราชวังดุสิตเป็นที่ประทับ โดยที่พระที่นั่งอนันตสมาคมเป็นท้องพระโรง เพื่อให้ได้กำลังไฟฟ้าราคาถูกและสะดวกในการเดินเครื่องสูบน้ำของการประปา ด้วยทรงโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยายมราช (ปั้น สุขุม) เสนาบดีกระทรวงนครบาล และผู้บังคับบัญชากรมสุขาภิบาลในขณะนั้น ดำเนินการสร้างโรงไฟฟ้าเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้าจำหน่ายให้แก่ประชาชน โดยให้มีการจัดการ เช่น การค้าขายทั่วไป หรือ รัฐวิสาหกิจในปัจจุบัน

เจ้าพระยายมราชจึงกู้เงินจากกระทรวงการคลังจำนวน 1,000,000 บาทโดยเสียดอกเบี้ยร้อยละ 4 ต่อปี เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการสร้างโรงไฟฟ้าและดำเนินการผลิตจำหน่ายกระแสไฟฟ้า และขอโอนนาย เอฟ. บี. ฮอว์ นายช่างไฟฟ้าชาวอังกฤษ จากกรมโยธาธิการมาเป็นผู้ควบคุมการก่อสร้างโรงไฟฟ้า ใช้วิธีเรียกประกวดราคาและบริษัท อัลเกไมเน อิเล็กทริซิตีทีส เกเซลชฟท์ (Allgemeine Elektrizitäts-Gesellschaft) หรือที่รู้จักกันดีในปัจจุบันนี้ใน

นามบริษัท AEG จากประเทศเยอรมันนี้ เป็นผู้ประมูลได้และทำการก่อสร้าง จนกระทั่งวันที่ 20 ธันวาคม 2450 กองไฟฟ้าหลวงสามเสนจึงได้เริ่มทดลองเดินเครื่องจักรผลิตกระแสไฟฟ้าเป็นครั้งแรก และเริ่มจำหน่ายกระแสไฟฟ้าให้แก่ประชาชนอย่างเป็นทางการ ราวต้นปี พ.ศ.2457 โดยมีเขตจำหน่ายอยู่บริเวณตอนเหนือของคลองบางกอกน้อยและคลองบางลำภู

ต่อมาวันที่ 1 สิงหาคม 2501 รัฐบาลได้รวมกิจการไฟฟ้ากรุงเทพและกองไฟฟ้าหลวงสามเสน เป็นรัฐวิสาหกิจ โดยใช้ชื่อ "การไฟฟ้านครหลวง" ซึ่งถือเป็นวันสถาปนากองการไฟฟ้านครหลวง อย่างเป็นทางการ โดยในปัจจุบัน การไฟฟ้านครหลวง มีวิสัยทัศน์ว่า "เป็นองค์กรชั้นนำด้านธุรกิจพลังงานไฟฟ้าในระดับสากล"

และในวันที่ 3 ธันวาคม 2558 ที่ผ่านมามีบริษัท ทรูไทย จำกัด (มหาชน) ได้รับเกียรติจาก คุณสมชาย หอมกลิ่นแก้ว ผู้อำนวยการฝ่ายวางแผนระบบไฟฟ้า การไฟฟ้านครหลวง ได้นำคณะวิศวกรจากการไฟฟ้านครหลวงกว่า 10 ท่านเข้าชม

กระบวนการผลิตหม้อแปลงไฟฟ้ากำลัง และกระบวนการทดสอบหม้อแปลงไฟฟ้า ณ โรงงานของบริษัท นอกจากนั้นยังได้ให้เกียรติสัมภาษณ์กับทีมงานของวารสาร ธรไทยด้วย ดังนี้

ในฐานะที่การไฟฟ้านครหลวง เป็นผู้ใช้ หม้อแปลงไฟฟ้าโดยตรงมาเป็นระยะเวลายาวนาน อยากทราบมุมมองของท่านที่มีต่ออุตสาหกรรมหม้อแปลงของไทยในปัจจุบัน และท่านอยากจะเห็นอุตสาหกรรมหม้อแปลงไฟฟ้าของไทย พัฒนาไปในทิศทางใดบ้าง

“ผมคิดว่าผู้ผลิตหม้อแปลงไฟฟ้าในประเทศไทยในปัจจุบันมีจำนวนมาก และมี

ขีดความสามารถที่ได้รับการยอมรับกันอย่างกว้างขวาง เทียบกับในอดีตเมื่อ 20-30 ปีที่แล้วที่มีอยู่เพียงไม่กี่ราย ซึ่งก็นับเป็นเรื่องที่ดีต่ออุตสาหกรรมในบ้านเรา โดยเฉพาะแต่เพียงอุตสาหกรรมหม้อแปลงเท่านั้น แต่ผมคิดว่าส่งผลต่ออุตสาหกรรมของประเทศโดยรวม เพราะผู้ผลิตหม้อแปลงแต่ละรายก็ต้องแข่งขันพัฒนาคุณภาพหม้อแปลง ซึ่งก็จะส่งผลต่อผู้บริโภคที่จะได้รับหม้อแปลงที่มีคุณภาพในราคาที่เป็นธรรม

ส่วนในเรื่องของการพัฒนาต่อ ผมเห็นว่าควรมุ่งเน้นไปที่การส่งออกจำหน่ายยังต่างประเทศ โดยเฉพาะการขยายตลาดในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรือ AEC ซึ่งผมเห็นว่าเรามีความได้เปรียบผู้ผลิต

จากประเทศอื่น ๆ ในหลายด้าน ทั้งในแง่ของเทคโนโลยีการผลิต และโดยเฉพาะภูมิประเทศที่ได้เปรียบในแง่ของการขนส่งหม้อแปลงต่าง ๆ ผมอยากให้ผู้ผลิตหม้อแปลงมุ่งแข่งขันในตลาดต่างประเทศมากกว่านะ เพราะอุตสาหกรรมในประเทศอาจจะเล็กเกินกว่าที่จะมาแย่งลูกค้ากันแล้ว“

จากการที่ กฟน. ได้สนับสนุนผู้ผลิตหม้อแปลงไฟฟ้าภายในประเทศมาโดยตลอด ท่านมีความเห็นอย่างไรต่อผลิตภัณฑ์หม้อแปลงไฟฟ้าที่ผลิตโดยคนไทย

“ผมคิดว่าปัจจุบันหม้อแปลงไฟฟ้าที่ผลิตโดยคนไทยก็พัฒนาขึ้นจากอดีตเยอะมาก

มีมาตรฐานและคุณภาพที่ยอมรับได้ไม่น้อยหน้าผู้ผลิตหม้อแปลงจากต่างประเทศ โดยเฉพาะหม้อแปลงไฟฟ้ากำลังขนาดใหญ่ ซึ่งก่อนหน้านี้เราต้องซื้อจากต่างประเทศเท่านั้น ก็ถือเป็นเรื่องที่น่ายินดีที่คนไทยสามารถผลิตได้แล้ว

แต่นอกจากเรื่องคุณภาพการผลิตที่ได้มาตรฐานระดับโลกแล้ว ผมเห็นว่าอีกสิ่งหนึ่งที่ผู้ผลิตภายในประเทศได้เปรียบคือ ความเป็นผู้ผลิตของคนไทย เวลาหม้อแปลงมีปัญหา ก็สามารถติดต่อให้มาบำรุงรักษาได้อย่างรวดเร็วทันใจ ซึ่งในส่วนนี้ ผมคิดว่าผู้ผลิตจากต่างประเทศยังไม่สามารถตอบสนองคนไทยได้”

ตามที่ กฟน. มีนโยบายจะนำสายไฟฟาลงใต้ดินในอนาคต อยากทราบแนวทางการใช้หม้อแปลงไฟฟ้าว่าจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร

“ถ้าเป็นหม้อแปลงที่จะต้องนำสายไฟฟ้าฝังลงไปอยู่ใต้ดิน เราจะเรียกว่าเป็นหม้อแปลงชนิด “Power Unit Substation” ซึ่งจะเป็นหม้อแปลงพิเศษที่จะติดตั้งอยู่ภายในตู้

ควบคุม ดังนั้นหม้อแปลงชนิดนี้จะต้องมีขนาดที่เล็กกว่าหม้อแปลงปกติเพื่อที่จะให้สามารถติดตั้งอยู่ภายในตู้ควบคุมได้ และอีกส่วนหนึ่งก็คือหม้อแปลงชนิดนี้จะต้องมีการระบายความร้อนที่ดีกว่า เนื่องมาจากหม้อแปลงปกติจะติดตั้งอยู่ภายนอกซึ่งจะสามารถระบายความร้อนได้ดี แต่ถ้านำหม้อแปลงเข้าไปอยู่ภายในตู้ควบคุม ก็จะมีขีดจำกัดในเรื่องของการระบายความร้อนที่จะสู้อหม้อแปลงชนิดปกติไม่ได้ ดังนั้น หม้อแปลงชนิดนี้จะต้องได้รับการออกแบบเป็นพิเศษ เนื่องจากว่ามันจะโดนลดความสามารถในการระบายความร้อนลงไป เนื่องจากมีขนาดที่เล็กลงและต้องการการระบายความร้อนที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งทั้งนี้ก็ต้องขึ้นอยู่กับคุณสมบัติของตู้ควบคุมด้วย”

หม้อแปลงชนิด Power Unit Substation

มีประสบการณ์ในการใช้หม้อแปลงไฟฟ้า อยากขอคำแนะนำจากท่านว่าอุตสาหกรรมหม้อแปลงไฟฟ้าของไทย ควรจะพัฒนาอย่างไรเพื่อให้สามารถแข่งขันกับผู้ผลิตจากต่างประเทศได้

“ในเรื่องของคุณภาพและมาตรฐานการผลิต ผมเชื่อว่าเราไม่ต้องไปกว่าผู้ผลิตจากต่างประเทศแน่นอน นอกจากนั้นก็ในเรื่องของมาตรฐานของห้องทดสอบหม้อแปลงก็ควรจะเป็นแล็บที่น่าเชื่อถือและได้มาตรฐาน เพื่อให้มั่นใจได้ว่าหม้อแปลงที่ผ่านการทดสอบที่มีมาตรฐาน จะเป็นหม้อแปลงที่มีคุณภาพสูง

ในส่วนของห้องทดสอบหม้อแปลงที่มีมาตรฐานนี้ ผมเห็นว่าเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นมาก เพราะจะเป็นตัวควบคุมคุณภาพของหม้อแปลงได้เป็นอย่างดี ซึ่งหากว่าเราสามารถพัฒนาเรื่องนี้ได้ ผมว่าอุตสาหกรรมหม้อแปลงของไทยจะเป็นผู้นำในภูมิภาคนี้ได้อย่างแน่นอน”

ในฐานะที่การไฟฟ้านครหลวง เป็นผู้ใช้หม้อแปลงไฟฟ้าโดยตรงมาเป็นระยะเวลายาวนาน อยากทราบมุมมองของท่านที่มีต่ออุตสาหกรรมหม้อแปลงของไทยในปัจจุบัน และท่านอยากให้เห็นอุตสาหกรรมหม้อแปลงไฟฟ้าของไทย พัฒนาไปในทิศทางใดบ้าง

“ผมคิดว่าผู้ผลิตหม้อแปลงไฟฟ้าในประเทศไทยในปัจจุบันมีจำนวนมาก และมีขีดความสามารถที่ได้รับการยอมรับกันอย่างกว้างขวาง เทียบกับในอดีตเมื่อ 20-30 ปีที่แล้วที่มีอยู่เพียงไม่กี่ราย ซึ่งก็นับเป็นเรื่องที่ดีต่ออุตสาหกรรมในบ้านเรา ไม่เฉพาะแต่เพียงอุตสาหกรรมหม้อแปลงเท่านั้น แต่ผมคิดว่าส่งผลต่ออุตสาหกรรมของประเทศโดยรวม เพราะผู้ผลิตหม้อแปลงแต่ละรายก็ต้อง

แข่งกันพัฒนาคุณภาพหม้อแปลง ซึ่งก็จะส่งผลต่อผู้บริโภคที่จะได้รับหม้อแปลงที่มีคุณภาพในราคาที่เป็นธรรม

ส่วนในเรื่องของการพัฒนาต่อ ผมเห็นว่าควรมุ่งเน้นไปที่การส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศ โดยเฉพาะการขยายตลาดในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรือ AEC ซึ่งผมเห็นว่าเรามีความได้เปรียบผู้ผลิตจากประเทศอื่น ๆ ในหลายด้าน ทั้งในแง่ของเทคโนโลยีการผลิต และโดยเฉพาะภูมิประเทศที่ได้เปรียบในแง่ของการขนส่งหม้อแปลงต่าง ๆ ผมอยากให้ผู้ผลิตหม้อแปลงมุ่งแข่งกันในตลาดต่างประเทศมากกว่านะ เพราะอุตสาหกรรมในประเทศอาจจะเล็กเกินกว่าจะมาแย่งลูกค้ากันแล้ว”

สุดท้ายนี้ ท่านอยากจะฝากอะไรถึงท่านผู้อ่านวารสารกสิกรไทยบ้าง

“ผมดีใจที่เห็นประเทศไทยมีวารสารที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับพลังงานโดยเฉพาะพลังงานไฟฟ้านะ ซึ่งบ้านเรายังมีวารสารที่มีเนื้อหาทางด้านนี้อยู่ไม่มากนัก ก็อยากให้รักษาวารสารฉบับนี้ไปนาน ๆ”

บริษัท กสิกรไทย จำกัด (มหาชน) ต้องขอขอบพระคุณคุณสมชาย หอมกลิ่นแก้ว ผู้อำนวยการฝ่ายวางแผนระบบไฟฟ้า การไฟฟ้านครหลวงอีกครั้งนะครับ ที่ได้สละเวลาอันมีค่าให้เกียรติพูดคุยกับทีมงานวารสารกสิกรไทยในวันนี้ ซึ่งความเห็นและคำแนะนำของท่านถือได้ว่ามีค่ากับทางบริษัทฯ เป็นอย่างมากครับ

สำหรับวันนี้พื้นที่หมดแล้ว คงต้องขอลาทุกท่านไปก่อนครับ และหากสถาบันหรือหน่วยงานองค์กรใดต้องการเข้าเยี่ยมชมกสิกรไทย ก็สามารถติดต่อที่บริษัทฯ ได้ตลอดเวลาครับ กสิกรไทยมีความยินดีเป็นอย่างยิ่งที่จะได้รับเกียรติจากทุกท่านครับ สำหรับฉบับนี้ขอลาไปก่อน สวัสดีครับ

ที่มาข้อมูล

- www.mea.or.th
- หนังสือ "111 ปี ไฟฟ้าไทย" โดยการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย

Think globally, act locally

ณรงค์ฤทธิ์ ศรีรัตโนภาส

การศึกษา

ปริญญาตรี นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปริญญาโท รัฐประศาสนศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การทำงาน

ผู้อำนวยการสำนักที่ปรึกษาเครือข่าย
ที่ปรึกษาฝ่ายบริหาร บริษัท ทรูไทย จำกัด (มหาชน)

วินสตัน เชอร์ชิลล์ อดีตนายกรัฐมนตรีอังกฤษ

สมัยผมเริ่มทำงานใหม่ๆ CEO และผู้บริหารจากบริษัทแม่ในบริษัทข้ามชาติแห่งหนึ่งซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนยุโรป มักสอนพวกเราคนไทยเสมอว่า ให้เรา รู้จัก “Think globally, act locally” ตอนนั้นพวกเราคนไทยก็เข้าใจบ้าง ไม่เข้าใจบ้าง act locally ก็จะไม่ได้อยู่แล้ว ยังจะให้ไป think globally กันอีก หรือ?

Think globally, act locally หรือที่อาจถอดความเป็นภาษาไทยว่า “คิดในระดับโลก ทำในระดับท้องถิ่น” นั้น ในภาษาอังกฤษถือว่าเป็น paradox อย่างหนึ่ง

Paradox หมายถึง อะไรบางอย่างที่เกี่ยวข้องกับของ 2 สิ่งที่อยู่ตรงข้ามกันหรือขัดแย้งกัน หรืออะไรบางอย่างที่เป็นไปไม่ได้ แต่แท้จริงแล้วมันไปด้วยกันได้ หรือเป็นไปได้ ยกตัวอย่างเช่น เวลาคนกำลังโมโห ฉุนเฉียว หากเขาได้นั่งลงจิบน้ำชา “ร้อนๆ” สักถ้วย อาจทำให้เขาใจ “เย็น” ลงได้

น่าซำร่อนๆ ทำให้คนใจเย็น นี่คือ Paradox ตัวอย่างของ Paradox ที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยกมาอ้างอิงกันทั่วโลกคือ คำพูดตอนหนึ่งในสุนทรพจน์ยามสงครามของ วินสตัน เชอร์ชิลล์ อดีตนายกรัฐมนตรีอังกฤษ เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม ค.ศ. 1940 ที่สตุ๊ตทวร์ทวิกรมของทหารอากาศอังกฤษซึ่งมีจำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับทหารเยอรมัน แต่ได้ต่อสู้กับทหารเยอรมันจนสามารถปกป้องชีวิตคนอังกฤษจำนวนมากไม่ให้เครื่องบินรบเยอรมันถล่มอังกฤษได้ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 คำพูดของ เชอร์ชิลล์ที่ภายหลังกลายเป็น Paradox อันมีชื่อเสียง คือ

“Never in the field of human conflict was so much owed by so many to so few”

(ในความขัดแย้งของมนุษย์ที่ผ่านมา คนส่วนมากไม่เคยเป็นหนี้คนส่วนน้อยมากเท่านี้มาก่อน)

Think globally, act locally เป็น paradox ที่สอนให้เราขยายวิสัยทัศน์ออกไปให้กว้าง แม้ในความเป็นจริงเราเองจะใช้ชีวิตอยู่ในขอบเขตที่แคบ เป็นวิถีที่กระตุ้นให้คนคำนึงถึงผลกระทบที่จะมีต่อโลกที่เราอาศัยอยู่ร่วมกันทั้งใบก่อนที่จะลงมือทำอะไรในชุมชนหรือในเมืองที่ตนอาศัยอยู่

แม้ว่าจะยังไม่ชัดเจนว่าใครคือผู้ริเริ่มใช้วลี Think globally, act locally เป็นคนแรก แต่แนวคิดนี้เป็นที่ยอมรับกันว่ามาจาก Patrick Geddes นักวางผังเมืองในสกอตแลนด์ แม้ว่าเขาจะไม่ได้ใช้วลีนี้ไว้ในหนังสือ "Cities in Evolution" ของเขาที่ตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1915 ก็ตาม

ขณะเดียวกัน แนวคิด Think globally, act locally ยังมีให้เห็นจากการที่ผู้คนในชุมชนร่วมมือกันเพื่อปกป้องธรรมชาติและสิ่งมีชีวิตที่อยู่ในธรรมชาติโดยรอบที่อยู่อาศัยของตน เป็นความพยายามรักษาผืนป่าและธรรมชาติของผู้คนในระดับรากหญ้าโดยมีอาสาสมัครในชุมชนเป็นหัวเรี่ยวหัวแรง ก่อนที่รัฐบาลจะออกกฎหมายคุ้มครองสภาพแวดล้อมเสียอีก ซึ่งต่อมา ไม่เพียงแต่อาสาสมัครในชุมชนเท่านั้นที่สนใจในการพิทักษ์รักษาสิ่งแวดล้อม สถาบันการศึกษา หน่วยงานราชการ และสถานประกอบการ ต่างให้ความสนใจ จนสิ่งนี้กลายเป็นแนวความคิดในระดับโลกในเวลาต่อมา

และแน่นอนว่า ในระบอบทุนนิยมโลกาภิวัตน์ ทุนขนาดใหญ่ของโลกย่อมไม่พลาดที่จะมีเอี่ยวกับวลีนี้ด้วยเช่นกัน Think globally, act locally ถูกนำมาใช้เพื่อให้บริษัทลูกที่กระจายอยู่ทั่วโลกปฏิบัติตามทิศทางและนโยบายของบริษัทแม่ โดยคำนึงถึงกฎหมายและค่านิยมในท้องถิ่นของบริษัทลูก ซึ่งไม่ใช่เรื่องไม่ดี แต่ทุนขนาดใหญ่มักเน้นใช้วลีนี้ไปในด้านความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคนในกระบวนการผลิต โดยเฉพาะการ

“

และแน่นอนว่า ในระบอบทุนนิยมโลกาภิวัตน์ ทุนขนาดใหญ่ของโลกย่อมไม่พลาดที่จะมีเอี่ยวกับวลีนี้ด้วยเช่นกัน Think globally, act locally ถูกนำมาใช้เพื่อให้บริษัทลูกที่กระจายอยู่ทั่วโลกปฏิบัติตามทิศทางและนโยบายของบริษัทแม่ โดยคำนึงถึงกฎหมายและค่านิยมในท้องถิ่นของบริษัทลูก ซึ่งไม่ใช่เรื่องไม่ดี แต่ทุนขนาดใหญ่มักเน้นใช้วลีนี้ไปในด้านความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคนในกระบวนการผลิต โดยเฉพาะการแบ่งปันโภคทรัพย์ให้คนในท้องถิ่น จากนั้น ผลลัพธ์สำคัญที่ทุนข้ามชาติได้รับคือ ผลงานในระดับสูงตามมาตรฐานโลกจากค่าแรงในระดับต่ำของท้องถิ่น

”

แบ่งปันโภคทรัพย์ให้คนในท้องถิ่น จากนั้น ผลลัพธ์สำคัญที่ทุนข้ามชาติได้รับคือ ผลงานในระดับสูงตามมาตรฐานโลกจากค่าแรงในระดับต่ำของท้องถิ่น ต่อมาเนื่องจาก

ความตื่นตัวของประชาชนในภูมิภาคต่างๆ ที่ทุนข้ามชาติเข้าไปลงทุนมีมากขึ้น มีการต่อสู้ให้ยกระดับค่าจ้างแรงงานของบุคลากรในท้องถิ่น และที่สำคัญมีแรงกดดันทั้ง

จากภาครัฐและภาคประชาสังคมต่อปัญหาสภาพแวดล้อมและมลพิษจากการดำเนินธุรกิจของทุนข้ามชาติ แนวคิดเรื่อง Think globally, act locally จึงถูกท้าทาย มีการผลักดันให้มีทั้ง Think globally, act locally กับ Think locally, act globally ไปพร้อมกัน Globalisation กับ Localisation ถูกหลอมรวมให้กลายเป็น “GLOCALISATION” อันหมายถึงการดำเนินธุรกิจที่สอดคล้องและคำนึงถึงประโยชน์ที่จะได้รับทั้งในระดับโลกและระดับท้องถิ่น ซึ่งขณะนี้กำลังเป็นแนวโน้มที่ได้รับการเผยแพร่ออกไปมากขึ้นทุกทีในขอบเขตที่เริ่มจากญี่ปุ่น แล้วก้าวไปยังหลายประเทศในดินแดนทางตะวันตกของโลก

อย่างไรก็ดี ถ้าทุนนิยมโลกาภิวัตน์ ไม่นำแนวคิด Think globally, act locally ไปใช้อย่างสามัญแล้ว แนวคิด Think globally, act locally โดยตัวมันเองก็มีสิ่งดีๆ อยู่มาก ทั้งสามารถเป็นแนวทางนำไปประยุกต์ใช้และทำความเข้าใจในอีกหลายเรื่อง และหลายมิติ เป็นต้นว่า

ในมิติทางธุรกิจ ในการวางแผนกลยุทธ์ Global คือ วิสัยทัศน์และพันธกิจขององค์กร Local คือ แผนปฏิบัติการที่แต่ละหน่วยงานย่อยในองค์กรต้องรับไปดำเนินงาน ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และพันธกิจที่วางไว้ มิใช่สร้างแผนงานอะไรไม่รู้ขึ้นมาทำโดยไม่คำนึงถึงแผนกลยุทธ์ที่องค์กรวางไว้

ในกลุ่มบริษัท บริษัทย่อยต้อง Act locally เพื่อให้บรรลุภาพรวมทางธุรกิจที่บริษัทแม่ Think globally ไว้ มิใช่ทำงานตามอำเภอใจโดยไม่สนใจนโยบายและภาพรวมทางธุรกิจของบริษัทแม่

ในมิติทางสังคม และทางการเมือง ประเทศชาติก็คือ Global ตัวเรา ชุมชนของเรา พวกห้องของเรา หรือพรรคการเมืองของ

“

แรงกดดันทั้งจากภาครัฐและภาคประชาสังคมต่อปัญหาสภาพแวดล้อมและมลพิษจากการดำเนินธุรกิจของทุนข้ามชาติ แนวคิดเรื่อง Think globally, act locally จึงถูกท้าทาย มีการผลักดันให้มีทั้ง Think globally, act locally กับ Think locally, act globally ไปพร้อมกัน Globalisation กับ Localisation ถูกหลอมรวมให้กลายเป็น “GLOCALISATION” อันหมายถึงการดำเนินธุรกิจที่สอดคล้องและคำนึงถึงประโยชน์ที่จะได้รับทั้งในระดับโลกและระดับท้องถิ่น

”

เรา เป็นเพียง Local ส่วนตนจึงต้องขึ้นต่อส่วนรวม ส่วนเล็กต้องขึ้นต่อส่วนใหญ่ ผลประโยชน์ของประชาชน ชุมชน พวกห้องหรือพรรคการเมือง ต้องขึ้นต่อประโยชน์สูงสุดของประเทศชาติ กล่าวในมิตินี้ แนวคิด Think globally, act locally จึงสอนให้ประชาชนรู้จักนึกถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม โดยแต่ละคนทำหน้าที่ของตนเองภายใต้ความเป็นพลเมืองให้ดีที่สุด เพื่อผลักดันประโยชน์สูงสุดให้บังเกิดแก่ประเทศชาติ

ในมิติของการเมืองระหว่างประเทศ Think globally, act locally เป็นเพียงคำหวานที่หยอดใส่กันเวลาผู้นำประเทศมหาอำนาจพูดกับผู้นำประเทศเล็กๆ ที่หวังให้เป็นบริวารของตน เพราะในการเมืองระหว่างประเทศไม่มีประเทศมหาอำนาจชาติไหน มีแนวคิดแบบ Globalism ที่คำนึงถึงผลกระทบเชิงลบอันจะเกิดกับประเทศอื่นจากการรักษาผลประโยชน์ของประเทศตน พวกเขาแต่

ไหนแต่ไรมา ก็เป็นพวกที่คิดแบบ Isolationism ที่ถือผลประโยชน์ของประเทศตนเท่านั้นที่จะต้องมาก่อน โดยไม่เคยสนใจถึงสิ่งที่พวกเขาควรต้องกระทำให้เหมาะสมในระหว่างการดำเนินกิจกรรมระหว่างประเทศ แต่อย่างใด สหรัฐอเมริกาคือตัวอย่างที่เห็นได้ชัดที่สุดสำหรับกรณีนี้

ประเทศไทย

แพทย์ แดงดีเลิศ

การศึกษา
 ปริญญาตรี โบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร
 ปริญญาโท จารึกภาษาไทย มหาวิทยาลัยศิลปากร

การทำงาน
 นักเขียนอิสระ:

พ.ศ. 2600 คนไทย 40 ล้าน ภาษาไทยลึกลับสนิท

ถ้ามีใครบอกว่า “คนไทยจะเลิกพูดภาษาไทย” เราคงถามกลับว่าเลิกทำไม จะเลิกได้อย่างไร เกิดเป็นคนไทยก็ต้องพูดภาษาไทย ภาษาไทยเป็นตัวตน มันคือจิตวิญญาณ จะให้เลิกพูดต้องมาตัดลิ้นก่อน หรือตัดคอไปเลยมั้ง ว่าแล้วก็ของขึ้น

ภาษาไทยเป็นสาขาหนึ่งในภาษาตระกูลไท ภาษาลาวก็เป็นสาขาหนึ่งในภาษาตระกูลไท ปัจจุบันมี 2 ประเทศเท่านั้น ที่ใช้ภาษาตระกูลไทเป็นภาษาประจำชาติ คือประเทศไทยกับประเทศลาว นับเป็นหัวได้เกือบ 80 ล้านคน

ส่วนคนที่พูดภาษาตระกูลไท แต่อาศัยอยู่ในประเทศอื่น เราจะเรียกว่าคนไทนอกประเทศ ภาษาที่เขาพูดนั้น เราก็จะเรียกว่าภาษาไทย ไม่มีมียักษ์ จะเป็นไทดำ ไทลื้อ ไทใหญ่ อะไรก็ว่าไป คนไทนอกประเทศที่มีภาษาไทยเป็นตัวตนดังกล่าวนี้ มีอยู่ประมาณ 40 ล้านคน รวมไทยกับลาวแล้วก็กล่าวได้ว่า ในโลกเวลานี้ มีคนพูดภาษาตระกูลไททั้งวันทั้งคืน ประมาณ 120 ล้านคน มีใช้น้อย

ภาษาตระกูลไทเป็นภาษาคำโดด หนึ่งคำหนึ่งพยางค์ พูดเรียงคำแบบประธานกริยา

เช่น เขากิน หรือประธานกริยากรรม เช่น เขากินข้าว ถ้ามีคำขยายก็จะพูดทีหลัง เช่น เขาใหญ่ เวลาพูดถึงจำนวน ก็จะมีคำลักษณะนาม เช่น เขาสามลูก ภาษาตระกูลไทใช้เสียงวรรณยุกต์แยกความหมายของคำ เช่น เขา เข่า เข้า เป็นต้น ลักษณะเหล่านี้ทำให้ภาษาตระกูลไทแตกต่างจากภาษาตระกูลอื่นในโลก

ภาษาไทยน่ารัก มีเสน่ห์ เวลาเรานั่งคุยกัน พวกแขกจะเอียงคอฟังยิ้มๆ บอกว่าเหมือนพวกเรากำลังร้องเพลง

เมื่อ 150 ปีก่อน อังกฤษกับฝรั่งเศสร่วมกันตัดประเทศอาเซียนออกจากอินเดียกับจีน จัดการชอยให้เป็น พม่า ลาว เวียดนาม ไทย เขมร มลายู แล้วก็ล้อมรั้วแต่ละประเทศให้ชัดเจน เป็นกั้นจะลักษณะดูงามตา ต่อไปนี้ใครจะเดินไปเดินมาอย่างเมื่อก่อนไม่ได้ ต้องอยู่แต่ในรั้วของตน จะไปบ้านคนอื่นต้อง

เคาะประตูขออนุญาตก่อน ถ้าแอบปิ่นรั้วยิ่ง
ได้เลย เรียกอาการแบบนี้ว่ารัฐชาติสมัยใหม่

หลังจากล้อมรั้ว ก็เห็นชัดว่ามีคนพูดภาษา
ตระกูลไท กระจายตัวอาศัยอยู่ในดินแดน
ต่างๆ 6 ประเทศ คือ ไทย ลาว เวียดนาม
จีน พม่า และอินเดีย การแผ่ซ่านไปทั่ว
อาณาบริเวณอันไพศาลเช่นนี้ ทำให้เกิด
คำถามว่า ภาษาตระกูลไทมีต้นกำเนิดอยู่
ไหนดี เก่าแก่แค่ไหน นักโบราณคดีไม่รู้
นักประวัติศาสตร์ไม่ตอบ แต่นักภาษา
ศาสตร์บอกได้

ถิ่นเดิมภาษาไท สองพันห้าร้อยปี

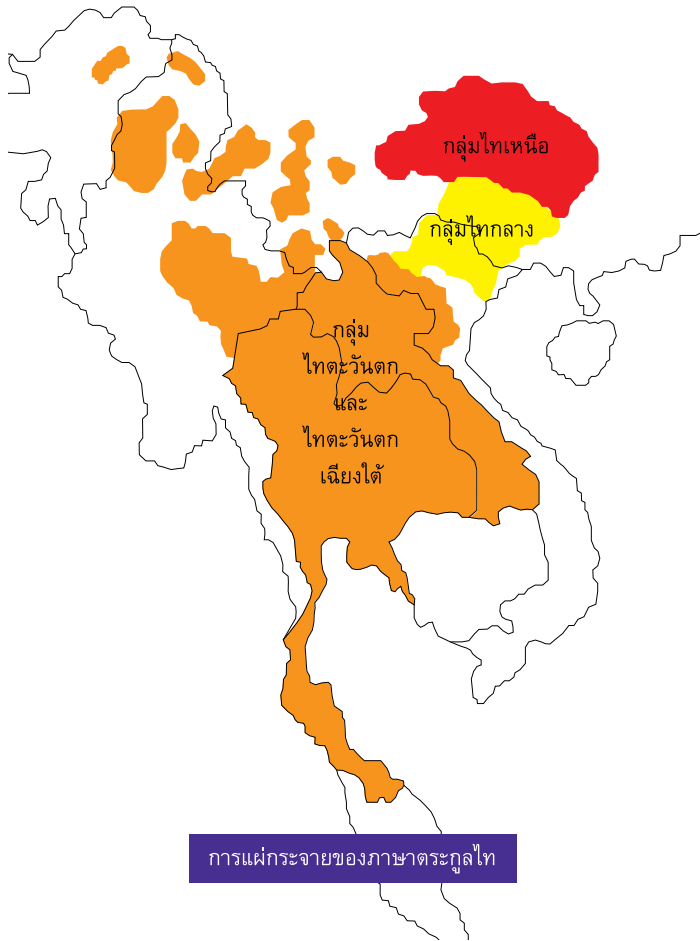
แหล่งใดก็ตาม ที่ภาษาเดียวกัน มีความ
แตกต่างกันอย่างมาก ย่อมได้ชื่อว่า เป็น
แหล่งกำเนิดของภาษานั้น

ที่เรียกว่าภาษาเดียวกัน ก็เพราะมีคำร่วม
เชื้อสายเดียวกัน

คำร่วมเชื้อสาย หมายถึงคำพ้องๆ ที่ใช้ใน
ชีวิตประจำวัน เช่นคำเรียกญาติพี่น้อง คำ
เรียกอวัยวะต่างๆ ในร่างกาย หรือคำเรียก
เครื่องมือเครื่องใช้ในครัวเรือน รวมถึงคำ
เรียกพืชพันธุ์และสัตว์เลี้ยงรอบๆ ตัว เป็นต้น

นักภาษาศาสตร์ระบุว่า ถิ่นเดิมของภาษา
ตระกูลไท อยู่ตรงบริเวณตอนใต้ของจีนต่อ
เนื่องกับบริเวณตอนเหนือของเวียดนาม
แถบลุ่มน้ำดำและลุ่มน้ำแดง โดยการหาค่า
ความแตกต่างของคำร่วมเชื้อสาย จาก
ภาษาตระกูลไททุกแหล่ง ตามหลักวิชา
ภาษาศาสตร์ และสามารถกำหนดอายุของ
ภาษาตระกูลไทนี้ได้ว่า อยู่ในระยะเวลาโดย
ประมาณ 2500 ปี

คำร่วมเชื้อสายของภาษาตระกูลไทบอกได้
ว่า เจ้าของภาษาดั้งเดิมมีอาชีพทำนา
อยู่ในเขตร้อนชื้นชื้น หล่อเลี้ยงชีวิตด้วย
สายน้

การแผ่กระจายของภาษาตระกูลไท

การเดินทางของคำว่า พ่อ แม่ พี่ น้อง ลุง ป้า น้า อา ปู่ ย่า ตา ยาย

เมื่อ 2500 ปีมาแล้ว ภาษาไทได้กำเนิดขึ้น
ในหุบเขาอัลแลแห่งหนึ่ง ท่ามกลางเทือก
เขาสูงเบียดแน่นเป็นแผ่นหนา กว้างใหญ่
ไพศาล บริเวณที่ภายหลังถูกกำหนดให้เป็น
เส้นแบ่งเขตแดน ระหว่างประเทศจีนกับ
เวียดนาม

คำว่า พ่อแม่พี่น้อง หน้าตาแขนขา หมูหมา
กาไก่ มีดพรว้าจอบเสียม เกิดขึ้นที่นี่

ในระหว่าง 1300 ปีแรก ภาษาไทเคลื่อนไหว
อยู่ตามหุบเขาอัลแล กระจายตัวเข้ายึด
ครองทุกหุบเขา ครอบคลุมทั่วผืนแผ่นดินเทือก

เขาสูงเบียดแน่นแห่งนี้ อย่างเงิบๆ ไม่มี
ใครรู้ไม่มีใครเห็น

พอถึงพุทธศตวรรษที่ 13 คือประมาณ พ.ศ.
1201 ถึง พ.ศ.1299 ภาษาไทก็เริ่มกระจาย
ตัวขึ้นไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ แผ่
ซ่านไปตามหุบเขา ครอบคลุมบริเวณที่เป็น
มณฑลกวางสีไปจนถึงมณฑลกวางตุ้ง
ภาษาไทกลุ่มนี้เปลี่ยนแปลงตามระยะเวลา
และระยะทาง แตกต่างไปจากต้นกำเนิด
นักภาษาศาสตร์สมมติชื่อว่า ภาษาไทกลุ่ม
เหนือ ได้แก่ ภาษาจ้วงเหนือ วูหมิง เจียง
เจียง เซเฮง หลิงหยุน ซีหลิน เทียนโจว ไป
อ้าย เป็นต้น

อีก 400 ปีต่อมา ราวพุทธศตวรรษที่ 17
ประมาณ พ.ศ.1601 ถึง พ.ศ.1699 ก็เกิด

ความเคลื่อนไหวขนานใหญ่ ภาษาไทเดิน
ทางออกจากถิ่นเดิม เป็นสายยาวไปทางทิศ
ตะวันตก ผ่านเทือกเขาสลับซับซ้อน พบ
หุบเขาลับแลเงียบๆ ตรงไหน ก็พอใจหยุด
ตั้งหลักแหล่ง ที่ยังไม่พอใจก็เดินทางต่อไป
จากดินแดนที่เป็นมณฑลยูนนาน ผ่านพม่า
ไปจนถึงรัฐอัสสัมในอินเดีย ยิ่งไกลยิ่ง
เปลี่ยน ยิ่งนานยิ่งแปลก นับเป็นภาษาไท
กลุ่มตะวันตก ได้แก่ ภาษาไทลื้อ ไทยวน
ไทใหญ่ ไทไตคอง และไทอาหม ไทผาแก่ ไท
คำตี้ ไทอ้ายตน เป็นต้น

ในเวลาเดียวกัน ก็มีภาษาไทอีกส่วนหนึ่ง
ออกเดินทางจากถิ่นเดิม ลงมาตามแนว
ตะวันตกเฉียงใต้ เป็นสายยาวเช่นเดียวกัน
ผ่านหุบเขาไหนก็หยุดตั้งหลักแหล่ง ที่เหลือ
ก็ล่องน้ำต่อไป ผ่านเวียดนาม ผ่านลาว
แล้วข้ามแม่น้ำโขง โผล่หน้าเข้ามาอยู่ที่ราบ
ลุ่มแม่น้ำอันนกว้างใหญ่ ดีใจมาก จึงกระจาย

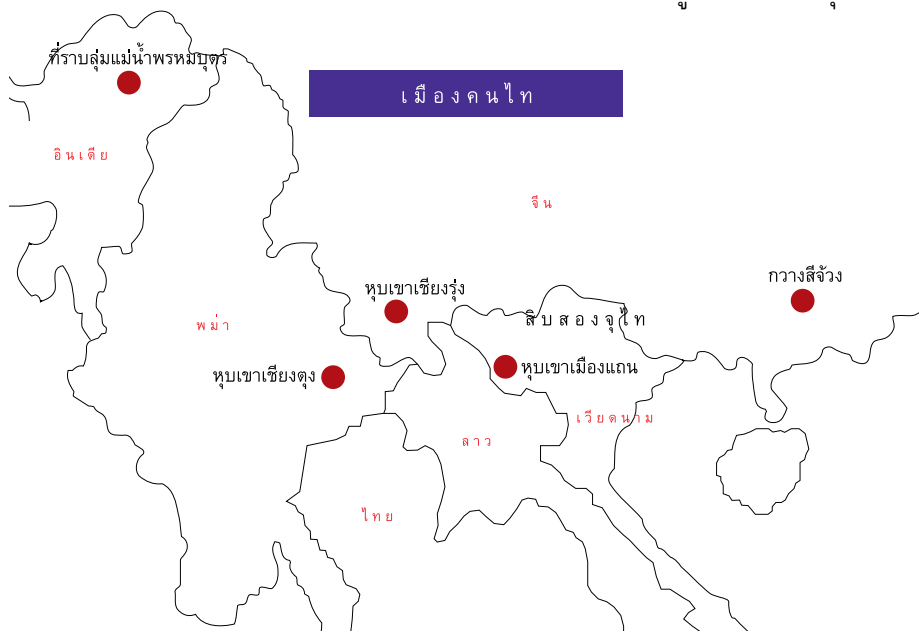
ตัวแผ่เต็มลุ่มน้ำแม่กลอง ลุ่มน้ำท่าจีน ลุ่ม
น้ำเจ้าพระยา และลุ่มน้ำบางปะกง พุ่งลงไป
ถึงปลายแหลมทอง นักภาษาศาสตร์เรียก
ว่า ภาษาไทกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ ได้แก่
ภาษาไทดำ ไทแดง ไทขาว เป็นต้น รวมทั้ง
ภาษาลาว และภาษาไทยด้วย

ภาษาไทยเคลื่อนตัวอย่างอ่อนนุ่ม จากถิ่น
กำเนิดออกไปรอบตัว เือบอบเหมือนน้ำ
แม้ต้องเปลี่ยนสีตามท้องฟ้า ต้องปรับรูป
ตามความคิดตัวของฝั่ง แต่ยังรักษาลักษณะ
สำคัญของตนไว้ ซาบซ่านเป็นผืน
ใหญ่ แผ่คลุมจากแคว้นอัสสัมถึงอ่าวตังเกี๋ย
จากมณฑลกว๋างสีถึงแหลมมลายู

ถ้านิยามว่า คนไทยคือคนที่มีภาษาไทยติด
อยู่ที่ปาก คราวนี้ปัญหาที่เถียงกันว่า คน
ไทยมาจากไหน ถิ่นเดิมของไทยอยู่ตรงไหน
ก็มีคำตอบแล้ว

สิบสองจุไท แหล่งกำเนิดภาษาไทย

เส้นแบ่งเขตจีนกับเวียดนาม ยาว 728
กิโลเมตร เป็นเส้นหยักไปหยักมา ติดดิน
ตามจังหวะยอดสูงของเทือกเขาสลับซับซ้อน
เบียดแน่น ภูมิประเทศอันทุรกันดาร

เช่นนี้ ไม่น่ามีมนุษย์เล็ดลอดเข้ามาอาศัย
อยู่ แต่ท่ามกลางรอยขุนน้ำเขี้ยวเข็มนั้น ก็มี
หลุมสินน้ำตาลเล็กๆ

เมื่อเข้าไปใกล้ หลุมเล็กสินน้ำตาลกลายเป็น
ทุ่งราบกลางหุบเขา เมื่อใกล้เข้าไป ทุ่งราบสี
น้ำตาลก็กลายเป็นนาข้าวสีทองเหลือง
อร่าม มีเส้นลำห้วยสะท้อนแสงสีคราม
สองฝั่งห้วยมีกลุ่มหลังคาบ้าน เมื่อมองมุม
เฉียงก็เห็นหลังคาทรงจั่วครอบเรือนเอาไว้
เรือนมีใต้ถุนสูง เต็มไปด้วยเสา ผูกควายไว้
มีความเคลื่อนไหว มีเสียงขลุ่ยน้ำเต้าวิเวก
เศร้าสร้อย มีเสียงขับเกี่ยวพาราสีของหนุ่ม
สาว แซ่ม้า เยือกเย็น อ่อนหวาน ทั้ง
ถ้อยคำและทำนองช่างเหมือนกับกลอนลำ
สองฝั่งโขงไทยลาว นี่คือนดินแดนสิบสองจุไท

มองจากแผนที่ คือบริเวณภาคตะวันตก
เฉียงเหนือของเวียดนาม เลยขึ้นไปในเขต
จีนตอนใต้ มีแม่น้ำแดงจากยูนนานเป็นเส้น
เฉียง พาดผ่านไปลงทะเลที่อ่าวตังเกี๋ย
สองข้างโตรกผาแม่น้ำแดงมีหุบเขาลับแล
16 หุบ เรียกว่าสิบหกเจ้าไท หมายถึงเมือง
ไท 16 เมือง นับรวมเป็นหนึ่งแคว้น ที่จริง
ไม่ใช่แคว้น เพราะต่างคนต่างอยู่ หุบใคร
หุบมัน ไม่ยุ่งกับใคร ไม่อยากให้ใครมายุ่ง
มหาอำนาจจีนกับญวนก็ไม่อยากลวงล้ำ
เข้าไป ชี้เกียจป็นเขา ยุงชุมกัดเจ็บ

ต่อมาฝรั่งเศสแบ่งให้จีน 6 หุบ เหลือใน
เวียดนาม 10 หุบ จึงเพิ่มหุบเล็กๆ อีก 2
หุบ รวมเป็น 12 หุบ เรียกว่าสิบสองหุบ
ไทย ขอภัย เรียกว่าสิบสองจุไท ได้แก่
เมืองสอ เมืองไล เมืองแก่น เมืองมวย
เมืองลา เมืองมวก เมืองवाद เมืองสง
เมืองควาย เมืองเด็ก เมืองลอ และเมือง
ถาน มีเมืองแก่นเป็นศูนย์กลาง

สิบสองจุไทปัจจุบัน มีคนไทดำ ไทแดง ไท
ขาว อาศัยอยู่ฝั่งซ้ายแม่น้ำแดง 1 ล้านคน
และมีพวกไทไททางฝั่งขวาแม่น้ำแดง อีก
1.2 ล้านคน

ไทดำ ในภูเขาเมืองแกน

เมืองแกน อยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของเวียดนาม ติดชายแดนลาว เป็นเมืองสำคัญของแคว้นสิบสองจุไทย คนส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้ไท หรือไทดำ ปลูก้าวเก้ง

ตำนานของไทดำกล่าวว่า ถิ่นกำเนิดของไทดำอยู่ที่เมืองล่อ ขุนล่อคำมีลูก 7 คน ให้ไปแสวงหาที่ตั้งเมือง ลูกสุดท้องชื่อ ปู่เจ้าล้านเจือง พาผู้คนไปพบทุ่งเมืองแกน จึงตั้งถิ่นฐานอยู่ที่นั่น

เดิมเมืองแกนขึ้นกับหลวงพระบาง สมัยธนบุรีขึ้นกับสยาม พอถึงสมัยรัชกาลที่ 5 มีพวกฮ่อจากเมืองจีนมายึดครอง ไทยส่งกำลังไปปราบได้ แต่ฝรั่งเศสอ้างว่าเป็นของญวน เปลี่ยนชื่อเป็นเตียนเบียนฟู ต่อมาในปี 2496 เป็นสมรภูมิฝรั่งเศสกับญวนรบกันเอง ฝรั่งเศสแพ้ ญวนเป็นอิสรภาพก็เพราะชัยชนะอันเหลือเชื่อที่เมืองนี้ ต่อมาเวียดนามเป็นคอมมิวนิสต์ รัฐบาลส่งคนเข้ามาอยู่ ตั้งบ้านเรือนค้าขายตามริมถนนและริมแม่น้ำ พวกไทดำต้องร่นไปอยู่ที่ลึกๆ ตอนนี้คนเวียดนามมีจำนวนมากเท่ากับคนไทดำแล้ว

ปัจจุบันภาษาไทดำมีผู้พูดทั้งหมด 763,700 คน อาศัยอยู่แถบแม่น้ำแดงและแม่น้ำดำ 699,000 คน อยู่ในแขวงคำม่วนประเทศลาว 50,000 คน

ถ้าเราพูดภาษาลาวได้ เราก็คุยกับคนไทดำรู้เรื่อง ที่สำคัญคือ คนไทดำยังรักษาเสียงคำโบราณ ที่เขียนด้วยสระไ้ไม่มีวรรณยุกต์ที่คนไทยออกเสียงไม่เป็นแล้ว ออกเป็นเสียงสระไ้ไม่มีลายหมด

พอเราท่องว่า ผู้ใหญ่ ห่าผ้าใหม่ ให้สะไก้ใช้คล้องคอ เขาบอกว่าไม่ใช่ ต้องแบบนี้ ผู้หญ่าอ้อ ห่าผ้าหมาอ้อ ห่าอ้อสะภาอ้อ ซ้าอ้อคล้องคอ ยี่สิบม้วนจำจตตี

ไทจ้วง ในภูเขาหลวงสีจ้วง

มณฑลหลวงสีตอนใต้ เป็นแนวยาวจากตะวันตกไปทางตะวันออก จรดมณฑลกวางตุ้ง มีคนพูดภาษาไทกลุ่มกลาง และภาษาไทกลุ่มเหนือ อาศัยอยู่เฉพาะแถบที่สูงตามหุบเขา ไม่ยุ่งเกี่ยวกับชาวจีนพื้นราบ จีนเรียกรวมว่าพวกจ้วง แต่เขาเรียกตัวเองว่าไต ประกอบด้วยคนไทมากมายหลาย

เผ่า มีจำนวน 16 ล้านคน นับเป็นกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มใหญ่ที่สุดของจีน ยังพูดมืงพูดกูอยู่

เมื่อคนไทยไปเยี่ยมคนจ้วง เขาก็ดีใจ ชวนไปกินข้าวที่บ้าน ชี้ให้ดูเครื่องมือเครื่องใช้ เต่าไฟ เต่าพิน หม้อชามรามไห แต่เขาฟังเราพูดไม่รู้เรื่อง เนื่องจากภาษาไทยแต่ละประโยคมีคำแปลกประหลาดปนอยู่ครึ่งหนึ่ง เป็นคำยืมจากบาลีสันสกฤตมอญเขมร คนจ้วงไม่เคยได้ยิน

ไทลื้อ ในหุบเขาเมืองเชียงรุ่ง สิบสองพันนา

เชียงรุ่งเป็นหุบเขาเมืองลับแล มีแม่น้ำโขงไหลผ่าน อยู่ในมณฑลยูนนานตอนใต้สุดติดกับพม่า ไทลื้อเข้ามาตั้งหลักแหล่งในราวพุทธศตวรรษที่ 17 บางตำนานว่า ท้าวฮุ่งเป็นผู้สร้างเมืองเชียงฮุ่ง เมื่อ พ.ศ.1723 แทนที่คนเผ่าเดิม ที่ชื่อ ซ่าสีแสนหมอนม้า

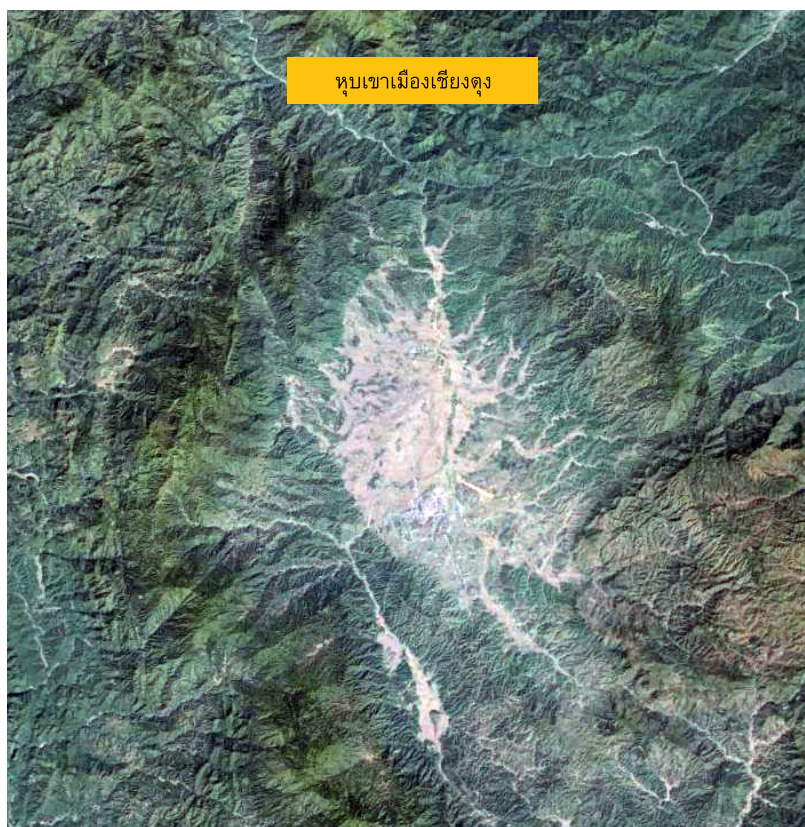
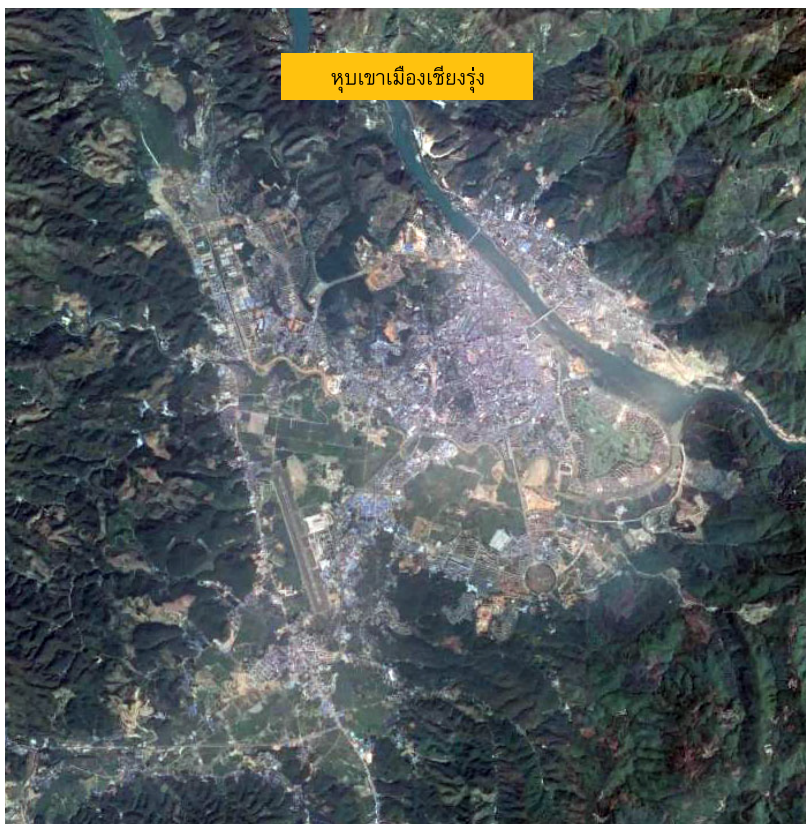
เมืองเชียงรุ่ง นามเดิม เมืองหอคำเชียงรุ่ง แคว้นสิบสองพันนาโบราณ เป็นเมืองสองฝ่ายฟ้า ต้องส่งบรรณาการให้จีนและพม่า ใช้ตัวอักษรธรรมจากล้านนา

เมื่ออังกฤษแบ่งพม่ากับจีน สิบสองพันนาอยู่ในเขตประเทศจีน พอถึงสมัยเปลี่ยนแปลงระบอบเป็นคอมมิวนิสต์ ราชสำนักเวียงผา ครองอันมีกษัตริย์สิบเอ็ดองค์มา 45 รัชกาลก็สูญสิ้น หม่อมเจ้าคำลือ กษัตริย์องค์สุดท้าย ถูกปลดเป็นสามัญชน แต่ก่อนสิบสองพันนามี 12 เมือง ปัจจุบันเป็นเพียง 3 อำเภอ คือ เมืองเชียงรุ่ง เมืองอาย และเมืองล่า

คนที่นี้ยังพูดภาษาไทลื้อ เหมือนกับคนไทลื้อในจังหวัดน่าน แต่ภาษาไทลื้ออยู่ในกลุ่มตะวันตก เลิกใส่ลมในเสียงพยัญชนะแล้ว ขณะที่เราพูดว่า พ่อ คาง ทูม คนไทลื้อจะพูดว่า ป้อ กาง ตูม

ไทเขิน ในหุบเขาเมืองเชียงตุง

เมืองเชียงตุง ตั้งอยู่ชายแดนฝั่งตะวันออกของพม่า ติดกับยูนนานของจีน จากเชียงตุงเดินไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือไม่ถึง 200 กิโลเมตร ก็ถึงเชียงรุ่งสิบสองพันนา ถ้าเดินจากเชียงตุงลงมาทางใต้ระยะๆ กัน ก็ถึงเชียงราย เมืองเชียงตุงมี

หนองตุง ที่เชียงรายมีดอยตุง ตุงคือธง

หุบเขาเชียงตุงมีที่ราบกว้าง มีแม่น้ำขึ้นไหลผ่าน ประวัติกล่าว่า แต่เดิมเป็นที่อาศัยของชาวลัวะ ต่อมาพญามังรายแห่งเชียงใหม่ ส่งหลานชื่อเจ้าน้ำท่วมมาครองคนไทที่อยู่ที่นี่เรียกว่าไทขิ่น หรือไทเขิน สมัยบุรุษของทั้งเชียงตุงและเชียงใหม่ตกเป็นของพม่า เป็นเวลา 200 ปี จากนั้นเชียงใหม่มาขึ้นกับสยาม แต่เชียงตุงยังขึ้นกับพม่า

เชียงตุงมีเจ้าฟ้าปกครองมา 33 พระองค์ องค์สุดท้ายถูกนายพลเนวินของพม่าปราบปรามถอนรากถอนโคน ปัจจุบันมีคนไทยอยู่รวมกัน 5 เผ่า คือ ไทเขิน ไทเหนือ ไทลื้อ ไทหลวย และไทใหญ่ โดยเชียงตุงเป็นเมืองสำคัญของรัฐฉาน รัฐฉานมีประชากร 3-4 ล้านคน แต่เมืองหลวงของรัฐฉานคือเมืองตองยี ไทใหญ่บางส่วนอาศัยอยู่บริเวณดอยไตแลง ชายแดนไทยพม่า กำลังรบพุ่งเพื่อประกาศอิสรภาพ

ถ้าเราพูดภาษาเชียงใหม่ได้ เราก็พูดกับไทใหญ่ในรัฐฉานรู้เรื่อง และถ้าเราพูดภาษาไทยใหญ่ได้ เราก็พูดกับคนไทในแคว้นอัสสัมรู้เรื่อง

ไทอาหม แห่งลุ่มน้ำพรหมบุตร รัฐอัสสัม

บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำพรหมบุตร ในรัฐอัสสัมของอินเดียปัจจุบัน เป็นดินแดนที่ยื่นเข้าไปในวงล้อมของ 3 ประเทศคือ ภูฏาน ทางเหนือ บังคลาเทศทางใต้ และพม่าทางตะวันออก

ประวัติกล่าว่า ประมาณ พ.ศ.1758 กลุ่มชนพูดภาษาไทย นับถือผี พวกเดียวกับไทใหญ่ จากเมืองเมฆหลวง ลุ่มแม่น้ำเม

ชายแดนจีนกับพม่า นำโดยเสือก่าฟ้า หรือเจ้าฟ้าเสือก่า ฟ้าผู้คนเดินทางข้ามภูเขาปาดไก่อ่ เข้าไปในที่ราบลุ่มแม่น้ำพรหมบุตรอันเป็นแคว้นกามรูปของอินเดีย ต่อสู้กับเจ้าของถิ่นเดิม ใช้เวลา 38 ปี จึงตั้งตัวขึ้นเป็นใหญ่ มีเมืองเจ้ารายดอยเป็นเมืองหลวง เรียกว่าแคว้นอัสสัม อัสสัมมาจากคำว่าอาหม อาหมมาจากฉาม ฉามก็คือสยามหรือฉาน คำเดียวกันหมด

ต่อมาก็มีคนไทกลุ่มอื่นๆ เดินทางเข้ามาตั้งหลักแหล่งอาศัยอยู่ด้วย เช่นไทผาแก็่ ไทคำตี ไทอ้ายตน ไทคำยั้ง และไทตุรง เป็นต้น พวกนี้นับถือศาสนาพุทธแล้ว

ราว พ.ศ. 2070 พวกอินเดียสมัยราชวงศ์โมกุลเข้ามารุกราน และทำสงครามต่อสู้กันยาวนาน 175 ปี ก็เอาชนะไทอาหมไม่ได้ ขณะนั้นไทอาหมรับวัฒนธรรมอินเดีย สมัย

เจ้าเสือก่าฟ้าเมืองเล็กถือผี ไปนับถือฮินดู แล้วก็ขึ้นชอบภาษาแขก

ราว พ.ศ. 2300 พม่าบุกเข้าไปตี เหมือนตีกรุงศรีอยุธยา ไทอาหมหมดอำนาจสิ้นเชิง ราชวงศ์อาหมที่มีกษัตริย์สืบมา 41 พระองค์ ก็ล่มสลาย ตกอยู่ภายใต้การปกครองของพม่า แล้วก็ตกเป็นรัฐใต้อารักขาของอังกฤษ ตั้งแต่ พ.ศ. 2385 พอหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 แคว้นอัสสัมถูกรวมเข้าเป็นประเทศอินเดีย ชาวไทอาหมอยู่ในวาระจัดณฑล

ปัจจุบันมีชาวไทอาหมอยู่ราว 745,000 คน บ้างก็ว่า 2 ล้านคน บางแห่งบอก 8 ล้านคน จะกี่คนก็ช่าง ไทอาหมเลิกพูดภาษาไทยมาสองร้อยปีแล้ว ไม่ทราบบีบคั้นอะไรหนักหนา ถึงกับทิ้งตัวตนของตัวเอง มีพงศาวดารที่ตัวเองจารึกไว้ ก็อ่านไม่ออก คนไทยไปอ่าน

ให้ฟัง ก็ฟังไม่รู้เรื่อง ต้องแปลเป็นอังกฤษก่อน

ไม่เหมือนคนไทกลุ่มเล็กๆ ที่อยู่ด้วยกันแท้ๆ อย่างไทผาแก็ ไทคำตี้ หรือไทอ้ายตน เป็นต้น ประมาณ 2 แสนคน ยังถามเราว่าไปไหนมา กินข้าวกินปลาหรือยัง มากินเหล้ากันไหม

คนไทกิ่งภาษา

เมื่ออังกฤษกับฝรั่งเศสเจ้าก็เจ้าการตีเส้นแบ่งประเทศให้ เป็นเวียดนาม ลาว พม่า อินเดีย ไทย และมลายูนั่น ก็ทำให้คนพูดภาษามลายูติดอยู่ในประเทศไทยภาคใต้ และมีคนพูดภาษาเขมรติดอยู่ในประเทศไทยภาคตะวันออก ในทำนองเดียวกัน ก็ทำให้คนพูดภาษาไทยติดอยู่ในประเทศเวียดนาม ในประเทศจีน ในประเทศพม่า แม้แต่ในประเทศอินเดีย

คนไทพูดภาษาไทยที่ตกเป็นพลเมืองชั้นสวะของประเทศเหล่านั้น ก็ต้องมีชีวิตอยู่ต่อไปในบ้านคนอื่น ต้องปรับตัวให้เข้ากับเจ้าของบ้าน ต้องพูดจากับเขาด้วยภาษาของเขา ต้องอ่านประกาศภาษารัฐบาลของเขาให้ ออก

ตอนแรกๆ ก็ยังเหนียวแน่น จับกลุ่มคุยกันเองในหมู่บ้าน แต่แล้วก็มีคนตัดเข้ามา สายไฟพาดเข้ามา มีโทรทัศน์มาตั้งอยู่ในบ้าน นั่งดูละครน้ำเน่าทุกคืน ลูกๆ ก็ต้องไปเรียนหนังสือกับเขา ภาษาไทจึงค่อยๆ จืดจาง

หนักที่สุดก็คือวันนี้ เทคโนโลยีการสื่อสาร รุดหน้าฉับพลัน ภาษาไทชะงักงันทันที เด็กไทคุยมือถือกับเพื่อนที่เป็นเจ้าของบ้าน เล่นไลน์กันงอมแงม ภาษาไทถูกภาษาเจ้าของประเทศครอบงำสิ้นเชิง ตอนนี้เด็กเกิดใหม่ไม่ต้องพูดภาษาของตนแล้ว เมื่อเด็กรุ่นนี้โตขึ้นแล้วมีลูกหลานต่อไป ภายในสองชั่ว

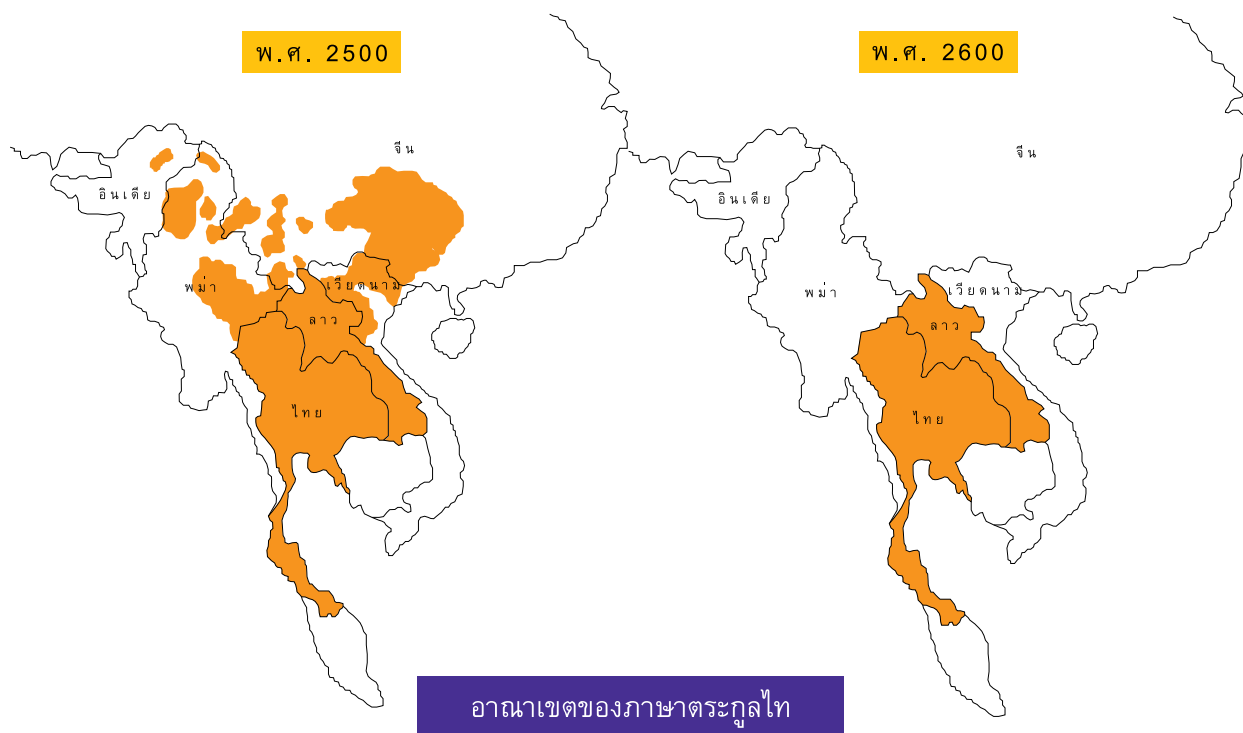
อายุคน ภาษาไทของเขาก็หมดความจำเป็นไปตลอดกาล ชั่วนี้จันรันดร

เมื่อ 150 ปีก่อน คนไทนั่งเฉยๆ อยู่ในบ้านของตนแท้ๆ อยู่ๆ ก็ถูกจับให้ขึ้นทะเบียนเป็นพลเมืองของเขา รัฐบาลเวียดนาม จีน พม่า อินเดีย ต่างชี้หน้าตะคอกว่า เอ็งเป็นใครไม่รู้ แต่บ้านเอ็งอยู่ในรั้วข้าแล้ว แคว้นของเอ็งเป็นเรื่องโบราณ ตอนนี้นั้นคือประเทศของข้า อยู่บ้านข้า ก็ต้องพูดภาษาข้า เข้าใจไหม ไ้อ้ชาวเขาป่าเถื่อน

คนไทสมัยรุ่นปู่รู้จักขุนคัณฑ์ คนรุ่นพ่อชัดขึ้นในใจ ถึงรุ่นเราเริ่มผ่อนปรน แต่พอถึงรุ่นลูกกลับเห็นดีเห็นงามต่อไปรุ่นหลานคงพอกพอใจเป็นอันมาก

พ.ศ. 2600 ถ้าไปถามเด็กหนุ่มไทลื้อรุ่นลูกของหลาน ที่เมืองเชียงรุ่งสิบสองพันนา ว่าพูดไทได้ไหม

เขาตอบว่า ผมคนจีนครับ ไทคืออะไรหรือครับ.

สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ในมุมที่คุณอาจไม่เคยรู้

6 เมษายนปีนี้ เป็นวันครบรอบ 234 ปีของการก่อตั้งกรุงรัตนโกสินทร์

ตลอดเวลากว่าสองร้อยปีในวันดังกล่าว ขณะที่คนไทยหลายรุ่นคนร่วมกันรำลึกถึงพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์จักรี ที่ทรงสร้างกรุงรัตนโกสินทร์ขึ้นเป็นเมืองหลวงของประเทศ เราหลายคนยังคงอดไม่ได้ที่จะคิดถึงข้อสงสัยเดิมๆ ที่ยังคงคาใจอยู่ในใจว่า

“เกิดอะไรขึ้นกับประเทศของเราเมื่อกว่าสองร้อยปีที่ผ่านมา?”

เรื่องราวของการผลิตแผ่นดินเมื่อ 234 ปีในครั้งกระโน้น หรือเมื่อ พ.ศ. 2325 ดูมีความสับสน ไม่ชัดเจน แตกต่าง กระทั่งขัดแย้งกัน สุดแต่เราจะอ่านจากบันทึกสำนวนไหน คำถามที่ยังคงเคลือบแคลงใจเราหลายคนมาตลอดคือ เกิดอะไรขึ้นในปลายรัชสมัยของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช? พระองค์ท่านทรงมีพระสติปัญญาเพื่อน, ทรงถูกสำเร็จโทษ หรือทรงวางแผนให้มีการผลิตแผ่นดินเพื่อแก้ปัญหาหนี้สินของประเทศที่มีต่อจีน...หรือ ฯลฯ ?

หม้อแปลงต้นเรื่อง :

หม้อแปลงไฟฟ้ากริดไทยขนาด 7.5/10 MVA 3 33000 - 6600 V Conservator tank with radiator fins จำนวน 1 เครื่อง Serial No. 5710503
 ผู้ซื้อ : MITSUBISHI HEAVY INDUSTRIES CO., LTD.
 ใช้งานที่ : โครงการ KEGCO อ. ชนม อ. นครศรีธรรมราช

ตามตะวัน

การศึกษา

ปริญญาตรี นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

การทำงาน

นักเขียนอิสระ

1. พระเจ้าตากสินในพงศาวดารไทย 4 ฉบับ

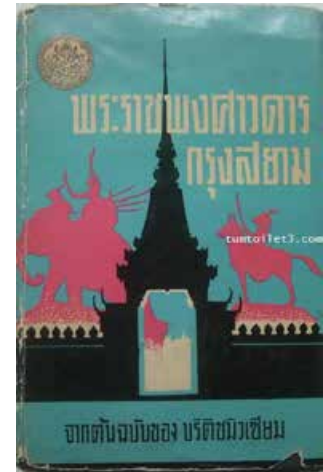
เหตุการณ์ช่วงปลายรัชสมัยของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช มีการบันทึกไว้ในพระราชพงศาวดารไทย 4 ฉบับ คือ 1.ฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม) 2.ฉบับบริติชมิวเซียม 3.ฉบับหมอบรัดเลย์ และ 4.ฉบับพระราชหัตถเลขา

สองฉบับแรกชำระขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช โดยฉบับแรกพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชได้ทรงชำระพระราชพงศาวดารฉบับกรุงเก่า และทรงแต่งเติมบางส่วนเมื่อปี พ.ศ. 2338 ส่วนฉบับที่สอง หรือ ฉบับบริติชมิวเซียม พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย เมื่อครั้งยังทรงเป็นกรมพระราชวังบวรฯ ทรงชำระขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ในปี พ.ศ. 2350

สำหรับฉบับที่สามนั้น ชำระขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยสมเด็จพระปรมานุชิตชิโนรสแต่ครั้งยังทรงดำรงพระยศเป็นกรมหมื่นนุชิตชิโนรส ส่วนฉบับที่สี่ ชำระขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงช่วยแก้ไขต้นฉบับที่กรมหลวงวงษาธิราชสนิทชำระขึ้นในปี พ.ศ. 2398

ในพระราชพงศาวดารทั้งสี่ฉบับได้กล่าวถึงวาระสุดท้ายของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชไปในทำนองเดียวกันว่า พระองค์ท่านทรงถูกสำเร็จโทษอันเนื่องมาจากทรงมีพระสติพั่นเพื่อนจนถึงแก่ “สัญญาวิปลาส” จนเป็นภัยต่อพระพุทธศาสนาและไม่อาจปกครองบ้านเมืองรวมทั้งอาณาประชาราษฎร์ให้เกิดความสงบสุขร่มเย็นได้ ตัวอย่างเช่น

พระราชพงศาวดารกรุงธนบุรี ฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม) ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นต้นฉบับของการชำระพระราชพงศาวดารที่บ้านทีกเรื่องราวสมัยกรุงธนบุรีอีก 3 ฉบับในเวลาต่อมา ได้บันทึกเรื่องราวก่อนและหลังเหตุการณ์การก่อความไม่สงบที่กรุงเก่าที่ “ไพร่พลเมืองกำเริบ คิดพร้อมกันจะยุทนาการปล้นเอาเมือง” ซึ่งเป็นเหตุให้สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงส่งพระยาสรศักดิ์ขึ้นไปปราบปราม แต่สุดท้ายพระยาสรศักดิ์กลับไปเข้ากับฝ่ายก่อความไม่สงบ ยกทัพกลับมาล้อมกรุงธนบุรีไว้ว่า

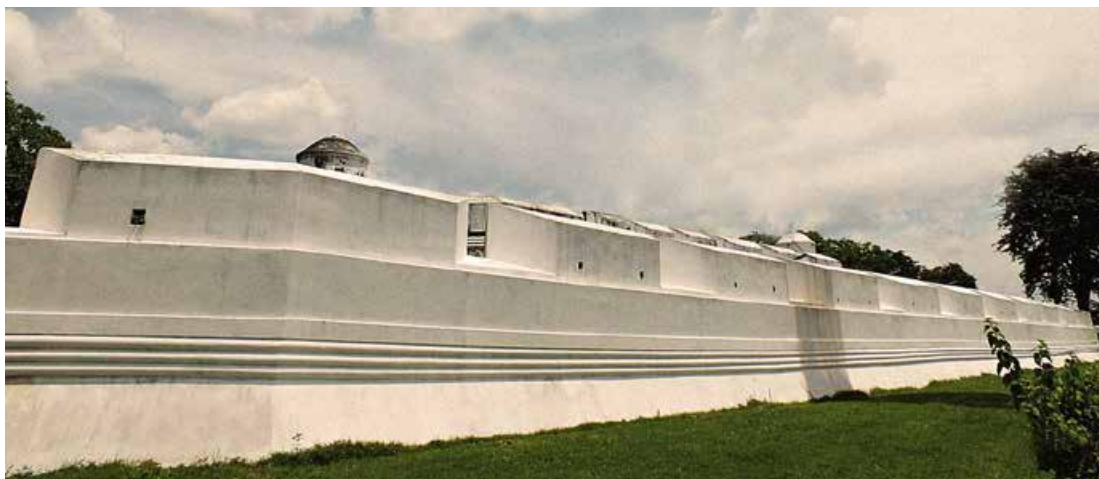

“ฝ่ายการแผ่นดินข้างกรุงธนบุรีนั้นก็ผันแปรต่างๆ เหตุพระเจ้าแผ่นดินเสียดพระจริตพั่นเพื่อนไป ฝ่ายพุทธจักรอาณาจักรทั้งปวงเล่า ก็แปรปรวนไปเป็นหมู่ๆ มิได้เป็นปกติเหมือนแต่ก่อน เหตุพระเจ้าแผ่นดินนั้นทรงนั่งอุรุพัทธ์ โดยพระกรรมฐานสมาธิ และจะยังภิกษุทั้งปวงให้ศรวะเศราพนบนมัสการแก่พระองค์ ฝ่ายการในอากาศเล่า ก็วิปริตต่างๆ คือมีอุกบาตและประทุมกษบ้นดาลตก เป็นต้น ๓วันเสาร์ เดือน ๔ แรม ๑๑ ค่ำ ตุลาคม ๑๑๔๓ ปีฉลูตรีศก ไพร่พลเมืองกำเริบ คิดพร้อมกันจะยุทนาการปล้นเอาเมือง ด้วยพระเจ้าแผ่นดินมิได้ตั้งอยู่ในเทศพิธราชธรรม ๑๐ ประการ ให้นัยแก่คนพาดให้ฟ้องร้องข่าวลุดละอองๆ ใหญ่่น้อย ข้างหน้าข้างใน อาณาประชาราษฎร์ทั้งหลาย ว่าชายข่าว, ชายเกสือ, ชายนอ, งา, เนื้อไม้ ลึงของต้องห้ามทั้งปวง ไม่ชายว่าชาย ไม่ลักว่าลัก แต่พวกโจทก์ ถึง ๓๓๓ คน มีพันศรีพันลาเป็นต้น เอาฟ้องมาขึ้นแก่โยธาบดี ๆ บังคมทูลพระเจ้าแผ่นดิน ๆ พิพากษาจับเท็จเป็นจริง บังคับว่าถ้าโจทก์สาบานได้ ให้ปรับไหมลงเอาเงินแก่จำเลยตามโจทก์หากมากแล่น้อย ถ้าจำเลยมิปรับ ให้เขียนจับตบต้อยบ้างตายบ้างลำบากเป็นอันมาก แล้วล่อลวงให้ลูเกโทษตามมิแลยากฝ่ายข้าราชการแลราษฎรกลัวภัยคิดรับลูเกโทษเบ่ต่างๆ.....

“..... อาศัยเหตุอาสัจธรรมบังเกิดมีดังนี้ นายบ้านนายอำเภอไพร่พลเมือง จึงคิดควบคุมกันเป็นหมวดเป็นกอง พร้อมกันฆ่าอำมาตย์ตบแต่งผู้รักษา ซึ่งพระเจ้าแผ่นดินให้ไปพิจารณาเงินสินนั้น จึงเอาพระยาสุรศรีซึ่งรับสั่งให้ขึ้นไปพิจารณาเอาตัวผู้ร้ายนั้นเป็นแม่ทัพยกลงมาตีเอาเมืองธนบุรี ณ เพลา ๑๐ ทุ่มเข้าล้อมกำแพงวังไว้รอบ พระยาสุรศรีตั้งอยู่ ณ บ้านกรมเมือง พระเจ้าแผ่นดินรู้เหตุ ก็เกณฑ์คนขึ้นรักษาหน้าทีไว้ ครั้นรุ่งขึ้นณวัน ๑๔ คำให้พระราชคณณะออกมาเจรจาความเมือง สารภาพว่าผิดขอชีวิตจะบรรพชาต่อพระยาสุรศรี ในวันนั้นเพลา ๓ ทุ่ม พระเจ้าแผ่นดินก็ทรงพระผนวชนพัตสมเด็จพระวัดแจ้ง อยู่ในราชสมบัติ ๑๕ ปี พระยาสุรศรีจึงแต่งทหารไปพิทักษ์รักษาไว้ แล้วยังเข้าอยู่ในท้องพระโรงกับหลวงเทพนงชาย จึงจับกรมขุนอนุรักษ์สงครามหลานเธอจำไว้ แล้วยังเอาเงินในท้องพระคลังแจก ทแกล้วทหารกรมฝ่ายในฝ่ายหน้า....”

ส่วนการตัดสินใจของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ภายหลังพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ขณะทรงดำรงพระยศเป็นสมเด็จพระยามหากษัตริย์ศึก (หลักฐานบางแห่งชี้ว่า พระยศตอนนั้นคือ เจ้าพระยาจักรี) ทรงยกทัพกลับจากเสียมราบมายังกรุงธนบุรีแล้วนั้น พระราชพงศาวดารกรุงธนบุรี ฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม) ได้บันทึกไว้เพียงสั้นๆ ว่า

“ณวัน ๗๕ คำ เพลาเช้า ๒ โมง เสด็จพระราชดำเนินทัพมาจาก เสียมราบ ประทับณพลับพลาหน้าวัดโพธาราม ฝ่ายข้าทูลละอองฯ ผู้ใหญ่ผู้น้อยพร้อมกันไปเชิญเสด็จลงเรือพระที่นั่งกราบ ข้ามมาพระราชวังสถิตยสถานศาลาดูขุน มีหมู่พยุฆามาตบรัทกวิมุขเฝ้าพร้อมกัน จึงมีพระราชบริหารดำรัสปรึกษาว่า เมื่อพระเจ้าแผ่นดินอาสัจ ละสุจริตธรรมเสียดิษ ประพฤติการทุจริตดังนี้ ก็เห็นว่าเป็นเลี่ยนหนามทลัดดอกอันใหญ่อยู่ในแผ่นดิน จะละไว้มิได้ ขอให้บริวารออกประหารเสียดิษ ฝ่ายทแกล้ว ทหารทั้งปวงมีใจเสียดันเป็นอันมาก ก็นำเอาพระเจ้าแผ่นดินและพวกโจทก์ทั้งปวงนั้นไปสำเร็จณบ่อมห้ายเมืองในทันใดนั้น แล้วยกพระยาสุรศรีพร้อมเสนาพยุฆามาตบรัทกวิมุขทั้งปวง ก็ทูลอาราธนาวิงวอนอภัยเชิญเสด็จขึ้นปราสาทภิเชก เป็นอิศรภาพผ่านพิภพสืบไป พระเจ้าอยู่หัวจึงไปนมัสการพระแก้วมรกต แล้วยังเสด็จประทับแรมณพลับพลาหน้าหอพระนั้น....”

ป้อมท้ายเมือง (ป้อมวิไชยประสิทธิ์)

ข้อความที่บันทึกไว้ในพระราชพงศาวดารกรุงธนบุรี ฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม) ข้างต้นนี้ สอดคล้องต้องกัน กับที่บันทึกไว้ในพระราชพงศาวดารกรุงสยาม ฉบับบริติชมิวเซียม ที่ชำระขึ้นหลังจากนั้นอีก 12 ปี เกือบทุกตัวอักษร ซึ่งต่างจากพระราชพงศาวดารกรุงธนบุรี ฉบับหมอบรัดเล และโดยเฉพาะอย่างยิ่งฉบับพระราชหัตถเลขา ที่ชำระขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่มีการเพิ่มเติมรายละเอียดของเหตุการณ์ต่างๆ มากขึ้นเพื่อยืนยันถึงภาวะ "พระสติสิ้นเพื่อนถึงสัญญาวิปลาส" ของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช เป็นต้นว่า

"ครั้นณวันเสาร์เดือนเจ็ดขึ้นสิบห้าค่ำ สมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัว ทรงเครื่องใหญ่ ครั้นเสด็จแล้วทรงส่งพระนายทอดพระเนตรเห็นพระเกศาเหนือพระกรรฐ์เบื้องซ้ายยังเหลืออยู่เส้นหนึ่ง ก็ทรงพระพิโรธเจ้าพนักงานชาวพระมาลาภาษาซึ่งทรงเครื่องนั้นว่า แก่ตั้งทำประจานพระองค์เล่น จึงตำรังถามพระเจ้าลูกเธอกรมขุนอินทรพิทักษ์ว่า โทษคนเหล่านี้จะเป็นประการใด กรมขุนอินทรพิทักษ์กราบทูลว่า เห็นจะไม่ทันพิจารณา พระเกศาจึงหลงเหลืออยู่เส้นหนึ่ง ซึ่งจะแก่ตั้งทำประจานพระองค์เล่นนั้นเห็นจะไม่เป็นแท้ สมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัวทรงพระพิโรธพระเจ้าลูกเธอเป็นกำลัง ตำรังว่าเข้ากันกับผู้ผิด ก่ด่าว่าแก่กัน แก่ตั้งให้เขาทำประจานพ่อคุณเล่นได้ไม่เจ็บแค้นด้วย จึงให้ลงพระราชอาญาเขียนพระเจ้าลูกเธอกรมขุนอินทรพิทักษ์ร้อยทัณฑ์ แล้วจำไว้ ให้เอาตัวชาวพระมาลาภาษาซึ่งทรงเครื่องทั้งสองคน กับทั้งพระยาอุทัยธรรมจางวางว่าไม่ดูแลตรวจตรากำกับ เอาไปประหารชีวิตเสียทั้งสามคน....

"ฝ่ายราชการกรุงธนบุรีนั้นผันแปรต่างๆ เหตุพระเจ้าแผ่นดินทรงนั่งกรมฐานเสวยพระสติ พระจริตนั้นก็พ้นเพื่อนไป ฝ่ายพระพุทธรังษัตย และ อาณาจักรทั้งปวงเสว ก็แปรปรวนวิปริตมิได้ปกติเหมือนแต่ก่อน.....

"ครั้นถึงณวันอาทิตย์เดือนเก้าแรมหกค่ำ สมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัวเสด็จออกณโรงพระแก้ว ให้ประมุขพระราชาคณะพร้อมกัน และพระองค์มีพระสติสิ้นเพื่อนถึงสัญญาวิปลาส สำคัญพระองค์ว่าได้เสด็จบัตติผล จึงตำรังถามพระราชาคณะว่า พระสงฆ์ภิกษุจะไหว้บนเศรพคฤหัสถ์ ซึ่งเป็นพระโสดาบันบุคคลนั้น จะได้หรือมิได้ประการใด และพระราชาคณะที่มีสันดานโหด มีได้ยึดมั่นในพระบาติบรมพุทโธวาท เกรงพระราชอาญา เป็นคนประสมประสาน จะเจรจาให้ขอบพระอภัยค้ำยันนั้นเป็นอันมาก มี พระพุทธโฆษาจารย์วัดบางว่าใหญ่ พระโพธิวงค์ พระรัตนมุนีวัดหงส์ เป็นต้นนั้น ถวายพระพรว่า พระสงฆ์ภิกษุ ควรจะไหว้บนเศรพคฤหัสถ์ ซึ่งเป็นโสดาบันนั้นได้ แต่สมเด็จพระสังฆราชวัดบางว่าใหญ่ พระพุทธจาจารย์วัดบางว่าน้อย พระพิมลธรรมวัดโพธาราม สามพระองค์นั้นสันดานมั่นคงคือพระพุทธรังษัตยจะโดยแท้ มิได้เป็นคนสอดพลอดประสมประสาน จึงถวายพระพรว่า ถึงมาตราว่าคฤหัสถ์เป็นพระโสดาบันก็ดีแต่เป็นหินเพศต่ำ อันพระสงฆ์ถึงเป็นภิกษุ ก็ตั้งอยู่ในอุตมเพศอันสูง เหตุทรงฝ่ากาสาวพัสตร์ และพระศรูปาริสุทศศีลอันประเสริฐซึ่งจะไหว้บน เศรพคฤหัสถ์ อันเป็นพระโสดาบันนั้นมิบังควร สมเด็จพระเจ้าแผ่นดินก็ทรงพระพิโรธว่า ถวายพระพรผิดจากพระบาลี ด้วยพวกที่ว่าควรนั้นเป็นอันมาก ว่าไม่ควร แต่สามองค์เท่านั้น จึงตำรังให้พระโพธิวงค์พระพุทธโฆษา เอาตัว สมเด็จพระสังฆราช พระพุทธจาจารย์ พระพิมลธรรม กับฐานาเบริษญอันดับ ซึ่งเป็นอันเตวาลิก สัทธิงวิทวาริก แห่งพระราชาคณะ ทั้งสามนั้น ไปลง

สมเด็จพระยามหากษัตริย์ศึก

“ครั้นวันเสาร์เดือนห้าแรมเก้าค่ำเวลาเช้า ๒ โมงเศษ ท้าวพลวงมาถึงกรุงธนบุรีพักตะวันออก พระยาสุริโยไทยจึงให้ปลุกพลับพลาธิบดีเสด็จริมสะพานท่าวัดโพธาราม แล้วให้แต่งเรือพระที่นั่งกราบเข้ามาคอยรับเสด็จแล้วท้าวทรงกันตาทองมอญซึ่งเป็นใหญ่อยู่ในพระราชวัง ก็ลงเรือพระที่นั่งเข้ามาคอยรับเสด็จด้วย ซึ่งเสด็จทรงช้างพระที่นั่งกรีธาพลทัพหลวงเข้ามาในกำแพงเมือง ตำเนินพลช้างม้าแลพลเดินเท้าแห่มาทางถนนหว่างวัดโพธาราม เสด็จลงจากช้างหยุดประทับอยู่ณพลับพลาหน้าวัด แล้วท้าวทรงกันตากราบถวายบังคมทูลเชิญเสด็จลงเรือพระที่นั่ง แลพระยาสุริโยไทยกับข้าราชการทั้งปวงก็เข้ามาคอยรับเสด็จเป็นอันมาก แล้วกราบทูลขอราชการแผ่นดินทั้งปวง ซึ่งเสด็จลงเรือพระที่นั่งเข้ามาไปเข้าพระราชวังเสด็จขึ้นประทับบนศาลาลูกขุนมหาดไทย ข้าราชการทั้งหลายก็มาเฝ้าถวายบังคม

“ฝ่ายพระยาสุรศรี แลพ่อกพวกก็กลัวพระเดชานุภาพเป็นกำลังมีรัฐที่ละหนี่จะสู้ประการใด ก็มาเฝ้ากราบถวายบังคมพร้อมด้วยขุนนางทั้งปวง ซึ่งตรัสปลุกษาด้วยมุขมนตรีทั้งหลายว่า เมื่อพระเจ้าแผ่นดินเป็นอาสาสัตย์อารมมตั้งนี้แล้ว ท่านทั้งปวงจะคิดอ่านประการใด มุขมนตรีทั้งหลายพร้อมกันกราบทูลว่า พระเจ้าแผ่นดินละสุจริตธรรมเสีย ประพฤติการทุจริตนี้ ก็เห็นว่าแผ่นดินเสื่อมโทรมหลักตออันใหญ่อยู่ในแผ่นดิน จะละไว้มิได้ควรจะให้สำเร็จโทษเสีย ซึ่งรับสั่งให้มีกระตุ้ถามพระเจ้าตากสินแผ่นดินผู้ทุจริตว่า ตัวเป็นเจ้าแผ่นดิน ใ้เราไปกระทำการสงคราม ได้รับความลำบากเกินเอื้อต่างน้ำ เราอุษาทกระทำศึกมิได้เอาโดยแกชิวตรี คิดแต่จะทำนบำรุงแผ่นดินให้สิ้นแผ่นดินจะให้สิ้นแผ่นดินจะให้สิ้นพระบาทมณาจารย์ แลไพร่ฟ้าประชากรให้อยู่เย็นเป็นสุขสิ้นด้วยกัน ก็เหตุไฉนอยู่ภายหลัง ตัวซึ่งเอาบุตรภรรยาเรามาเองจำทำโทษ แล้วยบยตีพระภิกษุสงฆ์ แลลงโทษแก่ข้าราชการ แลอาญาประหารราษฎร เร่งรัดเอาทรัพย์สินโดยพลการ ด้วยหาความผิดมิได้ กระทำให้แผ่นดินเดือดร้อนทุกเส้นหญ้า ทั้งพระพุทศศาสนา ก็เสื่อมทรุดเศร้าหมองตมเมืองมิตตนาทฤทธิณี โทษตัวจะมีประการใด ลงให้ทำการไปให้แจ้ง แล้วเจ้าตากสินก็รับผิดทั้งสิ้นทุกประการ ซึ่งรับสั่งให้เอาไปประหารชีวิตสำเร็จโทษเสีย เพ็ชชมหาญกับผู้คุม ก็ลากเอาตัวขึ้นแคร่หามไป กับทั้งสังฆิกพันธนาการ เจ้าตากสินซึ่งว่ากับผู้คุมเพ็ชชมหาญว่า ตัวเราก็สิ้นบุญจะถึงที่ตายแล้ว ช่วยพาเราแวะเข้าไปหาท่านผู้สำเร็จราชการ จะขอเจรจาด้วยสัก๒,๓คำ ผู้คุมก็ให้หามเข้ามา ครั้นได้ทอดพระเนตรเห็นสิ่งบอกพระหัตถ์มิให้นำเฝ้า ผู้คุมแลเพ็ชชมหาญหามออกไปนอกพระราชวัง ถึงหน้าบ่อมิไชยประสิทธิ์ ก็ประหารชีวิตตัดศีรษะเสีย ถึงแก่พิราลัย ซึ่งรับสั่งให้เอาศพไปฝังไว้ณวัดบางยี่เรือได้ แลเจ้าตากสินขณะเมื่อสิ้นบุญถึงทำลายชีพนั้นอายุได้ ๔๘ ปี”

2. พระเจ้าตากสินในพงศาวดารกับพущาและในจดหมายเหตุโรฉบับรามัญ

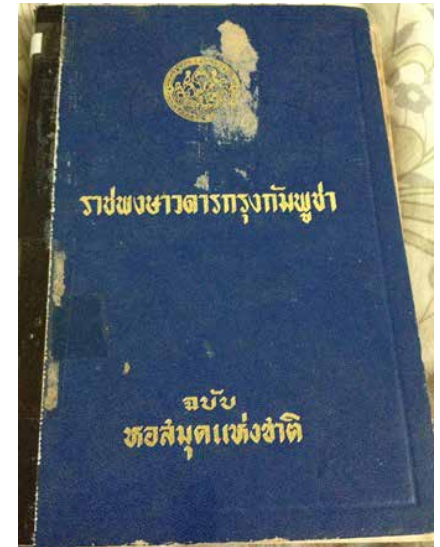
ในพระราชพงศาวดารกรุงกัมพูชา มีบันทึกตอนหนึ่งกล่าวถึงพระราชดำรัสสุดท้ายของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชไว้อย่างน่าสนใจว่า

“กูวิตกแต่ศัตรูมาแต่ประเทศเมืองไกล แต่เดี๋ยวนี้ใช้ลูกหลานของกูเอง ว่ากูคิดเป็นบ้าเป็นบอ แล้วตั้งนี้ จะให้พ่อบวชก็ดี ฤจะใส่ตรวนพ่อก็ดี พ่อจะยอมรับทำตามใจลูกบังคับทั้งสิ้น”

ข้อความในพระราชพงศาวดารกรุงกัมพูชาข้างต้นนี้ ดูเหมือนจะขัดแย้งกันอย่างมากกับที่บันทึกไว้ในพระราชพงศาวดารไทยทั้ง 4 ฉบับที่ระบุว่าพระองค์ท่านทรงมี “พระสติพินเพื่อนถึงสัญญาวิปลาส”

ส่วนในจดหมายเหตุโรฉบับรามัญ ได้บันทึกเกี่ยวกับวาระสุดท้ายของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชไว้สอดคล้องกับในพระราชพงศาวดารไทยทั้ง 4 ฉบับ กล่าวคือ

“พระยาศักกรีกลับจากเมืองญวนเข้าเมืองบางกอกแล้วฆ่าพระเจ้าแผ่นดินเก่าเสีย อยู่มาตั้ง ๑๐ วันก็ฆ่าพระยาธรรมศาสตร์เสียอีก”

3. พระเจ้าตากสินในวรรณกรรมไทย 4 เรื่อง

ขณะที่พระราชพงศาวดารไทยสอดคล้องประสานเสียงไปในทิศทางเดียวกันว่า ในบั้นปลายรัชกาลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชพระองค์ท่านทรงมี “พระสติพินเพื่อนถึงสัญญาวิปลาส” และทรงถูกสำเร็จโทษที่หน้าบ่อมิไชยประสิทธิ์ ภายหลังจากที่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชได้ทรง “ตรัสปลุกชาด้วยมุขมนตรีทั้งหลาย” แล้วนั้น ในวรรณกรรมไทยก็เกิดงานเขียนทั้งประเภทสารคดีและประเภทบันเทิงคดีอิงประวัติศาสตร์หลายเรื่อง ที่มีเนื้อหาทั้งที่สอดคล้องและที่ขัดแย้งกับพระราชพงศาวดารไทย แต่ส่วนใหญ่แล้วจะเน้นการเชิดชูน้ำพระทัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก

มหาราช และสรุปว่าเป็นการประหารชีวิต “พระองค์ปลอม” เป็นต้นว่า

1. เรื่องสั้น “ใครฆ่าพระเจ้ากรุงธน” ของหลวงวิจิตรวาทการ (พ.ศ. 2494)

เรื่องสั้นเรื่องนี้เขียนทำนองว่า การตัดสินโทษสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชเป็นเรื่องของที่ระทมขุ่นนาง พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชมิได้ทรงเกี่ยวข้องด้วย ซึ่งขัดแย้งกับที่บันทึกไว้ในพระราชพงศาวดารไทยที่ว่า พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชทรง “มีรับสั่งให้เอาไปประหารชีวิตสำเร็จโทษเสีย” โดยความตอนหนึ่งในเรื่องสั้นเรื่องนี้กล่าวว่า

2. นวนิยายเรื่อง “ผู้อยู่เหนือเงาใจ” ของ สุภา ศิริमानนท์ (พ.ศ. 2545)

นวนิยายเรื่องนี้ผู้แต่งได้สร้างคำอธิบายชุดใหม่ว่า ผู้ที่วางแผนให้มีการประหารชีวิต “พระองค์ปลอม” คือหลวงสรวิชิต หรือ เจ้าพระยาพระคลัง (หน) ในสมัยรัชกาลที่ 1 โดยผู้แต่งนำเสนอว่า

“หลวงอาสาศึกตัดสินใจเสียสละชีวิตครั้งนี้ โดยไม่ต้องการที่จะให้ท่านรู้เลยด้วยซ้ำ เขาบอกพวกเราอย่างเดี๋ยวนั้น ถ้าเขาถูกตัดสินประหารในนามของท่าน เขาจะขอเข้าพบสมเด็จพระเจ้าพระยาสักเล็กน้อย แต่ผมคิดว่าหลวงอาสาศึกคงจะไม่ได้รับโอกาสนั้นแน่นอน หลวงสรวิชิตเขารู้แสบใจของเขาดีว่าเรื่องจริงๆ เป็นมาอย่างไร และบุรุษในนามเจ้าตากคนนั้นคือใคร ซึ่งเขาก็ยอมไม่ปรารถนาจะให้สมเด็จพระเจ้าพระยาต้องรู้เรื่องที่เขาจัดการไปโดยพลการนั้นด้วย หลวงสรวิชิตรู้ว่าผู้ที่จะขอเข้าพบมุลนายของเขานั้นเป็นเจ้ากรุงธนตัวปลอม ความมั่นใจอาจจะแตกขึ้น เรื่องก็จะไปกันไกล อันส่วนแต่กลายเป็นข้อซึ่งพิสุจน์ถึงความไม่สามารถของเขา ทั้งๆ ที่ความจริงเขาสามารถสังหารเสียได้ทั้งเจ้ากรุงธนตัวจริงและตัวปลอมด้วยซ้ำ.... ข้อหนึ่งซึ่งสำคัญมากก็คือ หลวงสรวิชิตรู้ว่าท่านกับมุลนายของเขาเป็นสหายศึกร่วมใจกันมานาน มีความเกี่ยวข้องกันในระดับลูกหลานหลายชั้น... ถ้าหากมีการพูดจากรู้เรื่องกันขึ้น โดยอาจจะรำลึกถึงความสัมพันธ์ในอดีต... ผมจึงคิดว่าหลวงอาสาศึกคงไม่ได้รับโอกาสให้พบสมเด็จพระเจ้าพระยาอย่างเด็ดขาด หลวงสรวิชิตย่อมจะต้องกีดกันไว้ล่วงหน้าแล้วทุกๆ ทาง หรือมีฉะนั้นอีกแง่หนึ่งสมเด็จพระเจ้าพระยาเขาอาจจะรู้ความจริงโดยที่ถ่วงหนืดแล้วจากหลวงสรวิชิตจึงไม่ยอมที่จะให้เจ้ากรุงธนตัวปลอมเข้าพบก็เป็นได้”

“ส่วนทางสมเด็จพระเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกนั้น ได้ตั้งใจแน่วแน้อยู่แล้วว่าจะไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ จึงมอบหมายหน้าที่ให้ที่ประชุมข้าราชการชำระ โดยไม่ต้องมีอะไรพาดพิงมาถึงตัวท่าน จะชำระกันอย่างไร จะพิพากษาว่ากระไร มีผิดจะลงโทษอย่างไร ไม่มีผิดจะทำอย่างไร สมเด็จพระเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกไม่ปรารถนาจะเกี่ยวข้อง ต้องการจะเป็นไปตามความเห็นของที่ประชุม เมื่อเห็นคนพาหลวงอาสาศึกซึ่งเข้าใจว่าเป็นสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีเข้ามาหา สมเด็จพระเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกก็โบกมือให้พาออกไป ความมุ่งหมายในการที่โบกมือนั้นก็เพียงแต่จะไม่เกี่ยวข้อง จะขออยู่ในอุเบกขา จะชำระกันอย่างไร ก็สุดแต่ที่ประชุม เสนามาตย์ข้าราชการ แต่พวกที่ควบคุมไปนั้นจะเข้าใจว่าอย่างไรก็ตามที่เลขาพาตัวไปประหารชีวิตเสียที่หน้าบ่อนวิชัยประสิทธิ์”

อย่างไรก็ตาม แม้ตัวบทวรรณกรรมเรื่องสั้นเรื่อง “ใครฆ่าพระเจ้ากรุงธน” จะแสดงให้เห็นว่าพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้า

จุฬาลงกรณ์ราชมิได้ทรงตัดสินพระทัยลงพระอาญาด้วยพระองค์เอง แต่ทรงรับรู้ว่ามีผู้ที่ถูกประหารที่บ่อนวิชัยประสิทธิ์นั้นเป็นสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชพระองค์จริง ผู้แต่งจึงได้นำเสนอต่อไปว่าสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชพระองค์จริงนั้นสามารถหลบหนีไปเมืองนครศรีธรรมราชได้ เนื่องจากหลวงอาสาศึก นายทหารที่รบเคียงบ่าเคียงไหล่กับสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช และมีรูปร่างหน้าตา ตลอดจนหน้าเสียงคล้ายสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ตัดสินใจเปลี่ยนตัวเข้าแดนประหารแทน เพื่อให้สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงหนีไปได้ ผู้ที่ถูกประหารชีวิตครั้งนั้นจึงเป็น “พระองค์ปลอม” ไม่ใช่สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชพระองค์จริง

วาทกรรมเรื่องสำเร็จโทษ “พระองค์ปลอม” นี้ ยังปรากฏในวรรณกรรมที่มีการอ้างอิงกันบ่อยๆ อีก 2 เรื่อง คือ นวนิยายเรื่อง “ผู้อยู่เหนือเงาใจ” ของ สุภา ศิริमानนท์ (พ.ศ. 2545) และ สารคดีเรื่อง “ดวงพระเจ้าตากไม่ถูกประหาร” ของ อ. เล็ก พลุโต (บุญสม ขอหิรัญ)(2551)

3. สารคดีเรื่อง “ดวงพระเจ้าตากไม้ถูกประหาร” ของ อ. เล็ก พลุโต (บุญสม ขอหิรัญ) (พ.ศ. 2551)

สารคดีเรื่องนี้เขียนขึ้นโดยอาศัยข้อมูลด้านโหราศาสตร์ มีเนื้อหาที่ปฏิเสธว่าพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชมิได้ทรงสั่งลงพระอาญาประหารชีวิตสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ผ่านการนำเสนอเรื่องสมเด็จพระเจ้าตากสิน “พระองค์ปลอม” ขึ้น แต่ที่น่าสนใจคือ การใช้ข้อมูลด้านโหราศาสตร์จากดวงพระชะตาของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช มานำเสนอดังนี้

“อาทิตย (๑) ของรัชกาลที่ ๑ เป็นดาวเจ้าเรือนมรณะอยู่ในภพสหัชชะ จึงเป็นเหตุทำให้พระองค์ต้องสั่งประหารชีวิตพระเจ้าตากสิน (องค์ปลอม) ด้วยความจำเป็น และพระเจ้าตากสิน (พระองค์จริง) ก็ต้องลี้ภัยการเมือง ต้องสูญเสียทุกสิ่งทุกอย่าง ไม่ตายก็เหมือนตาย พระเจ้าตากสินเสด็จสวรรคตไปพร้อมกับคุณงามความดี แต่สิ้นเกล้าฯ รัชกาลที่ ๑ กลับเสด็จสวรรคตไปพร้อมคำครหาอย่างมากมาย นั่นเป็นเพราะดวงชะตาลีขิตไว้”

สารคดีเรื่องนี้ ยังเน้นย้ำถึงความเสียหายของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช และพยายามสื่อสารไปถึงผู้ที่มีอคติต่อพระองค์ว่า

“เมื่อท้องฟ้าสว่าง ความมืดมัวก็หมดไป เหลือแต่ความจริงที่กระจ่างชัดถึงพระเกียรติคุณอันยิ่งใหญ่ ทรงไว้ซึ่งความดีและความเสียสละไม่น้อยไปกว่าพระเจ้าตากสิน ใครที่เคยมีอคติต่อสิ้นเกล้าฯ รัชกาลที่ ๑ ในเรื่องต่างๆ เช่น แย่งชิงราชบัลลังก์ ฆ่าเจ้านาย และพวกพ้องที่รบทัพจับศึกด้วยกันมา ฯลฯ ก็ควรที่จะคิดเสียใหม่”

4. นวนิยายเรื่อง “ตากสินมหาราช ชาตินักรบ” ของ Claire Keefe-Fox แปลโดย กัญญาไม้ แก้วสนธิ (พ.ศ. 2549)

นวนิยายเรื่องนี้ไม่ได้นำวาทกรรมเรื่องสำเร็จโทษ “พระองค์ปลอม” มาเขียน แต่ได้อ้างอิงเนื้อความตามพงศาวดารว่า สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงถูกประหารที่บ่อมิไชยประสิทธิ์ ที่ต่างจากพงศาวดารคือ ตัวบทวรรณกรรมได้นำเสนอว่า พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชทรงถวายพระเกียรติยศด้วยการรับสั่งให้สำเร็จโทษตามโบราณราชประเพณีสมพระเกียรติยศของพระมหากษัตริย์ โดยเดินเรื่องว่า

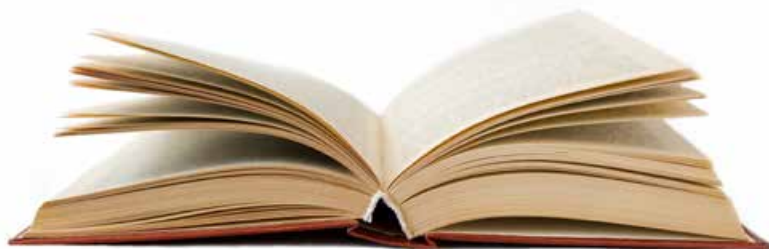
“กฎมนเทียรบาลถูกนำมาใช้ในการสำเร็จโทษพระเจ้าตากสินเช่นเดียวกับครั้งกรมหมื่นเทพพิพิธ...

“ขุนนางบางคนไม่อยากจะถวายพระเกียรติ ดังนั้นจะให้ประหารแบบคนทรยศ... แต่รัชกาลที่ ๑ ทรงตัดสินให้ประหารชีวิตพระเจ้าตากสินเยี่ยงกษัตริย์... ทรงพิจารณาเห็นว่า การที่ราชอาณาจักรสยามยังตั้งอยู่ได้ ก็เพราะพระเจ้าตากสิน... เจ้าหน้าทีถอดโซ่ที่ล่ามอดีตกษัตริย์ออก ให้พระองค์ทรงภูษาสีแดง ให้ทรงนั่งคุกเข่า มัดพระหัตถ์กับพระบาท จากนั้นจึงคลุมถุงกำมะหยี่สีแดง... เพฆฆฆตยยกท่อนไม้ จันทน์ขึ้นพาดแรงๆ ช้ำแล้วช้ำเล่า จนพระวรกายไม่ขยับ และพระโลหิตเปื้อนถุงเป็นป็นดำ ไม่มีเสียงครวญครางใดๆ อีก...”

ข้อที่น่าสังเกตคือ นวนิยายเรื่องนี้มิได้นำเสนอว่าสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงถูกสำเร็จโทษด้วยการตัดพระเศียรเหมือนที่บันทึกไว้ในพระราชพงศาวดาร แต่เป็นการถูกสำเร็จโทษด้วยการคลุมถุงกำมะหยี่สีแดง แล้วใช้ท่อนจันทน์ทุบ เหมือนที่คนไทยส่วนใหญ่จดจำและเล่าต่อๆ กันมา

จากตัวบทวรรณกรรมทั้ง 4 บทข้างต้น แม้จะมีรายละเอียดเกี่ยวกับวาระสุดท้ายของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช แตกต่างกันไปบ้าง แต่สิ่งที่เหมือนกันคือ ทุกเรื่องล้วนปกป้องพระเกียรติยศของสิ้นเกล้าฯ รัชกาลที่ 1 และย้ำให้เห็นถึงความพยายามของพระองค์ที่ทรงปฏิบัติต่อสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชเยี่ยงกษัตริย์ที่ทรงมีความผูกพันกันมาแต่ครั้งอดีต

4. พระเจ้าตากสินในคำบอกเล่าของ 3 ผู้ทรงศีล

1. คำบอกเล่าของภิกษุณีวรมัย กบิลสิงห์

ในนวนิยายเรื่อง “ใครฆ่าพระเจ้าตากสิน?” ของ ภิกษุณีวรมัย กบิลสิงห์ (พ.ศ. 2516) เขียนจากการเข้าถมนามสัมภาษณ์พระเจ้าตากสิน โดยพระเจ้าตากสินทรงบอกว่าการประหารชีวิตพระองค์นั้นเป็นการจัดการร่วมกันระหว่างพระองค์กับเจ้าพระยาจักรี เพื่อหวังล้างหนี้ที่ติดประเทศจีนอยู่ มีการอ้างอิงเรื่องราวในพระราชพงศาวดารกรุงธนบุรี ฉบับพระราชหัตถเลขา ตอนที่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช กับ กรมพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาท ทรงลงพระราชอาญาพวกเจ้าจอมข้างในทั้งพระราชวังหลวงและวังหน้าที่ชวนกันร้องห่มร้องไห้อาลัยอาวรณ์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชในพิธีชุธพระศพ ท่านขึ้นมาพระราชทานเพลิง โดยนวนิยายกล่าวว่า ที่ทรงพิโรธและลงอาญาเพราะศพที่ชุธขึ้นมาทำพิธีนั้น “ไม่ใช่พระศพ” หาก “เป็นเพียงศพคุณมัน” เนื่องจากไม่มีการสำเร็จโทษสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชพระองค์จริง นวนิยายเขียนว่า

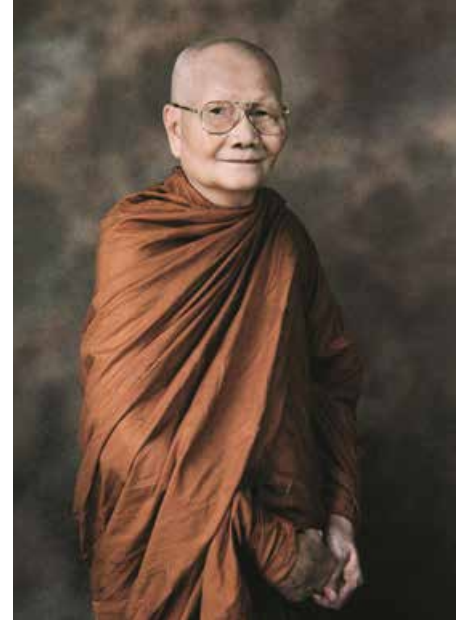
“แต่เมื่อเรารู้ความจริงแล้วว่า ท่านชุธศพคุณมันผู้กตัญญูทเวที่ขึ้นมาเผา เผาเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้คุณมัน วีรบุรุษอย่างหนึ่ง อีกอย่างหนึ่งเพื่อให้คนที่ฝึกฝึในองค์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชจะได้เห็นจริงว่าสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชเสด็จสวรรคตแล้ว จะได้เลิกคิดเรื่องการเมืองต่อไป และอย่างน้อยก็เพื่อให้คนทั้งหลายเห็นน้ำพระทัยว่า ท่านยังระลึกถึงอยู่จึงชุธศพมาเผาให้ แต่เสียงร้องไห้นั้นคงทำให้ท่านรำคาญเพราะไม่ใช่พระศพ เป็นเพียงศพคุณมันต่างหาก”

2. คำบอกเล่าของหลวงพ่ोजริญ จิตธัมโม

ใน “ความหลงในสงสาร” (พ.ศ. 2549) ซึ่งอยู่ในธรรมนิยายชุดสัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม ของ สุทัสสา อ่อนค้อม ได้อ้างอิงคำบอกเล่าของพระธรรมสิงหบุราจารย์ หรือ หลวงพ่ोजริญ จิตธัมโม อดีตเจ้าอาวาสวัดอัมพวัน อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี ที่ได้สนทนากับพระภิกษุเจ้าตาก และหลวงปู่เทพโลกอุดร กับ พระบัวเฮี้ยว ที่มาในรูปของพล้งงาน (กายทิพย์) เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2528 เวลาสองยามตรงที่โบสถ์วัดป่ามะม่วง

ในการสนทนาพระภิกษุตากสินกล่าวว่า

“ประวัติศาสตร์กรุงธน ผิดเพี้ยนไปจากความจริงมากไม่มีผู้ใดรู้เรื่องนี้นอกจากเรา กับสหายร่วมสาบาน....เราไม่อยากจะให้มีการเข้าใจราชวงศ์จักรีผิดๆ ทุกวันนี้มีคนจีนจำนวนมากที่ยังเชื่อว่าเราถูกสำเร็จโทษโดยสหายร่วมสาบานของเราเป็นผู้บงการ... มีการสำเร็จโทษด้วยท่อนจันทน์จริงเพียงแต่คนที่ถูกสำเร็จโทษเป็นสหายอีกคนหนึ่งซึ่งมีความจงรักภักดีต่อเราถึงขนาดยอมสละ

ชีวิตของตัวเองเพื่อรักษาชีวิตเราไว้ บังเอิญว่าเขารูปร่างหน้าตาคล้ายคลึงกับเรามาก ทั้งที่มีได้เป็นญาติสืบสายโลหิตกัน..

“สหายคนที่หน้าตาเหมือนเรา (หลวงอาสาศึก) รับอาสาตายแทน คนที่รู้ความจริงในเรื่องนี้มีเพียง 2 คนคือสหายของเราและน้องชายของเขา เพราะได้วางแผนไว้ล่วงหน้าแล้ว วันนั้นตรงกับวันที่ 5 เม.ย. 2325”

พระภิกษุตากสินยังได้อธิบายถึงสาเหตุที่ท่านถูกกล่าวหาว่าสัจญญาวิปลาส ว่า

“คนที่เคยทำอะไรอย่างหนึ่งเป็นปกตินิสัยแล้วจู่ๆ ก็เปลี่ยนไปทำในสิ่งตรงกันข้าม คนเขาก็ต้องคิดว่าคนๆ นั้นผิดปกติใช้ใหม่เหมือนอย่างเรา เราเคยถือดาบออกรบป้องกันบ้านเมือง กู้อิสรภาพให้กับชาติไทย ใครๆ ก็เห็นเราเป็นนักรบผู้เก่งกาจสามารถเป็นวีรบุรุษ แล้วอยู่ๆ เราก็ตาบตาบไม่จับดาบอีกเลย เอาแต่เจริญวิปัสสนาถ่ายเดียว คนเขาก็เลยที่เราบ้า”

ส่วนเรื่องราวของการผลิตแผ่นดินนั้น ท่านยืนยันว่าเป็นแผนของท่านที่ต้องการแก้ปัญหาหนี้สินที่มีต่อประเทศจีน...

“เราเป็นกษัตริย์ที่อำภพที่สุดในประวัติศาสตร์ชาติไทย ตอนเราขึ้นครองราชย์เงินในท้องพระคลังไม่มีเลย เราต้องเป็นหนี้ชาวจีนถึงหกหมื่นตำลึงซึ่งถ้าคิดเป็นเงินสมัยนี้ (๒๕๒๕) ก็เท่ากับ ๒๔๐,๐๐๐ บาท สมัยก่อนเงินหมื่นตำลึงมีค่ามาก ถ้าเขาจะให้เราผ่อนใช้ เราก็พอจะหามาผ่อนให้ได้ แต่นี่เขาคิดจะยึดประเทศเราไปเป็นของเขา เขาจึงเร่งรัดจะเอาเงินจำนวนนี้ให้ได้ เรา กับสหายร่วมสาบานก็เลยต้องช่วยกันคิดว่า จะแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าอย่างไร แล้วเราก็คิดออกว่า การผลิตแผ่นดินเป็นการล้างหนี้ที่ดีที่สุด ท่านอย่าคิดว่าเราตั้งใจจะโกง แต่ในเมื่อเขาคิดไม่ดีกับเรา เราจึงต้องใช้เล่ห์กลกับเขา อีกประการหนึ่ง ตั้งแต่เรา รับกรรมฐานจากหลวงพ่อบุญ (หมายถึง หลวงปู่เทพโลกอุดร ซึ่งเคยมาปรากฏกายให้ท่านเห็นในดึกคืนหนึ่งขณะที่ท่านตั้งค้ายอยู่ในป่า และขอบิณฑบาตจากท่าน เพื่อให้ท่านหันเข้าหาทางธรรม - หมายถึง ของผู้เขียน) เราก็ไม่มีแค้นใจจะครองราชย์อีกต่อไปแล้ว เราอยากตัดความหลงในสงสารให้เด็ดขาด เราสมเพชตนเองที่เป็นกษัตริย์อยากจนเข็ญใจเป็นกษัตริย์พระองค์เดียวที่ไม่มีเบญจราชาภรณ์”

พระภิกษุตากสินยังกล่าวกับ “สหายร่วมสาบาน” ของท่านด้วยว่า

“ดั่งเวลานี้ข้าเป็นหนี้ชาวจีนอยู่ ๖๐,๐๐๐ ตำลึง... เมื่อข้าพ้นจากความเป็นพระเจ้าแผ่นดินเสียแล้ว เจ้าก็ไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบหนี้สินนี้แทนข้า เพราะเป็นคนละคนกัน... แต่การที่จะเป็นพระเจ้าแผ่นดินนั้น จู่ๆจะยกให้เจ้าเป็น แล้วข้าสละราชสมบัติอย่างนั้นทำไม่ได้ เพราะเขาจะรู้เท่าทันแผนการของเรา เราจึงต้องใช้กลโลบายที่แยบยล เวลานี้เมืองเขมรเกิดจลาจลข้าจะ

ให้เจ้ากับเจ้าพระยาสุรสีห์น้องชายเจ้ายกทัพไปปราบเมืองเขมร แล้วเวลาที่เจ้าไป ก็ให้เอาลูกชายข้าไปด้วย ถ้าตีเมืองเขมรได้เมื่อไรก็ให้ลูกชายข้าครองเมืองที่นั่น แล้วข้าอยู่ทางนี้ก็จะทำเป็นวิกลจริต แล้วก็แนะนำให้ข้าราชการบางคนที่นี่จับข้าบวชเสีย ข้าก็จะทำเป็นบ้าไม่สามารถปกครองประเทศต่อไปได้เมื่อเจ้ามาก็ให้ทำพิธีปราบดาภิเษกเถลิงราชสมบัติเป็นพระเจ้าแผ่นดินแล้วนครเขมรเข้าไปอยู่หัวเมืองเสีย เรื่องมันก็หมดเท่านี้เรื่องหนี้สินต่างๆก็เป็นอันว่าหมดไป”

พระภิกษุตากสินยังเล่าถึงการละสังขารของท่านว่า เมื่อท่านมาอยู่เมืองนครฯ ได้ 2 ปี ก็อยากจะไปอยู่เมืองเพชรบุรี ในตอนแรกเจ้าพระยามนตรีศรีธรมราช (พัฒน์) ไม่อยากให้ไป แต่เมื่อท่านยืนยันที่จะไป เจ้าพระยามนตรีศรีธรมราช (พัฒน์) จึงให้คนติดตามไปด้วย 2 คน และให้อยู่ในถ้ำแห่งหนึ่ง พระภิกษุตากสินได้เจริญวิปัสณากรรมฐานอยู่ในถ้ำไม่นานนัก ก็ “ตัดความหลงในสงสาร” ได้ เพราะหลวงปู่เทพโลกอุดรเมตตาสอนกรรมฐานอย่างใกล้ชิด วันหนึ่งขณะที่ท่านกำลังดูดีมีอยู่ในวิมุติสุข ก็ถูกชายฉกรรจ์ 2 คนใช้ไม้คมแฝกกระหน่ำฟันที่ศีรษะอย่างนับไม่ถ้วน จนท่านละสังขาร และคนร้ายยังได้ฆ่าปิดปากผู้ติดตามทั้ง 2 คนอีกด้วย ทั้งนี้เพื่อหวังเอาความดีความชอบ แต่ในที่สุดกรรมก็ตามทัน เกิดกบฏซ้อนกบฏ ฆ่ากันเองตายตกไปตามกัน

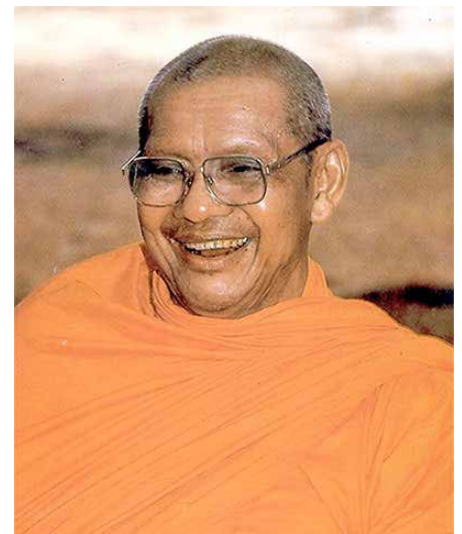
ส่วนการสำเร็จโทษลูกหลานของท่าน โดยจับลงเรือแล้วลอยไปล่มที่ปากอ่าวนั้น พระภิกษุตากสินกล่าวว่า

“คนก็พากันเข้าใจว่าเป็นการกระทำของสหายของเราและน้องชายของเขา ซึ่งความจริงแล้วสหายของเรามีได้มีเจตนาเช่นนั้น แต่ที่คนหลายกลุ่มที่มักใหญ่ใฝ่สูงต้องการเป็นใหญ่ เลยเกิดกบฏซ้อนกบฏ (มีผู้คิดกบฏต่ออร. ๑) วุ่นวายกันไปหมด อ่างคำสั่ง

ของร.๑ ให้นำลูกหลานเราไปลอยแพและฆ่าเสียทั้งที่ทรงตั้งพระทัยจะให้ลูกหลานเราอพยพไปอยู่ที่นครศรีธรรมราชซึ่งเราไปบวชที่นั่น”

คำบอกเล่าของหลวงพ่อรัญญู ฐิตธัมโม ที่สุทศสา อ่อนค้อม ถ่ายทอดลงใน “ความหลงในสงสาร” สรุปแล้วจึงกลายเป็นว่าการผลิตแผ่นดินในปี พ.ศ. 2325 เป็นการวางแผนของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ให้พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชขึ้นเป็นกษัตริย์แทนพระองค์เพื่อหวังล้างหนี้ 60,000 ตำลึงที่กู้เงินมา โดยหลวงอาสาศึกลอยเป็น “พระองค์ปลอม” เข้าสู่แดนประหารแทน ส่วนการสำเร็จโทษลูกหลานของพระองค์ท่านนั้น เป็นฝีมือของพวกมักใหญ่ใฝ่สูงที่หวังประจบเอาใจล้นเกล้าฯ รัชกาลที่ 1 เท่านั้นเอง

3. คำบอกเล่าของหลวงพ่อกุญชรสิงห์ดำ

ก่อนหน้าจะมีการเผยแพร่คำบอกเล่าของหลวงพ่อรัญญู ฐิตธัมโม มีคำบอกเล่าจากหลวงพ่อกุญชรสิงห์ดำจากเทปบันทึกเสียงของพระราชพรหมยาน หรือ หลวงพ่อกุญชรสิงห์ดำแห่งวัดท่าซุง จังหวัดอุทัยธานี และจาก

หนังสือ “ตายไม่สูญแล้วไปไหน” (พ.ศ. 2544) ของท่าน ซึ่งเล่าว่าได้พูดคุยกับ “ผีพระเจ้าตากสิน” ขณะไปนอนพักรักษาตัวที่กรมแพทยทหารเรือ ซึ่งปัจจุบันคือโรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้า “เมื่อ พ.ศ. 2500... ตั้งแต่สี่ทุ่มเศษๆ ถึงตีห้าครึ่ง” โดย “ไม่ต้องหลับตา ไม่ต้องเข้าฌาน”

เนื้อหาในเทปบันทึกเสียงส่วนใหญ่ คล้ายคลึงกับคำบอกเล่าของหลวงพ่ोजรัญ วิฑริ์มโม โดยเฉพาะตอนที่รับสั่งให้ “สมเด็จพระยามหากษัตริย์ศึก” เข้าเฝ้าเพื่อขอร้องให้เป็นพระเจ้าแผ่นดินแทนพระองค์ด้วยหวังล้างหนี้ที่มีกับประเทศจีน ส่วนในหนังสือ “ตายไม่สูญแล้วไปไหน” ของหลวงพ่ोजรัญ ซึ่งคณะลูกศิษย์ของท่านรวบรวมจัดพิมพ์ขึ้นจากคำบอกเล่าของท่าน ที่บอกว่าได้พูดคุยกับ “ผีพระเจ้าตากสิน” นั้น มีเนื้อหาทั้งที่เหมือนและต่างจากคำบอกเล่าของหลวงพ่ोजรัญ วิฑริ์มโม กล่าวคือ

“คุยกันตั้งแต่ 4 ทุ่มเศษๆ ถึงตี 5 ครึ่ง คุยกันเรื่องในอดีต ความเป็นมาของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ตั้งแต่เป็นเด็กชายสินไว้หางเปีย จนกระทั่งถึงขั้น วางแผนให้รัชกาลที่ 1 เป็นพระมหากษัตริย์ เป็นการยืนยันว่าพระองค์ไม่ได้ถูกรัชกาลที่ 1 ประหารชีวิต เมื่อรัชกาลที่ 1 ขึ้นเถลิงราชสมบัติแล้ว ก็นำสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชท่านบวชเป็นพระแล้วนั่งคานหาไปส่งออกทางปากท่อ ตอนกลางคืน ไปส่งที่ถ้ำในจังหวัดนครศรีธรรมราช ลูกชายของท่านมีสองคน คนพี่ให้เป็นเจ้าเมืองนครศรีธรรมราชจะได้บำรุงพ่อ คนน้องก็ให้ทุนเป็นพ่อค้าสำเภา เป็นการหาทรัพย์สินเข้าเมือง เป็นการยืนยันว่า สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ก่อนจะสวรรคตเป็นพระสงฆ์ ไม่ได้ถูกฆ่าตาย พระองค์สวรรคตที่นครศรีธรรมราช ถ้ำที่ท่านพักก็ยังมีอยู่”

หลวงพ่ोजรัญยังคงเล่าอีกว่า

“ก่อนท่านจะลา กลับ อาตมาถามว่า “ขอหอยสัก 2 ตัวได้ไหม” ท่านบอกว่า “สมัยผมมีแต่หอยจับยี่กี หอยแบบเลขท้าย 3 ตัว 2 ตัว แบบนี้ไม่มี เรื่องหอยนี้ผมไม่รู้หรอก แต่เวลานี้ผมมีสตางค์ติดกระเป๋าไปเพียงแค่ 25 สตางค์ ผมขอถวายหมด” พูดแล้วท่านก็หยิบเหรียญโยนไปได้เพียงเห็นเลข 25 สีแจ๋ว พอตอนเข้าบรรดาพยาบาลและนายทหารประจำตึกมาถามว่า “เมื่อคืนมีอะไรบ้างครับ” ก็เลยเล่าให้ฟังว่าเมื่อคืนสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชมาเยี่ยม ขอหอยท่าน ท่านบอกว่าไม่มี มีแต่เงินเหรียญ 25 สตางค์ แล้วท่านก็โยนเหรียญไปได้เพียง ปรากฏว่าภายในวันนั้นข่าวกระจายไปทั่วกรมอยู่ ทุกคนเล่นเลขท้าย 2 ตัว ถูกกันมาก”

5. สรุปพัฒนาการของการเผยแพร่เรื่องราวในช่วงบั้นปลายพระชนม์ชีพของพระเจ้าตากสิน

การเผยแพร่เรื่องราวในช่วงบั้นปลายพระชนม์ชีพของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชที่มีหลักฐานบันทึกไว้อย่างเป็นทางการครั้งแรก น่าจะเกิดขึ้นหลังการขึ้นครองราชย์ของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชได้ 13 ปี ซึ่งก็คือการชำระพระราชพงศาวดารกรุงธนบุรี ฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม) ในปี พ.ศ. 2338 ซึ่งตามมาด้วยพระราชพงศาวดารอีก 3 ฉบับดังกล่าวไว้แล้วข้างต้น

จากปี พ.ศ. 2338 ถึงปี พ.ศ. 2398 ซึ่งก็คือช่วง 60 ปีแรกของการนำเสนอเรื่องราวในช่วงบั้นปลายพระชนม์ชีพของสมเด็จพระ

พระเจ้าตากสินมหาราชผ่านพงศาวดารไทยทั้ง 4 ฉบับ ที่อยู่ในช่วงรัชสมัยของล้านเกล้าฯ รัชกาลที่ 1 ถึงล้านเกล้าฯ รัชกาลที่ 4 นั้น ประเด็นสำคัญของการนำเสนอคือ สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงนั่งกรรมฐานจนมีพระสติเฟื่องถึงสัญญาวิปลาส บริหารบ้านเมืองไปในทางอาสัจธรรม ทำให้ทั้งพระพุทธจักรและอาณาจักรแปรปรวนวิปริตมิได้ปกติเหมือนแต่ก่อน เป็นเหตุให้เกิดการจลาจลวุ่นวายขึ้นทั่วไปทั้งในกรุงธนบุรีและที่กรุงเก่า จนสมเด็จพระยามหากษัตริย์ศึกต้องยกทัพกลับจากเมืองเสียมราบ และภายหลังจากที่ได้ “ตรัสปลุกชาด้วยมุขมนตรีทั้งหลาย” แล้ว

“จึงมีรับสั่งให้เอา” สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช “ไปประหารชีวิตสำเร็จโทษเสีย”

จะเห็นได้ว่าพงศาวดารทั้ง 4 ฉบับที่ชำระขึ้นในช่วงต้นกรุงรัตนโกสินทร์นั้น มุ่งเน้นการบรรยายถึงเหตุผลความชอบธรรมที่สมเด็จพระยามหากษัตริย์ศึกจำเป็นต้องสำเร็จโทษสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช และปราบดาภิเษกขึ้นเป็นพระมหากษัตริย์องค์ต่อไป และหากสังเกตให้ดี พงศาวดารทั้ง 4 ฉบับได้ระบุชัดเจนว่า สมเด็จพระยามหากษัตริย์ศึกได้ทรงปรึกษากับเหล่ามุขมนตรีทั้งหลายแล้ว “จึงมีรับสั่งให้เอาไปประหารชีวิตสำเร็จโทษเสีย”

จำเนียรกาลผ่านมาเกือบร้อยปี จะด้วยเหตุผลกลใดไม่แจ้ง เกิดมีกระแสวรรณกรรมอิงประวัติศาสตร์ออกมาแนะนำว่า สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ได้ทรงสำเร็จโทษสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช เนื่องจากการสำเร็จโทษในปี พ.ศ. 2325 นั้น เป็นเพียงการประหารชีวิตพระเจ้าตากสิน “พระองค์ปลอม” เริ่มจากเรื่องสั้น “ใครฆ่าพระเจ้ากรุงธน” ของ หลวงวิจิตรวาทการ (พ.ศ. 2494) ตามมาด้วย นวนิยายเรื่อง “ใครฆ่าพระเจ้าตากสิน?” ของ ภิกษุณีวรมัย กบิลสิงห์ (พ.ศ. 2516) นวนิยายเรื่อง “ผู้อยู่เหนือเงื่อนไข” ของ สุภา ศิริमानนท์ (พ.ศ. 2545) และ สารคดีเรื่อง “ดวงพระเจ้าตากไม่ถูกประหาร” ของ อ. เล็ก พลูโต (บุญสม ขอหิรัญ)(2551) วรรณกรรมส่วนใหญ่รังสรรค์ไปในทางปกป้องพระเกียรติยศของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ว่ามิได้ทรงสั่งประหารสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ที่ทรงเป็นทั้งเจ้าเหนือหัวและพระสหายเก่า ซึ่งเป็นการนำเสนอที่สวนทางกับที่บันทึกไว้ในพงศาวดารช่วงต้นกรุงรัตนโกสินทร์โดยสิ้นเชิง

ในเรื่องสั้น “ใครฆ่าพระเจ้ากรุงธน” ของ หลวงวิจิตรวาทการ ซึ่งเป็นต้นธารของวาทกรรมเรื่องการสำเร็จโทษพระเจ้าตากสิน “พระองค์ปลอม” ยิ่งถึงกับนำเสนอว่า การตัดสินโทษสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช เป็นเรื่องของที่ประชุมขุนนาง พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช มิได้ทรงเกี่ยวข้องด้วย ส่วนในนวนิยายเรื่อง

“ตากสินมหาราช ชาตินักรบ” ของ Claire Keefe-Fox แปลโดย กล้วยไม้ แก้วสนธิ (พ.ศ. 2549) ได้นำเสนอว่า พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ทรงถวายพระเกียรติยศด้วยการรับสั่งให้สำเร็จโทษตามโบราณราชประเพณีสมพระเกียรติยศของพระมหากษัตริย์ การนำเสนอเรื่องราวในช่วงบั้นปลายพระชนม์ชีพของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชผ่านตัวบทวรรณกรรมตลอดช่วงเวลาเกือบ 60 ปีที่เริ่มจาก พ.ศ. 2494 ถึง พ.ศ. 2551 นี้ จึงล้วนมีเนื้อหาในเชิงปกป้องพระเกียรติยศของล้นเกล้ารัชกาลที่ 1 และย้ำให้เห็นถึงความพยายามของพระองค์ที่ทรงปฏิบัติต่อสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชเยี่ยงกษัตริย์ที่ทรงมีความผูกพันกันมาแต่ครั้งอดีต

ถ้าเรื่องราวของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชที่บันทึกไว้ในพระราชพงศาวดารไทยทั้ง 4 ฉบับ ในช่วงต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ถือเป็น “version ดั้งเดิม” เรื่องราวของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชที่บันทึกผ่านตัวบทวรรณกรรมไทย ในช่วง 100 ถึง 160 ปีต่อมา ก็อาจเรียกได้ว่าเป็นพระเจ้าตากสิน “version พระองค์ปลอม”

พัฒนาการของการเผยแพร่เรื่องราวในช่วงบั้นปลายพระชนม์ชีพของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ก้าวเข้าสู่ version ล่าสุดซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็น พระเจ้าตากสิน “version ล้างหนี้เงิน” ซึ่งเป็นการต่อยอดจาก version พระองค์ปลอม โดยมีการ

รังสรรค์เรื่องราวของการวางแผนร่วมกันระหว่างพระเจ้าตากสินกับเจ้าพระยาจักรี เพื่อล้างหนี้ที่มีอยู่กับประเทศจีน version ล้างหนี้เงินนี้ เผยแพร่มาจากผู้ทรงศีล 3 ท่าน กล่าวคือมาจากการเข้ามานสัมภาษณ์พระเจ้าตากสินของแม่ชีวรมัย กบิลสิงห์ (พ.ศ. 2516) คำบอกเล่าของหลวงพ่อกุญแจสิงห์ (พ.ศ. 2544) และคำบอกเล่าของหลวงพ่อกุญแจ วิจิตรโม (พ.ศ. 2549) ซึ่งหลวงพ่อกุญแจทั้งสอง ได้บอกกับลูกศิษย์ลูกหาของท่านว่าได้พบปะพูดคุยกับพระภิกษุตากสินในปี พ.ศ. 2500 กับ ปี พ.ศ. 2528 ตามลำดับ และพระภิกษุตากสินบอกว่าท่านมิได้ถูกสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชสำเร็จโทษ แต่ท่านทรงวางแผนและทรงขอรับรองให้สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชสำเร็จโทษที่ปราสาทเกษมขึ้นครองราชย์ต่อจากท่าน โดยท่านจะทรงแสวงหาทำเป็นวิกลจริตไม่สามารถปกครองประเทศได้ เพื่อล้างหนี้สินของประเทศที่ท่านไปกู้เงินมา 60,000 ตำลึง ส่วนคนที่ถูกสำเร็จโทษนั้นเป็น “พระองค์ปลอม” ในคำบอกเล่าของหลวงพ่อกุญแจสิงห์ดังกล่าวดังกล่าวด้วยว่า ลูกหลานของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชที่ถูกสำเร็จโทษตามมานั้น ก็ล้วนเป็น “พระองค์ปลอม” ทั้งสิ้น

ทั้งพระเจ้าตากสิน “version พระองค์ปลอม” และ “version ล้างหนี้เงิน” เมื่อไม่มีการสำเร็จโทษพระองค์จริง ส่วนใหญ่จึงนำเสนอว่าพระองค์ท่านเสด็จพระราชดำเนินไปประทับที่นครศรีธรรมราช ส่วนเสด็จสวรรคตที่ไหนนั้น บ้างว่าที่นครศรีธรรมราช บ้างว่าที่ เพชรบุรี

6. ข้อสงสัยที่ยังต้องหาคำตอบ

เรื่องราวในช่วงบั้นปลายพระชนม์ชีพของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชที่มีการพัฒนาและเผยแพร่ต่อเนื่องกันมาถึง 3

versions นี้ ยังคงไม่เพียงแต่ไม่สามารถสร้างความชัดเจนและยุติข้อสงสัยที่มีแต่เดิมได้ หากการรังสรรค์เรื่องราวของ

พระเจ้าตากสินให้ดูพิศดารมากขึ้นเท่าไร ผู้คนก็ยิ่งเกิดความสงสัยมากขึ้นเท่านั้น นักประวัติศาสตร์และผู้สนใจประวัติศาสตร์

ต่างพากันศึกษาค้นคว้า จนเกิดเป็นประเด็นคำถามอื่นๆ เพิ่มขึ้นมากมาย เป็นต้นว่า กรุงธนบุรีถูกยึดได้อย่างง่ายดายจากกองกำลังเล็ก ๆ ของพระยาสุรศักดิ์กับขุนแก้วน้องชาย ที่ร่วมมือกับพรรคพวกของนายบุญมากกับขุนสุระที่ก่อกบฏอยู่ที่กรุงเก่าเท่านั้นหรือ? หรือ การประหารชีวิตพระยาสุรศักดิ์มีเหตุผลอื่นไหม นอกจากข้อกล่าวหาที่ว่าพระยาสุรศักดิ์จะยึดราชบัลลังก์ไว้เป็นของตนเอง? ทั้งนี้เพราะพระยาสุรศักดิ์ไม่น่าคิดเช่นนั้น เนื่องจากกองกำลังของพระยาสุรศักดิ์ไม่อาจเทียบได้กับกองทัพของเจ้าพระยาจักรี (สมเด็จพระยามหากษัตริย์ศึก) ที่มีทั้งกองทัพของเจ้าพระยาสุรสีห์ผู้เป็นน้อง และพระยาสุรียอภัยผู้เป็นหลาน สนับสนุนอยู่ ฯลฯ

อย่างไรก็ดี สารคดีเรื่องนี้ไม่ประสงค์จะขยายความไปถึงประเด็นความสงสัยเหล่านั้น หากแต่ต้องการกลับมาหาคำตอบให้กับคำถามเดิมๆ ที่ยังคงเคลือบแคลงใจเราหลายคนมาตลอดคือ

1. สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงมีพระสติปัญญาเพื่อนถึงสัญญาวิปลาสจริงหรือ?
2. ทรงวางแผนให้มีการผลิตแผ่นดินเพื่อแก้ปัญหาหนี้สินของประเทศที่มีต่อจีน? หรือ
3. ทรงถูกสำเร็จโทษที่หน้าป้อมวิไชยประสิทธิ์? หรือ
4. ทรงลี้ภัยไปอยู่ที่นครศรีธรรมราช?

ในประเด็นเรื่องทรง “เสียพระจริตพ้นเพื่อนไป” หรือทรงมี “พระสติปัญญาเพื่อนถึงสัญญาวิปลาส” นั้น นอกจากปรากฏในพระราชพงศาวดารไทยทั้ง 4 ฉบับ อันมีที่มาสำคัญเกี่ยวพันกับการนั่งวิปัสสนากรรมฐานแล้ว ยังมีปรากฏใน “จดหมายเหตุความทรงจำของกรมหลวงนรินทรเทวี” ซึ่งเป็นพระน้องนางเธอต่างพระชนนี ในพระบาทสมเด็จพระ

พุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ที่กล่าวถึงพระอาการเสียพระทัยของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชจนถึงขั้นจะตายตามหม่อมอุบลที่พระองค์ท่านทรงสั่งประหารชีวิตอย่างทารุณ แล้วมาทรงคิดถึงหม่อมอุบลว่ามีครรภ์อยู่ 2 เดือน โดยในจดหมายเหตุดังกล่าวระบุว่า สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงโปรดหม่อมอุบลกับหม่อมฉิมเป็นพิเศษถึงขั้นให้ “ประทมอยู่คนละข้าง” หม่อมอุบลนั้นเป็นพระธิดาในกรมหมื่นเทพพิพิธซึ่งถูกพระเจ้าตากสินสำเร็จโทษในคราวศึกพิมาย ส่วนหม่อมฉิมเป็นพระธิดาของเจ้าฟ้าจิดกับเจ้าฟ้าหญิงเทพ เจ้าฟ้าจิดนั้นถูกเจ้าพระยาพิษณุโลกจับถ่วงน้ำโทษฐานคิดยึดเมืองพิษณุโลกก่อนกรุงศรีอยุธยาแตกเล็กน้อย ส่วนเจ้าฟ้าหญิงเทพเป็นพระราชธิดาของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระ

การประหารชีวิตหม่อมอุบลที่กรมหลวงนรินทรเทวีบันทึกไว้ในจดหมายเหตุความทรงจำว่าเป็นเหตุให้สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงเสียพระทัยจนมีพระสติปัญญาเพื่อนนั้น เรื่องราวมีอยู่ว่าสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชรับสั่งให้นายชิดภูบาล กับนายชาญภูเบศร์ ฝรั่งเศส 2 คน เข้ามาไล่จับหนูที่เข้ามากัดพระวิสูตร ต่อมาเจ้าประทุมทูลว่าฝรั่งเศสทั้งสองเป็นชู้กับหม่อมอุบลและหม่อมฉิม รวมทั้งคนรักอีก 4 คน เป็น 6 คนด้วยกัน สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชจึงรับสั่งถาม หม่อมฉิมยอมรับ แต่หม่อมอุบลไม่รับ หม่อมฉิมจึงพูดขึ้นว่า

“ยังจะอยู่เป็นมเหสีข้าพระองค์หรือ มาตายตามเจ้าพ่อเถิด”

สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงกริ้วมาก จึงรับสั่งให้ลงโทษอย่างทารุณ โดยในจดหมายเหตุความทรงจำบันทึกไว้ว่า

“ให้เขียนเอาน้ำเกลือรด ทำประจานด้วยเส้นสาหัส ประหารชีวิต ผ่าอกเอาเลือดทา ตัดมือตัดเท้า

“สำเร็จโทษเสร็จแล้วไม่สบายพระทัย คิดถึงหม่อมอุบลว่ามีครรภ์อยู่ ๒ เดือน ตรัสว่าจะตายตามหม่อมอุบล ว่าใครจะตายกับกูบ้าง เสด็จเยี่ยมกรมหมื่นเทพพิพิธว่าจะตามเสด็จ หม่อมทองจันทร์ หม่อมเกศ สักขุนนาง จะตามเสด็จด้วย ประทานเงินคนละ ๑ ซึ่งให้บ้างดูถูกตัว ท่องคนละ ๑ บาท ให้ทำพระแล้วให้หนึ่งในแพทยวงนิมนต์พระเข้ามาบังสุกุล แล้วจะประหารชีวิตคนที่ยอมตามเสด็จนั้นก่อน แล้วท่านจะทรงพระองค์ท่านตามไปอยู่ด้วยกันเจ้าข้า พระสติปัญญาเพื่อน”

อย่างไรก็ดี หากพิจารณาว่าทั้งพระราชพงศาวดารและจดหมายเหตุ ล้วนเป็นเอกสารที่ผลิตขึ้นในสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ และที่สำคัญโดยฝ่ายที่ขึ้นมามาครองแผ่นดินแทน นำหนักความน่าเชื่อถือจึงอาจดูลดน้อยลงเป็นธรรมดา และเมื่อพิจารณาจากพระราชพงศาวดารกรุงกัมพูชาที่บันทึกพระราชดำรัสของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชในช่วงนั้นที่ทรงตรัสว่า “กูวิตกแต่ศัตรูมาแต่ประเทศเมืองไกล แต่เดี๋ยวนี้ใช้ลูกหลานของกูเอง ว่ากูคิดเปนบ้าเปนบอแล้วดังนี้ จะให้พ่อบวชก็ดี ถาจะใส่ตรวนพอกก็ดี พ่อจะยอมรับทำตามใจลูกบังคับทั้งสิ้น” แล้ว จึงน่าสงสัยว่า พระองค์ท่าน “ทรงมีพระสติปัญญาเพื่อน” จริงหรือ? หรือเป็นเพียงแค่ “ถูกมองว่าทรงมีพระสติปัญญาเพื่อน” กันแน่? ยิ่งเมื่อพิจารณาถึงบันทึกทางประวัติศาสตร์อีกหลายฉบับที่ระบุว่า สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงปฏิบัติภารกิจในการบริหารบ้านเมืองอยู่จวบจนวาระสุดท้าย และทรงมีพระจริยวัตรเรียบง่าย ทรงประกอบพระราชกรณียกิจมิต

แปลกไปจากพระมหากษัตริย์กรุงศรีอยุธยา ตัวอย่างเช่นในประมุขพงศาวดารภาคที่ 39 เรื่อง “จดหมายเหตุของพวกคณะบาดหลวงฝรั่งเศส ซึ่งเข้ามาตั้งกรุงศรีอยุธยาตอนแผ่นดินพระเจ้าเอกทัศ กับครั้งกรุงธนบุรีแลครั้งกรุงรัตนโกสินทรตอนต้นภาค 6” ได้บันทึกจดหมายเหตุของมองเซนเยอร์เลอบอง ที่มีถึงผู้อำนวยการคณะต่างประเทศ ไว้ว่า

“บรรดาคนทั้งหลายเรียกพระเจ้าตากว่าพระเจ้าแผ่นดิน แต่พระเจ้าตากเองว่าเป็นแต่เพียงผู้รักษากรุงเท่านั้น พระเจ้าตากหาได้ทรงประพฤติเหมือนอย่างพระเจ้าแผ่นดินก่อน ๆ ไม่ และในธรรมเนียมของพระเจ้าแผ่นดินฝ่ายทิศตะวันออกที่ไม่เสด็จออกให้ราษฎรเห็นพระองค์ด้วยกลัวจะเสื่อมเสียพระเกียรติยศนั้น พระเจ้าตากไม่ทรงเห็นชอบด้วยเลย พระเจ้าตากทรงพระปรีชาสามารถยิ่งกว่าคนธรรมดา เพราะฉะนั้นจึงไม่ทรงเกรงว่าถ้าเสด็จออกให้ราษฎรพลเมืองเห็นพระองค์ และถ้าจะมีรับสั่งด้วยแล้วจะทำให้เสียพระราชอำนาจลงแต่อย่างใด เพราะพระองค์มีพระราชประสงค์ทอดพระเนตรการทั้งปวงด้วยพระเนตรของพระองค์เอง และจะทรงฟังการทั้งหลายด้วยพระกรณของพระองค์เองทั้งสิ้น”

การที่สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงมีพระจริยวัตรเรียบง่าย และทรงประกอบพระราชกรณียกิจผิดแปลกไปจากพระมหากษัตริย์องค์ก่อนๆ ในสมัยกรุงศรีอยุธยา เช่นนี้ ทำให้พระองค์ทรงถูกมองว่าไม่เคารพต่อขนบธรรมเนียมดั้งเดิม และถูกกลุ่มชนชั้นสูงในเวลานั้นส่วนหนึ่งที่ต่อต้านท่านพากันพูดว่าท่านเสียพระสติ ข้อกล่าวหาที่ว่าพระองค์ท่านทรงมี “พระสติฟั่นเฟือนถึงสัญญาวิปลาส” จึงยิ่งชวนให้สงสัยว่าพระองค์ท่านเป็นเช่นนั้นจริงๆ หรือ?

นี้ยังไม่พูดถึงคำบอกเล่าของ 3 ผู้ทรงศีล ที่กล่าวว่า “ผีพระเจ้าตากสิน” หรือ “พระภิกษุตากสิน” มาบอกว่าท่านไม่ได้บ้า ซึ่งหลักฐานจากคำบอกเล่าดังกล่าวนี้ คงต้องขึ้นกับวิจารณ์ญาณและความศรัทธาของแต่ละท่าน

ส่วนประเด็นเรื่องสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงวางแผนให้มีการผลิตแผ่นดินเพื่อแก้ปัญหาหนี้สินของประเทศที่มีต่อจีนนั้น จากคำบอกเล่าของ 2 หลวงพ่อกับ 1 ภิกษุณี ยืนยันว่าพระองค์ท่านทรงคิดแผนนี้ขึ้นมา และขอร้องให้สมเด็จพระยามหากษัตริย์ศึกปราบดาภิเษกขึ้นเป็นพระมหากษัตริย์แทน เพื่อหวังล้างหนี้ที่ไปกู้จีนมา ซึ่งในคำบอกเล่าของหลวงพ่ोजรัญ วิจิตรธัมโม ระบุว่าหนี้เงินอยู่ 60,000 ตำลึง และเกรงว่าเงินจะหาเหตุยึดกรุงธนบุรีไปเป็นของเขาเนื่องจากพระเจ้าตากสินหาเงินมาใช้หนี้ไม่ทัน การผลิตแผ่นดินจะทำให้พระมหากษัตริย์พระองค์ใหม่ไม่ต้องรับผิดชอบใช้หนี้ อย่างไรก็ดี เมื่อสืบค้นเอกสารทางประวัติศาสตร์กลับพบเรื่องราวที่ตรงกันข้าม

อวงช้อยของเตี้ยวอ่องปาด ที่นครศรีธรรมราช

จริงอยู่ในช่วงต้นรัชกาล บ้านเมืองเสียหายถูกเผาทำลายและปล้นสะดม ประชาชนอดอยากยากแค้น สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ทรงพยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยเสด็จกิจถึงขั้นรับสั่งให้ชุดกรุดตามวัดเพื่อนำสมบัติมาขาย นำเงินมาทำนุบำรุงและฟื้นฟูประเทศชาติ ในขั้นแรกพระองค์ท่านรับสั่งให้บรรทุกสินค้าไปขายยังเมืองจีนปรากฏว่าทางจีนไม่ยอมรับ ด้วยเข้าใจว่าเจ้าเมืองกำแพงเพชรคนนี้เป็นกบฏ มิใช่เชื้อสายกษัตริย์ (ก่อนกรุงศรีอยุธยาแตกพระเจ้าเอกทัศทรงโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้พระยาวชิรปราการหรือพระยาตากเป็นเจ้าเมืองกำแพงเพชร) กระทั่งเมื่อเตี้ยวอ่องปาดผู้เป็นตาของเจ้าจอมมารดาปราง ซึ่งประเทศจีนยอมรับ ไปชี้แจงให้ทางจีนทราบว่าสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชคือผู้ที่รวบรวมคนไทยต่อสู้กอบกู้เอกราชกลับคืนมาจากการเสียกรุงให้พม่า ทางจีนจึงยอมค้าขายด้วย และจากนั้นพระองค์ท่านจึงแต่งตั้งเจ้าพระยาบรรทุกสินค้าไปค้าขายกับจีนเรื่อยมา

ก่อนเหตุการณ์ผลัดแผ่นดินเพียงไม่กี่เดือน สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชยังทรงส่งทูตคณะใหญ่ พร้อมเรือกำลึบลำ บรรทุกเครื่องราชบรรณาการไปจ้มนก้องพระเจ้าเจียนหลงเป็นมูลค่ากว่า 3,900,000 ตำลึง!

ในข้อเขียน “สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีกับจักรพรรดิจีน” ที่ ประพทฤทธิ์ ศุภรัตน์เมธี แปลจากต้นฉบับของ ต่วน ลี เซิง ระบุว่า

“ครั้นในปีที่ ๔๖ แห่งรัชกาลเจียนหลง (พ.ศ. ๒๓๒๔) สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีได้ทรงจัดส่งคณะทูตคณะใหญ่ โดยมีพระยาสุนทรภักย์เป็นราชทูตไปเมืองจีน คณะทูตนี้โดยสารเรือถึง ๑๑ ลำ บรรทุกงาช้าง นอแรด ผาง และเริ่มเดินทางเดือน ๕ ถึงกวางตุ้งเดือน ๗”

และพูดถึงเครื่องราชบรรณาการรวมทั้งการขออนุญาตขายสินค้าที่นำไปและซื้อสินค้ากลับมาว่า

“ในสำนวนเอกสารราชการ ของราชสำนักซึ่งปรากฏว่า ก่อนที่คณะทูตจากกรุงธนบุรีจะเดินทางไปถึง ได้มีเรือบรรทุกเครื่องราชบรรณาการจำนวน ๒ ลำ ไปถึงอำเภอนานไฮ (ปัจจุบันคือเมืองกวางเจา - ผู้แปล) มณฑลกวางตุ้งเมื่อเดือน ๖ โดยนำพระราชสาสน์มา ๒ ฉบับ พระราชสาสน์ฉบับหนึ่งกราบทูลว่า ได้จัดส่งทูตมาถวายเครื่องราชบรรณาการ ซึ่งมีช้างพลายและช้างพังอย่างละหนึ่งเชือกและสินค้าพื้นเมือง..... พระราชสาสน์อีกฉบับหนึ่งกราบทูลว่าเรือที่บรรทุกสิ่งของเครื่องบรรณาการ มี ๔ ลำ เรือสินค้า ๗ ลำ นอกจากนั้น ได้นำผางและงาช้าง เป็นสิ่งของนอกบรรณาการ อนึ่ง ยังมีผางและไม้แดง ซึ่งขอมอบให้กระทรวงพิธีการและสำนักข้าหลวงรวมทั้งของขวัญที่มอบให้นายห้างพาณิชย์ด้วย ขอให้มีพระบรมราชานุญาตให้นำสินค้านอกจากนั้นขายไปเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการเดินทาง

ของคณะทูต นอกจากนั้น ยังได้กล่าวถึงว่าขอซื้อถาดทองแดง เตาทองแดง และขอลอยเรือเปล่ากลับไปก่อนด้วย.....

“คณะทูตจากสยามเดินทางถึงปักกิ่ง เมื่อเดือนอ้ายของปีรุ่งขึ้นภายใต้การดูแลคุ้มครองของขุนนางกวางตุ้งจักรพรรดิเจียนหลงได้จัดงานเลี้ยงรับรองคณะทูตที่ห้อง ชั้นเกาสู่ยฉาง ครั้นถึงเดือนสามพระยาสุนทรภักย์ราชทูตได้ถึงแก่กรรมอย่างปัจจุบันทันด่วน ณ ที่กรุงปักกิ่ง ราชสำนักจึงได้เป็นเจ้าภาพงานศพ ต่อมาหลวงพิชัยเสนหาอุปทูตได้นำคณะทูตกลับเมืองไทย เมื่อเดือน ๗ หลังจากที่ได้กระทำหน้าที่เสร็จเรียบร้อยแล้ว เมื่อคณะทูตกลับถึงเมืองไทย ปรากฏว่าสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีได้ถูกสำเร็จโทษแล้ว แผ่นดินได้เปลี่ยนไปแล้ว จากกรุงธนบุรี เป็นกรุงรัตนโกสินทร์ วัสดุและอุปกรณ์การก่อสร้างที่ซื้อกลับมา จึงได้ใช้ในการสร้างพระราชวังแห่งใหม่”

จากเอกสารหลักฐานทางประวัติศาสตร์เหล่านี้ จึงไม่น่าเป็นไปได้ว่าสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชจะไม่สามารถใช้หนี้แค่

60,000 ตำลึง จนถึงกับต้องวางแผนให้มีการผลัดแผ่นดินเพื่อล้างหนี้จากเจ้าหนี้ ซึ่งไม่เป็นผลดีต่อทั้งพระเกียรติยศและชื่อเสียงของประเทศไทย และที่สำคัญหากเป็นการวางแผนร่วมมือกับเจ้าพระยาจักรีแล้ว โฉนดเลยจึงต้องมีการสำเร็จโทษลูกหลานของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช จนหมด คงเหลือเพียงเจ้าฟ้าหมื่นซึ่งเป็นหลานปู่ของเจ้าพระยาจักรี ซึ่งต่อมาก็ถูกสำเร็จโทษด้วยข้อหากบฏภายหลังสิ้นเกล้าฯ รัชกาลที่ 1 เสด็จสวรรคตได้เพียง 7 วัน ยิ่งเมื่อพิจารณาคำบอกเล่าของหลวงพ่อกุญแจสิงดำ ที่เล่าว่าได้เฝ้าปากขอหอย 2 ตัวจากพระเจ้าตากสิน แล้วพระเจ้าตากสินทรงตอบว่าสมัยพระองค์ท่านมีแต่หอยจับยี่กี หอยแบบเลขท้าย 3 ตัว 2 ตัว ไม่มี พร้อมทั้งโยนเหรียญ 25 สตางค์มาให้ ทำใ้หวัดนั้นคนถูกหอยกันทั้งโรงพยาบาลด้วยแล้ว ยิ่งทำให้ พระเจ้าตากสิน “version ล้างหนี้จีน” ขาดความน่าเชื่อถือลงไปอีก ทั้งนี้เพราะคำบอกเล่าท่อนนี้ขัดแย้งกับข้อเท็จจริงในประวัติศาสตร์โดยสิ้นเชิง กล่าวคือ

ประการแรก การพนันสมัยกรุงธนบุรีมีแค่ ถั่วกับโป ยังไม่มีหวย ไม้ว่าจะเป็นหวย จับยี่กี หรือ หวย ก.ข. เนื่องจากหวยนั้น ตามที่บันทึกไว้ในประชุมพงศาวดารภาค 17 ตำนานเรื่องเลิกหวยแลบ่อนเบี้ยในกรุง สยาม สมเด็จพระอมรินทราบรมราชธานี ทรงนิพนธ์ว่า

“ได้ความในหนังสือชื่อ ยังว่า หวยเป็นของ เพิ่งคิดขึ้นในแผ่นดินพระเจ้าตากวาง รัชกาลที่ ๖ ในราชวงศ์ใต้เชิง เสวยราชย์ แต่ปีมะเส็ง พ.ศ. ๒๓๖๔ จนปีจอ พ.ศ. ๒๓๙๔ (ตรงกับรัชกาลที่ ๒ ต่อรัชกาลที่ ๓ กรุงรัตนโกสินทร์นี้)”

เมื่อหวยเกิดขึ้นในเมืองจีนไม่นาน ก็เข้ามา ถึงเมืองไทยในสมัยล้นเกล้าฯ รัชกาลที่ 3 โดยมูลเหตุที่เกิดการเล่นหวย มีคำอธิบาย ในพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ว่า

“เมื่อครั้งแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อปีเถาะ (พ.ศ. ๒๓๗๔) น้ำมาก เมื่อปีมะโรง (พ.ศ. ๒๓๗๕) น้ำน้อยข้าวแพงถึงต้องซื้อข้าวต่างประเทศมา จำขาย คนที่ไม่มีเงินจะซื้อข้าวกิน ต้องมา

รับจ้างทำงานคิดเอาข้าวเป็นค่าจ้าง เจ้า ภาชีนายอากรก็ไม่มีเงินจะต้องเอาสินค้า ใช้ค่าเงินหลวง ที่สุดจนเงินผูกเบี้ยก็ไม่มีเงิน จะให้ ต้องเข้ารับทำงานในกรุงฯ จึงทรง พระราชดำริลงไปว่า เงินตราบัว เงินตรา ครุฑ เงินตราปราสาทได้ทำให้ออกไปก็มาก หายไปเสียหมด ทรงสงสัยว่าคนจะเอาเงิน ไปซื้อฝิ่นมาเก็บไว้ขายในนี้ จึงโปรดฯ ให้จับ ฝิ่นเผาฝิ่นเสียเป็นอันมาก ตัวเงินก็ไม่มีขึ้นมา และเงินหิงพระศรีไชยบาน จึงกราบทูล ว่าเงินนั้นตกไปอยู่ที่ราษฎรเก็บฝังดินไว้ มากไม่เอาออกใช้ ถ้าอย่างนี้ที่เมืองจีนตั้ง หวยขึ้นจึงมีเงินมา จึงโปรดฯ ให้เงินหิงตั้ง หวยขึ้นเป็นอากรอีกอย่าง ๑”

อีกประการหนึ่ง สมัยกรุงธนบุรียังไม่มี เหรียญ 25 สตางค์ เนื่องจากเหรียญ กษาปณ์เริ่มผลิตครั้งแรกในสมัยพระบาท สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว หากพบ “ผี พระเจ้าตากสิน” ในปี พ.ศ. 2500 มี เหรียญ 25 สตางค์ได้ ใครพบ “ผี พระเจ้าตากสิน” ใน พ.ศ. นี้ คงเห็นท่าน พกสมาร์ทโฟน หรือไม้กึ่งคูปองผ่านไลน์ โดยไม่ต้องเข้าฉานเป็นแน่

สำหรับประเด็นสุดท้ายเรื่องทรงถูกสำเร็จ โทษหรือทรงลี้ภัยไปอยู่ที่นครศรีธรรมราช กันแน่ นั้น แม้ในพระราชพงศาวดารไทยทั้ง 4 ฉบับ บันทึกตรงกันว่าทรงถูกสำเร็จโทษ ที่หน้าบ่อมิไชยประสิทธิ์ ทั้งยังมีการ ตอกย้ำอีกครั้งด้วยการขุดพระศพขึ้นมา ฌาปนกิจที่วัดบางยี่เรือใต้ในปี พ.ศ. 2327 เพื่อประกาศให้พระราชราษฎรและหัวเมือง ใหญ่่น้อยรับรู้และยอมรับถึงการสิ้นสุดของ แผ่นดินเก่าและการเริ่มต้นแผ่นดินใหม่ แต่ ดูเหมือนว่าสังคมไทยในระยะต่อมากลับ ไม่มีใครเชื่อ การเผยแพร่เรื่องราวการ สำเร็จโทษพระเจ้าตากสิน “พระองค์ ปลอม” โดยพระเจ้าตากสินพระองค์จริง ทรงสามารถหลบหนีไปอยู่นครศรีธรรมราช ได้ ไม้ว่าจะด้วยเจตนาใด ดำเนินไปอย่าง ต่อเนื่องยาวนานทั้งในรูปบวรธรรม และคำบอกเล่าของผู้ทรงศีลที่เชื่อกันว่ามี ญาณพิเศษ อย่างไรก็ดี ตำนานเรื่อง พระเจ้าตากสินพระองค์จริงทรงลี้ภัยไปอยู่ นครศรีธรรมราชกลับตรงกับเรื่องเล่าที่ ถ่ายทอดกันภายในสายสกุล ณ นคร รวมทั้งในสายสกุลอื่นที่สัมพันธ์ กับสมเด็จพระ เจ้าตากสินมหาราช โดยมีหลักฐานทั้ง ทางประวัติศาสตร์และทางโบราณคดีที่สอด รับกันอย่างน่าสนใจยิ่ง

7. ประวัติศาสตร์บอกเล่า เรื่องราวพระเจ้าตากสิน

เช่นเดียวกับเรื่องเล่าภายในสกุลเก่าแก่บาง สกุล ที่มีเนื้อความสวนทางกับเรื่องราวที่ บันทึกอยู่ในหน้าประวัติศาสตร์ เช่น เรื่อง เล่าในสกุลอมตยกุล เกี่ยวกับพระปรีชา กลการ (ลำออง อมาตยกุล) ขุนนางหนุ่ม สยามสมัยรัชกาลที่ 5 ที่ถูกลงโทษประหาร ชีวิต กับ นางแพนนี่ นีอกซ์ บุตรสาวคนโต ของกงสุลใหญ่แห่งอังกฤษผู้เป็นภรรยาที่ หายสาบสูญไปในหน้าประวัติศาสตร์ของ ไทยภายหลังการประหารชีวิตสามีของเธอ

หรือเรื่องเล่าในชุมชนชาวไทยเชื้อสายญวน ริมน้ำจันทบุรี เกี่ยวกับเรื่องราวที่คณะแม่ชี แห่งคณะรักกางเขนช่วยกันรักษาพยาบาล พระมารดาของสมเด็จพระเจ้าตากสิน มหาราชที่ป่วยหนักด้วยไข้ป่าจนหายเมื่อ คราวที่พระองค์ท่านทรงยกทัพมาตั้งจันทบุรี เรื่องราวของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ที่สวนทางกับเรื่องราวที่บันทึกไว้ใน พงศาวดารและในเอกสารทางประวัติศาสตร์ ที่เป็นทางการทั้งหลายก็เช่นกัน ยังคงเล่า

ขานต่อๆ กันมาจากรุ่นสู่รุ่นภายในสายสกุล ณ นคร รวมทั้งในสายสกุลอื่นๆ ที่สัมพันธ์ กับพระองค์ท่าน เป็นประวัติศาสตร์บอก เล่า ที่เล่าต่อกันมาจากผู้อยู่ในเหตุการณ์ ถ่ายทอดลงสู่รุ่นลูกหลานเหลนโหลนที่ยังมี ตัวตน เรื่องราวในประวัติศาสตร์บอกเล่า เหล่านี้ทำให้ความสนใจไม่น้อยไปกว่าเรื่อง ราวในหน้าประวัติศาสตร์ที่เป็นทางการ ซึ่ง บางครั้งเราก็ไม่ทราบเหมือนกันว่าใครคือผู้ เขียน

จากซ้ายสุด ท่ามกลาง ณ นคร ธิดาเจ้าพระยานครศรีธรรมราช (น้อยกลาง) ตัดมา พลเอก เจ้าพระยาบดินทรเดชาอุชิต (แยม ณ นคร - หลานท่ามกลาง) ตัดมา
คุณพร้อม ณ นคร (หลาน พลเอก เจ้าพระยาบดินทรเดชาอุชิต) และขวาสุด คุณสมใจ ณ นคร (ภรรยาคุณประทีป ณ นคร น้องชายคุณพร้อม ณ นคร)

ประวัติศาสตร์บอกเล่าเรื่องราวพระเจ้าตากสิน มีปรากฏอยู่ในหนังสือ “ที่ระลึกพิธีประดิษฐาน และสมโภช พระบรมรูปสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ณ ศาลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช กองทัพอากาศที่ 4 ค่ายวชิราวุธ จังหวัดนครศรีธรรมราช” ผ่านบันทึกฉบับหนึ่งของคุณสมใจ ณ นคร ประธานมูลนิธิสกุล ณ นคร และสายสัมพันธ์ ที่เขียนถึงคุณอาณัติ บำรุงวงศ์ ผู้อำนวยการสำนักศิลปากรที่ 14 นครศรีธรรมราช ลงวันที่ 14 พฤศจิกายน 2555 ความในบันทึกเล่าถึงเรื่องราวที่คุณพร้อม ณ นคร หลานสาวของ พลเอก เจ้าพระยาบดินทรเดชาอุชิต (แยม ณ นคร) เสนาบดีกระทรวงกลาโหม ในรัชกาลที่ 6 ถึงต้นรัชกาลที่ 7 เล่าให้ลูกหลาน ณ นคร ซึ่งมีคุณสมใจนั่งฟังอยู่ด้วย โดยคุณพร้อมเล่าว่า ท่ามกลาง ณ นคร ธิดาเจ้าพระยานครศรีธรรมราช (น้อยกลาง) ได้เล่าให้ พลเอก เจ้าพระยาบดินทรเดชาอุชิต ผู้เป็นหลานฟังถึงเรื่องราวของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ซึ่งคุณพร้อมนั่งฟังอยู่ด้วย โดยท่านกลางเล่าว่า

“สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช เสด็จหนีไปประทับอยู่ที่เขาขุนพนม เมืองนครสมัยนั้น รอบเขาขุนพนม และอำเภอพรหมคีรี นครศรีธรรมราช เป็นป่ารกทึบ การเดินทางลำบากมาก ต้องอาศัยช้าง จะมีช้าง 2 เชือก เดินทางจากในวังกับเขาขุนพนม สลับกันเดือนละครั้ง ช้างจากในวังจะขนเสบียง ข้าวสารและอาหารไปเขาขุนพนม ช้างจากเขาขุนพนมจะนำของป่ากลับเข้าตัวเมืองนคร และบริเวณรอบเขาขุนพนมรัศมี 1-3 กิโลเมตร จะมีบุตรเจ้าพระยานครพัฒน์ บุกบ้านรายเรียงเป็นระยะๆ ล้อมรอบเขาขุนพนมเพื่ออารักขาสมเด็จพระเจ้าตากสิน

“ปัจจุบันนี้ ยังมีลูกหลาน ณ นคร เชื้อสายเจ้าพระยาฯนครพัฒน์ อาศัยอยู่ที่อำเภอพรหมคีรี ใกล้เขาขุนพนมหลายครอบครัว

“เมื่อสมเด็จพระเจ้าตากสินเสด็จสวรรคต ไม่สามารถปลงพระศพได้ ต้องบรรจุพระศพไว้ในโลงตีบุกซ้อนไว้ที่วัดอินทรีคีรี ซึ่งอยู่ในป่าทึบ อำเภอพรหมคีรี

“มีบทเพลงซึ่งคนเก่าแก่แถวเขาขุนพนมใช้ร้องเพลงกล่อมเด็ก

“ฮ่าเหอ
ว่าแป๊ะหนวดขาวเราสิ้นทุกซ์
เอาศพใส่โลงตีบุก
ไปค้ำงในดอนตง
ลูกเจ้าจอมหม่อมปลัด
ถือฉัตร ถือธง
เอาศพไปค้ำงในดอนตง
คอยปลงในเมรุใหญ่เหอ”

คุณพร้อมยังได้เล่าเรื่องราวของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชที่ท่านกลางเล่าให้ฟังต่อไปด้วยว่า หลังสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชเสด็จสวรรคตได้ประมาณ 1 ปี เจ้าพระยามนตรีศรีธรมราช (พัฒน์) ก็ถึงแก่อสัญกรรม เจ้าพระยามนตรีศรีธรมราช (น้อย) ขึ้นเป็นเจ้าเมือง จึงจัดการปลงพระศพพร้อมกันโดยตั้งพระเมรุที่วิหารสูงสนามหน้าเมือง ใกล้ศาลหลักเมือง เป็นงานใหญ่โต เกณฑ์หัวเมืองน้อยใหญ่ 12 นักษัตริย์ ที่เมืองนครศรีธรรมราชปกครองอยู่เข้าร่วม ความทราบถึงพระกรรณล้นเกล้ารัชกาลที่ 2 เมื่อเจ้าพระยามนตรีศรีธรมราช (น้อย) เข้าเฝ้า จึงรับสั่งถามว่า

“ตั้งงานศพผู้ใดถึงได้ใหญ่โตขนาดนั้น เจ้าพระยามนตรีศรีธรมราชได้กราบทูลว่า งานศพเจ้าพระยามนตรีพัฒน์ ท่านบิดา ซึ่งพระองค์ท่านจะทรงเชื่อหรือไม่ ไม่สามารถทราบได้ แต่พระองค์ท่านมิได้รับสั่งต่อ”

การที่เจ้าพระยามนตรีศรีธรมราช (น้อย) กราบทูลว่า “งานศพเจ้าพระยามนตรีพัฒน์ ท่านบิดา” นั้น แสดงถึงปฏิภาณไหวพริบของท่าน เนื่องจากเจ้าพระยามนตรีศรีธรมราช (น้อย) คือพระราชโอรสของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชที่ติดพระครุฑเจ้าจอมมารดาปรางมาในครั้งที่สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชพระราชทานให้ไปเป็นชายาแก่เจ้าพัฒน์ หรือเจ้าพระยามนตรีศรีธรมราช (พัฒน์) ขณะยังเป็นอุปราชพัฒน์ ซึ่งพระมหากษัตริย์แห่งราชวงศ์ใหม่ที่กรุงเทพฯ ในเวลานั้นทรงทราบดี แต่เจ้าพัฒน์ในครั้งนั้น เมื่อรับตัวเจ้าจอมมารดาปรางไปแล้ว ก็มิได้ถือเอาเป็นชายา ด้วยเหตุผลที่เคารพในองค์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชเป็นอย่างมาก จึงได้ตั้งไว้ในฐานะเป็น “แม่

เจ้าพระยามนตรีศรีธรมราช (น้อย)

เมือง” ส่วนครุฑที่ติดเจ้าจอมมารดาปรางไปนั้น ต่อมาก็ตอดออกมาเป็นชาย มีนามว่า “เจ้าน้อย” ซึ่งก็คือ เจ้าพระยามนตรีศรีธรมราช (น้อย) ผู้เป็นเชื้อสายโดยตรงสายหนึ่งของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ซึ่งเจ้าพระยามนตรีศรีธรมราช (พัฒน์) เป็นเสมือนบิดาบุญธรรมในเวลานั้น ด้วยเหตุนี้เมื่อจัดงานพระศพสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชกับเจ้าพระยามนตรีศรีธรมราช (พัฒน์) พร้อมกัน เจ้าพระยามนตรีศรีธรมราช (น้อย) จึงกราบทูลความจริงที่แฝงนัยอันลึกซึ้งไว้ว่า “งานศพเจ้าพระยามนตรีพัฒน์ ท่านบิดา”

สำหรับบัวที่บรรจุพระบรมอัฐิของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชที่วัดประดู่พัฒนาราม ซึ่งเป็นวัดเล็กๆ อยู่ในป่านอกตัวเมืองนครฯ นั้น ในบันทึกเรื่องเล่าของท่านกลางที่คุณสนใจบันทึกไว้กล่าวว่า เจ้าพระยามนตรีศรีธรมราช (น้อยกลาง) บิดาท่านกลาง ซึ่งเป็นบุตรของเจ้าพระยามนตรีศรีธรมราช (น้อย) ได้สั่งวัสดุทุกชิ้นส่วนจากเมืองจีนมาประกอบเป็นแกงจืดครอบบัวเจดีย์ไว้ โดยบัวบนบรรจุพระบรมอัฐิของสมเด็จพระเจ้า

ตากสินมหาราช มีรูปปั้นเทวดารักษา 4 ทิศ ถัดลงมาเป็นรูปครุฑพ่าห์ 4 ทิศ อันเป็นเครื่องหมายของพระมหากษัตริย์ ส่วนบัวล่างบรรจุอัฐิเจ้าพระยามนตรีศรีธรมราช (น้อย) บานประตูแกงแคะสลักรูปสัญลักษณ์มงคลของจักรพรรดิจีน เช่น นกกระเรียน ขาวหมวกแดง ไก่ฟ้าสีทองคำ ดอกโบตั๋น ลูกท้อ เหนือบานประตูแกงแคะสลักเป็นรูปมังกร 2 พอลูก ด้านหน้าแกงจืดเป็นทางเข้ามีบันไดมีแท่นไหว้ 3 จุด เป็นระยะแบบเข้าเฝ้ากษัตริย์

ส่วนเจดีย์ที่วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ที่คนทั่วไปเข้าใจว่าเป็นที่บรรจุพระบรมอัฐิของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชนั้น ท่านกลางเล่าว่า แท้จริงแล้วเป็นอัฐิของนายทหารที่ยอมตายแทนสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช แต่เมื่อล้นเกล้ารัชกาลที่ 1 พระราชทานมาให้โดยระบุว่าเป็นพระบรมอัฐิของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช เจ้าพระยามนตรีศรีธรมราช (พัฒน์) ก็จำเป็นต้องรับ และเพื่อมิให้เป็นที่ทรงระแวง จึงได้สั่งแผ่นศิลามาจากเมืองจีนประกอบเป็นเจดีย์ บรรจุอัฐินั้นไว้ที่วัดพระมหาธาตุ ซึ่งเป็นวัดคู่บ้านคู่เมืองของเมืองนครฯ พร้อมกับปลุกต้นหญ้าไว้ 6 ต้น ชาวนครฯ เรียกเจดีย์นี้ว่า “เจดีย์หญ้าหก” ซึ่งเป็นปริศนาว่า อัฐิที่บรรจุอยู่ในเจดีย์นี้ไม่ใช่พระบรมอัฐิจริง แต่เป็นเรื่องโกหก (“หญ้าหก” หรือ “หญ้า-หก” ในสำเนียงใต้ หมายความว่า เขาว่าโกหกนั่นเอง - ผู้เขียน)

นอกจากเรื่องเล่าในสายสกุล ณ นคร แล้ว ยังมีเรื่องเล่าในสายสกุลอื่นที่สัมพันธ์ด้วยการติดตามรับใช้สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชมามาก โดยเฉพาะสายสกุล ผึ้ง ชลจิตร ที่เป็นทหารองครักษ์รักษาพระองค์ ซึ่งมีเรื่องเล่าภายในตระกูลว่าบรรพบุรุษของตระกูลนี้ลี้ภัยมากับสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชเมื่อสองร้อยกว่าปีที่แล้ว

แล้วไม่ยอมกลับ ตั้งรกรากอยู่ที่อำเภอพรหมคีรี โดยที่บ้านจะมีดาบ หอก และอาวุธโบราณอันใหญ่ๆ เป็นจำนวนมากเช่นเดียวกับบ้านหลายหลังในละแวกนี้ ภาษาที่ใช้พูดกันที่อำเภอพรหมคีรี ก็จะมีความแตกต่างออกไปจากที่อื่นเนื่องจากคนพรหมบุรีหลายตระกูลรับใช้ใกล้ชิดและลี้ภัยมาพร้อมกับสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช จนมีคำกล่าวที่ว่า “คนพรหมคีรีพูดข้าหลวง” เช่น กิน พูดว่า “เหวย” (เสวย) นอน พูดว่า “ทม” (บรรทม) มุ่ง พูดว่า “กลต”

เนื่องจากตระกูล “ฝั่งชลจิตร” เป็นทหารเกี่ยวข้องกับกองทัพเรือที่คอยถวายการอารักขา เรือราวที่เล่าสืบกันมาในตระกูลจึงมีรายละเอียดของเหตุการณ์การลี้ภัยของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชว่า มีการเตรียมการวางแผนเป็นอย่างดี มีกองกำลังคอยระวังหลัง มีทหารรักษาพระองค์แบบประชิดตัว มีกองเรือมาส่งที่เรือสำเภาจินที่จะล่องลงมลายู มีกองเรืออารักขา และมีทหารเดินเท้าตามมาสมทบ ระหว่างทางเสด็จหนีมายังเมืองนครศรีธรรมราช มีการติดตามต่อสู้อยู่ แต่เนื่องจากทหารที่มากับ

สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชมีการเตรียมการตั้งรับ ประกอบกับนครศรีธรรมราชอยู่ในฐานะเมืองประเทศราชที่เป็นเมืองใหญ่ มีกองทัพเรือเข้มแข็ง มีหัวเมืองในสังกัดอีกเป็นจำนวนมาก ทั้งทางกรุงเทพฯ ยังมีภารกิจในการกำจัดการกบฏของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช และติดพันการศึกกับเขมรและพม่าที่มีอยู่อย่างต่อเนื่อง จึงทำให้ไม่สามารถติดตามได้โดยสะดวก

8. หลักฐานทางโบราณคดีที่สอดคล้องกับประวัติศาสตร์บอกเล่า

ประวัติศาสตร์บอกเล่าข้างต้น จะไม่มีความหมายและน้ำหนักความน่าเชื่อถืออะไรเลย หากไม่มีหลักฐานอื่น รวมทั้งหลักฐานทางโบราณคดีที่สอดคล้องกันมายืนยัน

ด้วยความอนุเคราะห์และสนับสนุนเป็นอย่างดีจากคุณอานัติ บำรุงวงศ์ ผู้อำนวยการสำนักศิลปากรที่ 14 นครศรีธรรมราช เราได้รับอนุญาตให้เข้าไปยังโบราณสถานแห่งชาติหลายแห่งที่เกี่ยวข้องกับสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชซึ่งปกติจะมีได้เปิดให้คนเข้าไปได้ตลอดเวลา โดยมีคุณวชิรพงศ์ ยศเมฆ ผู้ประสานงานและรวบรวมข้อมูลของเจ้าเมืองนครศรีธรรมราช สกุล ณ นคร กรุณาสละเวลามาให้ความรู้เกี่ยวกับโบราณสถานต่างๆ ที่เราเข้าไป รวมทั้งให้ข้อมูลหลักฐานทางโบราณคดีอื่นๆ อีกมากที่เกี่ยวข้องกับสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ตลอดระยะเวลา 2-3 วันที่เราลงพื้นที่ที่นครศรีธรรมราช และต่อไปนี่คือหลักฐานทางโบราณคดีที่สอดคล้องกับประวัติศาสตร์

คุณอานัติ บำรุงวงศ์
ผู้อำนวยการสำนักศิลปากรที่ 14 นครศรีธรรมราช

คุณวชิรพงศ์ ยศเมฆ
ผู้ประสานงานและรวบรวมข้อมูลของเจ้าเมือง
นครศรีธรรมราช สกุล ณ นคร

บอกเล่าดังกล่าวข้างต้น ซึ่งส่วนหนึ่งคุณวชิรพงศ์ได้เรียบเรียงไว้ในหนังสือ “ที่ระลึกพิธีประดิษฐานและสมโภช พระบรมรูป

สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ณ ศาลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช กองทัพภาคที่ 4 ค่ายวชิราวุธ จังหวัดนครศรีธรรมราช”

หอพระสูงหรือพระวิหารสูง

สถานที่ถวายพระเพลิงพระบรมศพสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชพร้อมกับพระศพของเจ้าพระยามนตรีศรีธรมราช (พัฒน์) ในปี พ.ศ. 2358 (1 ปีหลังจากเจ้าพระยามนตรีศรีธรมราช - พัฒน์ ถึงแก่อสัญกรรม และ 2 ปีหลังจากที่สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชเสด็จสวรรคต) สถานที่ถวายพระเพลิงพระบรมศพนี้ เดิมเป็นเนินดินสูง ใกล้ศาลหลักเมืองนครศรีธรรมราช เมื่อเสร็จพิธีปลงพระบรมศพ ได้สร้างพระพุทธรูปปางมารวิชัย และพระวิหารครอบสถานที่ปลงพระบรมศพขึ้น ซึ่งต่อมาเรียกกันว่า “หอพระสูงหรือพระวิหารสูง”

หอพระสูงเป็นอาคารทรงไทยรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ตั้งบนเนินดินสูงกว่าพื้นปกติ 2.10 เมตร ตัวห้อมีขนาดกว้าง 5.90 เมตร ยาว 8.40 เมตร สูง 3.50 เมตร หลังคาเป็นเครื่องไม้มุงกระเบื้องดินเผา ตัวอาคารก่ออิฐถือปูน เป็นผนังทึบ 3 ด้าน หันหน้าไปทางทิศตะวันออก มีทางขึ้นลง 2 ฝั่ง ฝั่งละ 18 ขั้น และมีบันไดขึ้นหอพระสูงอีก 7 ขั้น รวมเป็น 25 ขั้น การสร้างเป็นชั้นๆ ขึ้นบนเนินสูงแบบนี้ เป็นเหมือนสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาแบบโบราณ แสดงถึงการส่งดวงพระวิญญาณซึ่งเป็นโอรสสวรรค์กลับคืนสู่สรวงสวรรค์

จิตรกรรมฝาผนังทั้ง 4 ด้านในหอพระสูง เป็นศิลปะภาพวาดสีจีนเขียนเป็นรูปดอกไม้ร่วง กลีบดอกสีน้ำตาล ก้านดอกสีคราม ก้านเกสรเป็นลายไทย จำนวน 210 ดอก ศิลปะภาพวาดสีจีนในอาคารทรงไทย เหมือนจะบ่งบอกนัยที่เกี่ยวข้องพันทางเชื้อชาติ ลายดอกไม้ร่วงก็เหมือนจะบ่งบอกถึงสภาวะแห่งการปล่อยวางของบุคคลที่ผู้สร้างพระวิหารต้องการสื่อไปถึง

หอพระสูงหรือพระวิหารสูง

ภายในหอพระสูงหรือพระวิหารสูง

พระประธานในพระวิหาร เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย ที่มีแกนทำด้วยดินเหนียว โบกปูนปั้น หน้าตักกว้าง 2.40 เมตร สูง 2.80 เมตร สันนิษฐานว่าสร้างราวพุทธศตวรรษที่ 23-24 หรือสมัยอยุธยาตอนปลายถึงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ฐานพระพุทธรูปทั้งด้านหน้าและด้านหลัง มีศิลปะลวดลายปูนปั้นกลีบบัวคว่ำและบัวหงายแบบกบบัวซ้อนกัน โดยด้านหลังจะสลักกับปูนปั้นลายลูกแก้ว ส่วนด้านหน้า จะมีศิลปะภาพวาดสีจีนเป็นลายเมฆและลายพระอาทิตย์ ตรงกลางเป็นอักษรจีนทำเป็นรูปพระอาทิตย์ อ่านว่า “ผู่” กับ “ฮก” ในภาษาแต้จิ๋ว หมายถึงผู้สูงศักดิ์ มากด้วยอำนาจบารมี และบุญวาสนาบนสวรรค์ แผลสว่างไสวไปทุกทิศทางดั่งแสงพระอาทิตย์ นอกจากนี้ยังมีรูปดอกโบตั๋น, รูปนกไก่อ่า และรูปกระรอกขาว อันเป็นสัญลักษณ์ของจีนที่หมายถึงจักรพรรดิ หรือฮ่องเต้ หรือกษัตริย์ผู้เป็นโอรสสวรรค์ ศิลปะภาพวาดและปูนปั้นนี้มีอายุในราวสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ที่มีอิทธิพลศิลปะจีนเข้ามาปะปนผสมกับลวดลายศิลปะไทย

หอพระสูงแห่งนี้ ได้รับการยืนยันแล้วว่าเป็นโบราณสถานที่สร้างขึ้นในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ผู้สร้างตั้งใจทำขึ้นเพื่อถวายความเคารพสูงสุดแก่ผู้สูงศักดิ์ มากด้วยอำนาจบารมีเทียบเท่าพระมหากษัตริย์หรือฮ่องเต้ของจีน ผ่านสิ่งปลูกสร้างและประติมากรรมไทยผสมจีน อันมีสัญลักษณ์ที่บ่งบอกถึงฐานะแห่งความเป็นพระมหากษัตริย์ที่มีบางสิ่งบางอย่างเกี่ยวพันถึงความ เป็นจีน หอพระสูงแห่งนี้จึงย่อมไม่ใช่วิหารธรรมดาที่สร้างเพื่อรำลึกถึงบุคคลอื่นที่มีใช้พระมหากษัตริย์ สอดคล้องกับประวัติศาสตร์บอกเล่าในสายสกุล ณ นคร ที่ระบุว่าเป็นที่ปลงพระศพของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

แก่งพระเจ้าตาก

แก่งพระเจ้าตาก ตั้งอยู่ที่วัดประดู่พัฒนาราม ซึ่งเดิมเป็นวัดเล็กๆ อยู่ในป่านอกตัวเมืองนครฯ กล่าวกันว่า พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นศักดิ์พลเสพ กับ พระยานครศรีธรรมราช (น้อย) ผู้ซึ่งขึ้นครองเมืองได้ 4 ปี ได้นำพระบรมอัฐิของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชมาบรรจุในบัวเจดีย์ พระยานครศรีธรรมราช (น้อย) ได้เลื่อนบรรดาศักดิ์เป็น เจ้าพระยา ในสมัยล้นเกล้าฯ รัชกาลที่ 3 และเมื่ออัฐิกรมระหว่างยกทัพไปปราบกบฏเมืองไทรบุรี พระยานครศรีธรรมราช (น้อยกลาง) ผู้เป็นบุตรคนกลางขึ้นครองเมือง ได้นำอัฐิบิดามาบรรจุไว้ที่เดียวกับของพระอัยกา และได้สั่งให้แกะสลักไม้สัญลักษณ์กษัตริย์ตามธรรมเนียมแบบจีนจากเมืองจีนมาครอบบัวเจดีย์ ซึ่งต่อมาชาวเมืองนครศรีธรรมราช เรียก แก่งพระเจ้าตาก หรือตึกเจ้าตาก

แก่งพระเจ้าตากเป็นอาคารทรงไทยสี่เหลี่ยมผืนผ้า หันหน้าไปทางทิศใต้ ตัวแก่งมีขนาดกว้าง 6.40 เมตร ยาว 10.30 เมตร ผังก่ออิฐถือปูนทับ 3 ด้าน ด้านหน้าเป็นเครื่องไม้ แกะสลักเป็นลวดลายมังกรพอลูก 1 คู่ และลวดลายมงคลต่างๆ สำหรับพระมหากษัตริย์ตามความเชื่อของจีน เช่น นกกระเรียนขาว หมวกแดงคาบสาร, นกกระเรียนขาวหมวกแดงในสระบัว, ไก่ฟ้าสีทองคำ, ดอกโบตั๋น, ดอกพุดตาน, ดอกบัวตูมบัวบาน, ลูกท้อ, ลายเหรียญเงินที่ประตู, ลายก้อนเมฆ ช่องระบายอากาศทั้ง 2 ช่อง เป็นอิฐดินเผาจากเมืองจีน เครื่องบนเป็นเครื่องไม้ หลังคาทรงจั่วมุงด้วยกระเบื้องดินเผา บนสันหลังคาเป็นปูนปั้นคำว่า “เล็ง” ในภาษาแต้จิ๋ว หรือ “หลง” ในภาษาจีนกลาง ซึ่งแปลว่า “มังกร” อันเป็นสัญลักษณ์ของฮ่องเต้ ด้านหน้าแก่งเป็นทางเข้า มีบันไดทางขึ้น 5 ชั้น มีแท่นไหว้ 3 จุด เป็นระยະ แบบเข้าฝ้าฮ่องเต้ที่ห้องพระโรง

ภายในแก่งเงินซึ่งตามประวัติศาสตร์บอกเล่ากันว่าประดิษฐานบัวบรรจุพระบรมอัฐิของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชไว้ด้านบน และบัวบรรจุอัฐิของเจ้าพระยานครศรีธรรมราช (น้อย) ไว้ด้านล่างนั้น ลักษณะของบัวเป็นเจดีย์ไม้ย่อมุม 12 ขนาดฐานกว้าง 1.70 เมตร สูง 3.10 เมตร ยอดทำเป็นดอกบัวตูมฐานชั้นล่างสุดเป็นฐานสิงห์ มีฐานบัวซ้อนขึ้นไปอีก 2 ชั้น ตกแต่งด้วยลายปูนปั้น ลายกนกไทย ลายกระจังตาอ้อย ลงรักปิดทองและปิดกระຈกสีสวยงาม มีรูปปั้นเทพพนมทั้ง 4 ทิศ รูปครุฑพ่าห์อีก 4 ทิศ อันเป็นเครื่องหมายของพระมหากษัตริย์ ต่างจากแก่งเงินเจ้าพระยานครศรีธรรมราช (หนู) ที่วัดแจ้ง ซึ่งเจ้าพระยานครศรีธรรมราช (พัฒน์) เป็นผู้สร้างทำเป็นบัวบรรจุอัฐิเจ้าพระยานครศรีธรรมราช (หนู) กับ หม่อมทองเหี้ยว เป็น 2 บัว ไม่มีครุฑพ่าห์ เหนือบานประตูแก่งเงินก็ไม่มีรูปมังกร แม้ในอดีตสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชจะทรงแต่งตั้งให้เจ้าพระยานครศรีธรรมราช (หนู) เป็นเจ้าประเทศราช ดำรงพระยศเป็นพระเจ้าขัติยราชนิคม

นักโบราณคดีลงความเห็น ว่า แก่งพระเจ้าตากน่าจะสร้างขึ้นในราวพุทธศตวรรษที่ 23-24 หรือสมัยอยุธยาตอนปลายถึงรัตนโกสินทร์ตอนต้น หลักฐานทางประวัติศาสตร์และทางโบราณคดีเกี่ยวกับแก่งพระเจ้าตากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้สอดคล้องกับบันทึกของคุณสมใจ ณ นคร ประธานมูลนิธิ สกุณ ณ นคร และสายสัมพันธ์ ที่เขียนถึงคุณอาณัติ บำรุงวงศ์ ผู้อำนวยการสำนักศิลปากรที่ 14 นครศรีธรรมราช ลงวันที่ 14 พฤศจิกายน 2555 ซึ่งระบุว่า “ลูกหลานสกุณ ณ นคร ที่สืบเชื้อสายมาจากเจ้าพระยานครพัฒน์ เจ้าพระยานครน้อย และชาวเมืองนครศรีธรรมราช ต่างเชื่อมั่นว่า แก่งพระเจ้าตาก วัดประดู่พัฒนาราม เป็นที่บรรจุพระบรมอัฐิสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช และพระอัฐิเจ้าพระยานครน้อย พระโอรสสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ในเจ้าจอมมารดาปราง” และ “ใน พ.ศ. 2502 ถือเป็นปีมหามงคลสำหรับพสกนิกรชาวนครศรีธรรมราช พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช มหาราช ทรงเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมพสกนิกรที่เมืองนครศรีธรรมราช และในครั้งนั้นพระองค์เสด็จมาที่แก่งพระเจ้าตาก วัดประดู่ เป็นการส่วนพระองค์ และทรงปลูกต้นประตูไว้ 1 ต้น หน้าแก่งพระเจ้าตาก”

เจดีย์หว่าก

เจดีย์หว่าก ประดิษฐานอยู่ในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร เมืองนครศรีธรรมราช เป็นเจดีย์หกเหลี่ยมถอดประกอบได้ ทำจากศิลาที่ส่งมาจากเมืองจีน ฐานแกะสลักเป็นลายขาสিংห์และลายใบไม้ ไม่มีสัญลักษณ์ใดบ่งบอกว่าเป็นบัวเจดีย์ที่บรรจุพระบรมอัฐิของพระมหากษัตริย์แต่อย่างใด จึงน่าเชื่อว่าเป็นเจดีย์ที่บรรจุอัฐิของนายทหารที่สละชีพแทนสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชตามประวัติศาสตร์บอกเล่าที่เล่าขานกันมาในสายสกุล ณ นคร

ตำหนักเจ้าจอมมารดาปราง

ตำหนักเจ้าจอมมารดาปราง ในสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช เจ้าพระยาหนครศรีธรรมราช (พัฒน์) สร้างขึ้นให้เป็นวังถวายแด่เจ้าจอมมารดาปราง ที่ยกขึ้นไว้เป็น “แม่เมือง” ปัจจุบันยังปรากฏหลักฐานอยู่บริเวณวัดวังตะวันออกและวัดวังตะวันตก ลายไม้แกะสลักที่ตำหนักเป็นเสี้ยววง เทพทวารบาลแบบจีน แสดงถึงฐานะของความเป็นวัง มีใช้บ้านเรือนของคนธรรมดา ลวดลายดอกไม้ร่วง ก็พ้องกับรูปดอกไม้ร่วงในหอพระสูง ซึ่งเชื่อมโยงกับสถานที่ปลงพระบรมศพสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ลายดอกโบตั๋น และ ไก่ฟ้า ก็มีความคล้ายคลึงกับที่แก่งพระเจ้านคร วัดประดู่พัฒนาราม เป็นอย่างยิ่ง

เจดีย์หว่าก และ ลายบนฐานเจดีย์หว่าก

ตำหนักเจ้าจอมมารดาปราง

ลานหน้าถ้ำที่ประทับของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชบนเขายูพนม ถ้ำที่เชื่อกันว่าเป็นห้องพระบรรทมจะอยู่ด้านหลังรูปปั้นตุ๊กตาศักดิ์ 2 ตัว ที่อยู่ทางขวามือของภาพ

เขายูพนม

ประวัติศาสตร์บอกเล่าในสายสกุล ณ นคร และสายสกุลอื่นที่บรรพบุรุษเคยรับใช้ใกล้ชิดสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชล้วนยืนยันว่า ในช่วงที่เกิดเหตุการณ์เข้ายึดพระราชวังกรุงธนบุรีของพระยาสุรศักดิ์ สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงเสด็จลี้ภัยทางเรือและทรงมาพำนักบำเพ็ญธรรมอยู่ที่เขายูพนม อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช จนเสด็จสวรรคต

เขายูพนมเป็นภูเขาหินปูนลูกโดดเดี่ยว มีต้นไม้ปกคลุมหนาแน่น มีถ้ำหินปูนที่มีหินงอกหินย้อยหลายถ้ำ สถานที่ทรงประทับและทรงถือศีลอยู่บนยอดเขา จะมีเฉพาะพระบรมวงศานุวงศ์และทหารราชองครักษ์เท่านั้นที่ได้รับพระบรมราชานุญาตให้ขึ้นไปได้ ลักษณะโดยรอบก่อกำแพงแบบกำแพงวัดหรือกำแพงวังเพื่อกันอาณาเขต และสถานที่ถือศีลกับสถานที่ประทับอย่างชัดเจน ซึ่งยัง

ปรากฏหลักฐานให้เห็นจนทุกวันนี้ บนกำแพงเคยมีขามสังคโลกแบบจีนติดฝังไว้ ปัจจุบันถูกขโมยไปมีการเอาขามตราไก่มาฝังติดไว้แทน

ทางขึ้นเขาสู่สถานที่ประทับปัจจุบันทำเป็นบันไดสูง 245 ขั้น ตามรายทางก่อนถึงยอดเขา จะมีสิ่งปลูกสร้างและรูปปั้นของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช เพื่อให้นักท่องเที่ยวกราบไหว้และทำบุญ โดยมีคำบรรยายว่าสถานที่ตรงนี้พระองค์ท่านเคยเสด็จพระราชดำเนินมาประทับพักผ่อนพระอิริยาบถบ้าง หรือไม่ก็เคยเป็นพระดำเนินขณะทรงผนวชบ้าง ซึ่งยังไม่มีการรับรองอย่างเป็นทางการว่าจริงหรือไม่ เมื่อขึ้นไปครบ 245 ขั้นจนถึงลานหน้าถ้ำซึ่งเป็นสถานที่ประทับแล้ว ด้านขวามือจะมีทางแยกลงไปอีก 55 ขั้น สู่เบื้องล่างเป็นถ้ำขนาดใหญ่ คือ ถ้ำตากฟ้า ลักษณะ

ถ้ำตากฟ้า

บริเวณลานหน้าถ้ำที่ประทับที่พระพุทธรูปที่เคยประดิษฐานอยู่

ห้องนี้กล่าวกันว่าน่าจะเป็นห้องเสวยพระกระยาหาร หรือ ห้องที่ทรงใช้สำหรับสนทนา

พระพุทธรูปปางไสยาสน์ที่แกะสลักบนผนังถ้ำของห้องพระบรรทม

ภายในถ้ำเป็นที่โล่งกว้างจนคนได้เป็นพัน มีปล่องแสงขนาดใหญ่ด้านบน ทำให้ภายในถ้ำสว่างและอากาศถ่ายเทได้ดี ปัจจุบันทางวัดเขาขุนพนม ได้ถมพื้นถ้ำให้สูงขึ้น และนำพระพุทธรูปองค์ใหญ่มาประดิษฐานไว้ภายในถ้ำ

ด้านล่างเขาขุนพนม จะมีโบสถ์มหาอุดม บ่อสงฆ์น้ำของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช เต่าเผาเครื่องปั้นดินเผา และสระน้ำสำหรับข้าราชการบริพาร

การที่เลือกเขาขุนพนมเป็นที่ประทับบำเพ็ญธรรมของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช เพราะเขาขุนพนมเป็นชัยภูมิที่เหมาะสม นอกจากเป็นป่ารกทึบ เงียบสงบและอยู่ห่างไกลชุมชน เหมาะสำหรับการบำเพ็ญธรรมแล้ว ยังเป็นที่ที่ไม่มีใครสามารถเข้า

ถ้ำที่กล่าวกันว่าน่าจะเป็นห้องพระบรรทม

โบสถ์หาตุ๋ม

บ่อสงฆ์ของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

เตาเผาเครื่องปั้นดินเผา

สระน้ำสำหรับข้าราชการบริพาร

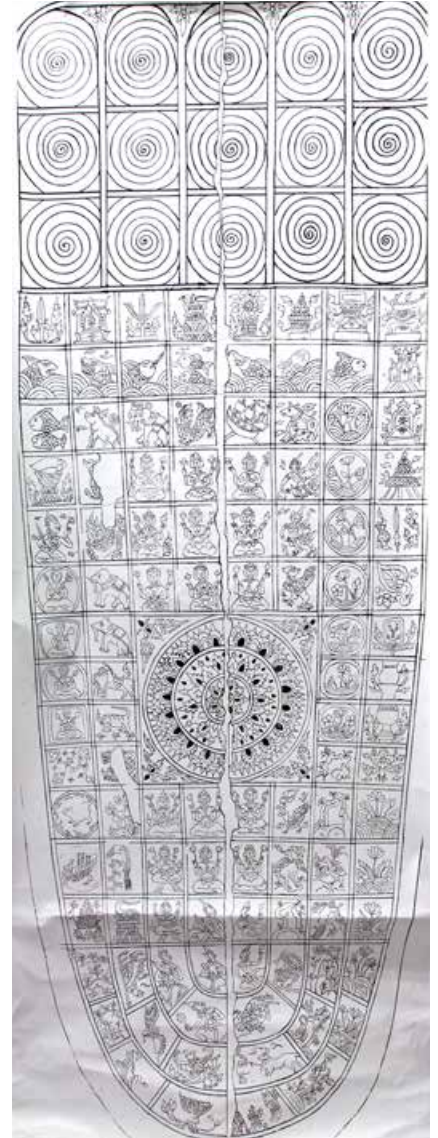
ถึงตัวสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชได้โดยง่าย ประกอบกับทำเลที่ตั้งของเขาขุนพนมมีเส้นทางหลบหนีหรือติดต่อทางน้ำได้สะดวก เนื่องจากสมัยนั้นปากน้ำปากพูนเป็นท่าเรือขนาดใหญ่สามารถออกทะเลได้ทั้งมีคลองเล็กคลองน้อยที่แตกสาขาออกมาในบริเวณเขาขุนพนมเองก็มีคลองที่สามารถเชื่อมถึงกันได้กับคลองที่แตกสาขาจากปากน้ำปากพูน หากเกิดอะไรขึ้นก็สามารถอาศัยลำน้ำเคลื่อนไหวได้สะดวกไม่แพ้การเดินทางตามบันทึกของคุณสมใจ ณ นครบอกว่า “รอบเขาขุนพนมและอำเภอพรหมคีรี นครศรีธรรมราช เป็นป่ารกทึบการเดินทางลำบากมาก ต้องอาศัยช้าง จะมีช้าง 2 เชือก เดินทางจากในวังกับเขาขุนพนม สลับกันเดือนละครั้ง ช้างจากในวังจะขนเสบียงข้าวสารและอาหารไปเขาขุนพนม ช้างจากเขาขุนพนมจะนำของป่ากลับเข้าตัวเมืองนคร และบริเวณรอบเขาขุนพนม รัศมี 1-3 กิโลเมตร จะมีบุตรเจ้าพระยานครพัฒน ปลุกบ้านรายเรียงเป็นระยะๆ ล้อมรอบเขาขุนพนมเพื่ออารักขาสมาเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ปัจจุบันนี้ ยังมีลูกหลาน ณ นคร เชื้อสายเจ้าพระยานครพัฒนอาศัย

อยู่อำเภอรพรมคีรี ใกล้เขาขุนพนมหลาย
ครอบครัว”

นอกจากหลักฐานทางโบราณสถานเขาขุน
พนมที่สอดคล้องกับประวัติศาสตร์บอกเล่า
เรื่องราวพระเจ้าตากสินแล้ว โบราณวัตถุ
รอบๆ เขาขุนพนม ไม่ว่าจะเป็นอาวุธแบบ
โบราณ หรือ เครื่องปั้นดินเผาที่ขุดค้นพบ
ในภายหลัง ล้วนยืนยันถึงความมีอยู่จริง
ของขบวนการพลีภัยของสมเด็จพระเจ้าตากสิน
มหาราชที่มายังที่นี้ทั้งสิ้น แต่ที่สำคัญกว่า
นั้น ณ เขาขุนพนมแห่งนี้ ยังมีโบราณวัตถุ
สำคัญและล้ำค่าอีกชิ้นหนึ่งที่เพิ่งค้นพบและ
เปิดเผยสู่สาธารณะในฐานะกุญแจดอก
สำคัญที่ไขปริศนาเหตุการณ์ในคืนวันที่
สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงเสด็จลี้
ภัยออกจากกรุงธนบุรีมายังนครศรีธรรมราช
รวมทั้งการใช้ชีวิตของพระองค์ท่านที่เขาขุน
พนม โบราณวัตถุชิ้นนั้นคือ **“พระพุทธรบาท
เขาขุนพนม”**

9. รอยพระพุทธรบาทเขาขุน พนมบอกอะไรเรา?

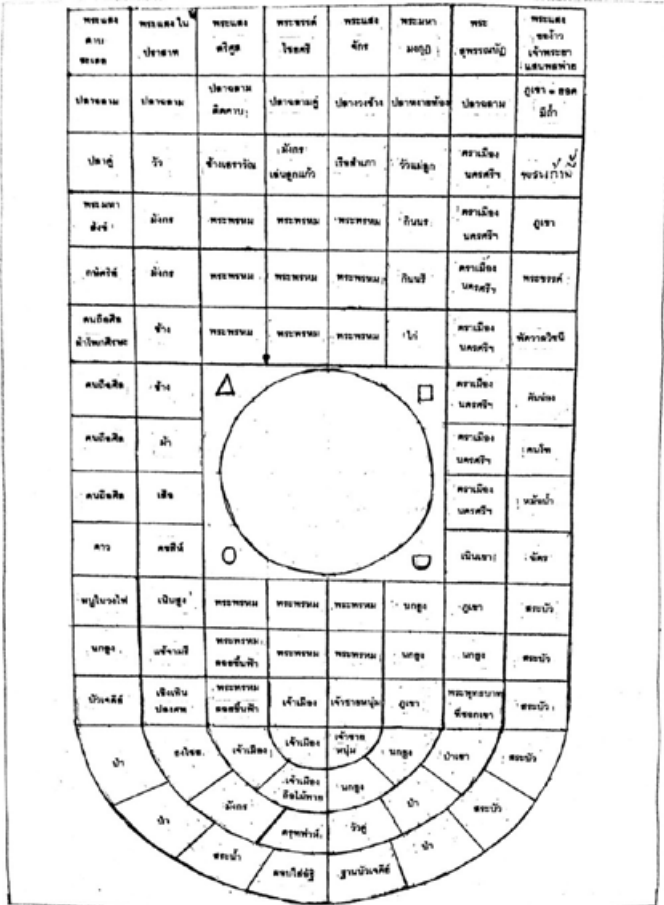
ในหนังสือ “ที่ระลึกพิธีประดิษฐานและ
สมโภช พระบรมรูปสมเด็จพระเจ้าตากสิน
มหาราช ณ ศาลสมเด็จพระเจ้าตากสิน
มหาราช กองทัพภาคที่ 4 ค่ายวชิราวุธ
จังหวัดนครศรีธรรมราช” บรรยายว่า ภาย
หลังพิธีปลงพระบรมศพสมเด็จพระเจ้า
ตากสินมหาราช และ พระศพเจ้าพระยา
นครศรีธรรมราช (พัฒน์) ในปี พ.ศ. 2358
พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นศักดิ์พลเสพ
ซึ่งทรงกำกับราชการกลาโหมในเวลานั้น
พระองค์ทรงเป็นพระราชโอรสในล้านเกล้าฯ
รัชกาลที่ 1 กับเจ้าจอมมารดาน้อยใหญ่ พระ

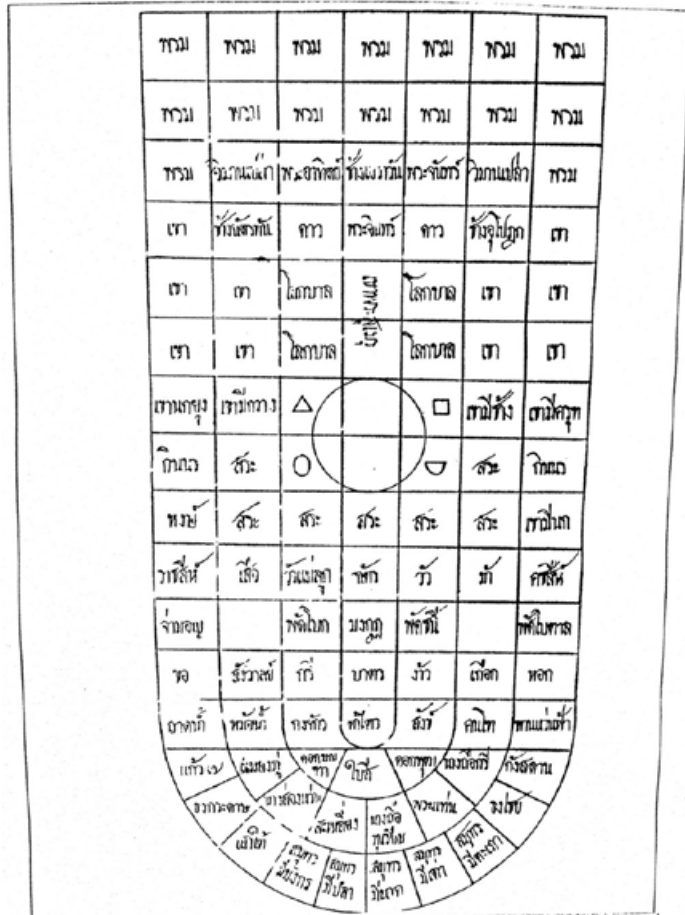
ธิดาของเจ้าพระยานครศรีธรรมราช (พัฒน์)
และได้รับพระบรมราชานุญาตเป็นผู้แทน
พระองค์ล้นเกล้าฯ รัชกาลที่ 2 ลงมาปลง
พระศพเจ้าคุณตา เจ้าพระยานครศรีธรรมราช
(พัฒน์) พระองค์ทรงร่วมกับเจ้าพระยา
นครศรีธรรมราช (น้อย) สร้างบัวเจดีย์
บรรจุพระบรมอัฐิสมเด็จพระเจ้าตากสิน
มหาราช ใกล้กับบัวเจดีย์สมเด็จพระอริยวง
ษาญาณ สมเด็จพระสังฆราช (สี) ณ
วัดประดู่พัฒนาราม และทรงจัดสร้าง
พระพุทธรบาททำด้วยไม้เทพทาโร 2 แผ่น
มาประกบกัน ภายในแกะสลักเป็นภาพนูน

บัวเจดีย์สมเด็จพระอริยวงษาญาณ
สมเด็จพระสังฆราช (สี)

รูปถ่ายของ ๑๐๘ ประการ ในพระพุทธรูปบาทอู่หรือพระเศียรพระเจ้าตากสินมหาราช (วัดเขาขุนพนมวัดอู่ทองจังหวัดนครปฐม โดย นายวิชาญ ๑๐๘) ๒๕๖๒ วันที่ ๑๓ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๘ (๒๐๑๕) ๑๐.๑๕ ๓. ๒๕๖๒/๑๕๖

รูปถ่ายของ ๑๐๘ ประการ ในพระเศียรพระเจ้าตากสินมหาราช (วัดเขาขุนพนมวัดอู่ทองจังหวัดนครปฐม โดย ศร ๑๐๘) ๒๕๖๒ วันที่ ๑๓ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๘ (๒๐๑๕) ๑๐.๑๕ ๓. ๒๕๖๒/๑๕๖

ภาพเปรียบเทียบรูปภาพในรอยพระพุทธรูปบาทที่เขาคุนพนมกับรอยพระพุทธรูปบาททั่วไป

เด่นมีร่องลึกและใช้เงินยวง คือโลหะผสมระหว่างตะกั่วกับดีบุกหลอมในแม่พิมพ์ แล้วนำมาตีบนภาพแกะสลักในลักษณะแบบการดุนโลหะอันเป็นศิลปะสกุลช่างจีน ทำให้ภาพแกะสลักคงทนถาวรยิ่งขึ้น จากนั้นนำไปประดิษฐานไว้ที่เขาคุนพนมบริเวณชอกถ้ำที่สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงถือศีล

รูปภาพในพระพุทธรูปบาทเขาคุนพนมมีครบ 108 ช่องตามหลักพระวินัยบัญญัติใน

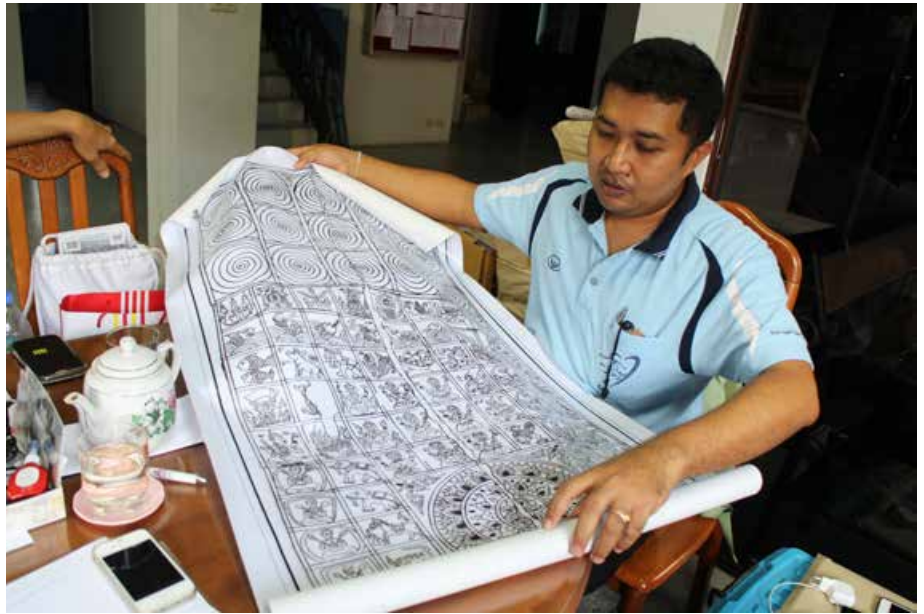
พระพุทธรูปศาสนา แต่ต่างจากพระพุทธรูปบาททั่วไปตรงที่มีใช้สัญลักษณ์มงคล 108 ซึ่งเป็นคติการสร้างรอยพระพุทธรูปบาทแบบโบราณอันแสดงถึงพระพุทธรูปประวัติในพระพุทธรูปศาสนา หากแต่เป็นภาพที่บันทึกเพื่อซ่อนความหมายเรื่องราวเหตุการณ์ปลายรัชสมัยที่สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงประสบจนต้องเสด็จลี้ภัยมายังนครศรีธรรมราช บำเพ็ญธรรม และเสด็จสวรรคตที่เขาคุนพนม

พระพุทธรูปบาทเขาคุนพนมประดิษฐานอยู่บริเวณชอกถ้ำที่สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงเคยประทับโดยไม่มีใครสนใจมาเป็นเวลายาวนาน กระทั่งเมื่ออาจารย์ชวลิต อัจฉิยาธร นักประวัติศาสตร์พื้นบ้านแห่งเมืองนครศรีธรรมราชได้ไปพบและลอกลายจากรูปรอยที่แกะสลักไว้ในพระพุทธรูปบาทดังกล่าวมาศึกษา แต่ก็ไม่สามารถอ่านทำความเข้าใจความหมายในรอยพระพุทธรูปบาทดังกล่าวได้เท่าใดนัก เมื่ออาจารย์ชวลิตถึงแก่กรรม คุณพิมพ์ศิริ

อภิวชิยาธร ภรรยาได้เก็บม้วนกระดาษที่ลอกลายรอยพระพุทธรูปนั้นไว้ จนเมื่อมาพบคุณวชิรพงศ์ ยศเมฆ คุณพิมพ์ศิริจึงมอบกระดาษม้วนนั้นให้ ซึ่งเมื่อคุณวชิรพงศ์เปิดออกดู ก็สามารถอ่านและตีความปริศนาที่ซ่อนไว้ภายใต้รูปภาพนั้นได้อย่างน่าอัศจรรย์ยิ่ง

ในวันที่เราลงพื้นที่ที่นครศรีธรรมราช คุณวชิรพงศ์ ยศเมฆ ได้กรุณาอ่านและตีความถึงเรื่องราวที่ซ่อนอยู่ภายใต้รูปภาพในรอยพระพุทธรูปเขาขุนพนมตั้งแต่ช่องแรกไปจนช่องสุดท้าย รวม 108 ช่อง ซึ่ง ณ ที่นี้เราขอนำมาถ่ายทอดเฉพาะเนื้อหาที่สำคัญบางส่วนที่ยืนยันถึงการเสด็จลี้ภัยมาที่นครศรีธรรมราชของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

พระพุทธรูปเขาขุนพนมทำด้วยไม้เทพทาโร 2 แผ่น มาประกบกัน บ่งบอกให้เห็นว่าเป็นการทำที่อิงคติแบบจีนซึ่งมักใช้หยก 2 ชิ้นประกบกัน แบ่งให้พี่น้องไปคนละซีก

เพื่อให้พี่น้องรักใคร่สามัคคีกัน พลัดพรากจากกันไปไหน ก็จะได้ติดตามหาและกลับมารวมตัวกัน ไม้เทพทาโร 2 แผ่นนี้ก็เช่นกัน แผ่นหนึ่งแผ่นใดหายไป ทุกอย่างก็จะต่อไม่ติด ความสูงของแผ่นไม้เท่ากับความ

สูงของคน ลวดลายแกะสลักเป็นแบบช่างจีน มีพิมพ์ที่แตกต่างกันเป็น 3 พิมพ์ จึงสันนิษฐานว่าน่าจะมีช่างจีน 3 คนช่วยกันแกะสลัก โดยมีการใช้เงินยวงบุงลงไปในลายแกะสลักอีกที

การอ่าน อ่านจากซ้ายไปขวาตามหนังสือไทย

แถวที่ 1 ช่องแรกเป็นรูปดาบ ช่องที่ 2 คือดาบอยู่ในปราสาทราชวัง ดาบเข้าไปในวังหมายถึงมีการยึดอำนาจเกิดขึ้นโดยใช้กำลังทหาร เพราะประชาชนจะไม่มีสิทธิ์ถือดาบเข้าวัง ช่องที่ 3 คือ พระแสงตรีศูล ช่องที่ 4 คือ พระแสงขรรค์ชัยศรีตั้งบนพาน ช่อง

ที่ 5 คือ พระแสงจักร ซึ่งพระแสงตรีศูลกับพระแสงจักร คือตราประจำราชวงศ์ใหม่ พระแสงขรรค์ชัยศรีเป็นพระแสงศาสตราวุธประจำองค์พระมหากษัตริย์ และเป็นหนึ่งในห้าของเบญจราชกกุธภัณฑ์ ช่องที่ 6 คือ พระมหามงกุฎ หรือพระมหาพิชัยมงกุฎ หนึ่งในเครื่องราชกกุธภัณฑ์เช่นกัน ช่องที่ 7 พระสุพรรณบัฏ คือ ตราตั้งที่เป็นแผ่นทองคำรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าจารึกพระนาม

พระมหากษัตริย์ ซึ่งพราหมณ์จะอ่านโองการบอกสวรรค์ถึงการเถลิงถวัลย์ราชสมบัติ และช่องที่ 8 คือ พระแสงของ้าว ซึ่งเป็นอาวุธประจำพระองค์ของพระมหากษัตริย์สรุปความใน 8 ช่องแรกซึ่งอยู่บนแถวที่ 1 ของรอยพระพุทธรูปคือ มีการยึดอำนาจโดยกำลังทหาร มีการสถาปนาราชวงศ์ใหม่ และมีการเถลิงถวัลย์ราชสมบัติของพระมหากษัตริย์พระองค์ใหม่

แถวที่ 2 ช่องที่ 9 เป็นรูปปลาฉลามที่มีอาการโกรธเกรี้ยว เนื่องจากเจอปลาฉลามอีกตัวหนึ่งในช่องที่ 10 แยกเขี้ยวใส่ โดยมีอักษรขอม ตัว ช ช้าง และ ป ปลา ซึ่งหมายถึงชนกับประจัญบานกำกบอยู่ การใช้รูปปลาฉลามและคลื่นบ่งบอกความหมายว่าเป็นการเดินทางทางน้ำ ช่องที่ 11 ปลาฉลามตัวแรกติดตามผู้ แต่ถูกไล่ล่าด้วยกองหนุนของปลาฉลามตัวที่ 2 คือปลา

2 ตัวในช่องที่ 12 มีการยิงปืนใหญ่จากปลาฉลามตัวที่ 2 สกิดการหลบหนีของปลาฉลามตัวแรกโดยอธิบายผ่านด้วยรูปปลาฉลามมีวงในช่องที่ 13 แต่ในที่สุดฝ่ายไล่ล่าพ่ายแพ้ เป็นปลาหงายท้องในช่องที่ 14 ปลาฉลามตัวแรกจึงว่ายน้ำต่อไปอย่างสบายใจในช่องที่ 15 โดยไม่มีอาการแยกเขี้ยวเกรี้ยวโกรธเหมือนช่องที่ 9 ที่ถูกไล่ล่า ช่อง 16 คือ ภูเขาสามยอด มีถ้ำตรงกลาง

หมายถึงถ้าพระยานคร เขาสามร้อยยอด ภาพในแถวที่ 2 ต้องการบอกว่า การเสด็จลี้ภัยออกจากพระราชวังกรุงธนบุรีของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชในครั้งนั้น เสด็จมาทางเรือ มีการต่อสู้กับการติดตามไล่ล่า แต่ในที่สุดพระองค์ท่านก็ทรงสามารถรอดพ้นจากการไล่ล่ามาได้ และทรงมาแวะพักเพื่อสะสมเสบียงที่ถ้ำพระยานคร เขาสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

แถวที่ 3 ช่องที่ 17 กับ 18 คือ รูปปลาคู่กับ วัว หมายถึงเดือนมีนาคม ปีฉลู ช่องที่ 19, 20 และ 21 คือ รูปช้างสามเศียร มังกร และเรือสำเภา หมายถึงบุคคลที่เป็นพระมหากษัตริย์ ที่เคยประทับอยู่ที่วัดอรุณราชวราราม ซึ่งบนยอดพระปรางค์วัดอรุณราชวรารามจะมีช้างสามเศียรอยู่ บุคคล

ท่านนี้ได้เดินทางโดยเรือสำเภา ช่องที่ 22, 23 และ 24 คือรูปแม่วัวที่มีเครื่องทรงบรรดาศักดิ์กับลูกวัว รูปดอกบัวซึ่งเป็นตรานครศรีธรรมราช และรูปพระแก้วี ซึ่งหมายความว่าพระองค์ท่านทรงมาพบเจ้าจอมมารดาปรางกับเจ้าน้อยที่เมืองนครศรีธรรมราช รอยพระพุทธรบาทในแถว

ที่ 3 นี้ ยืนยันว่าสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชเสด็จออกจากกรุงธนบุรีในเดือนมีนาคม ปีฉลู พ.ศ. 2324 ก่อนที่เจ้าพระยาจักรีจะยกทัพกลับมาและเข้ากรุงธนบุรีในวันเสาร์ เดือน 5 แรม 9 ค่ำ ซึ่งตรงกับวันที่ 6 เดือนเมษายน ปีชวด พ.ศ. 2325

แถวที่ 4 ช่องที่ 27 - 29 คือรูปพระพรหมถือดอกบัว ไม่ได้ถือเทพศาสตรา คทา อาญาสิทธิ์ ฯลฯ เหมือนพระพรหมทั่วไป

ซึ่งหมายถึงพระองค์ท่านทรงมาถือศีลบำเพ็ญธรรมที่นครศรีธรรมราช ซึ่งมีตราเมืองนครศรีธรรมราชเป็นรูปดอกบัวอยู่ใน

ช่องที่ 31 และทรงมาพำนักอยู่ที่เขาขุนพนม ซึ่งก็คือรูปภูเขาในช่องที่ 32

สำหรับช่องที่ 33 หรือ ช่องแรกของแถว
ที่ 5 คือรูปกษัตริย์ฉลองพระองค์เต็มยศ
ทรงพระมาลา มีสร้อยสังวาลย์ ทับทรวง

ถือพระแสงขรรค์ชัยศรี กับ ดอกบัว มี
อักษรขอม 3 ตัว คือ ช ผ ส ซึ่ง ช คือ
ชุดฉลองพระองค์ ผ คือ เผา ส คือ สิ้น

หมายถึงชุดฉลองพระองค์เพื่อเตรียมปลง
พระบรมศพ

ช่องแรกของแถวที่ 6-9 จะเป็นรูปคนถือศีล
ที่ภาพเล็กลงเรื่อยๆ และชราภาพลง ยืนยัน
ว่าสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงถือศีล
บำเพ็ญธรรมอยู่ที่เขาขุนพนม มิได้ทรง

ผนวชแต่อย่างใด โดยมีเจ้าจอมปราง ที่
แทนด้วยรูปนกยูงมีเครื่องทรงคอยดูแล
ชีวิตประจำวัน ในรอยพระพุทธรบาทยังมีรูป
ม้าเร็วสำหรับใช้สื่อสาร และรูปช้าง 2 เชือก

ที่ใช้เดินทางระหว่างเขาขุนพนมกับวังเจ้า
เมืองนครศรีธรรมราช รวมทั้งมีรูปเสื่อซึ่ง
หมายถึงทหารเสื่อของพระองค์ท่านที่
ติดตามมาอารักขา

แถวที่ 13 ช่องแรก คือ บัวเจดีย์ที่บรรจุ
พระบรมอัฐิ ช่องที่ 2 ของแถวนี้ คือ เซึ่ง
เทินปลงพระบรมศพ ช่องต่อมาและช่องที่
อยู่เหนือขึ้นไป คือ รูปพระพรหมลอยขึ้น
ฟ้า ซึ่งหมายถึงการเสด็จสู่สวรรคตของ
พระองค์ท่าน

ปัจจุบัน พระพุทธรบาทเขาขุนพนมมิได้อยู่
ณ ที่ซึ่งเคยตั้งอยู่ เพราะปล้นที่มีข่าวว่า
เป็นรอยพระพุทธรบาทเล่าเรื่องราวการเสด็จ
ลี้ภัยมาประทับที่นครศรีธรรมราชของ
สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ทางวัดจึง
ได้ย้ายออกไปเก็บไว้ที่อื่น อย่างไรก็ตาม คุณ

วชิรพงศ์ ยศเมฆ ผู้ประสานงานและ
รวบรวมข้อมูลของเจ้าเมืองนครศรีธรรมราช
สกุล ณ นคร ยังคงเก็บรักษาต้นฉบับ
ลอกลายของรอยพระพุทธรบาทนี้ไว้ และ
กำลังเรียบเรียงการตีความที่สมบูรณ์เพื่อ
ประโยชน์แก่การศึกษาค้นคว้าประวัติศาสตร์
ในส่วนนี้อย่างถูกต้องต่อไป

10. กำไ้พระเจ้าตากสืบไปคิดลู้?

ถ้าหากสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชเสด็จลี้ภัยออกจากกรุงธนบุรีมาประทับที่นครศรีธรรมราชจริง คำถามที่ตามมาคือทำไมพระองค์ท่านไม่ทรงคิดลู้?

จากการศึกษาข้อมูลทางประวัติศาสตร์ทั้งของไทยและต่างประเทศ อาจอนุมานได้ว่าการที่สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงตัดสินพระทัยเสด็จลี้ภัยออกจากกรุงธนบุรีไม่ทรงคิดต่อลู้ น่าจะมาจากเหตุผลสำคัญ 3 ประการคือ

ประการแรก ดุลกำลังทางทหารเป็นรอง

ในประวัติศาสตร์การยึดอำนาจจากพระมหากษัตริย์มีรูปแบบหลัก 3 รูปแบบ คือหนึ่ง สับเปลี่ยนกองกำลังทหาร สอง ใช้แม่ครัวในห้องเครื่องวางยาพิษในพระกระยาหารและสาม ชี้อัดฆาตเล็ก ขณะเดียวกันสังฆกรรมที่ว่า “อำนาจรัฐเกิดจากกระบอกปืน” หรือ ใครครองอำนาจในกองทัพ ผู้นั้นก็ครองบ้านครองเมือง ยังคงพิสูจน์ให้เห็นครั้งแล้วครั้งเล่าที่มีการผลัดเปลี่ยนแผ่นดินกัน

นับแต่ตีฝ่าทัพพม่าออกจากกรุงศรีอยุธยาเมื่อปี พ.ศ. 2310 กระทั่งสามารถกอบกู้เอกราช รวบรวมแผ่นดินให้เป็นปึกแผ่นสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงกรำศึกมาตลอดเกือบทั้งรัชสมัยของพระองค์ จวบจนช่วงปลายรัชกาลที่บ้านเมืองเริ่มมีความมั่นคง พระองค์ทรงหันเข้าสู่การเจริญวิปัสสนากรรมฐานอย่างจริงจัง โดยทรงแต่งตั้งเจ้าพระยาจักรีขึ้นเป็นแม่ทัพใหญ่บัญชาการรบเรื่อยมา พระราชพงศาวดารไทย ฉบับพระราชหัตถเลขา ได้บันทึกถึงความพึงพอใจพระราชหฤทัย และความไว้วางพระทัยของพระองค์ที่มีต่อเจ้าพระยาจักรี (ซึ่งแม้ จะยังขัดแย้งกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ชิ้นอื่น) ว่า ในเดือนหก ปี

ระกา นพศก ศักราช 1139 (พ.ศ. 2320) พระองค์ท่าน “ทรงพระกรุณาโปรดขุนบำเหน็จเจ้าพระยาจักรี ตั้งให้เป็นสมเด็จพระเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก พิลิกมहिมา ทุกนครระอาเดช นเรศวรราช สุริยวงศ์ องค์อัครบาทมุสิกการบวรรัตนปรีนายก ณ กรุงเทพมหานครบวรทวารวดีศรีอยุธยา แล้วพระราชทานพานทองเครื่องยศเหมือนอย่างเจ้าต่างกรมใหญ่ยิ่งกว่าท้าวพระยาข้าทูลละอองธุลีพระบาททั้งปวง” ครั้นลุศักราช 1142 ปีชาล โทศก (พ.ศ. 2323) ก็ทรงโปรดเกล้าฯ ให้หลวงนายฤทธิ์ หลานเจ้าพระยาจักรี เป็น พระยาสุริยอภัย ขึ้นไปครองเมืองนครราชสีมา กุมกำลังทหารหัวเมืองภาคอีสานแทนพระยากำแหงสงครามที่ลงมารับราชการอยู่ ณ กรุงธนบุรี ส่วนเจ้าพระยาสุรสีห์ ผู้เป็นน้องของเจ้าพระยาจักรี ก็โปรดเกล้าฯ ให้คุมทัพหน้า ออกศึกคูกับเจ้าพระยาจักรีผู้เป็นแม่ทัพใหญ่มาโดยตลอด เป็นอันว่าตอนนี้ กองกำลังทหารสำคัญทั้งหมดอยู่ในมือของเจ้าพระยาจักรี เจ้าพระยาสุรสีห์ ผู้เป็นน้อง และ พระยาสุริยอภัย ผู้เป็นหลาน

เมื่อเกิดเหตุการณ์กบฏที่กรุงกัมพูชานาโดยเจ้าฟ้าทลหะ (มู) สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยาจักรีเป็นแม่ทัพถืออาญาสิทธิ์ ให้เจ้าพระยาสุรสีห์เป็นทัพหน้า แล้วให้พระเจ้าลูกเธอกรมขุนอินทรพิทักษ์ลามนวย ยกกองทัพไปกับพระยากำแหงสงครามเจ้าเมืองนครราชสีมาเก่า เป็นเกียกกายกองหนุน พระยานครสวรรค์ เป็นยกกระบัตรทัพ พระเจ้าหลานเธอกรมขุนรามภูเบศร์ เป็นกองหลัง พระยารัชมรา เป็นกองลำเลียง ทั้งหมดทัพรวมคนได้หนึ่งหมื่น ยกไปตีเมืองพุทไธเพชรเพื่อจับเจ้าฟ้าทลหะ (มู) และขุนนางพรรคพวกซึ่งเป็นกบฏนั้นฆ่าเสียให้สิ้น แล้ว

ให้เจ้าพระยาจักรีตั้งพระเจ้าลูกเธอกรมขุนอินทรพิทักษ์ อยู่ครองเมืองกัมพูชาธิบดีสืบไป

อย่างไรก็ดี ขณะเกิดเหตุการณ์กบฏที่กรุงกัมพูชานั้น ที่กรุงธนบุรีก็เกิดเหตุวุ่นวายหลายประการ ราษฎรร้องเรียนว่าถูกกลั่นแกล้งให้ร้าย ถูกกล่าวหาว่าลักลอบขายของต้องห้ามไปต่างประเทศบ้าง ลักพระราชทรัพย์เงินทองในท้องพระคลังบ้าง พระราชพงศาวดารกรุงธนบุรี ฉบับพระราชหัตถเลขาบันทึกเหตุการณ์ตอนนั้นว่า

“ไม่ชยว่าชย..... ไม่ล้กว่าล้ก ล้วนแต่ความเท็จไม่จริง แก่ดั่งได้ความได้โทษเอาเปล่ต่างๆทั้งนั้น แล้วให้ดงพระราชอาชญาโบยตีดองจ่า และให้ทำโทษเจ้าดอมช่างในเวว่า ดักเงินเหรียญในพระคลังในทหายไปกำบ้านหนึ่ง ให้โบยตีและจ่าไว้เป็นอันมาก แล้วให้เอาตัวเจ้าดอมโนริชวาคดั่ง ขึ้นย่างเพลิงจนถึงแก่ความตาย ขณะนั้นพวกคนพาดเป็นโจทก์ถึงสามร้อยสามสิบสามคน มีพันศรี พันตาเป็นต้น นำเอาฟองมายื่นกับขุนโยธาบดี เจ้ากรมทนายเลือก ทอกช่าย ให้กราบทูลพระเจ้าแผ่นดิน พระเจ้าแผ่นดินทรงพิพากษา กดับเอาเท็จเป็นจริง..... ถ้าไม่รับดงทหายดองรับ ให้ปรับจตุรคุณ เอาเงินสี่เท่า ที่คนมีก็ได้ให้ ที่คนจนขาดสนดองทนให้เสียเนไปทุกวันทุกเวลากว่าจะได้ทรัพย์ บ้างตายบ้างลำบากยากแค้นทั่วไปจนหัวเมื่องเอก เมื่องโยเมื่องตรี เมื่องลัดวาทั้งสิ้น เร่งรัดเอาทรัพย์สงเป็นของหลวง คนทั้งทลาย มีหน้าตาคร่ำไปด้วยน้ำตา ที่หน้าขึ้นโใจบานอยู่แต่ฝ่ายคนพาดที่เป็นโจทก์..... ครั้นนั้น เสียงร้องดองรางพิลาปรู้ไรซึ่งแซ่ไปในพระราชวัง พังควรรดลั้งเวช เหมือนอย่างในยมโลก ที่ทั้งเหย้าเรือนเสียด ยกครอบครัวอพยพหนีเข้าป่าดงไปก็มีเป็นอันมาก”

ขณะเดียวกัน พระราชพงศาวดารกรุงธนบุรี ฉบับพระราชหัตถเลขา ยังบันทึกไว้ด้วยว่า ที่กรุงศรีอยุธยา ก็เกิดเหตุการณ์จลาจลขึ้น เหมือนกัน นำโดย นายบุญมาก นายบ้านแม่ลา แขวงกรุงเก่า กับขุนสุระ กล่าวหาว่า

“บ้านเมืองเป็นจลาจล เตือนรื้อนทุกเส้นหญ้า เพราะพระเจ้าแผ่นดินไม่เป็นธรรม กระทำข่มเหง เบียดเบียนพระขรรษากรรเริงเอาทรัพย์ตั้งสินเมื่อแผ่นดินเป็นทูลจรีตตั้งนี้ เราจะได้ไว้มีขอบควรจะชักชวนลี้ภัยประชาชนทั้งปวง ยกออกไปตีกรุงธนบุรี จับพระเจ้าแผ่นดินผู้เอาสัตย์สาส์นไว้โทษเสีย แล้วจะถวายสมบัติแก่สมเด็จพระยามหากษัตริย์ศึก ให้ครอบครองแผ่นดินสืบไป”

จากนั้น นายบุญมากกับขุนสุระ ก็ยกพวกเข้าปล้นจวนพระพิชิตณรงค์ ซึ่งเป็นผู้รักษากรุงเก่า จับตัวผู้รักษากรุง กับกรมการเมือง เสีย แต่มีการฆาตกรรมบางคนหนีรอดมาได้ ริมลงมากกรุงธนบุรี กราบทูลให้ทรงทราบเหตุ สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช จึงดำรัสให้พระยาสรรรคนุรีขึ้นไปปราบกบฏที่กรุงเก่า แต่เมื่อพระยาสรรรคขึ้นไปกรุงเก่าแล้ว กลับไปเข้าร่วมมือกับพวกนายบุญมาก ขุนสุระ แล้วเป็นนายทัพยกลงมาตีกรุงธนบุรีเสียเอง

ข้อความและเนื้อหาดังกล่าวข้างต้นที่บันทึกไว้ในพระราชพงศาวดารกรุงธนบุรี ฉบับพระราชหัตถเลขาที่ยกมานี้ หากพิจารณาให้ดีๆ จะเห็นว่า ขณะที่สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชมิได้ทรงกุมกำลังทหารที่แท้จริง บ้านเมืองก็เกิดเหตุจลาจลจนวายไปทั่วทั้งที่เมืองหลวงและที่กรุงเก่า ที่น่าสังเกตคือที่กรุงเก่า คนระดับผู้ใหญ่บ้าน เช่นนายบุญมาก นายบ้านแม่ลา ถึงกับกล้านำการก่อกบฏ แล้วประกาศจะจับพระเจ้าแผ่นดินสำเร็จโทษ ถวายสมบัติแก่เจ้าพระยาจักรี ทั้งคนระดับนายบ้านผู้นี้ยังมีความสามารถถึงขั้นเกลี้ยกล่อมคนระดับพระยาที่ยกทัพไปปราบให้เป็นพวก แล้วนำกำลังยกกลับมาล้อมพระราชวังกรุงธนบุรีเสียอีก!

เจ้าพระยาสุรสีห์

ข้อสังเกตข้างต้นนี้ บางทีคำตอบอาจมีอยู่แล้วในพระราชพงศาวดารกรุงธนบุรี ฉบับพระราชหัตถเลขา ที่บังเอิญบันทึกไว้ใกล้ๆ กันว่า

“แต่ก่อนพระยาสรรรคยังไม่เข้าตีกรุงธนบุรีนั้น ฝ่ายพระยาสุริยอภัยผู้ครองเมืองนครราชสีมา ได้ทราบข่าว แผ่นดินเป็นจลาจล มีคนขึ้นไปแจ้งเหตุ จึงออกไปณเมืองนครเสียมราฐ แดงการแผ่นดินเกิดเหตุเช่นนี้แก่สมเด็จพระยามหากษัตริย์ศึก สมเด็จพระยามหากษัตริย์ศึกจึงให้พระยาสุริยอภัยรีบยกกองทัพลงไปกรุงธนบุรีก่อน แล้วจะยกทัพใหญ่ตามลงไปภายหลัง พระยาสุริยอภัยก็กลับมาณเมืองนครราชสีมา ให้พระอภัยสุริยาปลัดผู้น้องอยู่รักษาเมือง แล้วก็จัดแจงกองทัพได้พลไทยลาว พันเศษ ก็รีบยกลงมา ณกรุงธนบุรี และกองทัพเมืองนครราชสีมา มาถึงกรุงธนบุรี ควัน คุกร เตือนห้า ขึ้นเก้าค่ำ พอพระยาสรรรคตีกรุงได้เข้านั่งเมืองอยู่แล้ว.....”

“ฝ่ายสมเด็จพระยามหากษัตริย์ศึก เมื่อให้พระยาสุริยอภัย ยกมาแล้ว จึงแต่งหนังสือบอกข้าราชการแผ่นดินอันเป็นจลาจล ให้คนสนิทถือลงไปแจ้งแก่เจ้าพระยาสุรสีห์ ซึ่งลงไปตั้งทัพอยู่ณเมืองพนมเพ็ญ ให้กองทัพเขมร พระยามรราชเข้าล้อมกรมขุนอินทรพิทักษ์ไว้อย่าให้รู้ความ แล้วรีบเลิกทัพ กลับเข้าไป ณ กรุงโดยเร็ว แล้วให้บอกไปถึงพระยาธรรมา ซึ่งตั้งอยู่ณเมืองกำแพงสวาย ให้จับกรมขุนรามภูเบศร์จำครบไว้ แล้วให้เลิกทัพกลับเข้ามาณกรุงธนบุรี แล้วสมเด็จพระยามหากษัตริย์ศึก ให้ตรวจเตรียมพลโยธาหาญพร้อมแล้ว ให้เอาช้างเข้าเทียบเกย แล้วขึ้นบนเกยจะขึ้นข้าง.....”

จากนั้น สมเด็จพระยามหากษัตริย์ศึก (เจ้าพระยาจักรี) ก็ทรงช้าง แล้วยกทัพข้ามแม่น้ำชลนครประมาณ 5,000 เศษ เดินทางมาทางด่านพระจาริกมาถึงเมืองปราจีนบุรี ข้ามแม่น้ำปราจีนบุรี เข้าเมืองนครนายก ตัดทางมาลงยังทุ่งแสนแสบ โดยมีหลวงสรวิชิตนายด่านเมืองอุทัยธานีขึ้นม้าออกไปรับ กระทั่งวันเสาร์ เดือนห้า แรมเก้าค่ำ (วันที่ 6 เมษายน 2325) เวลาเช้า 2 โมงเศษ ทัพหลวงเจ้าพระยาจักรีก็มาถึงกรุงธนบุรี พากตะวันออก ก่อนจะกรีธาพลทัพหลวงเข้ามาในกำแพงเมือง เพื่อจะลงเรือพระที่นั่ง กราบที่พระยาสุริยอภัยจัดเตรียมไว้ให้ ข้ามไปเข้าพระราชวังกรุงธนบุรี

สถานการณ์ตามที่บันทึกไว้ในพระราชพงศาวดารกรุงธนบุรี ฉบับพระราชหัตถเลขา ซึ่งชำระขึ้นในรัชสมัยของล้นเกล้ารัชกาลที่ 4 และพระองค์ก็ทรงมีส่วนร่วมชำระด้วยนี้ เป็นที่เห็นได้ชัดว่า สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงสูญเสียกำลังทางทหารไปโดยสิ้นเชิง ในยามนั้นพระองค์ท่านทรงมีเพียงทหารเสือกครึกษ์ และทหารรักษาวังกลุ่มเล็กๆ เท่านั้นที่อยู่กับพระองค์ กอง

กำลังพระยาสวรรค์ที่ทรงส่งไปปราบกบฏ กลับไปเข้ากับฝ่ายกบฏยกกลับมาล้อม พระราชวังอย่างมีเงื่อนไข กองทัพของ พระเจ้าลูกเธอกรมขุนอินทรพิทักษ์ที่ส่งไป ช่วยเจ้าพระยาจักรีปราบกบฏที่กรุงกัมพูชา ก็ถูกกองทัพเขมรของพระยาสมรราชที่แอบ หย่าศึกกับเจ้าพระยาสุรสีห์เข้าล้อมไว้ ส่วน กองทัพของพระเจ้าหลานเธอกรมขุนราม ภูเบศร์ที่เป็นกองหลังให้ทัพของเจ้าพระยา จักรี ก็ถูกกองทัพของพระยารัตนาที่ออกไป ครอบไปด้วยกันเข้าล้อมและจับตัวไว้ตามคำ สั่งของเจ้าพระยาจักรีผู้เป็นแม่ทัพ ทั้งรอบ กำแพงเมืองยังมีกองทัพหน้าของเจ้าพระยา สุรสีห์ กองทัพหนุนของพระยาสุรียอภัย และกองทัพหลวงของเจ้าพระยาจักรี รวม เป็น 3 กองทัพใหญ่ที่เตรียมพร้อมและรอ เวลาจะบุกพระราชวัง ภายใต้สภาพการณ์ที่ เสียเปรียบทุกด้านเช่นนี้ การตัดสินใจพระทัย ที่จะไม่ทรงต่อสู้ให้ไพร่พลต้องบาดเจ็บล้ม ตาย จึงเป็นเรื่องที่สามารถเข้าใจได้

ประการต่อมา คือความคิดที่มุ่งหวังจะ กอบกู้แผ่นดิน สร้างความปรองดองเป็น ปึกแผ่นของคนในชาติ มากกว่าจะหวัง เป็นพระมหากษัตริย์

เอกสารทางประวัติศาสตร์หลายฉบับกล่าว ตรงกันว่า สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ทรงมีพระทัยแน่วแน่ที่จะกอบกู้บ้านเมือง จากการรุกรานของพม่า มิได้ทรงหวังจะ เป็นพระมหากษัตริย์แต่อย่างใด การที่ พระองค์ท่านปราบดาภิเษกขึ้นเป็นพระ มหากษัตริย์ ก็ด้วยความจำเป็นในยามที่ บ้านเมืองแตกฉานชานเซ็น และจำเป็นต้อง สร้างศูนย์รวมเพื่อรวบรวมกองกำลังไว้กู่ ชาติบ้านเมือง ด้วยเหตุนี้เมื่อทรงเป็นพระ มหากษัตริย์ พระราชวังของพระองค์เองจึง ทรงสร้างให้มีขนาดเล็กและแตกต่างจาก พระราชวังของพระมหากษัตริย์ทั่วไป ทั้ง ทรงมีพระจริยวัตรเรียบง่าย และทรง ประกอบพระราชกรณียกิจผิดแปลกไปจาก

พระมหากษัตริย์องค์ก่อนๆ ในสมัยกรุง ศรีอยุธยา ความจริงข้อนี้แม้ในจดหมายเหตุ และจดหมายเหตุต่างๆ ของบาทหลวงสมัยนั้น เช่น จดหมายเหตุของมงเซนเยอร์ เลอบอง ที่ มีถึงผู้อำนวยการคณะต่างประเทศ ก็บันทึก ไว้ว่า

“บรรดาคนทั้งหลายเรียกพระเจ้าตากว่าพระเจ้า แผ่นดิน แต่พระเจ้าตากเองว่าเป็นแต่เพียงผู้ รักษากรุงเท่านั้น พระเจ้าตากหาได้ทรงประพฤติ เหมือนอย่างพระเจ้าแผ่นดินก่อน ๆ ไม่”

ใน “จดหมายเหตุของหมานซู” ที่ เฉลิม ยง บุญเกิด แปลลงในบทความเรื่อง “เมืองไทย ในจดหมายเหตุจีน” ตีพิมพ์ในวารสาร ศิลปากร ปีที่ 7 เล่มที่ 2 กรกฎาคม 2506 ก็กล่าวถึงสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชว่า พระองค์ท่านทรง

“ปกครองราษฎรด้วยความเออเอกเอวโล และ ปรองดองกัน ประเทศก็วันวันยิ่งร่ำรวยมั่งคั่ง”

การที่ทรงปกครองโดยคำนึงถึงจิตใจราษฎร และเห็นความสำคัญของการปรองดองนี้ เป็นเหตุผลอันหนักแน่นประการหนึ่งที่ทำให้พระองค์ท่านไม่ทรงปรารถนาให้ พระองค์เองกลายเป็นอุปสรรคแห่งความ ปรองดองของคนในชาติ ดังนั้นจึงทรงเลือก ที่จะสละราชบัลลังก์ เพื่อยุติความขัดแย้ง แดกแยกในกองทัพและในกลุ่มผู้กุมอำนาจ รัฐบาลเวลานั้น ที่สำคัญ พระองค์ท่านน่าจะทรง ทราบดีว่า กลุ่มชนชั้นสูงในสยามแต่ไหน แต่ไรมาก็มีอคติรังเกียจกีดกันชาวต่างชาติ ที่แม้จะสร้างคุณูปการให้บ้านเมืองมา มากแค่ไหนก็ตาม ซึ่งพระองค์ท่านแม้จะทรง กอบกู้บ้านเมืองให้ชาวสยามพ้นจากความ เป็นเมืองขึ้นของพม่า ก็ไม่ทรงพินิจที่จะตก เป็นเหยื่อแห่งอคตินี้ ร้อยโท เจมส์ โลว์ ผู้ซึ่งผู้สำเร็จราชการอังกฤษที่เกาะปีนัง แต่งตั้งให้เป็นทูตเดินทางมาพบเจ้าเมือง นครศรีธรรมราชในช่วงปลายรัชกาลที่ 2 ต่อต้นรัชกาลที่ 3 ได้เขียนบันทึกซึ่งต่อมา เรียกกันว่า “จดหมายเหตุเจมส์ โลว์” ซึ่ง แม้ว่าบันทึกของ เจมส์ โลว์ จะเขียนจาก ทัศนคติและค่านิยมของคนตะวันตกที่เข้ามา ล่าอาณานิคม และแม้ว่าเนื้อหาที่บันทึกจะ

ท้องพระโรง พระราชวังเดิม

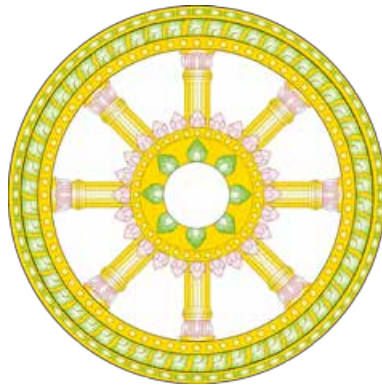
ถูกบ้าง ผิดบ้าง เนื่องจากเดินทางไปถึงไหน เมื่อพบใครก็ตามแล้วจด ไม่ได้มีการสอบสวนความถูกต้องอย่างรอบคอบ แต่กระนั้นสิ่งที่ เจมส์ โลว์ บันทึกไว้ก็น่าจะสะท้อนความรู้สึกนึกคิดของผู้คนในสังคมที่มีอยู่ในเวลานั้นบ้างไม่มากก็น้อย ตอนหนึ่งในบันทึก เจมส์ โลว์ ได้บรรยายถึงเรื่องราวที่สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงถูกต้องด้านในฐานะที่มีได้เป็นคนเชื้อสายสยามแท้ๆ ว่า

“เมื่อแม่ทัพทั้งสองคนเสร็จการสู้รบแล้ว และใกล้จะกลับสู่สยาม เขาเกิดความรู้สึกที่ว่า ถูกดัดเกียรติดัง ในเมื่อบ้านเมืองถูกปกครองโดยคนต่างชาติ และความปรารถนาอันแรงที่จะนำเอาเกียรติกลับคืนมา ถึงแม้ว่าการกระทำเช่นนั้นจะกลายเป็นการทรยศต่อพระเจ้าแผ่นดิน ซึ่งพวกเขาบอานว่าจะซื่อตรงจงรักก็ตาม เขาทั้งสองเห็นชอบร่วมกันว่าพระยาตากควรจะถูกถอดออกจากรบปล้นทั้ง ในโอกาสแรก เมื่อเขาแจ้งความประสงค์นี้แก่ทหารในกองทัพ ก็ได้รับการสนับสนุน”

ด้วยเหตุนี้ เมื่อเกิดเหตุการณ์วุ่นวายและการบุกเข้ายึดพระราชวังกรุงธนบุรี สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชจึงทรงตัดสินพระทัยที่จะลงจากราชบัลลังก์เพื่อไม่ให้บ้านเมืองที่พระองค์ทรงกอบกู้ขึ้นมาต้องแตกแยกไปมากกว่านี้

ประการสุดท้าย คือการเข้าถึงแก่นธรรมในพระพุทธศาสนา

จากหลักฐานเอกสารประวัติศาสตร์หลายฉบับ ไม่ว่าจะประชุมพระราชมงคล หรือจดหมายเหตุต่างๆ รวมทั้งรายงานของบาทหลวงชาวต่างประเทศที่ได้บันทึกไว้ในสมัยนั้น ล้วนกล่าวถึงเรื่องสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงใฝ่

พระทัยในพระพุทธศาสนา เมื่อทรงกอบกู้บ้านเมืองเป็นผลสำเร็จ ทรงตั้งปณิธานที่จะ “ถวายแผ่นดินเป็นพุทธบูชา” และทรงสนพระทัยศึกษาปฏิบัติธรรมตามแนวคำสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าอย่างจริงจัง มาโดยตลอดจนจนวาระที่สุดแห่งพระชนม์ชีพของพระองค์

การที่ทรงศึกษาปฏิบัติธรรม ทำให้พระองค์ท่านทรงเข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงกฎไตรลักษณ์ขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า อันได้แก่อนิจจัง ทุกขัง และ อนัตตา ทรงเข้าใจว่าสรรพสิ่งล้วนไม่เที่ยง ไม่ทนอยู่ตลอดไป และไม่มีตัวตนที่ใครจะสามารถบังคับให้เป็นไปตามต้องการได้ เมื่อเกิดเหตุการณ์ที่กระทบมาถึงพระราชอำนาจและราชบัลลังก์ของพระองค์ พระองค์จึงไม่ทรงยึดติด หรือยึดมั่นถือมั่นว่าสิ่งเหล่านั้นจะต้องเป็นของพระองค์ตลอดไป ใน “จดหมายเหตุความทรงจำของกรมหลวงนรินทรเทวี” มีข้อความที่ยืนยันถึงข้อวิเคราะห์ข้างต้นนี้เป็นอย่างดี โดยบันทึกในจดหมายเหตุบรรยายว่า พอรุ่งสว่างเมื่อพระองค์ท่านทรงเห็นหน้าว่าเป็นคนไทย และทรงทราบว่าพระยาสุรศักดิ์ มาปล้นตีเมือง ขณะพระยาธิเบศร์ พระยารามัญ และพระยาอำมาตย์ จะลากปืนขึ้นป้อมต่อสู้ พระองค์ท่านทรงมีรับสั่งห้ามว่า

“สิ้นบุญพ่อแล้ว อย่าให้ยากแก่ไพร่เลย”

11. บทสรุปและเจตนาของผู้อ่าน

สารคดีเรื่องนี้ มิใช่งานวิจัย ทั้งผู้เขียนก็มิได้เป็นทั้งนักวิจัยหรือนักประวัติศาสตร์ ผู้เขียนเจตนาเพียงเพื่อต้องการประมวลเรื่องราวในช่วงบั้นปลายพระชนม์ชีพของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชที่บ้านทิวและพูดถึงกันในที่ต่างๆ อย่างกระจัดกระจายให้เป็นระบบที่สามารถทำความเข้าใจได้ง่ายขึ้น พร้อมทั้งนำเสนอเรื่องราวบางมุมที่บางท่านอาจไม่เคยทราบมาก่อน ทั้งที่บ้านทิวอยู่ในเอกสารทางประวัติศาสตร์ที่หาอ่านยากบางฉบับ และที่เป็นประวัติศาสตร์บอกเล่าที่มีหลักฐานทางโบราณคดีรองรับ เพื่อประโยชน์แก่การศึกษาค้นคว้าเรื่องราวของพระองค์ท่านและประวัติศาสตร์ของชาติในช่วงนั้นให้สมบูรณ์ต่อไป

ผู้เขียนเห็นว่าเรื่องราวในอดีตเป็นความจริงที่เราเปลี่ยนแปลงไม่ได้ หน้าที่ของเราคือเคารพความจริงที่มีหลักฐานข้อเท็จจริงรองรับ รักษาพระเกียรติยศของมหาราชที่ทรงกอบกู้รักษาผืนแผ่นดินนี้ให้เรามีชีวิตอยู่ได้อย่างไม่เป็นข้าทาสใคร ขณะเดียวกันก็ไม่ควรนำเรื่องราวในประวัติศาสตร์และบุคคลในประวัติศาสตร์ที่สูญเสียชีวิตไปแล้ว มาสร้างความแตกแยกขัดแย้งให้กับคนไทยในปัจจุบันอีก เพราะไม่ว่าเรื่องราวของการผลิตแผ่นดินในปี พ.ศ. 2325 จะเป็นเช่นไร ความขัดแย้งระหว่างสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชกับพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช จะมีอยู่จริงหรือไม่ แค่นั้น และอย่างไร ความจริงที่ปฏิเสธไม่ได้คือ มหาราชทั้ง 2 พระองค์ล้วนทรงอุทิศเลือดเนื้อและชีวิตเพื่อปกป้องผืนแผ่นดินไทยมาด้วยกันทั้ง 2 พระองค์

ถ้าประเทศไทยไม่มีมหาราชทั้ง 2 พระองค์นี้ ประเทศพม่าอาจมีอาณาเขตกว้างใหญ่ไพศาลมากกว่านี้ และเราอาจกลายเป็นชนกลุ่มน้อยในประเทศพม่าเหมือนมอญหรือ กระเหรี่ยงไปแล้วก็ได้ ใครจะรู้

พระบรมรูปสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ณ ศาลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช กองทัพภาคที่ 4 ค่ายวชิราวุธ จังหวัดนครศรีธรรมราช ในการออกแบบพระพักตร์ของพระองค์ท่าน ใช้การเทียบเคียงในหน้าของบุคคลในสกุล ณ นคร สายเจ้าเมือง ตั้งแต่เจ้าพระยามนระศรีธรรมราช (น้อย) ลงมาถึงลูกหลานชั้นที่ 8

ในนามของความดี

รัฐพล เกษมวงศ์จิตร

การศึกษา

ปริญญาตรี บริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

การทำงาน

ผู้จัดการส่วนทรัพยากรมนุษย์ บริษัท ทรูไทย จำกัด (มหาชน)

กลุ่มจิตอาสา พัฒนาห้องน้ำวัด

“จิตอาสา” หลายคนคงเคยได้ยินผ่านหูกันมาบ้าง ถึงความหมายของคำว่า “จิตอาสา” แต่จะมีสักกี่คนที่ได้มีโอกาสสัมผัส และลงมือทำกันอย่างจริงจัง ต่อเนื่อง ขณะเดียวกันบางคนก็พากันสงสัยว่าพวกเขาเหล่านั้น ตั้งใจทำอะไรเพื่ออะไร ทำแล้วได้อะไร?

สังคมบ้านเราเริ่มจะพูดถึงคำว่า จิตอาสา กันมากขึ้น จากการริเริ่มของคนกลุ่มเล็กๆ ที่รวมตัวกันเป็นเครือข่าย เรียกว่า เครือข่ายจิตอาสา เพื่อทำหน้าที่รณรงค์และส่งเสริมกระบวนการอาสาสมัครในสังคม ส่วนทางบริษัทห้างร้าน ก็กำลังหยิบยกเอาเรื่องจิตอาสา นี้ มาพูดถึงในเชิงความรับผิดชอบต่อสังคมในรูปแบบ CSR (Corporate Social Responsibility) ซึ่งถ้าเป็นความตั้งใจจริงที่จะจรรโลงความช่วยเหลือ เกื้อกูล เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เท่าที่ตนเองจะทำได้ ก็จะทำให้เกิดผลทำให้เกิดความยั่งยืนนั่นเอง

ในนามของความดี ฉบับนี้ ขอแนะนำกลุ่มจิตอาสา กลุ่มหนึ่ง จากคนกลุ่มหนึ่งประมาณ 6 คนแรก ที่มีจิตกุศล มีแนวคิดร่วมกันในการพัฒนาห้องน้ำวัด จนปัจจุบันมีสมาชิกและแนวร่วมในการทำกิจกรรมนี้ราว 50 คน

คุณสุรชัย สุขสกุล (โจ้) หนึ่งในกลุ่มผู้ก่อตั้งกลุ่มจิตอาสา พัฒนาห้องน้ำวัด

เรานัดเจอและพูดคุยกับหนึ่งในกลุ่มผู้ก่อตั้งกลุ่มจิตอาสากลุ่มนี้ เพื่อทำความรู้จักและรับทราบถึงกิจกรรม วิถีคิด รวมทั้งเรื่องราวต่างๆของกลุ่มจิตอาสาอีกกลุ่มหนึ่งที่ใช้ชื่อว่า “กลุ่มจิตอาสาพัฒนาห้องน้ำวัด”

“ ผมชื่อ สุรชัย สุขสกุล ชื่อเล่น โจ้ อายุ 38 ปี ภูมิลำเนาเป็นคนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และปัจจุบันทำงานที่บริษัท ยาคุณท์ (ประเทศไทย) จำกัด ประจำโรงงานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาครับ” ชายหนุ่มรูปร่างสันตัด พูดจาฉะฉาน แนะนำตัวให้เราได้รู้จักกันก่อนการสนทนา

จุดเริ่มต้นของกลุ่มจิตอาสาเกิดขึ้นได้อย่างไร

“ผมไปงานกฐินวัดแถวบ้าน แล้วเข้าไปห้องน้ำที่วัด รู้สึกว่าสกปรก ก็คิดว่าขนาดเราเองเป็นคนพื้นที่ยังรู้สึกไม่ดี แล้วแขกที่มากฐินจากที่อื่นมาเห็นห้องน้ำสกปรก เราก็รู้สึกอายด้วยเพราะความที่เราเป็นคนที่นี่

จากนั้นก็เลยมาจุดประกายความคิด ได้มาคุยกับสมาชิกกลุ่มก่อตั้งอีก 5 คน ว่าถ้าเราจะไปล้างห้องน้ำวัด เราจะเริ่มต้นกันยังไง ทำกันให้เป็นระบบ จุดนี้ก็ใช้เวลาเตรียมการ

กันอยู่เกือบ 2 เดือน เริ่มจากการเก็บข้อมูล สืบหาข้อมูลว่า ห้องน้ำมีความเสียหายอย่างไร จุดไหน ตั้งแต่ชั้นน้ำ กลอน หลอดไฟ และอื่นๆอีกหลายอย่าง”

จากวัดแรกที่แถวบ้าน อยุธยา จนมาถึงวัดที่สอง มีการเรียนรู้ และพัฒนาแนวทางกันอย่างไร?

“วัดแรกที่เราร่วมกัน อุปรกรณ์ต่างๆ ก็ยังไม่ค่อยมี หลายๆอย่างก็หยิบยืมกัน สิ่งที่เราหามาก็ถวายวัดหมด หลังจากนั้นเราก็มาคุยกันในกลุ่มว่าถ้าเราจะทำกันต่อไป เราต้องมีขั้นตอน มีอุปกรณ์เพิ่ม ก็เกิดแนวคิดจากเดิมเราเปลี่ยนใหม่ให้วัดทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นชั้นน้ำ ก๊อกน้ำ ก็เปลี่ยนมาเป็นการถวายพระ เพื่อใช้เปลี่ยนตอนสูญหายหรือชำรุดซึ่งจะได้ประโยชน์กว่า ซึ่งก็เรียนรู้จากประสบการณ์กันมาเรื่อยๆ”

6 เทพผู้พิชิตห้องน้ำวัด

ทรงศักดิ์ ผลเจริญการค้า
 สายทอง เมืองแสน
 ชายทอง เขียววงษ์
 สุรชัย สุขสกุล
 วิฑูรย์ คำสุกร
 ภาคภูมิ อาจหาญ

ค่าใช้จ่ายต่างๆ หากันมาอย่างไร?

“ค่าใช้จ่ายเริ่มต้นจากคนกลุ่ม 6 คนแรก ก่อน ก็แชร์กันครบเดือนละ 300 - 500 บาท ส่วนหนึ่งก็มาจากที่ยาคูลท์ โดยพวกผมจะเดินรับบริจาคกันเลย เราบอกว่า พวกเราจะทำอะไร ก็มีคนบริจาคกันเข้ามา ทั้งในยาคูลท์เอง และจากสมาชิกที่พวกเรา รู้จัก

นอกจากนั้น ก็ยังมีจากกลุ่ม Center ของ ยาคูลท์ด้วย คือพอพวกผมจะไปไหน ก็จะไปประสานไปทาง Center ของยาคูลท์ พวกเขาก็จะรวบรวมสนับสนุนทั้งเงิน และ สิ่งของมา บางส่วนก็ส่งทีมงานมาช่วยกัน

ส่วนใหญ่แล้วค่าใช้จ่าย ก็คือค่าอุปกรณ์ ต่างๆ ก็ก้อนน้ำ ชาร์ปอ่าง หลอดไฟ ซึ่งในกลุ่มเราก็มีช่างไฟร่วมอยู่ในกลุ่มด้วย 2 คน นอกเหนือจากนั้นก็เป็นค่าเดินทาง ค่าอาหาร ค่ายานพาหนะครับ”

“จากการที่เราทำในวัดแรกคือวัดบ้านดาบ ต.ปอโพง อ.นครหลวง จ.พระนครศรีอยุธยา

มีสมาชิกร่วมทำจิตอาสาไม่มากนัก แต่พอมาถึงในวัดที่สอง คือวัดพนมพนาวาส จ.ฉะเชิงเทรา ก็มีคนสนใจมากขึ้น

จากนั้นตอนเรามาทำกิจกรรมกันในวัดที่สาม ก็เริ่มมีทีมงานทำบุญซีเข้ามาช่วย ก็มาจากกลุ่มที่ช่วยเหลือเกื้อกูล มีจิตอาสาด้วยกัน เขาก็รับหน้าที่มาทำบุญซี โดยเงินที่เข้ามาทุกบาท เงินที่จ่ายไปทุกบาท ผมจะแจ้งใน Line กลุ่ม ทางบุญซีเขาก็จะมาเช็คอีกทีว่ายอดตรงกันไหม ต้องรับรู้ โปร่งใส จากวัดแรกมี ยอดประมาณ 3,000 - 4,000 บาท จนวัดล่าสุดมียอดงบประมาณร่วม 40,000 บาท”

วิธีเลือกวัดในการทำกิจกรรม?

“เรามีแนวทางที่ตกลงร่วมกันคือ เราจะไปในวัดที่ขาดจริงๆ วัดไหนที่มีคนเข้าไปทำบุญมากอยู่แล้ว หรือเป็นวัดดังๆ เราก็ไม่เข้า ผมเปรียบเหมือนวัดเหล่านี้เป็นโองที่มีน้ำเยอะอยู่แล้ว เราใส่น้ำเข้าไปน้ำก็ล้นออกอยู่ดี เราขอเลือกไปในวัดที่ขาดดีกว่า ต่อมาทางกลุ่มมีวิธี เริ่มจากเราจะปักหมุดไว้ที่กรุงเทพฯ เป้า

หมายคือในพื้นที่ไม่เกิน 100 กิโลเมตร ก็จะเริ่มสอบถามทางกลุ่มว่ามีความคิดเห็นอย่างไร เรามีเป้าหมายว่าเราจะทำกิจกรรมกันทุกๆ 4 เดือนครั้ง จากนั้นเราก็เริ่มเข้าไปพูดคุยกับวัด ทำการสำรวจ ซึ่งตรงนี้ผมทำการเดินสำรวจทุกห้องน้ำ ทุกหลอดไฟ ทุกชั้นน้ำว่ามีชำรุดอะไรบ้าง

จากนั้นเราก็มาพูดคุยกัน หาแนวร่วม โดยกลุ่มมี 3 ตัวเลือกให้เลือกในการเข้าร่วมกิจกรรมคือ

1. สะดวกในการเข้าร่วมทำกิจกรรม
2. สนับสนุนเป็นอุปกรณ์ล้างห้องน้ำ ชั้น

น้ำยา แปรง หรืออาหารแห้ง สำหรับ
ถวายสังฆทาน

3. สนับสนุนเป็นเงินในการทำกิจกรรม ค่า
อาหาร ค่าเดินทาง เป็นต้น

วิธีการเดินทางก็จะสำรวจกันในกลุ่มว่าใคร
สะดวกไปอย่างไร มีรถไปเองหรือจะโดยสาร
รถจากที่งานไป จะมีจุดศูนย์กลางอยู่ที่
Office สมมุติจะไปที่ราชบุรี ก็จะแชร์กัน
ในกลุ่มว่าจะมีรถที่จะเดินทางไปสายไหน
บ้าง เช่นคันที่ 1 จะเริ่มต้นจากมหาชัย คัน
ที่ 2 เริ่มจากสะพานควาย คันที่ 3 เริ่ม
จากอยุธยา คันที่ 4 เริ่มจากดินแดง ก็
เป็นการช่วยกันในกลุ่ม

โดยเฉพาะวัดที่ 4 ที่ ราชบุรี มีสมาชิกร่วม
เดินทางไปเยอะมาก รถมีประมาณ 6 คัน
สมาชิกไปมากกว่า 30 คน เราก็มีทีมงาน
ทำอาหารเลี้ยง ทำกิจกรรมเสร็จก็ร่วมกัน
ทานอาหารกัน แต่ก่อนหน้านั้นเราต้องมี
การวางแผนกันก่อนว่า จะเดินทางกันก็
โหม่ง งานจะเริ่มก็โหม่ง เสร็จก็โหม่ง ทานข้าว
กันเมื่อไหร่ ซึ่งทั้งหมดต้องวางแผนให้
เหมาะสมกับจำนวนคน และจำนวนห้องน้ำ
หรือแม้กระทั่งบริเวณสะพานนั้นมีจุดทอง
เที่ยว จุดพักผ่อนตรงไหนบ้าง อย่างน้อยก็
เพื่อให้สมาชิกได้ผ่อนคลายกันบ้างหลัง
จากทำกิจกรรมกันเสร็จแล้วครับ”

ปัจจุบันทำกิจกรรมมาแล้วกี่วัด และ วัดต่อไปจะไปวัดอะไร เมื่อไหร่?

“ เราทำกิจกรรมกันมาแล้วจำนวน 4 วัด
ครับ เริ่มตั้งแต่

วัดแรก คือ วัดบ้านดาบ จ.อยุธยา

วัดที่สอง คือ วัดพนมพนาวาส จ.ฉะเชิงเทรา

วัดที่สาม คือ วัดแก้วมงคล จ.สมุทรสงคราม

วัดที่สี่ คือ วัดศรีประจักษ์ จ.ราชบุรี

วัดต่อมาวัดที่ 5 เราจะไปกันที่วัดเขานางบวช
จ.นครนายก ในวันอาทิตย์ที่ 3 เมษายน
2559 ครับ”

นอกเหนือจากการล้างห้องน้ำวัด แล้ว มีกิจกรรมอื่นๆอีกหรือไม่?

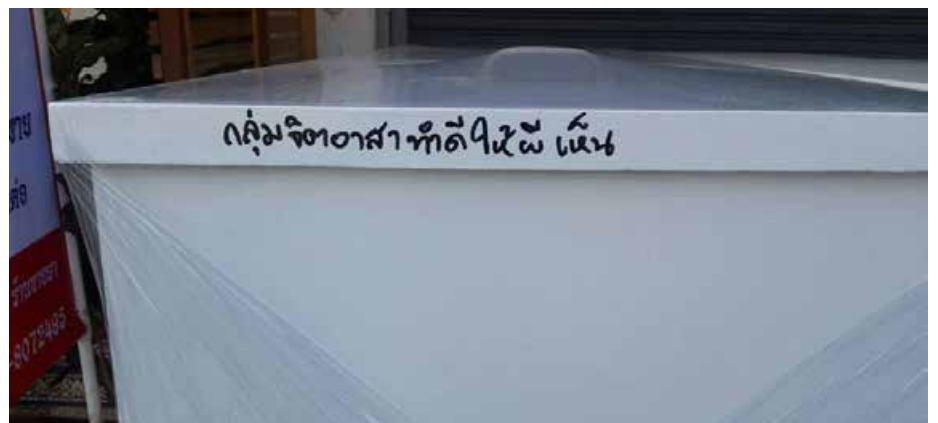
“หลังจากวัดที่สามแล้ว ก็มีช่วงที่ว่างอยู่ ได้
ไปคุยกับอาสาที่อยู่ที่เขาทำงานในยาคุลท์
เหมือนกัน ก็มีคำถามว่า ในแต่ละวัด ที่เขา
ให้ทำบุญบริจาคโรงศพ วัดเหล่านั้นได้มีการ
แจ้งหรือไม่ว่าได้โรงศพจำนวนกี่โลง ผ้าดิบก็
ผืน ซึ่งตามปกติแล้ว แถวบ้านผม เวลามีคน
ตาย เราก็จะโทรไปขอโรงศพที่มูลนิธิ ทาง
มูลนิธิก็จะส่งโรงศพมาให้โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย

“ก็เลยเกิดโครงการ ทำดีให้ผีเห็น ขึ้นมา”

“โครงการ ทำดีให้ผีเห็น คนไม่เห็นไม่
เป็นไร ให้ผีเห็นก็พอ คือ เริ่มจากการที่เรา
รวบรวมเงินกัน เหมือนการบอกบุญ รวบรวม
ได้จำนวนหนึ่ง ก็มาคำนวณดูเลยว่า
ได้ โรงศพ จำนวนเท่าไร โดยมีส่วนว่า
นอกจากโรงศพแล้ว ยังต้องมีผ้าดิบ อีก
ประมาณ 20% ซึ่งผ้าดิบสำคัญมาก ตั้งแต่
การขี้เลือด จนถึงห่อศพ ผ้า 1 พับ ก็จะได้
ประมาณ 19 ศพ เราก็ไปหาร้านผ้า จน
ได้ร้านผ้า ชื่อร้านผ้าสุภาพร ที่สะพานควาย
ซึ่งพี่เขาก็มีแนวทางจิตอาสา ชอบช่วยเหลือ
เหมือนกัน พี่เขาก็ลดราคาผ้าให้ จากนั้นก็
ร่วมบริจาคผ้าผืนอีก 1 พับ โครงการทำดี
ให้ผีเห็น ก็ทำมาแล้ว 2 ครั้ง ครั้งล่าสุดที่
มูลนิธิอยุธยาร่วมใจ”

“ในแต่ละขั้นตอนผมก็จะแจ้งไปในกลุ่ม
ตลอด เช่น ผมมีร้านโรงศพ มีร้านผ้าได้
ราคาเท่านี้ สมาชิกท่านใดรู้จักร้านที่ได้ราคา
ถูกกว่านี้ไหม ก็จะแชร์ข้อมูลกัน แม้แต่ขั้น
ตอนการเลือกมูลนิธิ มีสมาชิกท่านใดอยาก
ให้ไปที่มูลนิธิไหนบ้างก็ระบุมาได้”

มีเหตุการณ์อะไรสนุกๆ ในแต่ละกิจกรรมบ้าง

“ส่วนใหญ่ก็เป็นเรื่องโจ๊ก เช่น ทำงานเสร็จแล้ว ลืมเอกสารให้ทางวัดเซ็นต์ หรือการแบ่งงาน แบ่งหน้าที่ เช่นเรามากันเท่าไร ทำหน้าที่อย่างไร ซึ่งทั้งหมดก็เก็บเอาข้อมูลมาพัฒนา เพื่อให้กิจกรรมเรียบร้อยขึ้น สะดวกขึ้น เช่นเราพบปัญหาว่า ทีมเราไม่มีคนคอยเก็บภาพ เก็บอุปกรณ์ บางทีเอาไปใช้แล้วไม่ได้เอากลับของไม่ครบบ้าง เราเองก็เข้าใจ ทุกคนที่มาต่างล้วนมีจิตใจที่ดีอยากทำความสะดวก มาถึงก็จับอุปกรณ์กันเลย บางครั้งคนคอยดูแลขั้นตอนต่างๆ ก็ยังไม่ทั่วถึง หลายครั้งมาถึงล้างพื้นก่อนเลย อีกคนมาที่หลังก็มาฉีคน้ำล้างเพดาน พื้นก็เลอะอีก คือการอำนวยความสะดวกเหล่านี้ เราต้องเรียนรู้กันเอง สร้างขั้นตอนกัน และสื่อสารกัน”

หลังจากนี้หากเรื่องราวได้ถูกเผยแพร่ผ่านวารสารฉบับนี้ไปแล้ว มีผู้สนใจอยากเข้าร่วมกิจกรรม หรืออยากเป็นสมาชิกของกลุ่มสามารถ ดำเนินการได้ทางใดบ้าง

“สามารถเข้าร่วมกิจกรรมใน 3 แบบที่ได้

แจ้งไปแล้วครับ ส่วนท่านใดมีความประสงค์จะติดตามข่าวสารหรือเป็นสมาชิกของกลุ่มก็ยินดีครับ โดยสามารถติดต่อผ่านทาง

1. เบอร์โทรศัพท์ 089-089-2857 (AIS)
2. เบอร์ Line 090-012-6938 (DTAC)
3. Facebook : www.facebook.com/จิตอาสาพัฒนาห้องน้ำวัด

คำถามสุดท้ายคาถาหวังอะไรกับโครงการนี้กับสังคมบ้าง

“อยากให้คนในสังคมในชุมชนนั้นๆ มาสานต่อในกิจกรรมที่กลุ่มเราทำกันไปแล้ว อยากให้ดูแลห้องน้ำวัดให้สะอาดอย่างนี้ต่อไป ที่สำคัญอยากให้ทุกคนในชุมชนร่วมดูแลพระพุทธรักษา อย่างน้อยก็ช่วยชำระล้างจิตใจ

คนมองห้องน้ำวัดสกปรกกันหมด แต่ถ้าจิตใจเราสกปรก เราไม่ได้ชำระล้าง การที่

เรามาล้างห้องน้ำวัด มันก็เหมือนเป็นการชำระล้างจิตใจของเราเหมือนกัน ผมคิดอย่างนั้นนะ”

“สังเกตได้กิจกรรมของกลุ่มเรา จะมีเด็กเข้ามา เด็กที่เข้ามาร่วมก็จะซึมซับกิจกรรมที่เราทำ นอกจากกุศลที่ได้แล้ว พวกเขาเหล่านั้นก็จะเกิดจุดประกายความคิดในตัวพวกเขาต่อไป

“ทุกวันนี้พุทธศาสนามีภาพลบมากขึ้น เป็นห่วงว่าพุทธศาสนาจะไม่มีคนสานต่อ เราถึงแม้จะเป็นจุดสนับสนุนทางอ้อม ก็ยังถือว่าเป็นการดี ที่ยังได้ลงมือทำกันไปครับ”

เรารำลាក់ด้วยความรู้สึกอึดอัดไปกับความสุขที่ได้ยิน ได้ร่วมสนทนากับคนคนหนึ่งที่มีความตั้งใจพร้อมกับทีมงาน จาก 6 คนผู้ร่วมก่อตั้งกลุ่ม จนถึงวันนี้ และมั่นใจว่าในวันถัดๆไปก็จะมีเครือข่ายที่มากขึ้น มีประสบการณ์มากขึ้น ก่อนจากคุณโจ้ ยังขอบคุณพวกเราที่สนใจกลุ่มจิตอาสาเล็กๆของเขา ในขณะที่เดียวกัน เรากลับคิดว่า

“เราต่างหากที่ต้องขอบคุณกลุ่มจิตอาสาเล็กๆกลุ่มนี้ที่หัวใจจิตอาสาไม่ได้เล็กตามกลุ่มแต่อย่างใด ตรงข้ามกลับรู้สึกถึงความยิ่งใหญ่ของจิตอันเป็นกุศลที่จะร่วมทำบุญบำรุงในพระพุทธรศาสนายิ่งขึ้นไป”

แนวคิดด้านความ รับผิดชอบต่อสังคม กับการพัฒนาองค์กร อย่างยั่งยืน

ความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ หมายถึง การที่ธุรกิจตระหนักถึงความสำคัญของการดำเนินธุรกิจอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปกับการสร้างผลตอบแทนหรือผลประโยชน์ที่ดีที่สุดทางเศรษฐกิจ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่สำคัญ คือ การพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทที่สำคัญของธุรกิจว่านอกจากจะสร้างสรรค์การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจแล้ว ยังสามารถเกื้อหนุนสังคมและสิ่งแวดล้อมให้พัฒนาและเติบโตควบคู่กันอย่างสมดุลไปพร้อมๆกันด้วย

พัยคน้อย สีดำ

การศึกษา

ปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ สาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ บ.เทคโนโลยีราชมงคล

การทำงาน

หัวหน้าแผนกพัฒนากาทรัพยากรมนุษย์ บริษัท ทิสไทย จำกัด (มหาชน)

ทิวไทย ได้ตระหนักถึงความสำคัญ และมุ่งมั่นที่จะเป็นส่วนหนึ่งในการส่งต่อพลังงานไฟฟ้าที่ยั่งยืน ควบคู่ไปกับการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม และดำเนินธุรกิจโดยตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ใส่ใจชุมชน สังคมและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเสริมสร้างการมีส่วนร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและสาธารณชน เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ บริษัทฯ มีผลการดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ดังนี้

1. การกำกับดูแลกิจการที่ดี

ดำเนินธุรกิจอย่างถูกต้องตามกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง มีความโปร่งใส เปิดเผยข้อมูลที่สำคัญ ตรวจสอบได้ ปฏิบัติตามนโยบายการกำกับกิจการที่ดี โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับผู้ถือหุ้น พนักงาน ชุมชนและสังคม คู่ค้า ลูกค้า คู่แข่งทางการค้า เจ้าหนี้ และผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย

2. การประกอบธุรกิจด้วยความเป็น SSSU

บริษัทฯ ให้ความสำคัญในการดำเนินธุรกิจด้วยความเป็นธรรม และยึดถือปฏิบัติมาอย่างต่อเนื่อง โดยมีแนวทางการปฏิบัติ ตั้งแต่การระบุเงื่อนไขและข้อตกลงต่างๆ ร่วมกันไว้ในสัญญาซื้อขาย และปฏิบัติตามเงื่อนไขต่างๆ ที่มีต่อลูกค้าอย่างเคร่งครัด รวมถึงเข้าใจและตอบสนองความต้องการ

และความคาดหวังของลูกค้าอย่างเหมาะสมและทันกาล ตลอดจนการส่งมอบสินค้าที่มีคุณภาพ ตรงตามข้อตกลงกับลูกค้าในราคาที่เป็นธรรม ตลอดจนส่งเสริมให้ผู้บริหารและพนักงานใช้ทรัพยากรและทรัพย์สินของบริษัท อย่างมี นอกเหนือจากนั้น ภิรไทย ยังดำเนินธุรกิจด้วยความ เป็นกลางทางการเมือง ไม่เข้าไปมีส่วนร่วม หรือฝักใฝ่พรรคการเมืองหนึ่งพรรคการเมืองใด หรือผู้มีอำนาจทางการเมืองคน หนึ่งคนใด ไม่นำเงินทุนหรือทรัพยากรของ บริษัทฯ ไปใช้สนับสนุนไม่ว่าทางตรงและ ทางอ้อมแก่พรรคการเมืองหรือนักการ เมืองใดๆ

3. การต่อต้านการทุจริต

จากมติที่ประชุมคณะกรรมการบริษัท ครั้งที่ 1/2558 เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2558 ได้มีมติเห็นชอบให้ประกาศนโยบายและ เจตนาารมณในเรื่องการป้องกันการมีส่วน เกี่ยวข้องกับคอร์รัปชัน และให้ตั้งคณะ อนุกรรมการ ทั้งหมด 3 ท่าน เพื่อดำเนิน การให้บรรลุตามเจตนาารมณที่ตั้งไว้ โดย กำหนดเป้าหมายให้บริษัทได้รับ Anti-Corruption progress indicator ในระดับ 2 Declared ภายในไตรมาส 2 ปี 2558

4. การเคารพสิทธิมนุษยชน

บริษัทฯ มุ่งส่งเสริมและให้ความสำคัญใน การเคารพสิทธิมนุษยชน เคารพต่อศักดิ์ศรี ในความเป็นมนุษย์ของทุกคน โดยปฏิบัติ ต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็น พนักงาน ชุมชนและสังคมรอบข้าง ด้วยความเคารพ ในคุณค่าของมนุษย์และไม่ละเมิดสิทธิขั้น พื้นฐาน ซึ่งถือเป็นรากฐานสำคัญของการ บริหารและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ อันมี ความเชื่อมโยงกับธุรกิจในลักษณะการเพิ่ม

คุณค่า นับเป็นปัจจัยสำคัญของธุรกิจในการสร้าง มูลค่าเพิ่มและเพิ่มผลผลิต

5. การปฏิบัติต่อแรงงานอย่างเป็น สรร

บริษัทฯ ได้ตระหนักและให้ความสำคัญกับ การปฏิบัติต่อแรงงานอย่างเป็นธรรม เคารพและปฏิบัติตามกฎหมายและหลัก จริยธรรม โดยไม่เลือกปฏิบัติในการจ้าง งาน ไม่ใช่แรงงานบังคับ ไม่ใช่แรงงานเด็ก พนักงานมีเสรีภาพในการสมาคม ตลอดจน คำนึงสุขภาพและความปลอดภัยในการ ทำงาน ดังนั้นการปรับปรุงสภาพแวดล้อม ในการทำงาน การให้พนักงานมีคุณภาพ ชีวิตที่ดี และได้มีโอกาสแสดงศักยภาพ ตลอดจนได้รับโอกาสในการฝึกฝนและ เพิ่มพูนทักษะในการทำงานอย่างเท่าเทียม ถือเป็นค่านิยมองค์กรที่ปฏิบัติมาอย่าง ยาวนานและต่อเนื่อง นอกจากนี้ บริษัทฯ ยังใส่ใจในความปลอดภัยและสุขอนามัย ของพนักงานและผู้เกี่ยวข้อง ตลอดจนการ เข้าร่วมโครงการต่างๆ ได้แก่

- โครงการสถานประกอบการความ ปลอดภัย เฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระเทพรัตนสุตยาฯ สยามบรมราช กุมารี
- โครงการธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม ธง ดาวเขียว (Green Star Award) สามารถผ่านการตรวจประเมินและมี คะแนนในระดับ “ดีเยี่ยม”

ทั้งนี้บริษัทฯ มีนโยบายในการส่งเสริมและ พัฒนาบุคลากรทุกระดับให้มีความรู้ความ เชี่ยวชาญ บริษัทฯ จึงจัดให้มีโครงการฝึก อบรมหลากหลายรูปแบบ ที่เหมาะสมกับ ตำแหน่งงาน อายุงาน และความรับผิดชอบ เช่น กลุ่มผู้บริหารและผู้จัดการส่วน กลุ่มวิศวกรและหัวหน้างาน กลุ่มพนักงาน ระดับปฏิบัติการ เป็นต้น โดยในปี 2558 มีพนักงานทั้งสิ้น 494 คน ได้รับการอบรม 414 คน คิดเป็นร้อยละ 83.81 แยกเป็น ระดับผู้บริหาร ผู้จัดการส่วน หัวหน้าแผนก และวิศวกร 95 คน คิดเป็นร้อยละ 19.23 ระดับพนักงานปฏิบัติการ 319 คน คิดเป็น ร้อยละ 64.57

บริษัทฯ ยังให้การดูแลสวัสดิการของพนักงาน ภายใต้งานคิด ให้พนักงานภิรไทย ได้ “กิน อิ่ม นอนอุ่น” โดยการจัดสวัสดิการต่างๆ เช่น การประกันชีวิตกลุ่ม การประกัน อุบัติเหตุและสูญเสียอวัยวะจากอุบัติเหตุ การประกันสุขภาพ กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ ารรับส่งพนักงาน อาหารกลางวันและ อาหารเย็นในการทำงานล่วงเวลาฟรี และมีการตรวจสุขภาพตามปัจจัยเสี่ยง นอกจาก นั้นแล้ว บริษัทฯ ยังจัดให้มีกระบวนการ ร้องทุกข์สำหรับพนักงานที่ได้รับการปฏิบัติ อย่างไม่เป็นธรรม ตามข้อบังคับการทำงาน พ.ศ. 2551 เพื่อเป็นการเสริมสร้างแรงงาน สัมพันธ์อันนำไปสู่ความเข้าใจอันดีระหว่าง บริษัทกับพนักงาน และในหมู่พนักงานด้วย กันเอง โดยมีการกำหนดวิธีการร้องทุกข์ การสอบสวนและพิจารณาคำร้องทุกข์ การ ยุติข้อร้องทุกข์ และการได้รับความคุ้มครอง ผู้ร้องทุกข์และผู้เกี่ยวข้อง เป็นต้น

6. ความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค

บริษัทฯ มีนโยบายที่จะตอบสนองความพึงพอใจของลูกค้า โดยมุ่งตอบสนองต่อความต้องการและความคาดหวังของลูกค้าอย่างเหมาะสมและทันกาล และมีแนวทางปฏิบัติได้แก่

■ การสร้างความมั่นใจในคุณภาพ และความปลอดภัยของหม้อแปลงไฟฟ้า

โดยหม้อแปลงทุกใบจะผ่านการทดสอบคุณสมบัติทางไฟฟ้าก่อนถูกนำไปใช้งาน เนื่องจากหม้อแปลงไฟฟ้าเป็นอุปกรณ์ที่ต่อพ่วงอยู่ในระบบส่งพลังงานไฟฟ้าที่มีแรงดันสูง หากมีข้อบกพร่องที่เกิดจากตัวหม้อแปลง จะทำให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินโอกาสทางธุรกิจ รวมถึงอันตรายต่อผู้ใช้งาน ซึ่งฉิรไทยสามารถทำการทดสอบหม้อแปลงไฟฟ้าได้ครบทุกกระบวนการทดสอบ ทั้งการทดสอบแบบประจำ (Routine Test) การทดสอบเฉพาะ (Type Test) หรือการทดสอบพิเศษ (Special Test) ตามมาตรฐาน IEC60076 IEEE C57.12.90 และ มอก.384-2543 มีเพียง Short-circuit withstand test เท่านั้น ซึ่ง จะทำการส่งไปทดสอบที่ห้องปฏิบัติการทดสอบ KEMA ประเทศเนเธอร์แลนด์เป็นหลัก

ห้องปฏิบัติการทดสอบของบริษัทฯ ได้รับการแต่งตั้งจาก สำนักงานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมในการเป็นห้องปฏิบัติการกลางในการทดสอบ เพื่อให้การรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม มอก. 384-2543 รวมถึงการได้รับการรับรองระบบมาตรฐาน ISO 9001, OHSAS/TIS 18001, ISO 14001 และ ISO/IEC 17025

■ รักษาความลับและสิทธิของลูกค้า

บริษัทฯ จะมีขั้นตอนในการจัดเก็บรวมถึงการส่งต่อข้อมูลต่างๆ โดยคำนึงถึงการ

รักษาความลับของลูกค้าเป็นสำคัญ การรักษาสีทธิต่างๆ ของลูกค้า เช่น ให้ลูกค้าสามารถเฝ้าดูการทดสอบ (Witness Test) หม้อแปลงไฟฟ้าของลูกค้า เพื่อให้ลูกค้าเกิดความเชื่อมั่นในผลของการทดสอบ

■ ให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเพียงพอกับลูกค้า

หม้อแปลงไฟฟ้าของฉิรไทยที่ผ่านการทดสอบจะมีการติดป้าย Name plate (ฉลากสินค้า) ทุกเครื่อง โดยจะติดไว้ที่ตัวถังของหม้อแปลงเพื่อแสดงรายละเอียดประจำตัวหม้อแปลง การแสดงรายละเอียดจะยึดตามมาตรฐานสากล IEC60076-1 และมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม มอก.384-2543 เพื่อให้ผู้ใช้งานสามารถทราบรายละเอียดของหม้อแปลง นอกจากนี้ยังมีคู่มือการใช้งาน รวมถึงมีการอบรมวิธีการใช้งาน ข้อควรระวังและการบำรุงรักษาหม้อแปลงไฟฟ้าแก่ลูกค้าก่อนใช้งาน

■ การฝึกอบรมให้ความรู้แก่ลูกค้า รวมถึงการเผยแพร่ความรู้ด้านวิศวกรรมหม้อแปลง เช่น วารสารด้านวิชาการภายใต้ชื่อ "TIRATHAI JOURNAL" เป็นต้น โดยในปี 2558 ได้แจกจ่ายไปยังพนักงาน

ลูกค้า ห้องสมุดของมหาวิทยาลัยต่างๆ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย การไฟฟ้านครหลวง การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ตลอดจนบุคคลทั่วไป เป็นจำนวน 9,680 เล่ม รวมทั้งยังมีการเผยแพร่ในเว็บไซต์ www.tirathai.co.th

■ การรับฟังความคิดเห็น และการเยี่ยมชมโรงงาน เพื่อให้ลูกค้าเกิดความมั่นใจในกระบวนการออกแบบ การผลิต และกระบวนการทดสอบ โดยในปี 2558 มีลูกค้าทั้งในประเทศและต่างประเทศเข้าเยี่ยมชมศักยภาพการผลิตหม้อแปลงไฟฟ้า มีจำนวนผู้เข้าเยี่ยมชมทั้งสิ้น 212 คน อาทิ การไฟฟ้านครหลวง การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย สมาคมวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์ บริษัท ปูนซีเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) เป็นต้น

7. การมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชนและสังคม

บริษัทฯ มุ่งมั่นที่จะเป็นสมาชิกที่ดีต่อสังคมและดำเนินธุรกิจโดยตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อส่วนรวมแบ่งปันผลกำไรส่วนหนึ่งเพื่อตอบแทนและสร้างสรรค์ชุมชนและสังคม เพื่อให้ธุรกิจ ชุมชนและสังคมเติบโตคู่กันอย่างยั่งยืนโดยผ่านกิจกรรมและโครงการต่างๆ ดังนี้

■ แหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียน

บริษัทฯ มีนโยบายที่จะให้องค์กรเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านวิศวกรรมการผลิตหม้อแปลงไฟฟ้าของประเทศ เพื่อให้นิสิต นักศึกษาได้สัมผัสกับกระบวนการการผลิตหม้อแปลงไฟฟ้า ทั้งหม้อแปลงไฟฟ้าขนาดเล็ก (Distribution Transformer) และหม้อแปลงไฟฟ้าขนาดใหญ่ (Power Transformer) โดยในปี 2558 มีนิสิต นักศึกษาจากสถาบันต่างๆ มาเยี่ยมชมกระบวนการผลิตหม้อแปลงไฟฟ้า รวมถึงระบบการจัดการด้านคุณภาพ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย จำนวน 120 คน จากสถาบันต่างๆ อาทิ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ มหาวิทยาลัยมหิดล โรงเรียนลำปางพณิชยการและเทคโนโลยีวิทยาลัยเทคโนโลยีดอนบอสโก เป็นต้น

นอกจากนั้น บริษัทฯ ได้ยกย่องข้อตกลงในความร่วมมือในการสนับสนุนความรู้และอุปกรณ์ในการจัดตั้งห้องปฏิบัติการไฟฟ้าแรงสูง ให้กับคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ จังหวัดนราธิวาส เพื่อเป็นการส่งเสริมการศึกษาทางด้านวิศวกรรมไฟฟ้าแรงสูง นอกจากนี้บริษัทฯ ยังได้มีโครงการรับนักศึกษาฝึกงานและสหกิจศึกษา ในการฝึกประสบการณ์ภาคสนาม ณ.บริษัท ทิรไทย จำกัด (มหาชน)

■ กิจกรรมสาธารณประโยชน์

ในโอกาสครบรอบ 28 ปี ทิรไทย ได้เปิดตัวโครงการ “28 ปี ทิรไทย การให้ที่ไม่มีวันสิ้นสุด (Give for Sustainability)” ภายใต้แนวคิดการให้ธุรกิจ ชุมชนและสังคมเติบโตคู่กันอย่างยั่งยืน ด้วยการให้ที่ไม่มีวันสิ้นสุด โดยจัดขึ้นในวันที่ 19 สิงหาคม 2558 ณ บริเวณลานเอนกประสงค์บริษัท ทิรไทย จำกัด (มหาชน) โดยมีกิจกรรมการ “ให้ความช่วยเหลือสังคมใน โครงการ ทิรไทย ใจอาสา โดยการบริจาคสิ่งของที่จำเป็นสำหรับเด็กผู้ด้อยโอกาส ผ่านมูลนิธิต่างๆ ดังนี้

“28 ปี ทิรไทย การให้ที่ไม่มีวันสิ้นสุด (Give for Sustainability)”

บริจาคสิ่งของพร้อมเงินจำนวน 18,582 บาท แก่มูลนิธิบ้านเด็กเร่ร่อน จ.สมุทรปราการ

บริจาคสิ่งของพร้อมเงินจำนวน 20,000 บาท แก่มูลนิธิบ้านตะวันใหม่ อ.บางบ่อ จ.สมุทรปราการ

บริจาคสิ่งของพร้อมเงินจำนวน 11,000 บาท แก่มูลนิธิส่งเสริมการพัฒนาบุคคล (Mercy Centre)

เลี้ยงอาหารกลางวันคนแก่และผู้พิการ ข้าช้อนพร้อมทั้งบริจาคสิ่งของและเงินจำนวน 7,200 บาทแก่มูลนิธิสิริวัฒนา เซสเซียร์

ร่วมกันทำความสะอาดวัดสิปสองธันวาคม ต.บางปูใหม่ อ.เมือง จ.สมุทรปราการ

ปลูกป่าชายเลนบริเวณสถานตากอากาศบางปู

บริจาคโลหิต ณ สถานตากอากาศบางปู

8. การจัดการสิ่งแวดล้อม

บริษัทฯ มีนโยบายในการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อลดผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นจากกระบวนการผลิตหรือกิจกรรมต่างๆ โดยยึดถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ด้วยการปฏิบัติตามกฎหมาย และข้อกำหนดอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด อันจะนำไปสู่การสร้างควมยั่งยืนอย่างแท้จริงต่อองค์กร ชุมชนและสังคม ตลอดจนการมุ่งสร้างความตระหนักด้านปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยได้รับการรับรองอุตสาหกรรมสีเขียว (Green Industry) ในระดับ 3 ระบบสีเขียว (Green System) จากสำนักส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมสีเขียว กระทรวงอุตสาหกรรม และตั้งแต่ปี 2557 บริษัทฯ มีเป้าหมายที่จะมุ่งสู่อุตสาหกรรมสีเขียวในระดับ 4 วัฒนธรรมสีเขียว (Green Culture) โดยสร้างวัฒนธรรมสีเขียวภายใต้ชื่อโครงการ “ชยะยิ้ม” เพื่อให้พนักงานทุกคนมีจิตสำนึกในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม อันจะนำไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการรอรับการตรวจโรงงานจาก กระทรวงอุตสาหกรรม โดยคาดว่าจะบริษัทจะได้รับการรับรองในปี 2559

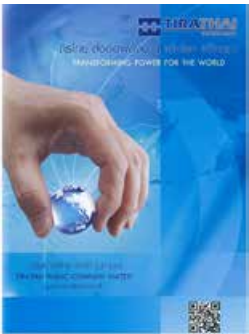
9. นวัตกรรมและการเผยแพร่ นวัตกรรมจากการดำเนินความรับผิดชอบต่อสังคม

จากนโยบายรัฐบาลที่มีเป้าหมายจะใช้พลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือกระหว่างปี พ.ศ 2558-2579 (AEDP) เพื่อทดแทนเชื้อเพลิงฟอสซิล ให้ได้ 20% ของพลังงานทั้งหมด ภายในปี 2579 พลังงานลมถือเป็นพลังงานธรรมชาติที่สะอาดและ

บริสุทธิ์ใช้แล้วไม่มีวันหมดไปจากโลก จึงได้รับความสนใจนำมาพัฒนาให้เกิดประโยชน์อย่าง โดยในปี 2558 บริษัทฯได้สนับสนุนทุนในการวิจัยให้กับคณะวิศวกรรมศาสตร์ สาขาเครื่องกล มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ ในโครงการวิจัยเรื่อง “การออกแบบกังหันลมขนาดเล็ก 1.25 กิโลวัตต์ ชนิดแกนตั้ง 5 แกนแบบไม่ปิดใบที่ความเร็วลมต่ำ” โดยผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับคือ เป็นต้นแบบกังหันลม ชนิดแนวแกนตั้ง ที่เหมาะสำหรับความเร็วลมต่ำ สามารถผลิตกระแสไฟฟ้าขนาดเล็ก 1.25 กิโลวัตต์ สามารถเก็บพลังงานลมในรูปแบบแบตเตอรี่ในการเก็บจะมีอายุการใช้งานประมาณ 3-4 ปี ซึ่งลดการเสื่อมสภาพของแบตเตอรี่ได้ดีกว่า และ ส่วนประกอบของระบบฯ ทุกส่วนสามารถจัดสร้างขึ้นเอง โดยใช้เทคโนโลยีและจัดหาได้ ภายในประเทศ ทำให้ต้นทุนในการผลิตมีราคาต่ำ ง่ายต่อการบำรุงรักษาและเหมาะสมกับประเทศไทย โดยมีระยะเวลาในการศึกษาวิจัย 12 เดือน คาดว่าจะแล้วเสร็จประมาณ ปี 2559 โดยบริษัทฯสนับสนุนทุนในการวิจัยครั้งนี้ทั้งสิ้น 388,410 บาท

10. การจัดทำรายงานด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม

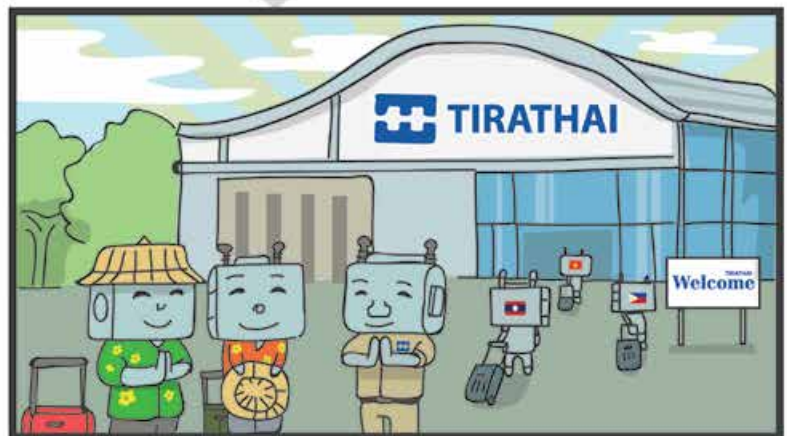
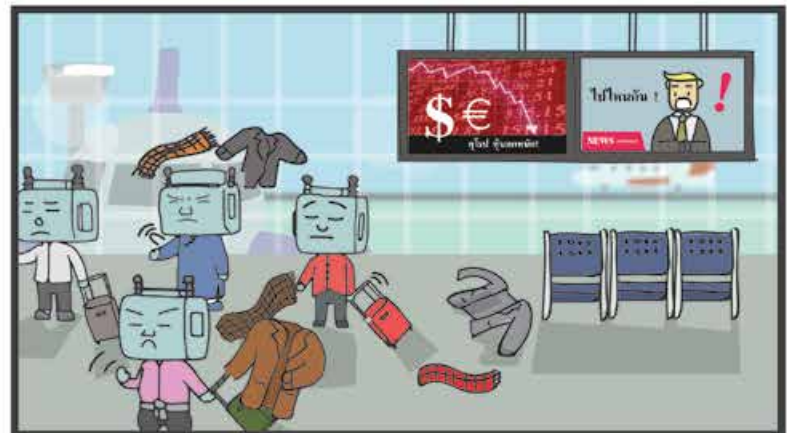

บริษัทฯ ให้ความสำคัญกับการเปิดเผยข้อมูลที่สะท้อนให้เห็นถึงการปฏิบัติตามแนวทางความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ที่กล่าวมาอย่างครบถ้วน โดยข้อมูลที่เปิดเผยนี้

นอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ทุกฝ่ายยังช่วยในการสอบทานให้บริษัทฯ ได้ทราบว่าได้ดำเนินการในเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ตรงกับเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ อย่างไร โดยมีแนวทางปฏิบัติ คือบริษัทฯ ได้จัดทำรายงานเปิดเผยการดำเนินงานด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม (CSR report) โดยระบุไว้ในรายงานประจำปี (annual report) และได้เผยแพร่ข้อมูลผ่านเว็บไซต์ www.tirathai.co.th

บริษัทฯ ได้จัดให้มีช่องทางการเผยแพร่ข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าถึงข้อมูลได้โดยสะดวก ทั้งนี้บริษัทฯ ได้จัดทำรายงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมในรูปแบบภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยมีช่องทางดังนี้ รายงานประจำปี (annual report) การเผยแพร่ข้อมูลผ่านเว็บไซต์ www.tirathai.co.th แบบ 56-1 และ CD-Rom

Fun เพื่อ Eng

สโมสรศิรไทย

ประชาคมคนดีที่อุทิศตน

สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

“ ปกครองราษฎรด้วยความเอาอกเอาใจ และปรองดองกัน ประเทศก็นับวันยิ่งร่ำรวยมั่งคั่ง ”

จดหมายเหตุสุโขทัย

“ พระเจ้าตากผู้สวรรคตไปแล้ว ผู้ซึ่งจะมีความผิดในเรื่องอะไรก็ตาม ก็เป็นผู้สมควรจะได้รับ คำสรรณเสริญว่าเป็นนักปกครองที่คล่องแคล่วและมีพลังความสามารถ และบางทีถ้า รัชกาลของพระองค์ยาวนานกว่านี้ พระองค์อาจจะทรงนำประเทศสยามให้ขึ้นสู่ระดับ สมบูรณ์มั่งคั่งอย่างไม่เคยมาก่อนก็ได้ ”

จดหมายเหตุเจมส์ ไซค์